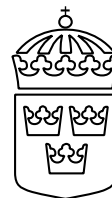

Regeringens proposition 2021/22:41

En ny riksbankslag

Prop.
2021/22:41

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 oktober 2021

Stefan Löfven

Åsa Lindhagen
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Riksbanken är Sveriges centralbank. Det är Riksbanken som ser till att pengar behåller sitt värde över tid och att betalningar kan göras säkert och effektivt. Det är dessutom Riksbanken som ger ut sedlar och mynt i svenska kronor.

Den nuvarande riksbankslagen trädde i kraft den 1 januari 1989. Sedan dess har det ekonomisk-politiska landskapet förändrats betydligt, bl.a. avseende den svenska växelkursregimen, de finansiella marknadernas avreglering och internationalisering och det svenska EU-medlemskapet. Vidare har det tagits fram nya regelverk kring makrotillsyn av det finansiella systemet och ett nytt regelverk om hantering av finansiella företag i kris i spåren av den globala finanskrisen.

Det är viktigt att Riksbanken omfattas av en modern och ändamålsenlig rättslig reglering.

Regeringen föreslår därför en ny riksbankslag. Förslaget innebär i huvudsak följande.

- Mål, uppgifter och befogenheter för Riksbanken tydliggörs i fråga om penningpolitik, det finansiella systemet, betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap samt internationell verksamhet.
- Det tydliggörs hur Riksbankens ansvarsområden förhåller sig till varandra, liksom hur de förhåller sig till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden.
- Det tydliggörs att Riksbanken inom ramen för penningpolitiken ska ta realekonomiska hänsyn och det skapas förutsättningar för en demokratisk förankring av preciseringen av prisstabilitetsmålet.

- Grunderna för Riksbankens organisation behålls men antalet ledamöter i direktionen minskas från sex till fem. En mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan fullmäktige, direktionen och riksbankschefen införs.
- Riksbankens ställning som en oberoende centralbank och självständig förvaltningsmyndighet tydliggörs.
- Riksbankens finansiella oberoende stärks genom nya bestämmelser om vinstdisponering, struktur för det egna kapitalet och upplåning till valutareserven, varvid förhållandet till unionsrätten tydliggörs.
- Förutsättningarna för granskning av Riksbankens verksamhet ökar.
- Förutsättningarna för insyn och öppenhet i Riksbankens verksamhet ökar.
- Riksbanken ska identifiera hot mot hållbar utveckling. Dessa får beaktas i verksamheten och innebär att Riksbanken kan bidra till hållbar utveckling på finansmarknaden.
- Den nya lagen ges en redaktionell och språklig utformning som syftar till att göra den överskådlig och lättillgänglig.

I propositionen föreslås också ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen samt en rad följdändringar i annan lagstiftning. Ändringarna i regeringsformen innebär förtydliganden om Riksbankens uppgifter och utökade möjligheter att bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess verksamhetsområden. Ändringarna i riksdagsordningen innebär att det blir tydligt att riksdagens finansutskott ska följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Lagtext	11
2.1	Förslag till lag om ändring i regeringsformen	11
2.2	Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen	14
2.3	Förslag till lag om Sveriges riksbank	15
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev	36
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden.....	38
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar	39
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor	40
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering	41
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.....	44
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar	45
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1404) om valutapolitik.....	46
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.	47
2.13	Förslag till lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.....	48
2.14	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	49
2.15	Förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)	51
2.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.....	53
2.17	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.....	54
2.18	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	55
2.19	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.....	57
2.20	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.....	58
2.21	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter.....	59

Prop. 2021/22:41	3	Ärendet och dess beredning	60
	4	Riksbanken och dess verksamhet i huvuddrag	61
	4.1	Grundläggande uppgifter	61
	4.2	Riksbankens internationella verksamhet	62
	4.3	Riksbankens oberoende	62
	4.4	Förändrade förutsättningar och ekonomiska utmaningar	63
	4.5	En myndighet under riksdagen som regleras på lagnivå	64
	4.6	Granskning av Riksbankens verksamhet	65
	4.7	Rättslig reglering	65
	5	Regeringsformen	66
	6	En ny riksbankslag	71
	7	Allmänna bestämmelser	75
	7.1	Definition av finansiella företag	75
	7.2	Riksbankens ställning	76
	7.3	Förhållandet till Europeiska centralbankssystemet	77
	7.4	Allmänna krav på verksamheten	78
	7.4.1	Legalitet	78
	7.4.2	Samverkan	78
	7.4.3	Förbudet mot monetär finansiering	79
	7.4.4	Effektivitet och god hushållning	80
	7.4.5	En proportionalitetsprincip vid sidan av den allmänna proportionalitetsprincipen	81
	7.4.6	Omvärldsbevakning	82
	7.5	Forskning	83
	7.6	Statistik	83
	7.7	Referensvärden	84
	8	Penningpolitik	85
	8.1	Allmänna bestämmelser	85
	8.1.1	Prisstabilitetsmålet	85
	8.1.2	Motverkande av finansiella obalanser på kreditmarknaden	86
	8.1.3	Förhållandet till växelkurssystemet	87
	8.1.4	Precisering av prisstabilitetsmålet	88
	8.2	Uppgifter och befogenheter	90
	8.2.1	Inlåning, krediter, återköpsavtal och statspapper	90
	8.2.2	Andra värdepapper än statspapper, valutainterventioner och skuldebrev	94
	8.2.3	Kassakrav	97
	8.3	Information	98
	9	Det finansiella systemet	98
	9.1	Allmänna bestämmelser	98
	9.2	Uppgifter och befogenheter	99
	9.2.1	Betalningsavvecklingssystem	99
	9.2.2	Inlåning och krediter	101
	9.2.3	Betalningar för statens räkning	102

	9.2.4	Generellt likviditetsstöd.....	102
	9.2.5	Särskilt likviditetsstöd	106
	9.2.6	Övervakning	107
	9.2.7	Krisförberedande arbete	110
9.3		Samverkan	110
9.4		Information.....	112
10		Kontanter och andra betalningsmedel.....	112
	10.1	Allmänna utgångspunkter.....	112
	10.2	Allmänna bestämmelser	114
	10.3	Uppgifter och befogenheter.....	115
		10.3.1 Kontantutgivning.....	115
		10.3.2 Depåer	116
		10.3.3 Övervakning	119
		10.3.4 Digitala betalningsmedel.....	120
		10.3.5 Beredskapspengar.....	121
	10.4	Lagliga betalningsmedel.....	122
11		Fredstida krissituationer och höjd beredskap.....	123
	11.1	Allmänna utgångspunkter.....	123
	11.2	Allmänna bestämmelser	126
	11.3	Uppgifter och befogenheter.....	127
		11.3.1 Riksbankens ansvar	127
		11.3.2 Verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.....	128
	11.4	Information.....	132
	11.5	Bemyndigande.....	133
12		Internationell verksamhet.....	134
	12.1	Allmänna bestämmelser	134
	12.2	Uppgifter och befogenheter.....	135
		12.2.1 Internationell verksamhet i allmänhet	135
		12.2.2 Internationella valutafonden	135
		12.2.3 Betalningsavveckling	138
	12.3	Information.....	138
13		Organisation.....	138
	13.1	Riksbankens organisation ska i huvudsak bestå	138
	13.2	Direktionen.....	139
	13.3	Beslut som ska avgöras av direktionen.....	140
	13.4	Riksbankschefens ansvar som ordförande i direktionen.....	141
	13.5	Delegering av beslut och riksbankschefens ansvar för den löpande verksamheten.....	141
	13.6	Sammanträden och beslutsfattande	142
	13.7	Ökad insyn och öppenhet vid anställning av direktionsledamöter	142
	13.8	Anmälan av innehav av finansiella instrument.....	143
14		Budget och redovisning	144
	14.1	Budget, bokföringsskyldighet och räkenskapsår	144
	14.2	Årsredovisningen.....	144
	14.3	Riksdagens beslut	146

Prop. 2021/22:41	14.4	Uppföljning av Riksrevisionens iakttagelser	147
	14.5	Eget kapital.....	148
	14.6	Finansiella avsättningar	150
	14.7	Beslut om utdelning av balanserade vinstmedel.....	151
	14.8	Förlusttäckning.....	151
	14.9	Återställning av eget kapital.....	152
	14.10	Mervärdesskatt	153
	15	Förvaltning av tillgångar.....	153
	15.1	Allmänna bestämmelser	153
	15.2	Riktlinjer för tillgångsförvaltningen.....	155
	15.3	Befogenheter inom tillgångsförvaltningen	155
	16	Utländsk valuta	155
	16.1	Riksbanken ska ha en valutareserv.....	155
	16.2	Upplåning till valutareserven i förtid	156
	16.3	Upplåning efter att valutareserven tagits i anspråk.....	158
	16.4	Upplåning genom Riksgäldskontoret	158
	16.5	Handel med utländsk valuta	159
	16.6	Krediter och valutaåterköpsavtal.....	160
	16.6.1	Riksbankens behov.....	160
	16.6.2	Behov hos utländska centralbanker och Banken för internationell betalningsutjämning	161
	17	Granskningen av Riksbankens verksamhet.....	162
	17.1	Finansutskottets granskning	162
	17.2	Riksrevisionens granskning.....	164
	17.3	Fullmäktiges kontrollfunktion	167
	17.4	JO:s tillsyn.....	169
	18	Insyn och öppenhet	172
	18.1	Redogörelser till finansutskottet och information till allmänheten	172
	18.2	Dialog om penningpolitik.....	174
	18.3	Offentliggörande av åtgärder och villkor	175
	18.4	Motiveringsskyldighet och vissa andra frågor.....	176
	19	Administrativa bestämmelser.....	177
	19.1	Uppgiftsskyldighet och konsekvensutredningar.....	177
	19.2	Förelägganden	179
	19.3	Överklagande och verkställighet	180
	20	Övriga författningsförslag.....	181
	20.1	Pantsättning av skuldebrev	181
	20.2	Centrala motparter.....	183
	20.3	Likviditets- och kreditfaciliteter	184
	20.4	Databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	185
	20.5	Sekretess.....	186
	20.5.1	Följändringar	186
	20.5.2	Sekretess vid övervakning av det finansiella systemet	186

20.5.3	Sekretess vid fredstida krissituationer och höjd beredskap.....	187
20.5.4	Sekretess vid anställning av riksbankschef och vice riksbankschef.....	188
20.6	Fullmaktslagstiftningen	189
20.7	Behandling av personuppgifter.....	192
21	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	196
21.1	Ikraftträdandebestämmelser	196
21.2	Övergångsbestämmelser.....	196
21.2.1	Lagliga betalningsmedel.....	196
21.2.2	Ledamöter i direktionen.....	197
21.2.3	Eget kapital och årsredovisning.....	197
21.2.4	Befintliga valutalån hos Riksgäldskontoret	198
21.2.5	Internationella valutafonden	198
21.2.6	Sekretess.....	199
21.2.7	Årlig revision.....	199
21.2.8	Databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	199
22	Konsekvensanalys.....	200
22.1	Samhällsekonomiska och offentligfinansiella effekter	200
22.2	Effekter för förvaltningsmyndigheter och domstolar	202
22.3	Effekter för företag och konkurrensen mellan företag...	203
22.4	Effekter för jämställdheten mellan män och kvinnor	203
22.5	Effekter för klimatet	204
22.6	Överensstämmelse med unionsrätten	204
23	Författningskommentar.....	204
23.1	Förslaget till lag om ändring i regeringsformen	204
23.2	Förslaget till lag om ändring i riksdagsordningen	206
23.3	Förslaget till lag om Sveriges riksbank	207
23.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev	258
23.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden.....	259
23.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar	259
23.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor	260
23.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering	260
23.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.....	261
23.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar	261
23.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1404) om valutapolitik.....	262
23.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.	263

Prop. 2021/22:41	23.13	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.....	264
	23.14	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	264
	23.15	Förslaget till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)	265
	23.16	Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.....	266
	23.17	Förslaget om lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.....	267
	23.18	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna	267
	23.19	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.....	269
	23.20	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.....	269
	23.21	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter.....	270
	Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet En ny riksbankslag (SOU 2019:46)	271
	Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	284
	Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	343
	Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	344
	Bilaga 5	Lagrådets yttrande	389
		Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 oktober 2021	399

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i regeringsformen.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om Sveriges riksbank.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor.
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag (1994:1809) om totalförsvarspåbud.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar.
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:1404) om valutapolitik.
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.
14. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
15. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203).
16. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.
17. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.
18. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna.
19. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.
20. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.

Prop. 2021/22:41 21. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs i fråga om regeringsformen¹

dels att 8 kap. 13 § och 9 kap. 13 och 14 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 9 kap. 15 och 16 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

13 §

Riksdagen kan *genom lag uppdra* åt Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess *ansvarsområde* enligt 9 kap. och *i fråga om dess uppgift att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.*

Riksdagen kan *bemyndiga* Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess *ansvarsområden* enligt 9 kap. och dess *övriga uppgifter i fråga om det finansiella systemet, kontanter och andra betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet.*

Riksdagen kan bemyndiga riksdagens myndigheter att meddela föreskrifter som avser förhållanden inom riksdagen eller dess myndigheter.

9 kap.

13 §

Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken *har ansvaret för penningpolitiken. Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som rör penningpolitik.*

Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken *ansvarar för att*

- 1. utforma och genomföra penningpolitiken,*
- 2. genomföra valutainterventioner,*
- 3. inneha och förvalta en valuta-reserv,*
- 4. främja ett väl fungerande betalningssystem, och*
- 5. utföra andra grundläggande uppgifter som följer av särskild lag.*

Riksbanken har elva fullmäktige, som väljs av riksdagen. Riksbanken leds av en direktion, som utses av fullmäktige.

¹ Regeringsformen omtryckt 2018:1903.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet. Om riksdagen vägrar en fullmäktig ansvarsfrihet är han eller hon därmed skild från sitt uppdrag. Fullmäktige får skilja en ledamot av direktionen från anställningen endast om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

Bestämmelser om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas i lag.

14 §

Endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt. Bestämmelser om penning- och betalningsväsendet meddelas i övrigt genom lag.

Endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt. Föreskrifter om utgivning och giltighet av sedlar och mynt meddelas genom lag.

15 §

Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som den ansvarar för enligt 13 §. Inom dessa ansvarsområden får Riksbanken inte heller begära eller ta emot instruktioner från någon.

16 §

Riksbanken har elva fullmäktige, som väljs av riksdagen. Riksbanken leds av en direktion, som utses av fullmäktige.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet. Om riksdagen vägrar en fullmäktig ansvarsfrihet är han eller hon därmed skild från sitt uppdrag. Fullmäktige får skilja en ledamot av direktionen från anställningen endast om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller

om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse. Prop. 2021/22:41

Föreskrifter om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas genom lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.2 Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 9 § riksdagsordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

9 §

Finansutskottet ska bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för beslut om statens budget, och

2. Riksbankens verksamhet.

Utskottet ska dessutom bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena. *Vidare ska utskottet granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten. Utskottet ska sammanställa riksdagens beslut om statens budget.*

Utskottet ska dessutom

1. följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet,

2. bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena,

3. granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten, och

4. sammanställa riksdagens beslut om statens budget.

Ytterligare bestämmelser om utskottets uppgifter finns i regeringsformen och denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Sveriges riksbanks (Riksbanken) verksamhet, organisation och kapital. I lagen finns också bestämmelser om finansiella företag, företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige och företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

Definition av finansiella företag

2 § Med finansiella företag avses

1. juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen,
2. utländska juridiska personer som
 - a) i hemlandet står under motsvarande tillsyn som de företag som avses i 1, och
 - b) bedriver verksamhet i Sverige,
3. AP-fonder, och
4. Svenska skeppshypotekskassan.

Riksbankens ställning

3 § Riksbanken är enligt 9 kap. 13 § regeringsformen rikets centralbank och en myndighet under riksdagen.

Riksbanken har tillgångar som den förvaltar. Staten garanterar Riksbankens förpliktelser.

Europeiska centralbankssystemet

4 § Riksbanken ingår i Europeiska centralbankssystemet och är delägare i Europeiska centralbanken.

Allmänna krav på verksamheten

5 § Riksbanken får bara bedriva eller delta i sådan verksamhet som har stöd i lag eller unionsrätten.

6 § Riksbanken får inte lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från

1. staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund eller juridiska personer som staten, regioner, kommuner eller kommunalförbund, var för sig eller tillsammans, har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande över, eller

2. institutioner, organ eller byråer inom Europeiska unionen, som inte är centralbanker.

Riksbanken får dock

1. förvärva skuldförbindelser på andrahandsmarknaden enligt 2 kap. 4 § första stycket 3 och 4 och 3 kap. 6 § 2 och 3,
2. lämna staten sådana krediter som avses i 3 kap. 3 § andra stycket, och
3. lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från offentligt ägda kreditinstitut under samma förutsättningar som gäller för andra kreditinstitut enligt denna lag.

7 § I Riksbankens verksamhet ska hög effektivitet eftersträvas och god hushållning med statens medel iakttas.

8 § Riksbanken får vidta en åtgärd bara om

1. åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet,
2. åtgärden inte är mer långtgående än vad som behövs, och
3. det avsedda resultatet står i rimlig proportion till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.

Om en åtgärd innebär ett ingrepp i ett enskilt intresse tillämpas 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900).

9 § Riksbanken ska följa den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Riksbanken ska identifiera hot mot en hållbar utveckling som påverkar förutsättningarna för verksamheten enligt denna lag.

Forskning

10 § Riksbanken får bedriva och ekonomiskt bidra till forskning som har betydelse för myndighetens verksamhet.

Statistik

11 § En av Riksbankens grundläggande uppgifter är att samla in den statistik som behövs enligt stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

Riksbanken ska löpande framställa och offentliggöra statistik över finansmarknaderna, betalningsbalanser och utlandsställningen.

Riksbanken får också framställa och offentliggöra statistik som behövs

1. för att banken ska kunna utföra sina uppgifter enligt denna lag, eller
2. för samarbetet inom Europeiska centralbankssystemet, Banken för internationell betalningsutjämning, Internationella valutafonden eller andra internationella organisationer.

Referensvärden

12 § Riksbanken får tillhandahålla och offentliggöra referensvärden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

Riksbanken får ta ut avgifter från dem som använder referensvärden enligt första stycket.

2 kap. Penningpolitik

Allmänna bestämmelser

1 § Det överordnade målet för Riksbanken är att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). Utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning (realekonomiska hänsyn).

2 § Riksbanken ska tillämpa det växelkurssystem som regeringen har beslutat om enligt lagen (1998:1404) om valutapolitik.

3 § Riksbanken ska, efter riksdagens godkännande, besluta om precisering av prisstabilitetsmålet.

Uppgifter och befogenheter

4 § Riksbanken får, i förhållande till finansiella företag,

1. ta emot inlåning,
2. lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet,
3. ingå återköpsavtal, och
4. köpa och sälja svenska statspapper.

Riksbanken ska bestämma styrränta för transaktioner som anges i första stycket 1–3.

5 § Riksbanken får

1. genomföra valutainterventioner,
2. ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor, och
3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja andra finansiella instrument än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 4.

6 § Riksbanken får kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken (kassakrav).

Riksbanken får besluta att ett finansiellt företag som inte uppfyller kassakraven ska betala en sanktionsavgift till staten. Avgiften ska uppgå till ett belopp som motsvarar en ränta på underskottet som för varje dag uppgår till den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter, dock lägst 1 procent.

Sanktionsavgiften får helt eller delvis sättas ned, om det finns särskilda skäl.

Information

7 § Riksbanken ska skyndsamt informera det statsråd som regeringen utser om viktiga penningpolitiska beslut som banken har fattat.

3 kap. Det finansiella systemet

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Uppgifter och befogenheter

Betalningar

2 § Riksbanken ska tillhandahålla system för avveckling av betalningar.

Riksbanken bestämmer vilka finansiella företag och myndigheter som får delta i bankens system för avveckling av betalningar. Banken får ta ut avgifter från deltagarna.

3 § Riksbanken får, i fråga om bankens system för avveckling av betalningar,

1. ta emot inlåning från deltagarna, och
2. mot betryggande säkerhet lämna kortfristiga krediter i svenska kronor till deltagarna i syfte att främja systemets funktionssätt.

En kredit enligt första stycket 2 får lämnas till Riksgäldskontoret om den

1. inte löper längre än 24 timmar, och
2. är förenlig med de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Riksgäldskontoret behöver inte ställa säkerhet.

4 § Riksbanken ska ta emot betalningar till staten och förmedla utbetalningar för statens räkning.

Riksbanken får ta emot inlåning från staten.

5 § Riksbanken får medverka i andra avvecklings-, betalnings- och clearingsystem inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än sådana som avses i 2 §.

Generellt likviditetsstöd

6 § Om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, får Riksbanken

1. mot betryggande säkerhet lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till

- a) finansiella företag som avses i 1 kap. 2 § 1,
- b) finansiella företag som avses i 1 kap. 2 § 2 och bedriver verksamhet från filial i Sverige,
- c) finansiella företag som avses i 1 kap. 2 § 1 och 2 och är centrala motparter.

2. ingå återköpsavtal med finansiella företag som avses i 1, och

3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknaders funktionssätt.

7 § Riksbanken får mot säkerhet och på andra särskilda villkor lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till ett livskraftigt finansiellt företag som avses i 6 § i syfte att tillfälligt tillgodose företagets behov av likviditet, om

1. det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, eller
2. det finns andra synnerliga skäl.

Övervakning

8 § Riksbanken ska övervaka

1. avvecklings-, betalnings- och clearingsystem,
2. kontoföring av finansiella instrument,
3. transaktionsregister, och
4. annan verksamhet som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Riksbanken ska följa betalningsmarknadens utveckling.

9 § Riksbanken ska bedöma om det finansiella systemet är stabilt och effektivt, identifiera risker för allvarliga störningar eller betydande effektivitetsförluster och redovisa sina bedömningar.

Om Riksbanken bedömer att dessa risker kan påverka andra myndigheters verksamhet, ska banken underrätta dessa myndigheter och andra berörda.

Krisförberedande arbete

10 § Riksbanken ska ha en god förmåga att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige. Riksbanken ska identifiera likviditetsstödjande åtgärder som kan användas för att motverka sådana störningar.

Riksbanken får delta i krisförberedande arbete i Sverige och utomlands.

Samverkan

11 § Riksbanken ska

1. ge Finansinspektionen tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med det finansiella systemets stabilitet och effektivitet eller som berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet,

2. ge Riksgäldskontoret tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1016) om resolution, och

3. ge stödmyndigheten tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut.

Riksbanken ska lämna den myndighet som banken samverkar med de uppgifter som myndigheten behöver för samverkan.

Första stycket gäller inte om ett beslut är brådskande. I så fall ska Riksbanken utan dröjsmål underrätta berörda myndigheter om beslutet.

Information

12 § Riksbanken ska

1. informera det statsråd som regeringen utser innan Riksbanken beslutar om en kredit enligt 7 §,

2. underrätta regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och stödmyndigheten enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut om genomförda likviditetsstödjande åtgärder och lämna de uppgifter som behövs, och

3. underrätta myndigheter med ansvar för gruppbaserad tillsyn inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om en sådan kritisk situation som avses i 6 kap. 3 § första stycket 7 lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

4 kap. Kontanter och andra betalningsmedel

Allmänna bestämmelser

1 § Sveriges valuta benämns krona. En krona består av 100 öre.

Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till sedlar och mynt i kronor (kontanter) i betryggande utsträckning i hela Sverige.

Uppgifter och befogenheter

Kontantutgivning

2 § Riksbanken ska själv eller genom någon annan ge ut och lösa in kontanter.

3 § Sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, tvåhundra, femhundra och ettusen kronor.

Mynt får ges ut med valörerna en krona, två kronor, fem kronor och tio kronor. Minnes- eller jubileumsmünt får ges ut även med andra valörer.

4 § Riksbanken får lösa in kontanter som är skadade eller förslitna.

Riksbanken får lösa in kontanter som har upphört att vara lagliga betalningsmedel, om det finns särskilda skäl.

Riksbanken får ta ut avgifter vid inlösen av kontanter.

Tillverkning av kontanter

5 § Riksbanken får själv eller genom någon annan tillverka kontanter, medaljer och liknande föremål.

Depåer

6 § Riksbanken ska själv eller genom någon annan tillhandahålla minst fem platser för lagring och ut- och inlämning av sedlar i Sverige (depåer).

Det ska finnas minst en depå i

1. Norrbottens eller Västerbottens län, och
2. Jämtlands eller Västernorrlands län.

Riksbanken bestämmer vilka företag som ska få tillgång till depåerna. Banken får ta ut avgifter av dessa företag.

7 § Riksbanken får betala räntekostnadsersättning eller lämna räntefri kredit till företag som avskilt och lagrat kontanter. Prop. 2021/22:41

Övervakning

8 § Riksbanken ska följa, analysera och vid behov samordna hanteringen av kontanter i Sverige.

Ett företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige ska underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet.

Digitala betalningsmedel

9 § Riksbanken får, efter riksdagens medgivande, ge ut digitala betalningsmedel.

Beredskapspengar

10 § Vid höjd beredskap får Riksbanken ge ut beredskapspengar.

Kontanter som har förändrats eller bearbetats

11 § Kontanter som har förändrats eller bearbetats får inte spridas.

Lagliga betalningsmedel

12 § Kontanter och beredskapspengar är lagliga betalningsmedel.

5 kap. Fredstida krissituationer och höjd beredskap

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Uppgifter och befogenheter

2 § Riksbanken ska planera och förbereda för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken ska beakta totalförsvarets krav.

3 § Riksbanken ska genomföra gemensamma utbildningar och övningar för bankens egen personal och för arbets- och uppdragstagare i företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

4 § Ett företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar ska

1. planera och förbereda för att kunna fortsätta verksamhet som avser betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap,
2. delta i verksamhet enligt 2 och 3 §§, och

3. se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs.

Riksbanken ska övervaka att ett företag uppfyller sina skyldigheter enligt första stycket.

5 § När det gäller företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar får Riksbanken, i den omfattning som behövs för att allmänheten ska kunna göra betalningar vid höjd beredskap, besluta

1. hos vilka arbets- eller uppdragsgivare allmän tjänsteplikt ska fullgöras, och

2. vilka arbets- eller uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt.

Ett beslut enligt första stycket får avse arbets- och uppdragstagare som inte tas i anspråk av totalförsvaret i övrigt.

Tystnadsplikt

6 § Den som på grund av bestämmelser i detta kapitel har fått kännedom om en enskilds affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller annars för Sveriges säkerhet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon har fått veta.

I Riksbankens verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Information

7 § Under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap ska Riksbanken hålla regeringen och Riksgäldskontoret underrättade om viktigare frågor.

6 kap. Internationell verksamhet

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken får verka som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i.

Riksbanken får delta i sådant internationellt samarbete som

1. har betydelse för bankens verksamhet, eller

2. rör kunskapsutbyte med andra centralbanker.

Riksbanken ska i sin internationella verksamhet utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden.

Uppgifter och befogenheter

Internationella valutafonden

2 § Riksbanken får vara finansiell motpart till Internationella valutafonden. Riksbanken får också förvärva särskilda dragningsrätter.

Riksbanken ska fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i Internationella valutafondens system för särskilda dragningsrätter.

- 3 §** Riksbanken får, i fråga om Internationella valutafonden,
1. efter riksdagens medgivande, lämna krediter eller delta i annan finansiering som inte avser låginkomstländer, och
 2. göra en framställning till regeringen om att
 - a) tillskjuta insatskapital, eller
 - b) lämna krediter eller delta i annan finansiering som avser låginkomstländer.

4 § Riksbanken ska besluta om upplåning som motsvarar belopp enligt 3 §. Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av sådan upplåning.

Riksgäldskontoret ska ta ut ersättning som motsvarar den ränta som Riksbanken tar emot från Internationella valutafonden. Riksbanken ska betala tillbaka lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Andra internationella finansorgan

5 § Riksbanken får, i fråga om andra internationella finansorgan än Internationella valutafonden och efter riksdagens medgivande,

1. lämna krediter,
2. ingå avtal om långsiktiga internationella kreditåtaganden, och
3. i övrigt delta i finansiering av verksamhet som har anknytning till Riksbankens verksamhet.

Internationella betalningar

6 § Riksbanken får, med eller utan ränta, ta emot insättningar i valuta eller guld från eller göra sådana insättningar hos

1. kreditinstitut,
2. utländska kreditinstitut,
3. andra centralbanker,
4. stater, och
5. internationella finansorgan.

Riksbanken får medverka vid och ta ut avgifter för avveckling av betalningar till eller från andra centralbanker eller internationella finansorgan.

Riksbanken får ingå avtal om skyldigheter och rättigheter som anknyter till sådana insättningar och betalningar som avses i första och andra styckena.

Information

7 § Riksbanken ska i sin internationella verksamhet hålla regeringen underrättad om viktigare frågor.

7 kap. Organisation

Allmänna bestämmelser om Riksbankens organisation

1 § I Riksbanken ska det, utöver ett fullmäktige och en direktion, finnas

1. en internrevisionsavdelning,
2. en personalansvarsnämnd,
3. en revisionsfunktion som leds av fullmäktige, och
4. de organisatoriska delar i övrigt som direktionen bestämmer.

Riksbanken ska ha sitt huvudkontor i Stockholm, där också fullmäktige och direktionen ska ha sitt säte.

Beslutsordning

2 § Ärenden som inte ska avgöras av fullmäktige avgörs av direktionen. Direktionen får besluta att ärenden får avgöras av riksbankschefen eller någon annan anställd i Riksbanken. Om inte direktionen beslutar annat får riksbankschefen besluta att ärenden får avgöras av någon annan anställd i Riksbanken.

Fullmäktige

3 § Fullmäktige ska inom sig välja en ordförande och en vice ordförande.

Fullmäktige är beslutsfört när minst åtta av ledamöterna är närvarande. Ett beslut om att skilja en ledamot i direktionen från anställningen förutsätter dock att minst åtta av fullmäktiges ledamöter är överens.

4 § Fullmäktige ska följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet. Fullmäktige ska underrätta riksdagens finansutskott om frågor av större betydelse och regelbundet eller på begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet.

Revisionsfunktionen ska granska direktionens arbete.

5 § Fullmäktige ska besluta vilka motiv som ska finnas på de konanter som Riksbanken ger ut.

Fullmäktige får för Riksbankens räkning lämna remissyttranden inom sitt ansvarsområde.

Fullmäktige ska besluta om lön och andra anställningsvillkor för ledamöter i direktionen.

Direktionen

6 § En ledamot i direktionen får inte

1. vara ledamot av riksdagen,
2. vara statsråd,
3. vara anställd i Regeringskansliet,
4. vara anställd på central nivå i ett politiskt parti,
5. vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett finansiellt företag som avses i 1 kap. 2 § 1, eller
6. inneha annan anställning eller annat uppdrag som gör honom eller henne olämplig att vara direktionsledamot.

En ledamot får inte heller vara underårig, i konkurs, underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om en ledamot tar en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som kan strida mot första stycket, ska ledamoten genast anmäla det till fullmäktige.

7 § Direktionen ska bestå av fem ledamöter som utses för en tid av fem eller sex år. Av dessa ska fullmäktige utse en ordförande (riksbankschef). Övriga fyra ledamöter ska vara vice riksbankschefer.

Riksbankschefen och en vice riksbankschef får utses på nytt en gång.

En vice riksbankschef får utses till riksbankschef.

8 § Direktionen ska ansvara för Riksbankens verksamhet och se till att den drivs enligt denna lag.

Direktionen ska

1. besluta om arbetsordning för Riksbanken som reglerar organisation, arbetsfördelningen mellan direktionen och riksbankschefen, delegering av beslutanderätt, handläggningen av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten,

2. besluta om verksamhetsplan för Riksbanken,

3. se till att det vid Riksbanken finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt, och

4. besluta om föreskrifter och ärenden av principiell karaktär eller större betydelse.

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av första stycket. I denna process ska momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation ingå.

9 § Riksbankschefen ska leda direktionens arbete.

Riksbankschefen ska ta upp frågor som avses i 8 § andra stycket 4 till behandling och beslut i direktionen. En ledamot i direktionen får alltid ta upp ett ärende till behandling och beslut i direktionen.

Riksbankschefen ska förbereda direktionens sammanträden och se till att dessa hålls vid behov eller efter begäran av en direktionsledamot.

10 § Direktionen är beslutsför när minst tre ledamöter är närvarande. Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige har rätt att närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslagsrätt eller rösträtt.

Om ett ärende är så brådskande att direktionen inte hinner sammanträda för att behandla det, får ärendet avgöras genom kontakter mellan ledamöterna.

Om inte heller detta hinns med eller är lämpligt får ärendet avgöras av två ledamöter, om de är ense om beslutet. Ett sådant beslut ska anmälas vid nästa sammanträde med direktionen.

11 § Ledamöterna i direktionen ska utses efter ett ansökningsförfarande.

12 § Fullmäktige får bestämma i vilken inbördes ordning de vice riksbankscheferna ska tjänstgöra i riksbankschefens ställe.

13 § Under ett år efter att en direktionsledamots anställning har upphört får han eller hon inte utan fullmäktiges medgivande inneha en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som avses i 6 § första stycket 5 eller 6.

Riksbankschefen

14 § Riksbankschefen ska ansvara inför direktionen och sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar.

Gemensamma bestämmelser för fullmäktige och direktionen

15 § Vid fullmäktiges och direktionens sammanträden ska protokoll föras.

16 § Fullmäktige och direktionen får inom sina respektive ansvarsområden göra framställningar till regeringen.

Fullmäktige och direktionen ska ge varandra tillfälle att lämna synpunkter innan de gör framställningar till regeringen eller riksdagen.

En framställning till riksdagen enligt 2 kap. 3 § ska göras av direktionen.

17 § Fullmäktige och direktionen får inte sammanträda på område som är ockuperat av främmande makt. En ledamot i fullmäktige eller direktionen får inte heller på annat sätt delta i beslutsfattande om han eller hon befinner sig på ett sådant område.

Internrevisionsavdelningen

18 § Internrevisionsavdelningen ska utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granska om direktionens interna styrning och kontroll är utformad så att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av 8 § första stycket.

Internrevision ska drivas enligt god sed för internrevision och internrevisorer.

Direktionen ska besluta om riktlinjer och revisionsplan för internrevisionsavdelningen och åtgärder med anledning av internrevisionsavdelningens iakttagelser och rekommendationer.

Personalansvarsnämnden

19 § Personalansvarsnämnden ska bestå av riksbankschefen (ordförande), personalföreträdare och de övriga ledamöter som direktionen utser.

Följande frågor ska, om de rör andra än direktionsledamöter, prövas av nämnden:

1. skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden, dock inte i fråga om provanställning,
2. disciplinansvar,
3. åtalsanmälan, och
4. avstängning.

Nämnden är beslutsför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

20 § Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige och ledamöterna i direktionen ska när uppdraget eller anställningen påbörjas skriftligen anmäla följande till riksdagen:

1. innehav av finansiella instrument enligt 1 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

2. innehav av andel i ett handelsbolag eller en ekonomisk förening utom bostadsrättsförening och andel i en motsvarande utländsk juridisk person,

3. ägande, helt eller delvis, av en näringsfastighet enligt 2 kap. 14 § inkomstskattelagen (1999:1229),

4. ett avtal av ekonomisk karaktär med tidigare arbetsgivare såsom ett avtal om löne- eller pensionsförmån som lämnas under den tid som omfattas av uppdraget i fullmäktige eller anställningen i direktionen, och

5. skulder och villkoren för dessa.

Första stycket gäller inte, om

1. tillgångarna och avtalen enligt första stycket 2–4 tillsammans understiger ett marknadsvärde på 500 000 kronor, eller

2. skulderna enligt första stycket 5 tillsammans understiger 500 000 kronor.

Om tillgångar, avtal eller skulder som enligt andra stycket inte behöver anmälas uppnår en sådan gräns som anges där, ska anmälan göras senast inom fyra veckor.

21 § En anmälan ska därefter göras av förändring som innebär att

1. tillgång som avses i 20 § första stycket 1 förvärvas,

2. det sammanlagda värdet av tillgångar och avtal enligt 20 § första stycket 2–4 eller det sammanlagda beloppet av skulder enligt 20 § första stycket 5 förändrats med mer än 100 000 kronor sedan anmälan senast gjordes, under förutsättning att det sammanlagda värdet eller beloppet efter förändringen inte understiger 500 000 kronor, eller

3. villkoren för anmälda skulder ändras.

Anmälan av förändringar enligt första stycket ska göras senast fyra veckor från förändringen.

22 § Bestämmelserna i 20 § första stycket 1 och 21 § första stycket 1 och andra stycket gäller även för

1. övriga ledamöter i fullmäktige, och

2. de arbets- eller uppdragstagare som Riksbanken bestämmer.

Arbets- eller uppdragstagare som avses i första stycket 2 ska göra sin anmälan till Riksbanken.

Underrättelse om brott

23 § Riksbanken ska, trots det som anges i 31 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), underrätta Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten om det i verksamhet som avses i den bestämmelsen framkommer uppgifter som ger anledning att anta att ett brott har begåtts.

Om det finns särskilda skäl får Riksbanken avstå från att lämna en sådan underrättelse.

8 kap. Budget och redovisning

Budget

1 § Direktionen ska varje år före utgången av december månad upprätta en budget för nästa kalenderår (räkenskapsår).

Fullmäktige, riksdagens finansutskott och Riksrevisionen ska underrättas om budgeten.

Redovisning

2 § Riksbanken är bokföringsskyldig och direktionen ska upprätta en årsredovisning för varje räkenskapsår.

Bokföringsskyldigheten ska fullgöras och årsredovisningen ska upprättas i enlighet med denna lag och god redovisningssed, inbegripet Europeiska centralbankens riktlinjer i tillämpliga delar. Sådana avvikelser från riktlinjerna som inte följer av denna lag ska motiveras.

3 § Årsredovisningen ska bestå av en balans- och resultaträkning och en förvaltningsberättelse.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse för penningpolitiken och övrig verksamhet.

Årsredovisningen ska innehålla en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

4 § Direktionen ska senast den 21 februari lämna årsredovisningen till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige.

Fullmäktige ska besluta om disposition av årets resultat. Riksdagen och Riksrevisionen ska underrättas om beslutet.

5 § Riksdagen ska besluta om ansvarsfrihet för

1. fullmäktige för dess verksamhet, och
2. direktionen för förvaltningen av Riksbanken.

Ansvarsfrihet får vägras bara om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot i fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning.

6 § Riksdagen ska fastställa balans- och resultaträkningen och godkänna fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Riksdagen får vägra att godkänna ett beslut bara om det strider mot detta kapitel. Om godkännande vägras ska fullmäktige fatta ett nytt beslut.

Utdelning till staten ska ske senast en vecka efter riksdagens beslut.

7 § Riksbanken ska varje år redovisa för riksdagen vilka åtgärder banken har vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Eget kapital

8 § Riksbankens eget kapital ska bestå av en grundfond, en reservfond och balanserade vinstmedel. Grundfonden och reservfonden utgör bundet eget kapital.

Medel på sådana värderegleringskonton som avses i Europeiska centralbankens riktlinjer ingår inte i det egna kapitalet.

9 § Det egna kapitalet får uppgå till högst 60 miljarder kronor (målnivå), om inte riksdagen beslutar annat.

Ett belopp som motsvarar två tredjedelar av målnivån ska vara grundnivå för det egna kapitalet.

10 § Målnivån ska varje år räknas om i enlighet med den förändring av konsumentprisindex som Statistiska centralbyrån publicerar. Om förändringen understiger noll kronor ska ingen omräkning ske.

Finansiella avsättningar

11 § Riksbanken får i skäligen utsträckning göra finansiella avsättningar i enlighet med Europeiska centralbankens riktlinjer.

Disposition av resultat

12 § Om resultaträkningen uppvisar vinst ska den överföras till reservfonden, om inte annat följer av 14 § tredje stycket. Överföringen får inte överstiga ett belopp som motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Överskjutande vinstmedel ska överföras till balanserade vinstmedel.

Om eget kapital efter överföringar till reservfonden och balanserade vinstmedel överstiger målnivån, ska överskjutande vinstmedel delas ut till staten.

När reservfonden överstiger 5 miljarder kronor ska medlen i reservfonden överföras till grundfonden.

13 § Fullmäktige får, efter direktionens medgivande, besluta om utdelning av balanserade vinstmedel.

14 § Om resultaträkningen uppvisar förlust ska den täckas i följande ordning:

1. av balanserade vinstmedel,
2. av reservfonden,
3. av grundfonden.

Om balanserade vinstmedel efter förlusttäckning enligt första stycket överstiger noll kronor, får det från balanserade vinstmedel till reservfonden överföras ett belopp som högst motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet.

Om grundfonden har tagits i anspråk för förlusttäckning, ska grundfonden med kommande års vinster återställas till den nivå som den uppgick till innan förlusten uppkom. Överskjutande vinstmedel får överföras till reservfonden till dess att det egna kapitalet uppgår till den omräknade grundnivån.

Återställning av det egna kapitalet

15 § Om det egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån, ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet.

Framställningen ska avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte orealiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning sker till en lägre nivå eller inte alls.

Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen motsvara högst ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till målnivån.

Mervärdesskatt

16 § Riksbanken har rätt till kompensation för belopp, motsvarande ingående skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200), som hänför sig till verksamheten.

Första stycket gäller inte om den ingående skatten omfattas av begränsningar i avdragsrätten enligt 8 kap. 9, 10, 15 eller 16 § mervärdesskattelagen.

9 kap. Tillgångsförvaltning

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska förvalta tillgångar i syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och generera tillräcklig avkastning för att finansiera sin verksamhet.

Tillgångarna ska förvaltas med låg risk och med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och syftet med tillgångsinnehavet.

Vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på kraven i första och andra styckena.

Riktlinjer

2 § Direktionen ska besluta om riktlinjer för tillgångsförvaltningen.

Köp och försäljning av vissa tillgångar

3 § Riksbanken får

1. köpa och sälja aktier, andelar i ekonomiska föreningar och liknande rättigheter,
2. ingå förpliktelser som är förenade med rättigheter som avses i 1, och
3. köpa och sälja fastigheter och inventarier som är avsedda för den verksamhet som banken bedriver eller deltar i.

Riksdagens medgivande krävs, om

1. ett köp eller ingående av en förpliktelse som avses i första stycket 1 eller 2 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgift som centralbank,

2. en försäljning som avses i första stycket 1 eller 2 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank och försäljningen innebär en minskning av statens ägarandel i ett företag i vilket

staten innehar minst hälften av rösterna eller om ägarandelen har ett betydande samhällsintresse, eller Prop. 2021/22:41

3. ett förvärv eller en försäljning som avses i första stycket 3 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank och värdet av tillgången överstiger 20 miljoner kronor.

Förvärv av säkerheter och minskning av fordran

4 § Riksbanken får förvärva varje slag av egendom i syfte att skydda en fordran. Egendomen ska säljas så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust.

Riksbanken får medge ackord och besluta om avskrivning, nedsättning eller eftergift av en fordran.

10 kap. Utländsk valuta

Valutareserven

1 § Riksbanken ska inneha tillgångar i utländsk valuta (valutareserven).

2 § Riksbanken får besluta om upplåning i utländsk valuta till valutareserven. Den samlade upplåningen får vid tidpunkten för ett beslut om upplåning motsvara högst fem procent av bruttonationalprodukten.

Om det finns synnerliga skäl får Riksbanken, i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven, besluta om upplåning som överskrider det som anges i första stycket.

Riksdagens finansutskott ska underrättas om ett beslut enligt andra stycket.

3 § Om valutareserven har tagits i anspråk för åtgärder enligt 3 kap. 6 och 7 §§, får Riksbanken besluta om upplåning i utländsk valuta i syfte att återställa reserven. Den del av valutareserven som inte har finansierats med upplåning i utländsk valuta ska med de upplånade medlen återställas till den nivå som den hade innan åtgärderna vidtogs.

Bestämmelsen i 2 § gäller inte vid återställning av valutareserven enligt första stycket.

4 § Om Riksbanken beslutar om upplåning enligt 2 eller 3 §, ska Riksgäldskontoret ta upp lån till staten i detta syfte. Riksgäldskontoret ska ta ut full ersättning för statens kostnader för upplåningen.

Riksbanken ska betala tillbaka ett lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Handel med utländsk valuta

5 § Riksbanken får köpa och sälja utländsk valuta för att finansiera åtgärder enligt 3 kap. 6 och 7 §§.

Krediter och valutaåterköpsavtal

6 § I syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt denna lag får Riksbanken ingå avtal om

1. lån i utländsk valuta, och
2. valutaåterköpsavtal eller liknande avtal.

Avtal enligt första stycket får ingås med en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning.

7 § Riksbanken får lämna krediter eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal för att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta

1. om det tydligt förbättrar förutsättningarna för att Riksbanken ska uppnå målet att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system, eller
2. efter riksdagens medgivande.

Riksbanken får lämna krediter till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med

1. Banken för internationell betalningsutjämning inom ramen för verksamheten i den banken, och
2. Europeiska unionens system för medelfristigt finansiellt stöd.

11 kap. Insyn och öppenhet

Redogörelser till riksdagens finansutskott

1 § Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för den penningpolitiska verksamheten, särskilt

1. den penningpolitik som bedrivits och de penningpolitiska beslut som banken har fattat och skälen för dessa,
2. bankens penningpolitiska strategi, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och
 - c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

2 § Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för hanteringen av kontanter i Sverige och för sin övriga verksamhet.

Information till allmänheten

3 § Riksbanken ska informera allmänheten om

1. prisstabilitetsmålet, realekonomiska hänsyn och bankens penningpolitiska strategi,
2. penningpolitiska beslut, skälen för dessa och eventuella avvikande meningar inom direktionen, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och

c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Riksbanken ska också informera allmänheten om sin övriga verksamhet.

4 § Riksbanken ska offentliggöra allmänt gällande villkor för in- och utlåning, återköpsavtal och de säkerheter som accepteras enligt 2 kap. 4 § första stycket 2.

Om det inte är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet, ska Riksbanken offentliggöra vilka likviditetsstödjande åtgärder som Riksbanken kommer att vidta för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige och de närmare villkoren för dessa.

5 § Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige.

Motivering av beslut

6 § Riksbankens beslut ska i lämplig utsträckning innehålla en motivering. Protokollen från de penningpolitiska mötena ska återge vilka ståndpunkter som förts fram.

Om ett beslut kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt tillämpas 32 § förvaltningslagen (2017:900).

Avgifter för allmänna handlingar

7 § Riksbanken får ta ut avgifter för kopior, avskrifter och utskrifter av allmänna handlingar.

Avgifterna ska bestämmas med ledning av de regler som gäller för statliga myndigheter i allmänhet.

12 kap. Administrativa bestämmelser

Uppgiftsskyldighet för vissa aktörer

1 § På begäran av Riksbanken ska

1. finansiella företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt denna lag,

2. företag med kvalificerat innehav i deltagare i Riksbankens betalnings-avvecklingssystem och underentreprenörer till sådana deltagare lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

3. företag som bedriver verksamhet som avses i 3 kap. 8 § och underentreprenörer till sådana företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

4. utgivare av värdepapper lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 2 och 3 kap.,

5. företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 4 och 5 kap., och

6. den som för egen eller någon annans räkning utför transaktioner med utländsk motpart eller innehar tillgångar och skulder med utlandsanknytning lämna uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet

Prop. 2021/22:41 enligt 1 kap. 11 § när det gäller framställning av statistik över betalningsbalanser och utlandsställningen.

Förelägganden

2 § Riksbanken får besluta om de förelägganden som behövs för att en fysisk eller juridisk person ska följa uppgiftsskyldigheten enligt 1 § och föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 §.

Riksbanken får också besluta om förelägganden för den fysiska eller juridiska person som bryter mot 4 kap. 11 § och som väsentligen har bidragit till spridningen och varit medveten om att kontanterna var förändrade eller bearbetade.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Överklagande

3 § Riksbankens beslut enligt 2 §, 2 kap. 6 § och 4 kap. 4 § första och andra styckena får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Väckande av talan om att skilja direktionsledamot från anställning

4 § Talan mot fullmäktiges beslut om att skilja en ledamot av direktionen från anställningen ska väckas inom två månader från delgivning av beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas

1. vid EU-domstolen av riksbankschefen, och
2. i Högsta domstolen av övriga ledamöter i direktionen.

Högsta domstolen får förklara att ett beslut om att skilja någon från anställningen är ogiltigt.

13 kap. Bemyndiganden

1 § Riksbanken får meddela föreskrifter om

1. avgifter enligt 1 kap. 12 §,
2. villkoren för transaktioner enligt 2 kap. 4 § första stycket och 5 §,
3. kassakrav enligt 2 kap. 6 §,
4. system för avveckling av betalningar och avgifter enligt 3 kap. 2 §,
5. villkoren för likviditetsstöd enligt 3 kap. 6 §,
6. kontanters form enligt 4 kap. 2 § och förutsättningarna för inlösen av dem och avgifter enligt 4 kap. 4 §,
7. depåer och avgifter enligt 4 kap. 6 §,
8. räntekostnadsersättning eller räntefri kredit enligt 4 kap. 7 §,
9. underrättelseskyldigheten enligt 4 kap. 8 § andra stycket,
10. vilka företag som avses i 5 kap. 3 § och vilken verksamhet som avses i 5 kap. 4 §,
11. uppgiftsskyldigheten enligt 12 kap. 1 §, och
12. att uppgifter som enligt 12 kap. 1 § ska lämnas till Riksbanken i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

2 § Finansinspektionen och Statistiska centralbyrån ska få tillfälle att yttra sig innan Riksbanken med stöd av 1 § 12 meddelar föreskrifter om uppgifter enligt 12 kap. 1 § 1–4.

3 § Innan Riksbanken beslutar föreskrifter eller allmänna råd ska banken göra en konsekvensutredning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.
 3. Kontanter som har getts ut före ikraftträdandet ska fortfarande vara lagliga betalningsmedel, om inte något annat är särskilt föreskrivet.
 4. En ledamot i direktionen som har utsetts före ikraftträdandet kvarstår som sådan ledamot under den tid som han eller hon har utsetts för och får utses på nytt två gånger.
 5. Direktionen får bestå av sex ledamöter fram till utgången av 2028.
 6. Bestämmelserna i 8 kap. 1–4 och 6–15 §§ tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2023.
 7. Den 1 januari 2023 ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor, och reservfonden till noll kronor.
 8. Om Riksbankens eget kapital den 1 januari 2023 överstiger målnivån i 8 kap. 9 § första stycket, ska överskjutande belopp föras över till balanserade vinstmedel.
 9. Om summan av utestående lån i utländsk valuta till valutareserven den 1 januari 2023 överskrider den begränsning som följer av 10 kap. 2 § första stycket och förutsättningarna enligt andra stycket i samma paragraf inte är uppfyllda, ska lån motsvarande den överskjutande delen återbetalas i takt med att de förfaller till betalning.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs att 22 och 31 §§ lagen (1936:81) om skuldebrev ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Överlåtelse av löpande skuldebrev vare ej gällande mot överlåtarens borgenärer, med mindre den till vilken överlåtelsen skett fått handlingen i besittning.

Säljer bank, kreditmarknadsföretag eller värdepappersinstitut löpande skuldebrev, vare försäljningen gällande mot bankens, kreditmarknadsföretagets eller värdepappersinstitutets borgenärer, ändå att skuldebrevet för förvaring kvarlämnats hos banken, företaget eller institutet.

En överlåtelse av ett löpande skuldebrev gäller mot överlåtarens borgenärer endast om den till vilken överlåtelsen skett har fått handlingen i sin besittning.

Om ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut säljer eller pantsätter ett löpande skuldebrev, gäller försäljningen eller pantsättningen mot institutets borgenärer, även om skuldebrevet lämnas kvar för förvaring hos institutet eller någon annan för dess räkning.

31 §

Överlåter någon enkelt skuldebrev, vare överlåtelsen ej gällande mot hans borgenärer, med mindre gäldenären om åtgärden underrättats av överlåtaren eller den till vilken överlåtelsen skett; innebar överlåtelsen gåva, gälle om dess verkan vad därom är särskilt stadgat.

Varder enkelt skuldebrev överlåtet till flere, gälle tidigare överlåtelse framför senare; dock äge den senare överlåtelsen företräde, där den tidigare än den andra meddelats gäldenären på sätt nu är sagt och förvärvaren då var i god tro.

Om någon överlåter ett enkelt skuldebrev, gäller överlåtelsen mot överlåtarens borgenärer endast om gäldenären har underrättats om åtgärden av överlåtaren eller den till vilken överlåtelsen har skett. Om överlåtelsen innebar gåva, ska det som är särskilt föreskrivet om gåvor gälla i fråga om överlåtelsens verkan.

Om ett enkelt skuldebrev har överlåtit till flera, gäller en tidigare överlåtelse framför en överlåtelse som har skett senare. En senare överlåtelse gäller dock framför en tidigare, om gäldenären först underrättas om den senare överlåtelsen och förvärvaren då var i god tro.

Har någon avhämt sig rörelse varmed följer skyldighet att föra handelsböcker, och omfattar avhändelsen de i rörelsen uppkomna fordringar, äge vad i första stycket är stadgat ej tillämpning.

Första stycket gäller inte
1. om någon har avhämt sig en bokföringspliktig rörelse och avhändandet omfattar fordringar som har uppkommit i rörelsen, eller
2. om ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut pantsätter ett enkelt skuldebrev till Riksbanken.

Prop. 2021/22:41

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper att gälla i stället för vad som är föreskrivet i *lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank* och i annan lag.

Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper att gälla i stället för vad som är föreskrivet i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank* och i annan lag.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen, efter framställning av direktionen i Riksbanken, meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar på 1 krona samt äldre sedlar på 5, 10, 50, 100, 1 000 och 10 000 kronor *än de som anges nedan skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1987.

1. Sedlar på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor;

2. sedlar på 10 kronor och 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor;

3. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor;

4. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor; *samt*

5. sedlar på 10 000 kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor.

Om inlösen av sedlar som ej längre är lagligt betalningsmedel finns bestämmelser i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankoreglementet).

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar på 1 krona samt äldre sedlar på 5, 10, 50, 100, 1 000 och 10 000 kronor *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1987.

Första stycket gäller inte

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

2. sedlar på 10 kronor och 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor,

3. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor,

4. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor, *eller*

5. sedlar på 10 000 kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor

Härigenom föreskrivs att lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar om tiotusen kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tiotusen kronor *skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1991.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagligt* betalningsmedel finns *bestämmelser* i *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

I §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar om tiotusen kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tiotusen kronor *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1991.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagliga* betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 §, 2 kap. 2 och 3 §§ och 3 kap. 2, 8, 10 och 14 §§ lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §¹

Med *finansinstitut* enligt denna lag avses de *institut* som anges i 6 kap. 1 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Med *finansiella företag* enligt denna lag avses de *företag* som anges i 1 kap. 2 § lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

2 kap.

2 §²

Om regeringen har *förordnat* om valutareglering, får regeringen *förordna* att Riksbanken för ett tillstånd till valutatransaktion får

1. ta ut en avgift som *skall* tillfalla Riksbanken, eller

2. bestämma att ett visst belopp under en viss tid *skall* vara insatt på konto i Riksbanken.

Om regeringen har *förordnat* om valutareglering, får regeringen *förordna* att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper *skall* erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta *nämnda befogenhet* till ett *finansinstitut*.

Om regeringen har *beslutat* om valutareglering, får regeringen *besluta* att Riksbanken för ett tillstånd till valutatransaktion får

1. ta ut en avgift som *ska* tillfalla Riksbanken, eller

2. bestämma att ett visst belopp under en viss tid *ska* vara insatt på konto i Riksbanken.

Om regeringen har *beslutat* om valutareglering, får regeringen *besluta* att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper *ska* erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta *den befogenheten* till ett *finansiellt företag*.

3 §³

Riksbanken får bemyndiga ett *finansinstitut* att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig *institutet* inte kunna bifalla en ansökan, *skall* denna överlämnas till Riksbanken.

Riksbanken får bemyndiga ett *finansiellt företag* att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig *företaget* inte kunna bifalla en ansökan, *ska* denna överlämnas till Riksbanken.

¹ Senaste lydelse 1998:1415.

² Senaste lydelse 1998:1415.

³ Senaste lydelse 1998:1415.

3 kap.2 §⁴

Ett *förordnande* om kreditreglering kan gälla ett eller flera slag av *finansinstitut*.

Regeringen kan på begäran av Riksbanken *förordna* att även annan som yrkesmässigt och i betydande omfattning bedriver kreditgivning, samt, när det gäller emissionskontroll, annan som offentligen utbjuder obligationer och andra fordringsrätter som är avsedda för allmän omsättning, *skall* kunna omfattas av kreditregleringen.

För den som omfattas av ett *förordnande* enligt andra stycket gäller i *tillämpliga* delar vad som sägs om *finansinstitut*.

Ett *beslut* om kreditreglering kan gälla ett eller flera slag av *finansiella företag*.

Regeringen kan på begäran av Riksbanken *besluta* att även *någon* annan som yrkesmässigt och i betydande omfattning bedriver kreditgivning, samt, när det gäller emissionskontroll, *någon* annan som offentligen utbjuder obligationer och andra fordringsrätter som är avsedda för allmän omsättning, *ska* kunna omfattas av kreditregleringen.

För den som omfattas av ett *beslut* enligt andra stycket gäller i *tillämpliga* delar vad som sägs om *finansiella företag*.

8 §⁵

Med placeringskrav avses att vissa av ett *finansinstituts* placeringar vid en viss beräkningstidpunkt *skall* utgöra en viss andel av institutets totala placeringar eller att förändringen under en beräkningsperiod av sådana placeringar *skall* utgöra en viss procent av förändringen av de totala placeringarna.

Med placeringskrav avses att vissa av ett *finansiellt företags* placeringar vid en viss beräkningstidpunkt *ska* utgöra en viss andel av institutets totala placeringar eller att förändringen under en beräkningsperiod av sådana placeringar *ska* utgöra en viss procent av förändringen av de totala placeringarna.

10 §⁶

Ett *finansinstitut* som åsidosätter en föreskrift som har meddelats med stöd av ett förordnande om kreditreglering *skall* betala en särskild avgift till staten.

Fråga om särskild avgift prövas av Riksbanken.

Ett *finansiellt företag* som åsidosätter en föreskrift som har meddelats med stöd av ett förordnande om kreditreglering *ska* betala en särskild avgift till staten.

⁴ Senaste lydelse 1998:1415.

⁵ Senaste lydelse 1998:1415.

⁶ Senaste lydelse 1998:1415.

Riksbanken får förelägga ett *finansinstitut* att lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att bedöma om kreditreglering behövs eller för att tillämpa ett meddelat förordnande.

Riksbanken får förelägga ett *finansiellt företag* att lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att bedöma om kreditreglering behövs eller för att tillämpa ett meddelat förordnande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

⁷ Senaste lydelse 1988:1415.

Prop. 2021/22:41 2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1809)
om totalförsvarsplikt

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt ska införas en ny paragraf, 6 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

3 a §

*I lagen (0000:000) om Sveriges
riksbank finns bestämmelser om
allmän tjänsteplikt på Riksbankens
område.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar

Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar *skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1998.

1. *Sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

2. sedlar på 10 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

3. sedlar på 10 kronor med anledning av Riksbankens 300-årsjubileum enligt kungörelsen (1968:128) om nya sedlar på tio kronor,

4. sedlar på 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

5. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor,

6. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1985:2) om utgivande av sedlar på femhundra kronor,

7. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagligt* betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1998:

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

2. sedlar på 10 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

3. sedlar på 10 kronor med anledning av Riksbankens 300-årsjubileum enligt kungörelsen (1968:128) om nya sedlar på tio kronor,

4. sedlar på 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

5. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor,

6. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1985:2) om utgivande av sedlar på femhundra kronor,

7. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagliga* betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senaste lydelse av lagen 1998:1416.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:1404) om valutapolitik

Härigenom föreskrivs att 2–4 §§ lagen (1998:1404) om valutapolitik ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Regeringen *skall* besluta om det system som *skall* gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem).

Regeringen *ska* besluta om det system som *ska* gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem). *Vid behov ska regeringen också besluta om centrankurs och bandbredd.*

Beslut enligt första stycket ska vara förenliga med prisstabilitetsmålet.

3 §

Riksbanken får *hos regeringen hemställa* att regeringen *skall* fatta beslut om växelkurssystem. En sådan *hemställan skall regeringen behandla* skyndsamt.

Riksbanken får *göra en framställning om* att regeringen *ska* fatta beslut om växelkurssystem, *centrankurs eller bandbredd*. En sådan *framställning ska behandlas* skyndsamt.

4 §

Regeringen *skall innan den beslutar* om växelkurssystem *samaråda med* Riksbanken.

Regeringen *ska fatta beslut om* växelkurssystem, *centrankurs eller bandbredd efter att Riksbanken har fått tillfälle att lämna synpunkter.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Den granskning som avses i 3 § *skall* ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen *skall* efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport *skall* avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken *skall* innehålla ett uttalande om *balansräkningen och resultaträkningen* bör fastställas och om fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet.

Den granskning som avses i 3 § *ska* ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen *ska* efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport *ska* avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken *ska* innehålla ett uttalande om *hurvida*

1. *balans- och resultaträkningen* bör fastställas,

2. *fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat* bör godkännas,

3. fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet, och

4. *förvaltningen av Riksbanken* följer tillämpliga föreskrifter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Lagen tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Härigenom föreskrivs att lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar *skall* upphöra att vara giltiga betalningsmedel den 31 december 2005.

Sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1991:1499) om sedlar på tjugo kronor.

Sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1987:3; A:17) om utgivande av sedlar på etthundra kronor.

Sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:716) om utgivande av sedlar på femhundra kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar *ska* upphöra att vara giltiga betalningsmedel den 31 december 2005:

1. sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1991:1499) om sedlar på tjugo kronor,

2. sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1987:3; A:17) om utgivande av sedlar på etthundra kronor,

3. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:716) om utgivande av sedlar på femhundra kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.14 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 8 a §, 32 kap. 6 § och 39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

30 kap.

8 a §¹

Sekretess enligt 4 a § första stycket hindrar inte att en uppgift lämnas till

1. Riksbanken i dess verksamhet *för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende,*

2. Finansinspektionen i dess verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, eller

3. Riksbanken, Finansinspektionen eller Statistiska centralbyrån i deras verksamheter för framställning av statistik.

32 kap.

6 §²

Sekretess gäller för uppgift om innehav av finansiella instrument som har lämnats till en myndighet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada eller men och uppgiften har lämnats till följd av anmälningsskyldighet enligt

1. 9 kap. 5 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
1. 7 kap. 22 § lagen (2000:000) om Sveriges riksbank,

2. 7 kap. 2 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),

3. 5 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden,

4. 14 a § första och andra styckena lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen, eller

5. lagen (2018:1625) om skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

39 kap.

5 b §³

Sekretess gäller i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

Sekretess gäller i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen, *riksbankschef eller vice riksbankschef* för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

¹ Senaste lydelse 2014:492.

² Senaste lydelse 2018:1626.

³ Senaste lydelse 2010:85.

Prop. 2021/22:41

Sekretessen gäller inte i sådana ärenden som avses i första stycket i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det.

Sekretess gäller inte heller beslut i ärende eller uppgift om den som har fått anställningen.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tio år.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller för uppgifter som har lämnats före ikraftträdandet.

Häri genom föreskrivs att 5 kap. 1 och 3 §§ budgetlagen (2011:203) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Efter särskilt bemyndigande som lämnas för ett budgetår i sänder får regeringen eller efter regeringens bestämmande Riksgäldskontoret ta upp lån till staten för att

1. finansiera löpande underskott i statens budget och andra utgifter som grundar sig på riksdagens beslut,

2. tillhandahålla sådana krediter och fullgöra sådana garantier som riksdagen beslutat om,

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån,

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider, *och*

5. tillgodose Riksbankens behov av valutareserv.

Riksbanken ska betala full ersättning för statens kostnader för upplåning för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv. Regeringen får dock, efter samråd med Riksbanken, besluta annat om det finns särskilda skäl.

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån, *och*

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider.

3 §

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § *eller 10 kap. 4 § lagen (0000:000) om Sveriges riksbank* förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån enligt 10 kap. 4 § *lagen om Sveriges riksbank*, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter att Riksbanken har

¹ Ändringen innebär bland annat att andra stycket tas bort.

Prop. 2021/22:41 *samråd med Riksbanken, besluta* *fått tillfälle att lämna synpunkter,*
annat om det finns särskilda skäl. besluta annat om det finns särskilda
skäl.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att lagen (2012:674) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel den 31 december 2013.

Sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:818) om utgivande av sedlar på ett tusen kronor.

Sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1996:66) om sedlar på femtio kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel den 31 december 2013:

1. sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:818) om utgivande av sedlar på ett tusen kronor,

2. sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1996:66) om sedlar på femtio kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.17 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

dels att 4 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 3 §, och närmast före 1 kap. 3 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Riksbanken

3 §

Riksbanken får besluta om krav på en central motpart från tredje-land som avses i artikel 25.2b b i förordning (EU) nr 648/2012.

4 kap.

5 §

Finansinspektionens beslut enligt denna lag och enligt förordning (EU) nr 648/2012 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Finansinspektionens *och Riksbankens* beslut enligt denna lag och enligt förordning (EU) nr 648/2012 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.18 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att 2, 3 och 6 §§ lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter får behandlas i databasen för sammanställning och analys av information som behövs i

1. Riksbankens verksamhet *för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende,*
1. Riksbankens verksamhet *avse-
ende det finansiella systemet,*
2. Finansinspektionens verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, samt
3. Riksbankens, Finansinspektionens och Statistiska centralbyråns verksamheter för framställning av statistik.

3 §¹

I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
1. 12 kap. 1 § 1–4 lagen (0000:000) om Sveriges riksbank,
2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,
3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
5. 8 kap. 5 § första stycket lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,
6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,
7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,
9. 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),
10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,
13. 6 kap. 2 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet,
14. 14 kap. 5 § lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag,

¹ Senaste lydelse 2021:502.

15. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012, och

16. artiklarna 54 och 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2033 av den 27 november 2019 om tillsynskrav för värdepappersföretag och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 575/2013, (EU) nr 600/2014 och (EU) nr 806/2014.

6 §

Riksbanken ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen i bankens verksamhet *för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende samt* i bankens verksamhet för framställning av statistik.

Riksbanken ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen i bankens verksamhet *avseende det finansiella systemet och* i bankens verksamhet för framställning av statistik.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter som har samlats in med stöd av 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

2.19 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:968)
om särskild tillsyn över kreditinstitut och
värdepappersbolag

Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 4 a § och 10 kap. 4 §, och närmast före 1 kap. 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Riksbanken

4 a §

Riksbanken får tillhandahålla och ta ut avgifter för likviditets- och kreditfaciliteter som avses i artikel 412.1 i tillsynsförordningen.

Riksbanken ska fatta beslut om likviditets- och kreditfaciliteter efter att Finansinspektionen har fått tillfälle att lämna synpunkter.

10 kap.

4 §

Riksbanken får meddela föreskrifter om avgifter enligt 1 kap. 4 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.20 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Härigenom föreskrivs att lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2016.

Sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1997:671) om sedlar på tjugo kronor.

Sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:31) om sedlar på femtio kronor.

Sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:30) om sedlar på ett tusen kronor.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2017.

Sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:713) om sedlar på etthundra kronor.

Sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:714) om sedlar på femhundra kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2016:

1. sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1997:671) om sedlar på tjugo kronor,

2. sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:31) om sedlar på femtio kronor,

3. sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:30) om sedlar på ett tusen kronor.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2017:

1. sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:713) om sedlar på etthundra kronor,

2. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:714) om sedlar på femhundra kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.21 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter Prop. 2021/22:41

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Bestämmelserna i lagen gäller för sådan verksamhet som Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen ansvarar för. Bestämmelser om Riksbanken finns i *lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank*.

Bestämmelserna i lagen gäller för sådan verksamhet som Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen ansvarar för. Bestämmelser om Riksbanken finns i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*.

Vad som sägs om resultatredovisning i 9 kap. 3 § andra stycket ska dock inte gälla för Riksdagsförvaltningen i fråga om resultatet för riksdagens nämndmyndigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

I juni 2016 tillkännagav riksdagen att regeringen skulle tillsätta en parlamentarisk utredning av det svenska penningpolitiska ramverket och lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank (1988 års lag) samt att regeringen snarast skulle lämna förslag till riksdagen om Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning (bet. 2015/16:FiU41, rskr. 2015/16:313).

Regeringen beslutade den 22 december 2016 att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppdrag att göra en översyn av det penningpolitiska ramverket och lagen om Sveriges riksbank (dir. 2016:114). Utredningen antog namnet Riksbankskommittén. Regeringen gav den 12 oktober 2017 Riksbankskommittén i uppdrag att även lämna förslag om Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning och på vilka villkor Riksbanken får förstärka valutareserven genom lån av Riksgäldskontoret (dir. 2017:100).

I juni 2018 överlämnade utredningen delbetänkandet Tryggad tillgång till kontanter (SOU 2018:42). I det föreslogs att kreditinstitut ska vara skyldiga att tillhandahålla kontanttjänster. Förslaget behandlades i propositionen Skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontanttjänster (prop. 2019/20:23). Lagändringarna trädde i huvudsak i kraft den 1 januari 2020.

I november 2019 överlämnade utredningen slutbetänkandet En ny riksbankslag (SOU 2019:46). I det föreslås bl.a. att det ska införas en ny riksbankslag. En sammanfattning av slutbetänkandet finns i *bilaga 1*. Slutbetänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*.

Slutbetänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (www.regeringen.se) och i Finansdepartementet (Fi2019/04029).

Finansdepartementet har, enligt artiklarna 127.4 och 282.5 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 2.1 sjätte strecksatsen i rådets beslut av den 29 juni 1998 om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler (98/415/EG), berett Europeiska centralbanken (ECB) tillfälle att yttra sig över promemorians förslag. Yttrandet finns tillgängligt i lagstiftningsärendet.

Vid beredningen i Regeringskansliet av förslagen i propositionen har överläggningar hållits med företrädare för riksdagspartierna. Under lagstiftningsarbetet har dessutom underhandskontakter tagits med Finansinspektionen, Riksbanken och Riksgäldskontoret, varefter Riksbanken inkommit med ett yttrande som finns tillgängligt i lagstiftningsärendet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 27 maj 2021 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*, dvs. samtliga lagförslag i propositionen utom förslagen om ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen (2.1 och 2.2). Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Regeringen följer i propositionen Lagrådets förslag och synpunkter. Lagrådets förslag och synpunkter behandlas i avsnitt 7.4.1, 8.1.4, 8.2.2, 9.2.4 och 14.6 och i författningskommentaren. I förhållande till lagrådsremissen görs även vissa språkliga och redaktionella ändringar.

4.1 Grundläggande uppgifter

Riksbanken är Sveriges centralbank. Centralbankernas uppgifter och funktioner har varierat genom åren och mellan länder men det går att identifiera vissa grundläggande uppgifter som är gemensamma för moderna centralbanker.

En centralbanks verksamhet syftar liksom annan offentlig verksamhet på det ekonomiska området till att understödja statens ekonomisk-politiska mål. En centralbank kan, både via grundläggande och andra vanligt förekommande uppgifter, bidra till att dessa mål uppfylls.

Centralbankers historiska framväxt har en stark koppling till två centrala ekonomiska funktioner – behovet av betalningsmedel och kommersiell bankverksamhet. Betalningsmedel och banker kan förvisso existera utan att det finns en centralbank men för att samhället ska kunna dra nytta av den fulla potentialen i dessa verksamheter har erfarenhet visat att en sådan statlig institution behövs. Både förekomsten av betalningsmedel och kommersiell bankverksamhet har också starkt bidragit till de väl definierade, men skilda, roller som centralbanker har i normala tider och i kris-tider.

Den uppgift som är unik för en centralbank är att tillhandahålla s.k. slutliga betalningsmedel. Allmänt accepterade betalningsmedel som åtnjuter förtroende i såväl fysisk som elektronisk form är av avgörande betydelse för samhällsekonomin. Det förutsätter att staten behöver ta ett ansvar för att säkerställa att betalningsmedel finns tillgängliga och fungerar väl. I moderna ekonomier erbjuder staten dels sedlar och mynt – dvs. fysiska betalningsmedel – till ekonomins samtliga aktörer, dels elektroniska betalningsmedel som vissa finansiella aktörer (främst banker) använder i betalningar mellan varandra, vilka i sin tur möjliggör betalningar via överföringar mellan konton i bank som hushåll och företag håller. De två betalningsmedlen som centralbanken tillhandahåller utgör fordringar på staten.

En naturlig följd av uppgiften att tillhandahålla slutliga betalningsmedel är att en centralbank upprätthåller ett centralt system för betalningsavveckling. Detta system utgör navet i betalningssystemet och bidrar till att nå målen för den ekonomiska politiken. Systemet måste fungera både i normala tider och i kristider.

Av den grundläggande uppgiften att tillhandahålla slutliga betalningsmedel följer uppgiften att stabilisera betalningsmedlets värde (penningpolitik). Med denna uppgift avses att centralbanken bestämmer villkoren för de finansiella aktörernas tillgång till slutliga betalningsmedel, vilket den kan göra eftersom den är ensam utgivare av detta. I praktiken styr centralbanken räntan på lån (eller insättningar) av centralbankspengar, vilket påverkar andra räntor och, via olika kanaler, utvecklingen av betalningsmedlets värde. De instrument som kan användas i detta syfte är unika för en centralbank.

Slutligen har centralbanken genom uppgiften att ge ut betalningsmedel som bankerna använder sinsemellan unika förutsättningar att ge lån till

finansiella aktörer som har akut brist på betalningsmedel och på detta sätt agera sista låneinstans i ekonomin. Genom att förbättra likviditeten för de finansiella aktörerna kan en centralbank bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt. Kommersiella banker omvandlar inlåning med kort löptid till utlåning med lång löptid. Denna s.k. löptidsomvandling fyller en fundamental funktion i samhällsekonomin genom att bl.a. underlätta investeringar och omfördelning av konsumtion över tid, men kan medföra att banker tar på sig en likviditetsrisk genom att tillgångarna (utlåningen) har längre löptid än skulderna (exempelvis insättningar och utgivna värdepapper). Bankernas likviditetsrisk beror även på att tillgångar som lån till företag är förknippade med privat information och kan därför vara svåra för banken att sälja snabbt. Genom att en centralbank kan agera som sista låneinstans kan staten lösa en situation där solida banker drabbas av likviditetskris på grund av att väldigt många kunder väljer att ta ut sina medel ur banken samtidigt eller att marknadsaktörerna inte vill förnya bankens lån och köpa dess värdepapper.

Dessa fyra grundläggande uppgifter och ansvarsområden har varit det som kännetecknat de moderna centralbankerna – inbegripet Riksbanken – sedan slutet av 1800-talet, även om förekomsten av andra uppgifter och relationen till det övriga politiska systemet varierat över tid och mellan länder.

4.2 Riksbankens internationella verksamhet

Sverige är en liten och öppen ekonomi som påverkas starkt av utvecklingen i världsekonomin. Eftersom finansiella kriser snabbt sprids över geografiska gränser gynnas den svenska ekonomin av globala rekommendationer som minskar de finansiella spridningsriskerna.

Sverige har länge varit en stark anhängare av internationell finansmarknadsreglering och Riksbanken, liksom t.ex. Finansinspektionen och Riksgäldskontoret, omfattande kontakter och samarbeten med myndigheter i andra länder och internationella organisationer.

Riksbanken representerar Sverige i ett flertal internationella organisationer, bl.a. på det valutapolitiska området. Samtidigt är regeringen ansvarig för utrikespolitiken och har det övergripande ansvaret för valutapolitiken. Det är i dag inte tydligt reglerat hur arbetet i internationella organisationer ska fördelas mellan regeringen och dess myndigheter, å ena sidan, och Riksbanken, å andra sidan, eller hur arbetet i internationella organisationer ska samordnas.

4.3 Riksbankens oberoende

En viktig fråga vad gäller centralbankers förhållande till det politiska systemet har varit vilken grad av oberoende centralbanken ska ha och hur detta ska komma till uttryck.

På EU-nivå finns ett förbud för Europeiska centralbanken (ECB) och de nationella centralbankerna inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) och någon medlem av deras beslutande organ att begära eller ta

emot instruktioner från EU:s institutioner, organ eller byråer, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ då de fullgör uppgifter och skyldigheter enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och stadgan för Europeiska centralbanks-systemet (ECBS-stadgan), det s.k. instruktionsförbudet. Dessa uppgifter – de ECBS-relaterade uppgifterna – består i att utforma och genomföra EU:s monetära politik, genomföra valutatransaktioner, inneha och förvalta medlemsstaternas valutareserver, främja ett väl fungerande betalnings-system och samla in statistik.

I Sverige är Riksbankens uppdrag och ställning grundlagsskyddad. Riksbanken är Sveriges centralbank och en självständig förvaltningsmyndighet under riksdagen samt har ansvaret för penningpolitiken. Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som rör penningpolitik. Vidare är utrymmet för att skilja en ledamot av Riksbankens direktion från anställningen synnerligen begränsat, även om direktionsledamöternas mandat är tidsbegränsade. Härigenom ges Riksbanken en oberoende ställning.

Riksbankens oberoende omfattar emellertid inte bara penningpolitiken utan även de uppgifter utanför penningpolitikens område som tillkommer Riksbanken i och med att den är en del av ECBS och det grundlagsfästa oberoendet innefattar alla ECBS-relaterade uppgifter.

Riksbankens oberoende ställning kommer också till uttryck i hur den är finansierad. Riksbanken har egna fonder som hålls skilda från statens förmögenhet. Det finns i statens budget inte heller någon särskild anslagspost för Riksbanken.

4.4 Förändrade förutsättningar och ekonomiska utmaningar

Efter den ekonomiska krisen i början av 1990-talet genomfördes en rad viktiga institutionella förändringar inom såväl finans- som penningpolitiken. För att förbättra förutsättningarna för en långsiktigt hållbar ekonomisk politik infördes sålunda gradvis ett nytt ekonomiskpolitiskt ramverk, bl.a. övergavs den fasta växelkursen. Vidare infördes en ordning som innebär att finanspolitiken ska styras med utgångspunkt från centrala budgetpolitiska mål och penningpolitiken har delegerats till en oberoende centralbank med målet att upprätthålla ett fast penningvärde. Såsom en myndighet under riksdagen ska Riksbanken därutöver, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, stödja målen för den allmänna ekonomiska politiken i syfte att uppnå hållbar tillväxt och hög sysselsättning.

Sedan den 1 januari 1995 driver Riksbanken den operativa penningpolitiken med utgångspunkt i ett inflationsmål, definierat som en förändring av ett prisindex. Riksbanken stödjer den allmänna ekonomiska politiken genom att, förutom att stabilisera inflationen kring inflationsmålet, sträva efter att stabilisera produktion och sysselsättning i förhållande till långsiktigt hållbar utveckling. Riksbanken driver därmed en s.k. flexibel inflationsmålspolitik.

Den globala finanskrisen 2007–2009 och dess efterverkningar har visat att störningar på de finansiella marknaderna kan få konsekvenser för

ekonomin och arbetsmarknaden på både kort och lång sikt liksom för inflationsförväntningarna. Under och efter finanskrisen har Riksbanken dessutom ställts inför problem som inte förutsågs när 1988 års lag infördes. Inflationen har under en längre tid legat lägre än målet. För att nå inflationsmålet har Riksbanken, i likhet med flera andra centralbanker, sänkt styrräntan (en kortare period också till en minusnivå) och köpt statsobligationer, vilket gjort penningpolitiken mer expansiv. Riksbanken har även påbörjat köp av obligationer utgivna av kommuner, regioner, Kommuninvest i Sverige AB och icke-finansiella företag och uttalat att den kan komma att intervensera på valutamarknaden om inflationen inte når inflationsmålet.

I finanskrisens efterdyningar har det också genomförts betydande förändringar i de internationella och europeiska regelverken för att främja den finansiella stabiliteten. Därutöver har omfattande och snabba förändringar på betalningsmarknaden till följd av teknikutveckling och digitalisering påverkat Riksbankens verksamhet inom betalningssystemet. Förutsättningarna för Riksbankens kontantverksamhet har påverkats av den snabba minskningen av kontantanvändningen i Sverige, en utveckling som accelererat den senaste tioårsperioden. Även frågan om beredskapen i betalningssystemet har blivit alltmer aktuell. Inte minst har beslutet att återuppta en sammanhängande totalförsvarsplanering inklusive Försvarsberedningens inriktningsförslag avseende totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret bidragit till detta.

Enligt nuvarande regelverk ska Riksbanken, utöver att upprätthålla ett fast penningvärde, främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Om det finns synnerliga skäl, får Riksbanken i likviditetsstödande syfte på särskilda villkor bevilja kredit eller lämna garanti till framför allt banker. Riksbanken har dessutom ansvar för kontantförsörjningen och för att tillhandahålla ett centralt betalningssystem. Genom detta system kan Riksbanken tillföra likviditet till det finansiella systemet som helhet vid finanskriser eller andra kriser såsom covid-19.

Utifrån lagstiftningen går det emellertid inte tydligt att utläsa var gränsen för Riksbankens ansvar går i förhållande till Finansinspektionen, som är tillsynsmyndighet på finansmarknadsområdet, eller mot Riksgäldskontoret, som är garanti-, resolutions- och stödmyndighet på finansmarknadsområdet.

4.5 En myndighet under riksdagen som regleras på lagnivå

Riksbanken är en myndighet under riksdagen. Av detta skäl skiljer sig Riksbanken från den sedvanliga ansvars- och delgeringskedjan för myndigheter som ansvarar inför regeringen, som i sin tur är ansvarig inför riksdagen för den verksamhet som myndigheterna driver. Bland de myndigheter som lyder under riksdagen är Riksbanken den myndighet som mest liknar myndigheter under regeringen i sina verksamhetsformer och bredden i verksamheten.

En väsentlig skillnad i styrningen av myndigheter under regeringen och riksdagen är att regeringen i förhållande till sina myndigheter har

möjlighet att meddela föreskrifter i förordningsform, besluta regleringsbrev eller fatta andra särskilda förvaltningsbeslut som rör myndigheternas verksamhet. Inom den finansiella styrningen av myndigheterna har regeringen vidare befogenheter att besluta om flexibilitet, eller begränsningar, i användandet av anslag.

Riksdagen kan emellertid bara reglera sina myndigheter genom lag. Eftersom Riksbankens verksamhet i högre grad än andra myndigheter under riksdagen påminner om myndigheter under regeringen får denna begränsning större effekt för Riksbanken än för t.ex. Riksrevisionen, som huvudsakligen har en funktion inom ramen för riksdagens kontrollmakt.

Enligt gällande rätt får Riksbanken endast bedriva eller ta del i sådan verksamhet som enligt lag ankommer på banken.

4.6 Granskning av Riksbankens verksamhet

I sin verksamhet utövar Riksbanken offentlig makt. Det sker genom de penningpolitiska besluten men också i bankens övriga verksamhet såsom att driva ett system för betalningsavveckling, förse finansiella företag med likviditetsstöd och ansvara för kontantförsörjningen.

Som framgått ovan tillförsäkras Riksbanken ett stort mått av oberoende. För att behålla ett högt förtroende för Riksbanken är det dock viktigt att dess penningpolitik och övriga verksamhet granskas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Mot bakgrund av att Riksbankens verksamhet är ett utflöde av offentlig makt och bankens oberoende är behovet stort av mekanismer för granskning och ansvarsutkrävande.

I dag granskas Riksbanken av riksdagen (finansutskottet) och Riksrevisionen. En ändamålsenlig granskning förutsätter att Riksbankens ansvarsområden är klart avgränsade och att myndighetens policybeslut, dvs. beslut som inte direkt berör enskilda, motiveras.

4.7 Rättslig reglering

De grundläggande bestämmelserna om Riksbankens verksamhet finns i regeringsformen (8 kap. 13 § och 9 kap. 13 och 14 §§). Bestämmelserna innebär i korthet att Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken ansvarar för penningpolitiken, för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende och utgivning av sedlar och mynt. Riksbankens ledningsstruktur består av fullmäktige och direktionen.

Bestämmelser om Riksbankens verksamhet finns i 1988 års lag. Den innehåller allmänna bestämmelser om verksamhetsmål och ledning (1 kap.), fullmäktige (2 kap.), direktionen (3 kap.), gemensamma bestämmelser för fullmäktige och direktionen (4 kap.), sedlar och mynt (5 kap.), penningpolitik och betalningssystem (6 kap.), valutapolitik (7 kap.), övriga uppgifter (8 kap.), administrativa bestämmelser (9 kap.), budget, vinstdisposition och ansvarsfrihet (10 kap.) och avgifter, vite m.m. (11 kap.).

Bestämmelser om Riksbankens verksamhet finns också i bl.a. riksdagsordningen, lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhåll-

5 Regeringsformen

Regeringens förslag: Riksdagen ska kunna bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess ansvarsområden enligt regeringsformen och dess övriga uppgifter i fråga om det finansiella systemet, kontanter och andra betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet.

Det ska förtydligas att Riksbanken ansvarar för att

- utforma och genomföra penningpolitiken,
- genomföra valutainterventioner,
- inneha och förvalta en valutareserv,
- främja ett väl fungerande betalningssystem, och
- utföra andra grundläggande uppgifter som följer av särskild lag.

Det ska också förtydligas att ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i de frågor som avses ovan och att Riksbanken inte heller får begära eller ta emot instruktioner från någon i sådana frågor.

Det ska slutligen förtydligas att föreskrifter om utgivning och giltighet av sedlar och mynt ska meddelas genom lag.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Riksbankens fem ansvarsområden ska regleras i regeringsformen och att två av dessa – att främja ett väl fungerande betalningssystem och att samla in statistik – ska begränsas till EU-förhållanden. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Kammarrätten i Stockholm och *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* anser att det kan ifrågasättas om riksdagens möjligheter att bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter bör ges en sådan vid utformning att det omfattar Riksbankens ansvarsområden enligt regeringsformen och i övrigt enligt särskild lag. Enligt dessa remissinstanser bör det i alla händelser framgå av lagtexten att delegation av normgivningsmakt inte kan ske på ett område som enligt regeringsformen kräver att föreskrifter meddelas genom lag. *Kammarrätten i Stockholm* menar vidare att det bör tydliggöras vilken verksamhet som omfattas av delegationsbestämmelsen och att hänvisningen till Riksbankens uppgifter är för vag.

Europeiska centralbanken (ECB) och *Riksbankens direktion* anser att regleringen av Riksbankens grundläggande uppgifter i regeringsformen bör utformas på samma sätt som i unionsrätten. Riksbankens direktion anser dessutom att det behöver förtydligas i regeringsformen att inte heller fullmäktige har rätt att ge instruktioner till direktionen. *Kammarrätten i Stockholm* menar att förslaget kan leda till oklarheter kring instruktionsförbudets omfång då begreppet penningpolitik inte är tydligt avgränsat.

Delegationsbestämmelsen i fråga om Riksbankens ansvarsområden utvidgas

Bestämmelser om normgivningsmakten finns i 8 kap. regeringsformen. Av regleringen framgår bl.a. att föreskrifter meddelas av riksdagen genom lag och av regeringen genom förordning. Efter bemyndigande i lag eller förordning kan föreskrifter också meddelas av andra myndigheter än regeringen eller av kommuner. I regeringsformen finns både allmänna och särskilda bestämmelser om vilken normnivå föreskrifter kan meddelas på.

Normgivningsmakten delas i första hand upp i riksdagens primärområde (det primära lagområdet) och regeringens primärområde. Det primära lagområdet delas i sin tur in i två delar, det obligatoriska respektive det fakultativa lagområdet. Inom det obligatoriska lagområdet är delegation av normgivningsmakten utesluten medan det inom det fakultativa lagområdet är möjligt för riksdagen att delegera rätten att meddela föreskrifter. Föreskrifter om verkställighet av lag kan – med undantag för vissa specialfall som rör riksdagen och dess myndigheter – alltid meddelas av regeringen utan bemyndigande i lag (jfr 8 kap. 7 § regeringsformen) eftersom det ingår i regeringens primärområde.

Allmänna bestämmelser om det primära lagområdet – det område inom vilket ett krav på lagform alltså som utgångspunkt gäller – finns i 8 kap. 2 § regeringsformen. Dessa allmänna bestämmelser om lagområdet kompletteras av särskilda normgivningsbestämmelser som förekommer i andra kapitel i regeringsformen. Där anges krav på lagform för särskilda ämnen. Detta gäller t.ex. i fråga om flertalet inskränkningar av grundläggande fri- och rättigheter (2 kap.) och om domstolarnas rättskipningsuppgifter, om huvuddragen i deras organisation och om rättegången (11 kap. 3 §).

Bestämmelser om delegation av normgivningsmakten finns i bl.a. 8 kap. 3–5, 9 och 13 §§ regeringsformen. Dessa bestämmelser ger inte stöd för delegation på områden där ett lagkrav slås fast genom en särskild normgivningsbestämmelse, exempelvis när det gäller inskränkningar av enskildas fri- och rättigheter.

Av regleringen i 8 kap. regeringsformen framgår bl.a. att utrymmet för delegation är omfattande på offentligrättens område och påtagligt snävt på civilrättens. Utrymmet för riksdagen att delegera normgivningsmakt direkt till någon annan myndighet än regeringen är vidare mycket begränsat. Det är huvudsakligen avgränsat till att avse förhållanden inom riksdagen och dess myndigheter.

Därutöver följer av 8 kap. 13 § första stycket regeringsformen att riksdagen genom lag kan uppdra åt Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess ansvarsområde enligt 9 kap. regeringsformen och i fråga om dess uppgift att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Utredningen föreslår att Riksbanken – efter riksdagens prövning av varje enskilt bemyndigande – ska kunna meddela föreskrifter inom samtliga av dess ansvarsområden som regleras i regeringsformen eller särskild lag. Med uttrycket särskild lag avses den nya riksbankslagen. Enligt utredningen kan en sådan ordning möjliggöra att regleringen av Riksbanken anpassas till skiftande förhållanden.

Flertalet remissinstanser ställer sig bakom förslaget eller har inga invändningar mot det. *Kammarrätten i Stockholm* och *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* anser dock att det kan ifrågasättas om delegationsbestämmelsen bör ges en sådan vid utformning. Regeringen noterar för sin del att förslaget innebär en utvidgning av de delegationsmöjligheter som riksdagen har enligt nuvarande ordning. Det kan konstateras att den föreslagna utvidgningen av delegationsbestämmelsen kan bidra till en ökad flexibilitet i regleringen på Riksbankens område, bl.a. på så sätt att den öppnar för att detaljerade föreskrifter av materiell karaktär inte behöver tynga riksbankslagen utan vid behov kan riksdagen delegera till Riksbanken att meddela sådana föreskrifter i en lägre valör, s.k. myndighetsföreskrifter.

Från saklig synpunkt framstår det enligt regeringen som rimligt att riksdagen ges förutsättningar att ge Riksbanken ett ökat utrymme att utöva sitt uppdrag inte bara genom förvaltningsbeslut i enskilda fall utan även genom en utökad möjlighet att meddela normsbeslut inom sina ansvarsområden. Det bör samtidigt framhållas att det inte kan bli aktuellt att delegera hela eller stora delar av det område som formellt kommer att omfattas av delegationsregeln till Riksbanken. När det gäller föreskrifter som är av mera väsentlig betydelse för Riksbankens verksamhet bör riksdagen exempelvis, i förekommande fall, ange de mera precisa ramarna för föreskriftsrätten på ett klart och tydligt sätt (jfr prop. 1973:90 s. 209).

Vid utformningen av en ny delegationsregel är det, som Kammarrätten i Stockholm framhåller, av stor vikt att gränserna för regelns räckvidd går att avgöra genom en tolkning av bestämmelser som finns direkt i grundlag. En hänvisning till vad som framgår av vanlig lag uppfyller inte detta krav. En sådan bestämmelse skulle i praktiken innebära att delegationsregelns räckvidd avgörs genom vad som föreskrivs i vanlig lag. Regeringen föreslår mot den bakgrunden att bestämmelsen ges en något annan utformning än den som utredningen föreslår.

Delegationsbestämmelsen bör i stället ta sin utgångspunkt i Riksbankens olika verksamhetsområden (se 2–6 kap. i den nya riksbankslagen). Dessa sammanfaller delvis med Riksbankens ansvarsområden så som dessa föreslås anges i 9 kap. 13 §, dvs. utforma och genomföra penningpolitiken, genomföra valutainterventioner, inneha och förvalta en valutareserv och främja ett väl fungerande betalningssystem samt utföra andra grundläggande uppgifter som följer av särskild lag (se närmare nedan under rubriken Riksbankens ansvar regleras mer ingående i grundlag). Delegationsbestämmelsen bör därför, utöver hänvisningen till 9 kap., även hänvisa till Riksbankens uppgifter i övrigt beträffande det finansiella systemet, kontanter och andra betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet.

Riksbankens ansvar regleras mer ingående i grundlag

I regeringsformen anges att Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen och att Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken (9 kap. 13 §).

Bestämmelser om ECBS finns i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget och stadgan för Europeiska centralbanks-systemet (ECBS-stadgan). De grundläggande uppgifterna för ECBS ska

vara att utforma och genomföra EU:s monetära politik, att genomföra valutatransaktioner, att inneha och förvalta medlemsstaternas officiella valutareserver och att främja ett väl fungerande betalningssystem (artikel 127 i EUF-fördraget och artikel 3 i ECBS-stadgan). Nationella centralbanker ska dessutom samla in statistiska uppgifter (artikel 5 i ECBS-stadgan).

ECB och nationella centralbanker får inte begära eller ta emot instruktioner från något annat organ när de utövar de befogenheter och fullgör dessa uppgifter och skyldigheter (artikel 130 i EUF-fördraget och artikel 7 i ECBS-stadgan).

Den nuvarande ordningen innebär att regleringen i regeringsformen av Riksbankens ansvar är begränsad till penningpolitiken. Med hänsyn till den stora betydelse som Riksbankens uppgifter inom ramen för ECBS är för bankens verksamhet, anser regeringen – i likhet med utredningen och flertalet remissinstanser – att det bör tydliggöras i regeringsformen att Riksbankens ansvar även omfattar de övriga uppgifterna som kommer till uttryck i EUF-fördraget. Det bör därför i grundlagen anges att Riksbanken ansvarar för att utforma och genomföra penningpolitiken, genomföra valutainterventioner, inneha och förvalta en valutareserv och främja ett väl fungerande betalningssystem.

De nationella centralbankernas uppgift att samla in statistik regleras som nämns ovan i ECBS-stadgan. Uppgiften är viktig eftersom det insamlade statistiska underlaget kan användas som viktiga delar i det beslutsunderlag som behövs för verksamheten. Men uppgiften är samtidigt inte lika framträdande som de uppgifter som regleras i EUF-fördraget när det gäller själva ansvaret att uppnå huvudmålet med ECBS verksamhet, prisstabilitet. Det bör dessutom framhållas att vissa bestämmelser i ECBS-stadgan, t.ex. delar av bestämmelsen om statistikinsamling, kan ändras genom ett förenklat ändringsförfarande (artikel 40). Regeringen bedömer sammantaget mot den bakgrunden att statistikuppgiften lämpar sig mindre väl för en uttrycklig reglering i grundlag. I stället bör den uppgiften komma till uttryck i den nya riksbankslagen och regeringsformen endast upplysa om att Riksbanken även ansvarar för att utföra andra grundläggande uppgifter som anges i den lagen. I avsnitt 7.6 lämnas därför förslag om att det av den nya riksbankslagen ska framgå att en av Riksbankens grundläggande uppgifter är att samla in den statistik som behövs enligt ECBS-stadgan. Eftersom EUF-fördraget inte begränsar regleringen av de grundläggande uppgifterna till EU-förhållanden anser regeringen, i likhet med *Riksbankens direktion* och *ECB*, att det inte finns skäl att begränsa regleringen av Riksbankens ansvarsområden på detta sätt i regeringsformen.

Instruktionsförbudet

Enligt regeringsformen får ingen myndighet bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som rör penningpolitik (9 kap. 13 § första stycket tredje meningen) och ledamöter av direktionen får inte söka eller ta emot instruktioner när de fullgör penningpolitiska uppgifter (3 kap. 2 § i 1988 års lag), det s.k. instruktionsförbudet.

Instruktionsförbudet är inte begränsat till penningpolitiken. Även uppgifter utanför penningpolitikens område som enligt unionsrätten tillkommer ECBS omfattas av instruktionsförbudet (prop. 1997/98:40 s. 76).

Den nuvarande ordningen innebär att den ena sidan av instruktionsförbudet – förbudet mot att ge instruktioner i enskilda fall – regleras i regeringsformen medan den andra sidan av förbudet – förbudet mot att begära och ta emot instruktioner – regleras i 1988 års lag. Dessa båda sidor av instruktionsförbudet hänger nära samman och är sinsemellan samverkande. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att det framstår som ändamålsenligt att båda sidorna regleras i regeringsformen. Genom en sådan ändring blir det tydligare att förbudet avser olika sidor av samma sak och att båda sidorna är lika betydelsefulla för att säkerställa Riksbankens oberoende i sitt beslutsfattande. Regeringen anser också att det finns anledning att lyfta fram dess betydelse och öka regleringens överskådlighet genom att ge regleringen i denna del en något annan redaktionell utformning än enligt den nuvarande ordningen.

Riksbankens direktion anser att det behöver förtydligas i regeringsformen att inte heller fullmäktige har rätt att ge instruktioner till direktionen. Eftersom Riksbanken är en myndighet under riksdagen och ansvarsfördelningen mellan olika organ inom Riksbanken – t.ex. fullmäktige och direktionen – regleras i regeringsformen (9 kap. 13 §) och den nya riksbankslagen (se avsnitt 13) bör en sådan bestämmelse inte tas in i regeringsformen.

När det gäller begreppet penningpolitik och dess förhållande till Riksbankens uppgift att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system, som Kammarrätten i Stockholm tar upp, behandlas denna fråga i avsnitt 6.

Normgivningsbestämmelsen om utgivning och giltighet av sedlar och mynt förtydligas

Enligt regeringsformen har Riksbanken rätt att ge ut sedlar och mynt och i övrigt meddelas bestämmelser om penning- och betalningsväsendet genom lag (9 kap. 14 §).

Bestämmelsen i regeringsformen om att föreskrifter om penning- och betalningsväsendet i övrigt meddelas genom lag innebär att dessa frågor inte omfattas av möjligheterna till delegering av normgivningskompetens till Riksbanken enligt 8 kap. 13 § första stycket regeringsformen. Uttrycket penning- och betalningsväsendet i övrigt tar sikte på utgivning och giltighet av sedlar och mynt, t.ex. sedlars och mynts valörer och status som lagligt betalningsmedel. Bestämmelsen utgör emellertid inget hinder mot att bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter om utformningen av sedlar och mynt och förutsättningarna för inlösen av dem (se 13 kap. 1 § 6 i den nya riksbankslagen).

Regeringen instämmer i utredningens mening att det finns anledning att förtydliga bestämmelsen. Bestämmelsen bör därför utformas så att det klart framgår att föreskrifter om utgivning och giltighet av sedlar och mynt meddelas genom lag.

Regeringens förslag: En ny riksbankslag ska ersätta den nuvarande riksbankslagen.

Regeringens bedömning: Den nya riksbankslagen bör innehålla mål, uppgifter och befogenheter för Riksbankens olika ansvarsområden.

I den nya riksbankslagen bör bestämmelser om Riksbankens ansvar för penningpolitik respektive det finansiella systemet behandlas i två olika kapitel.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

Finansbolagens Förening och *Riksbankens direktion* anser att den nya riksbankslagen bör präglas mer av principiella bestämmelser och mindre av detaljreglering.

Finansinspektionen, *Riksgäldskontoret* och *Svenskt Näringsliv* välkomnar uppdelningen mellan ansvaret för penningpolitik och delansvaret för det finansiella systemet.

Ekonomistyrningsverket och *Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar (Tillväxtanalys)* anser att gränsen mellan ansvarsområdena bör förtydligas ytterligare.

Kammarrätten i Stockholm, *Riksbankens fullmäktige* och Riksbankens direktion anser att indelningen mellan ansvarsområdena kan skapa tillämpningsproblem, framför allt i de fall där Riksbanken har överlappande verktyg och dessa är tillämpliga samtidigt eller om vartannat. Dessa remissinstanser anser också att indelningen gör att det penningpolitiska området, på vilket Riksbanken är oberoende, inte får en klar avgränsning. Riksbankens direktion menar vidare att indelningen påverkar tillämpningen av statsstödsreglerna i unionsrätten och att indelningen inskränker den penningpolitiska verktygslådan. Direktionen anser dessutom att det inte är meningsfullt att dra en gräns mellan ansvarsområdena, eftersom delansvaret för det finansiella systemet är osjälvständigt i förhållande till ansvaret för penningpolitiken. Direktionen, som framhåller att instruktionsförbudet är begränsat till penningpolitiska verktyg, anser också att olika former av samverkan mellan myndigheter inte kommer i konflikt med instruktionsförbudet, givet att Riksbanken fattar beslut på självständiga grunder. *ECB* anser att indelningen kan komma i konflikt med instruktionsförbudet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

1988 års riksbankslag bör ersättas av en ny riksbankslag

Den nuvarande riksbankslagen – 1988 års lag – trädde i kraft den 1 januari 1989. 1988 års lag har ändrats flera gånger, bl.a. i slutet av 1990-talet i syfte att stärka Riksbankens ställning. Däremot har det aldrig gjorts någon samlad redaktionell och språklig översyn av 1988 års lag.

Sedan slutet av 1980-talet har det ekonomisk-politiska landskapet dessutom förändrats betydligt, bl.a. avseende den svenska växelkursregimen, de finansiella marknadernas avreglering och internationalisering samt det svenska EU-medlemskapet.

Det finns därför skäl att ersätta 1988 års lag med en ny riksbankslag.

En tydlig indelning av Riksbankens ansvarsområden

I 1988 års lag finns bestämmelser om verksamhetsmål (1 kap.). Målet för Riksbanken är att – inom ramen för ansvaret för penningpolitiken – upprätthålla ett fast penningvärde (2 § andra stycket). Därutöver ska Riksbanken främja ett säkert och effektivt betalningsväsende (2 § tredje stycket). Bestämmelser om uppgifter och befogenheter på dessa ansvarsområden har samlats i ett kapitel (6 kap.). Bestämmelser om Riksbankens ansvarsområden, uppgifter och befogenheter i övrigt finns i tre kapitel (5, 7 och 8 kap.).

Också den nya riksbankslagen bör innehålla mål, uppgifter och befogenheter på olika ansvarsområden.

Det finns flera skäl för att Riksbankens verksamhet bör regleras av ett eller flera lagstadgade mål. För det första innebär unionsrätten att målet för penningpolitiken är prisstabilitet (prisstabilitetsmålet) och att prisstabilitetsmålet är det överordnade målet för Riksbankens verksamhet. Det innebär att Riksbankens ansvarsområden i övrigt behöver förhålla sig till det överordnade målet (prisstabilitetsmålet). För det andra innebär delegeringen av omfattande och viktiga samhällsfunktioner till en oberoende myndighet att Riksbankens verksamhet på de olika ansvarsområdena bör klargöras, vilket också är en förutsättning för att verksamheten ska kunna följas upp och utvärderas på ett ändamålsenligt sätt. För det tredje innebär Riksbankens konstitutionella ställning som en myndighet under riksdagen att verksamheten på de olika ansvarsområdena behöver komma till uttryck på lagnivå.

Bestämmelserna om mål, uppgifter och befogenheter på olika ansvarsområdena i 1988 års lag är allmänt hållna och det är oklart hur de olika ansvarsområdena förhåller sig till varandra och till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden. Det finns därför ett behov av att klargöra gränserna för de olika ansvarsområdena, dels i förhållande till varandra, dels i förhållande till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden. Det krävs samtidigt en viss flexibilitet vid utformningen av den nya riksbankslagen med tanke på att stora förändringar kan komma att ske framöver, t.ex. inom det finansiella systemet och på betalningsmarknaden.

Även om ett visst mått av flexibilitet är önskvärt och nödvändigt vid utformningen av den nya riksbankslagen är det, i fråga om Riksbankens verksamhet, av avgörande betydelse för legitimitet, ansvarsutkrävande och kontroll att det finns en överensstämmelse mellan Riksbankens faktiska handlande å ena sidan och bankens lagstadgade mål, uppgifter och befogenheter på olika ansvarsområden å andra sidan. Det förutsätter en viss detaljeringsgrad i fråga om utformningen av målen, uppgifterna och befogenheterna. En sådan ordning skapar också förutsättningar för samverkan mellan de tre myndigheterna på finansmarknadsområdet, inte minst i en finanskris. Utgångspunkten vid utformningen av den nya

riksbankslagen bör därför vara att i tillräcklig utsträckning precisera mål, uppgifter och befogenheter på olika ansvarsområden.

Regeringen anser därför, till skillnad från *Finansbolagens Förening* och *Riksbankens direktion*, att den nya riksbankslagen bör innehålla mål, uppgifter och befogenheter för de olika ansvarsområdena och att dessa bör uttryckas på ett sådant sätt att det blir tydligt för Riksbanken – och de som granskar verksamheten – var gränserna för bankens mandat går.

Det innebär sammanfattningsvis att de olika ansvarsområdena bör regleras i olika kapitel i den nya riksbankslagen med angivande av mål, uppgifter och befogenheter på respektive område.

Riksbankens ansvar för penningpolitiken och det finansiella systemet

Enligt 1988 års lag har Riksbanken ansvaret för penningpolitiken. Riksbanken ska också främja ett säkert och effektivt betalningsväsende (1 kap. 2 §).

Ett stabilt och effektivt finansiellt system är av stor betydelse för samhällsekonomin. En situation där det finansiella systemet inte kan upprätthålla sina grundläggande funktioner skulle därför snabbt skada samhället. Det kan leda till att betalningar inte kan genomföras, krediter inte kan lämnas eller att hushåll och företag står utan försäkringsskydd. Betydande störningar i kreditgivningen skulle också kunna smitta av sig på betalningsväsendet, t.ex. genom att hushåll och företag inte får tillgång till de betalningsmedel de behöver. Riksbanken har en viktig roll i att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system genom i första hand bankens roll i likviditetsförsörjningen.

Finansinspektionen ansvarar i egenskap av tillsynsmyndighet för tillämpningen av det unionsrättsliga regelverket om kapitaltäckning, dvs. krav på kapital och organisation samt tillsyn vid drift av banker, och är ansvarig myndighet för olika makrotillsynsåtgärder. Ett centralt mål med regelverket om kapitaltäckning och makrotillsynsåtgärder är att förebygga störningar av det finansiella systemet men det kan också motverka störningar genom att exempelvis tillsynsmyndigheten, i syfte att upprätthålla kreditgivningen till den reala ekonomin, kan tillåta kreditinstitut att använda likviditets- och kapitalbuffertar.

Riksgäldskontoret ansvarar i egenskap av resolutions- och stödmyndighet för tillämpningen av det unionsrättsliga regelverket om hantering av finansiella företag i kris. Ett centralt mål med regelverket om hantering av finansiella företag i kris är att på ett effektivt sätt hantera de finanskriser som kan uppstå.

Det innebär sammanfattningsvis att tre förvaltningsmyndigheter har ansvar för att förebygga och motverka störningar av det finansiella systemet, varav två är myndigheter under regeringen (Finansinspektionen och Riksgäldskontoret) och en är myndighet under riksdagen (Riksbanken). En sådan ordning ställer inte bara stora krav på samarbete och utbyte av information mellan myndigheterna utan också avgränsade ansvarsområden för myndigheterna.

De allmänt hållna bestämmelserna i 1988 års lag lever emellertid inte upp till kravet på ett avgränsat ansvarsområde i fråga om det finansiella systemet för Riksbanken. I den nya riksbankslagen bör Riksbankens ansvar för det finansiella systemet därför klargöras, dels i förhållande till

Riksbankens övriga ansvarsområden, framför allt penningpolitiken, dels i förhållande till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden.

Det sker lämpligen genom att de två ansvarsområdena regleras i två olika kapitel i den nya riksbankslagen. Det är emellertid viktigt att framhålla att det handlar om en indelning av den nya riksbankslagen för att skapa tydlighet, dels i syfte att skapa förutsättningar för legitimitet, ansvarsutkrävande och kontroll av Riksbankens verksamhet, dels i syfte att underlätta samarbete och utbyte av information mellan de tre myndigheterna på finansmarknadsområdet. Det är emellertid inte eftersträvaransvärt att, som *Ekonomistyrningsverket* och *Tillväxtanalys* efterfrågar, driva indelningen längre än så. I det avseendet ska framhållas att prisstabilitetsmålet (penningpolitiken) är det överordnade målet för Riksbankens verksamhet, vilket innebär att målet och ansvaret för det finansiella systemet behöver förhålla sig till prisstabilitetsmålet.

ECB, Kammarrätten i Stockholm, Riksbankens fullmäktige och *Riksbankens direktion* är kritiska till indelningen av de två ansvarsområdena.

En konsekvens av indelningen är att Riksbanken behöver ta ställning till om en viss åtgärd syftar till att uppnå målet för penningpolitiken eller målet för det finansiella systemet eller både och. Det gäller oavsett om det handlar om överlappande verktyg eller inte. Genom detta skapar indelningen förutsättningar för legitimitet, ansvarsutkrävande och kontroll av Riksbankens verksamhet. Det bör inte medföra några svårigheter för Riksbanken att avgöra om syftet med en åtgärd är penningpolitiskt eller om syftet är att värna ett stabilt och effektivt finansiellt system eller både och. Det förhållandet att en och samma åtgärd kan användas för att uppnå två olika mål, eller båda målen, bör därför inte heller medföra några tillämpningssvårigheter. Därutöver bör målet för Riksbankens ansvar för det finansiella systemet vara underordnat prisstabilitetsmålet, vilket innebär att en åtgärd som vidtas för att värna ett stabilt och effektivt finansiellt system också behöver utvärderas i förhållande till prisstabilitetsmålet.

Om Riksbanken behöver ta ställning till syftet med en viss åtgärd underlättar det också för det samarbete och utbyte av information som är nödvändig för att motverka störningar i det finansiella systemet. Att det finns ett behov av att öka förutsättningarna för ett sådant samarbete och utbyte av information på finansmarknadsområdet är dessutom något som alla myndigheter på området – Finansinspektionen, Riksbanken och Riksgäldskontoret – förespråkar.

Eftersom samverkan med Finansinspektionen och Riksgäldskontoret handlar om att bredda Riksbankens beslutsunderlag påverkas inte Riksbankens rätt att som oberoende centralbank och självständig förvaltningsmyndighet fatta beslut om olika åtgärder på sina ansvarsområden. Av det skälet innebär varken samverkan mellan myndigheterna eller indelningen av ansvarsområden i olika kapitel i den nya riksbankslagen någon inskränkning av instruktionsförbudet eller förvaltningens självständighet.

En indelning i ansvarsområdena medför i sig inte en begränsning av den s.k. penningpolitiska verktygslådan. Frågan om vilka verktyg som Riksbanken behöver inom respektive ansvarsområde behandlas i avsnitten 8 och 9.

Slutligen ska framhållas att tillämpningen av unionsrätten – t.ex. förutsättningarna för att lämna likviditetsstöd till finansiella företag vid tillämp-

ningen av statsstödsreglerna i EUF-fördraget – inte påverkas av en indelning av Riksbankens ansvarsområden i olika kapitel i den nya riksbankslagen. Det innebär t.ex. att frågan om likviditetsstöd till en bank i syfte att motverka störningar av det finansiella systemet i Sverige utgör ett statligt stöd eller inte får prövas mot bakgrund av unionsrätten, t.ex. villkoren i meddelandet från kommissionen om tillämpning, fr.o.m. den 1 augusti 2013, av reglerna om statligt stöd på stödåtgärder till förmån för banker i samband med finanskrisen (bankmeddelandet) (2013/C 216/01), punkt 62. Prövningen påverkas inte av om stödåtgärden i nationell rätt klassificeras som en åtgärd i syfte att uppnå målet om prisstabilitet eller målet om det finansiella systemet eller både och.

Utgångspunkter för den nya riksbankslagen

Den nya riksbankslagen bör

- vara överskådlig och lättillgänglig ur en redaktionell och språklig synvinkel och spegla det moderna ekonomisk-politiska landskapet samhälls- och strukturomvandlingar ur en materiell synvinkel,
- klargöra Riksbankens ansvar inom penningpolitiken, det finansiella systemet, betalningsmedel, fredstida krisituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet i förhållande till varandra och till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden,
- klargöra förhållandet mellan de mål som penningpolitiken ska sträva efter att uppfylla och skapa förutsättningar för demokratisk förankring av prisstabilitetsmålet,
- slå vakt om grunderna för Riksbankens organisation men skapa förutsättningar för en mer ändamålsenlig ansvarsfördelning mellan fullmäktige, direktionen och riksbankschefen,
- slå vakt om Riksbankens ställning som en oberoende centralbank och självständig förvaltningsmyndighet och stärka det finansiella oberoendet,
- stå i överensstämmelse med unionsrätten, framför allt EUF-fördraget och ECBS-stadgan,
- öka förutsättningarna för granskning av Riksbankens verksamhet, och
- öka förutsättningarna för insyn och öppenhet i Riksbankens verksamhet.

7 Allmänna bestämmelser

7.1 Definition av finansiella företag

Regeringens förslag: Med finansiella företag ska avses juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen, utländska juridiska personer som i sitt hemland står under motsvarande tillsyn och som bedriver verksamhet i Sverige, AP-fonder och Svenska skeppshypotekskassan.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget invända mot det.

Sveriges advokatsamfund anser att det är oklart vilka företag som omfattas av uttrycket finansiella företag.

Skälen för regeringens förslag: I 1988 års lag finns en definition av finansinstitut. Med detta avses kreditinstitut, värdepappersinstitut, försäkringsföretag, tjänstepensionsföretag, AP-fonderna, Svenska skeppshypotekskassan och utländska kreditinstitut som bedriver verksamhet från filial i Sverige (6 kap. 1 § andra stycket).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att definitionen bör avse finansiella företag och att kretsen av företag bör utvidgas i förhållande till i dag.

Sveriges advokatsamfund anser att det är oklart vilka företag som omfattas av uttrycket finansiella företag.

Den nya definitionen omfattar samtliga företag som står under Finansinspektionens tillsyn, dvs. företag som bedriver tillståndspliktig verksamhet på finansmarknadsområdet såsom kreditinstitut, värdepappersbolag och försäkringsföretag. Det är i huvudsak dessa företag som kan bli aktuella som motparter när Riksbanken vidtar åtgärder på sina centrala ansvarsområden. Utländska företag som bedriver verksamhet i Sverige och som står under motsvarande tillsyn i hemlandet omfattas också av den nya definitionen. Det handlar om utländska finansiella företag som har sitt säte i hemlandet men som bedriver gränsöverskridande verksamhet i Sverige, t.ex. från en filial här i landet men etablering av en sådan är inte nödvändig för att omfattas av begreppet.

Företag som inte bedriver tillståndspliktig verksamhet på finansmarknadsområdet, t.ex. företag som ansöker om registrering av sin verksamhet enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet, omfattas inte av den nya definitionen.

7.2 Riksbankens ställning

Regeringens förslag: Riksbanken ska ha tillgångar som den förvaltar. Staten ska garantera Riksbankens förpliktelser.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Riksbanken ska vara ett särskilt rättssubjekt som ägs av staten.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Bokföringsnämnden, Kamrarrätten i Stockholm, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet och *Sveriges advokatsamfund* anser att förslaget om att Riksbanken ska vara ett särskilt rättssubjekt som ägs av staten är överflödigt.

Skälen för regeringens förslag: Att Riksbanken har en tillgångsmassa som är skild från statens tillgångar är ett väl etablerat sätt att säkerställa att den kan upprätthålla en tillräckligt hög grad av finansiellt oberoende från staten. Det innebär bl.a. att verksamheten inte behöver anslagsfinansieras. Riksbankens tillgångar ska generera en tillräcklig avkastning för att finansiera Riksbankens kostnader. Att det görs en åtskillnad mellan statens

respektive Riksbankens tillgångar är också nödvändigt för att följa unionsrättens regler om bl.a. förbud mot monetär finansiering och förvaltningen av valutareserver. De egna tillgångarna gör att Riksbanken skiljer sig från övriga förvaltningsmyndigheter som i stället finansieras med anslag eller avgifter.

Att Riksbanken är en myndighet under riksdagen följer av regeringsformen (9 kap. 13 §). Det bör därför framgå av den nya riksbankslagen att Riksbanken själv förvaltar sina tillgångar och att staten garanterar bankens förpliktelser (prop. 1986/87:143 s. 63). Syftet med förslaget är att framhålla skillnaden mellan Riksbanken, som är en myndighet under riksdagen, och andra myndigheter under regeringen när det gäller det finansiella oberoendet. Alla myndigheter är dessutom offentlighetsrättsliga juridiska personer och kan vidta rättshandlingar i statens namn. Riksbanken har ingen speciell ställning i det avseendet. Regeringen anser mot den bakgrunden, i likhet med *Bokföringsnämnden*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *Sveriges advokatsamfund*, att det saknas skäl att behandla frågan om Riksbanken är ett särskilt rättssubjekt som ägs av staten.

7.3 Förhållandet till Europeiska centralbankssystemet

Regeringens förslag: Det ska i den nya riksbankslagen införas en upplysning om att Riksbanken ingår i Europeiska centralbankssystemet och är delägare i Europeiska centralbanken.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Kammarrätten i Stockholm ifrågasätter om det i svensk lagstiftning ska finnas upplysningar om äganderättsliga förhållanden hänförliga till EU-institutioner och att begreppet delägare dessutom har en oklar innebörd, sett till relationen mellan Riksbanken och Europeiska centralbanken.

Skälen för regeringens förslag: ECBS utgörs av ECB och nationella centralbanker, inbegripet Riksbanken. ECB är i sin tur en unionsrättslig juridisk person och det är bara de nationella centralbankerna som får teckna och inneha kapital i ECB (artikel 282 i EUF-fördraget och artikel 28 i ECBS-stadgan).

Det bör finnas en upplysning i de allmänna bestämmelserna om Riksbankens ställning och verksamhet i den nya riksbankslagen att banken ingår i ECBS. Riksbanken har dessutom en andel i ECB:s kapital. Regeringen anser därför, trots det som *Kammarrätten i Stockholm* anför, att Riksbanken i enlighet med vedertagen terminologi på finansmarknadsområdet är att anse som delägare i ECB.

7.4 Allmänna krav på verksamheten

7.4.1 Legalitet

Regeringens förslag: Riksbanken ska bara få bedriva eller delta i sådan verksamhet som har stöd i lag eller unionsrätten.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Av 1988 års lag framgår att Riksbanken endast får bedriva eller ta del i sådan verksamhet som enligt lag ankommer på Riksbanken (1 kap. 1 §).

Riksbanken har en särställning som myndighet, eftersom den är finansiellt oberoende. Riksbanken är vidare en myndighet under riksdagen och kan därför bara styras genom lag eller unionsrätten. För att sätta en gräns för vilken verksamhet som banken ska få bedriva finns det därför ett behov av en bestämmelse i den nya riksbankslagen som tydliggör att banken endast får bedriva eller delta i verksamhet som har stöd i lag.

Bestämmelsen i 1988 års lag bör därför föras över till den nya riksbankslagen men anpassas till att Sverige är medlem i EU.

Lagrådet anser att uttrycket driver verksamhet bör ändras till bedriver verksamhet och att samma ändring bör göras på övriga ställen i lagtexten där termen driver används. Regeringen konstaterar att uttrycket driva verksamhet visserligen kan användas synonymt med bedriva verksamhet och att det förekommer i reglering på finansmarknadsområdet (se t.ex. lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse). I den nya riksbankslagen bör dock, som Lagrådet förordar, uttrycket bedriva verksamhet användas.

7.4.2 Samverkan

Regeringens bedömning: Det behövs inga allmänna bestämmelser om samverkan i den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt förvaltningslagen gäller att en myndighet inom sitt verksamhetsområde ska samverka med andra myndigheter (8 §).

Den nya riksbankslagen ställer stora krav på att Riksbanken samverkar med olika myndigheter, beroende av ansvarsområde. Det innebär t.ex. att Riksbanken bör samverka med Finansinspektionen och Riksgäldskontoret inom ramen för ansvaret för det finansiella systemet. Vidare bör samverkan ske med Finansinspektionen, länsstyrelserna och Post- och telestyrelsen inom ramen för ansvaret för kontanter och andra betalningsmedel. Ett tredje exempel är att samverkan bör ske med Arbetsförmedlingen, Finansinspektionen, Försvarsmakten, Myndigheten för digital förvaltning,

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och telestyrelsen, Riksgäldskontoret och Totalförsvarets plikt- och prövningsverk inom ramen för ansvaret för framtida krissituationer och höjd beredskap.

I det avseendet ska framhållas vikten av att Riksbanken och Finansinspektionen samverkar på flera områden. Riksbanken är centralbank och Finansinspektionen är tillsynsmyndighet över finansiella företag. I egenskap av tillsynsmyndighet ansvarar Finansinspektionen för tillämpningen av det unionsrättsliga regelverket om kapitaltäckning för kreditinstitut och värdepappersbolag. Trots att Riksbanken och Finansinspektionen har skilda uppgifter i den svenska förvaltningsstrukturen kan det inom ramen för myndigheternas olika verksamheter finnas beröringspunkter och det är i dessa fall viktigt att myndigheterna samverkar med varandra. Det gäller t.ex. vid tillämpning av kassakrav (avsnitt 8), utformning av villkor för deltagande i betalningsavvecklingssystem (avsnitt 9) och vid framtagandet av internationella rekommendationer på bankområdet inom ramen för den s.k. Baselkommittén för banktillsyn (avsnitt 12).

Skyldigheten att samverka behöver emellertid inte komma till uttryck i den nya riksbankslagen genom en specifik utfyllnad av den allmänna bestämmelsen i förvaltningslagen. Trots skyldigheten att samverka har Riksbanken rätt att självständigt fatta beslut inom sitt verksamhetsområde efter genomförd samverkan.

I avsnitt 8.3 föreslås att Riksbanken ska samverka med Finansinspektionen och Riksgäldskontoret vid vissa viktigare frågor.

7.4.3 Förbudet mot monetär finansiering

Regeringens förslag: Riksbanken ska inte få lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund eller juridiska personer som staten, regioner, kommuner eller kommunalförbund, var för sig eller tillsammans, har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande över eller institutioner, organ eller byråer inom Europeiska unionen, som inte är centralbanker.

Riksbanken ska dock få förvärva skuldförbindelser på andrahandsmarknaden i enlighet med bestämmelserna om detta och ge staten sådana kortfristiga krediter som behövs för funktionen i Riksbankens system för betalningsavveckling.

Riksbanken ska också få lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från offentligt ägda kreditinstitut och utländska kreditinstitut under samma förutsättningar som gäller för andra kreditinstitut.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

ECB påpekar att undantaget från förbudet mot monetär finansiering för offentligt ägda kreditinstitut bara gäller vid tillförsel av centralbanksreserver. *Kammarrätten i Stockholm* anser att det av lag bör framgå att centralbanker inte omfattas av förbudet mot monetär finansiering.

Skälen för regeringens förslag: I EUF-fördraget finns ett förbud mot s.k. monetär finansiering. Förbudet innebär att ECB eller en nationell

centralbank inte får ge EU:s institutioner, organ eller byråer, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller att ge dem andra former av krediter; detsamma gäller ECB:s och de nationella centralbankernas förvärv av skuldförbindelser direkt från dem (artikel 123.1).

Från förbudet undantas offentligt ägda kreditinstitut. Dessa ska av de nationella centralbankerna och ECB behandlas på samma sätt som privata kreditinstitut vad gäller tillförseln av centralbanksreserver (artikel 123.2).

Förbudet motsvaras av bestämmelser i 1988 års lag (8 kap. 1 § tredje och fjärde styckena). Enligt dessa gäller att Riksbanken inte får bevilja kredit till eller förvärva skuldförbindelse direkt från staten, annat offentligt organ eller institution inom EU. Riksbanken får dock bevilja kredit till staten under dagen. Riksbanken får också inom ramen för övriga bestämmelser i 1988 års lag bevilja kredit till och förvärva skuldförbindelse från finansinstitut som ägs av staten eller annat offentligt organ.

Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen.

I likhet med *Kammarrätten i Stockholm* anser regeringen att det uttryckligen bör framgå av den nya riksbankslagen att förbudet mot monetär finansiering inte omfattar ECB, trots att ECB i och för sig är en EU-institution.

Undantaget från förbudet mot monetär finansiering för offentligt ägda kreditinstitut gäller, som *ECB* påpekar, bara vid tillförsel av centralbanksreserver. Enligt regeringens mening är emellertid de nuvarande begreppen krediter och skuldförbindelser mer lämpliga än begreppet centralbanksreserver.

7.4.4 Effektivitet och god hushållning

Regeringens förslag: I Riksbankens verksamhet ska hög effektivitet eftersträvas och god hushållning med statens medel iakttas.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att Riksbanken i sin verksamhet ska kunna beakta identifierade hot mot en hållbar utveckling.

Skälen för regeringens förslag: I 1988 års lag finns bestämmelser om direktionens ansvar för verksamheten (9 kap. 1 a § första stycket). Enligt den bestämmelsen ska direktionen se till att verksamheten bedrivs effektivt och att Riksbanken hushåller väl med statens medel. Det ger uttryck för en generell princip för ledningens ansvar i förvaltningsmyndigheter när det gäller effektivitet och hushållning med statens medel.

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att den bör uttryckas som ett allmänt krav på Riksbankens verksamhet. I likhet med *Riksbankens direktion* anser regeringen att kravet på effektivitet och god hushållning är väl förenligt med att beakta de hot mot hållbar utveckling som identifierats i verksamheten.

7.4.5 En proportionalitetsprincip vid sidan av den allmänna proportionalitetsprincipen

Prop. 2021/22:41

Regeringens förslag: Riksbanken ska få vidta en åtgärd bara om

1. åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet,
2. åtgärden inte är mer långtgående än vad som behövs, och
3. det avsedda resultatet står i rimlig proportion till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.

Om en åtgärd innebär ett ingrepp i ett enskilt intresse gäller förvaltningslagens proportionalitetsprincip.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion och *Svenska Bankföreningen* anser att förslaget bör utformas i enlighet med den unionsrättsliga proportionalitetsprincipen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt den unionsrättsliga proportionalitetsprincipen ska EU:s åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen (artikel 5.4 i fördraget om Europeiska unionen). Det innebär att en ingripande åtgärd ska vara ägnad att tillgodose det åsyftade ändamålet, vara nödvändig för att uppnå detta ändamål och medföra fördelar som står i rimlig proportion till den skada som åtgärden riskerar att förorsaka.

I svensk rätt kan det sägas vara en allmän förvaltningsrättslig princip att förvaltningsmyndigheter inte ska vidta mer långtgående eller ingripande åtgärder än vad som krävs för att uppnå ett eftersträvat mål. Principen kommer till uttryck i förvaltningslagen, men är begränsad till ingripanden i enskilda intressen (5 § tredje stycket).

Flertalet av Riksbankens beslut är policybeslut och penningpolitiken påverkar många samhällsekonomiska områden utöver inflation och realekonomisk utveckling. I normalfallet är dessa effekter begränsade och tar ut varandra över en konjunkturcykel. Vissa åtgärder som innebär att Riksbankens balansräkning ändrar storlek och sammansättning kan dock medföra stora och snabba konsekvenser för vissa samhällsekonomiska områden. Det är ur ett samhällsekonomiskt perspektiv därför rimligt att penningpolitiska åtgärder står i proportion till de konsekvenser som åtgärderna kan få. En åtgärd bör således inte vara mer långtgående än vad som behövs för att uppnå det avsedda resultatet. Riksbanken bör givetvis inte heller välja att vidta en åtgärd som inte kan antas leda till det avsedda resultatet.

Det kan också nämnas att beslut som avser att stärka den finansiella stabiliteten i vissa fall kan medföra ett större risktagande, särskilt vad gäller motpartsrisiker, jämfört med penningpolitiska beslut. Sådana beslut kan påverka såväl Riksbankens som statens finanser. Att ta risker – även stora sådana – kan dock mycket väl vara proportionerligt med tanke på de stora samhällsekonomiska värden som står på spel i en finanskris.

Mot denna bakgrund bör det i den nya riksbankslagen införas en proportionalitetsprincip. Det finns skäl att i lagtext förtydliga vad som avses med den föreslagna principen. Den utformning av proportionalitetsprincipen som är allmänt vedertagen inom EU är inte

särskilt anpassad till centralbankers verksamhet. Regeringen anser därför, till skillnad från *Riksbankens direktion* och *Svenska Bankföreningen*, att den inte behöver utformas i enlighet med hur denna princip brukar utformas i unionsrättsliga rättsakter.

7.4.6 Omvärldsbevakning

Regeringens förslag: Riksbanken ska följa den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Riksbanken ska identifiera hot mot en hållbar utveckling som påverkar förutsättningarna för verksamheten enligt den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska Riksbanken följa utvecklingen på valuta- och kreditmarknaderna (6 kap. 2 §).

För att Riksbanken ska kunna utföra sina uppgifter är det nödvändigt att den ägnar sig åt en omfattande omvärldsbevakning. Det innebär att banken behöver analysera den ekonomiska utvecklingen ur olika perspektiv, t.ex. vad gäller prisutveckling, lönebildning och hur finanspolitiken påverkar förutsättningarna för penningpolitiken. Vidare behöver Riksbanken följa utvecklingen på de finansiella marknaderna, bl.a. vad gäller kreditgivning, den finansiella infrastrukturens funktionssätt och växelkurser. Detta är av betydelse för att Riksbanken ska kunna fullgöra sin penningpolitiska uppgift, men också för att den ska kunna bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system. Den ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna kan dock även ha betydelse för Riksbankens arbete med kontanter respektive krisberedskap och höjd beredskap. Den globala ekonomiska utvecklingen kan, förutom penningpolitik och det finansiella systemet, påverka Riksbankens internationella arbete. Utvecklingen på valutamarknaden påverkar även valutariskerna i valutareserven. En väl fungerande omvärldsbevakning är således av betydelse också i fråga om Riksbankens tillgångsförvaltning. Omvärldsbevakningen har därmed betydelse för Riksbankens uppgifter i stort.

Om samhällsekonomin utvecklas på ett ohållbart sätt, t.ex. vad gäller klimatpåverkan, kan det innebära ett långsiktigt hot mot såväl den ekonomiska utvecklingen i stort som stabiliteten i det finansiella systemet. Med en hållbar utveckling avses långsiktig miljömässig, social och ekonomisk utveckling. För att det finansiella systemet ska fungera väl och kunna utföra sina grundläggande funktioner som kapitalförsörjning och riskhantering, krävs att hänsyn tas till risker som kan hota en hållbar utveckling. Sådana hållbarhetsrisker kan påverka t.ex. försäkringsmarknaden och värdet på finansiella tillgångar som exempelvis banker har. En centralbank har genom sina uppgifter goda förutsättningar att analysera och ta initiativ till diskussioner kring hållbarhetsfrågor i det finansiella systemet. Riksbanken bör delta i diskussioner med andra centralbanker om implikationerna av klimatförändringarna. Det kan nämnas att det finns ett

nätverk för centralbanker vad gäller miljöhänsyn inom det finansiella systemet. Prop. 2021/22:41

Bestämmelsen om omvärldsbevakning i 1988 års lag bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att omvärldsbevakningen i stället bör ta sikte på den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna. Riksbanken bör dessutom identifiera de hot mot en hållbar utveckling som påverkar förutsättningarna för verksamheten enligt den nya riksbankslagen.

7.5 Forskning

Regeringens förslag: Riksbanken ska få bedriva och ekonomiskt bidra till forskning som har betydelse för myndighetens verksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att Riksbanken ska få bidra ekonomiskt till forskning som har betydelse för myndighetens verksamhet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att frågan om Riksbanken ska få ekonomiskt bidra till forskning som är av betydelse för myndighetens verksamhet behöver regleras.

Skälen för regeringens förslag: I 1988 års lag finns inga bestämmelser om forskning. Riksbanken bedriver emellertid forskningsverksamhet, själv eller genom någon annan, och bidrar ekonomiskt till forskning, t.ex. priset i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

För att Riksbanken ska få bedriva forskningsverksamhet som har betydelse för verksamheten, bör det införas en bestämmelse om detta i den nya riksbankslagen. I likhet med *Riksbankens direktion* anser regeringen att det uttryckligen bör framgå av lagen att Riksbanken får bidra ekonomiskt till forskning som har betydelse för verksamheten.

7.6 Statistik

Regeringens förslag: Det ska i den nya riksbankslagen tas in en upplysning om att en av Riksbankens grundläggande uppgifter är att samla in den statistik som behövs enligt stadgan för Europeiska centralbanksystemet och Europeiska centralbanken.

Riksbanken ska löpande framställa och offentliggöra statistik över finansmarknaderna, betalningsbalanser, och utlandsställningen.

Riksbanken ska också få framställa och offentliggöra statistik som behövs för att banken ska kunna utföra sina uppgifter enligt denna lag, eller samarbetet inom Europeiska centralbankssystemet, Banken för internationell betalningsutjämnning, Internationella valutafonden eller andra internationella organisationer.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt unionsrätten är en av Riksbankens grundläggande uppgifter att samla in den statistik som behövs (artikel 5 i stadgan för europeiska centralbankssystemet och europeiska centralbanken). Det bör i den nya riksbankslagen införas en upplysning om det.

I 1988 års lag finns bestämmelser om statistik. Riksbanken ansvarar för framställning och offentliggörande av statistik över valuta- och kreditförhållanden, betalningsbalanser och utlandsställningen (6 kap. 4 och 9 §§).

Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen. Det innebär att Riksbanken löpande ska framställa och offentliggöra statistik över finansmarknaderna, betalningsbalanser och utlandsställningen.

Det är dock inte möjligt att i den nya riksbankslagen uttömmande reglera den statistik som Riksbanken bör få framställa och offentliggöra. Det bör därför införas en bestämmelse som ger Riksbanken stöd för att framställa och offentliggöra statistik som är nödvändig för att banken ska kunna utföra sina uppgifter och befogenheter enligt den nya riksbankslagen.

Därutöver behöver Riksbanken ta fram statistik med anledning av samarbetet inom ECBS, BIS, Internationella valutafonden och andra internationella organisationer. Det bör därför i den nya riksbankslagen införas en bestämmelse om att Riksbanken får framställa och offentliggöra statistik i dessa syften.

7.7 Referensvärden

Regeringens förslag: Riksbanken ska få tillhandahålla och offentliggöra sådana referensvärden som följer av EU:s förordning om referensvärden.

Riksbanken ska få ta ut avgifter från de som använder referensvärden som banken tillhandahåller. Banken ska ha rätt att meddela föreskrifter om sådana avgifter.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014 (EU:s förordning om referensvärden) innehåller bestämmelser om tillhandahållare av referensvärden, rapportering av dataunderlag för referensvärden och användning av referensvärden.

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om referensvärden finns i lagen (2018:2024) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om referensvärden.

Centralbanker omfattas inte av EU:s förordning om referensvärden. Om de tillhandahåller referensvärden är de själva ansvariga för att inrätta lämpliga interna förfaranden som säkrar att dessa referensvärden är rättvisande och inte har utsatts för otillbörlig påverkan samt att de är tillförlitliga och oberoende (skäl 14).

Svensk rätt innehåller inte något uttryckligt stöd för att Riksbanken ska få tillhandahålla och offentliggöra sådana referensvärden som avses i EU:s förordning om referensvärden. Det bör därför införas sådana bestämmelser. Med en sådan ordning kan ett referensvärde som baseras på faktiska transaktioner och som administreras av en oberoende aktör tillhandahållas och offentliggöras i Sverige.

För att finansiera verksamheten bör Riksbanken få ta ut avgifter och få meddela föreskrifter om avgifterna.

8 Penningpolitik

8.1 Allmänna bestämmelser

8.1.1 Prisstabilitetsmålet

Regeringens förslag: Det överordnade målet för Riksbanken ska vara att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). Utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning (realekonomiska hänsyn).

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Landorganisationen (LO) anser att prisstabilitetsmålet inte ska vara överordnat realekonomiska hänsyn. *Svensk Handel, Svenskt Näringsliv* och *Handelshögskolan i Stockholm* efterlyser en redogörelse för avvägningen mellan prisstabilitetsmålet och realekonomiska hänsyn, varvid *Svensk Handel* anser att utrymmet att ta realekonomiska hänsyn behöver förtydligas.

Skälen för regeringens förslag: Huvudmålet för den gemensamma penning- och valutapolitiken inom EU är att upprätthålla prisstabilitet. Utan att åsidosätta detta mål ska den gemensamma penning- och valutapolitiken understödja den allmänna ekonomiska politiken inom EU. Den allmänna ekonomiska politiken för unionens del syftar i sin tur till att uppnå en hållbar utveckling som bygger på en väl avvägd ekonomisk tillväxt, prisstabilitet, en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft, full sysselsättning, sociala framsteg, en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö (artiklarna 3.3 och 119.2 i fördraget om Europeiska unionen, jfr artikel 282.2 i EUF-fördraget och artikel 2 i ECBS-stadgan). Dessa underordnade mål innebär att realekonomiska hänsyn ska tas.

Enligt 1988 års lag ska målet för Riksbankens verksamhet vara att upprätthålla ett fast penningvärde (1 kap. 2 § andra stycket).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att prisstabilitetsmålet bör anpassas till unionsrätten och uttryckas som att målet är att upprätthålla en låg och stabil inflation.

Eftersom Riksbanken är en myndighet under riksdagen förutsätts banken redan i dag stödja den allmänna inriktningen på den ekonomiska politiken, dvs. ta realekonomiska hänsyn. Riksbanken anger därför vilka realekonomiska hänsyn som banken beaktar i sin penningpolitiska strategi. Det bör emellertid i den nya riksbankslagen klargöras att Riksbanken ska ta realekonomiska hänsyn, dvs. – såvitt avser en centralbanks verksamhet – bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning.

Vad gäller förhållandet mellan de två målen, prisstabilitet och realekonomiska hänsyn, följer av unionsrätten att prisstabilitetsmålet ska vara det överordnade målet. Till skillnad från *LO* anser regeringen därför att det inte finns utrymme för att likställa målen.

8.1.2 Motverkande av finansiella obalanser på kreditmarknaden

Regeringens bedömning: Riksbanken bör, inom ramen för penningpolitiken, beakta finansiella obalanser på kreditmarknaden och vid behov anpassa den tidsram inom vilken prisstabilitetsmålet ska uppnås.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den.

Finansinspektionen anser att gränsdragningen mellan Riksbankens ansvar för penningpolitik och det finansiella systemet försvåras genom beaktandet av finansiella obalanser på kreditmarknaden. *Riksgäldskontoret* menar att Riksbanken har ett alltför snävt mandat för att agera mot höga och ökande tillgångspriser. *Facken inom industrin* påpekar att om Riksbanken anpassar den tidsram inom vilken prisstabilitetsmålet ska uppnås finns det risk för att prisstabilitetsmålet trovärdighet går förlorad.

Skälen för regeringens bedömning: Finansiella obalanser på kreditmarknaden kan medföra makroekonomiska och finansiella stabilitetsrisker. I Sverige är det Finansinspektionen som ansvarar för olika makrotillsynsåtgärder. Finansinspektionen har också ett allmänt uppdrag att vidta åtgärder för att motverka finansiella obalanser i syfte att stabilisera kreditmarknaden, men med beaktande av åtgärdernas effekt på den ekonomiska utvecklingen (1 § förordningen [2009:93] med instruktion för Finansinspektionen). Riksbanken ansvarar för penningpolitiken.

I likhet med *Riksgäldskontoret* anser regeringen att det saknas skäl att frångå den ovan beskrivna ansvarsfördelningen mellan Finansinspektionen och Riksbanken. Riksgäldskontoret anser dock att hänsyn till finansiella obalanser ska rymmas inom mandatet för real hänsyn och en flexibel penningpolitik. Det aktualiserar frågan om vilket utrymme som Riksbanken inom ramen för penningpolitiken bör ha att beakta finansiella obalanser på kreditmarknaden. Penningpolitiken påverkar utbudet av och

efterfrågan på krediter, dvs. hushållens och företagens skuldsättning, t.ex. genom styrräntans nivå. Det framstår därför som naturligt att Riksbanken, inom ramen för penningpolitiken, beaktar finansiella obalanser på kreditmarknaden. En förutsättning för detta bör vara att Riksbanken kan upprätthålla en varaktigt tillfredsställande trovärdighet för prisstabilitetsmålet. Ytterligare en förutsättning bör vara att den förväntade och sammantagna måluppfyllelsen när det gäller prisstabilitet inklusive realekonomiska hänsyn förbättras. Den sistnämnda förutsättningen innebär också att motverkandet av finansiella obalanser inte bör vara ett självständigt, underordnat, mål inom ramen för penningpolitiken.

Finansinspektionen anser att gränsdragningen mellan Riksbankens ansvar för penningpolitik och det finansiella systemet försvåras om banken ska få beakta finansiella obalanser på kreditmarknaden inom ramen för penningpolitiken. Regeringen konstaterar att det faktiska utrymmet för Riksbanken att, inom ramen för penningpolitiken, motverka finansiella obalanser på kreditmarknaden inte utgör ett självständigt mål för Riksbankens verksamhet. I stället handlar det om att inom ramen för prisstabilitetsmålet och realekonomisk hänsyn beakta finansiella obalanser på kreditmarknaden och vid behov göra anpassningar av den tidsram inom vilken prisstabilitetsmålet ska uppnås. Under förutsättning att Riksbanken är transparent när det gäller den tidsram inom vilken prisstabilitetsmålet ska uppnås gör regeringen, till skillnad från *Facken inom industrin*, bedömningen att beaktandet av finansiella obalanser på kreditmarknaden stärker prisstabilitetsmålet trovärdighet.

8.1.3 Förhållandet till växelkurssystemet

Regeringens förslag: Riksbanken ska tillämpa det växelkurssystem som regeringen har beslutat om.

Växelkurssystemet ska vara förenligt med prisstabilitetsmålet.

Regeringen ska besluta om centralkurs och bandbredd.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Riksbanken ska tillämpa växelkurssystemet utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har ansvaret för övergripande valutapolitiska frågor (9 kap. 12 § regeringsformen).

Bestämmelser om valutapolitik finns i lagen (1998:1404) om valutapolitik. Av den följer att det är regeringen som beslutar om växelkurssystemet (fast eller rörlig växelkurs). Vidare framgår att Riksbanken får hemställa att regeringen ska fatta beslut om växelkurssystem och att Riksbanken ska få tillfälle att lämna synpunkter innan regeringen beslutar om växelkurssystem.

Om regeringen beslutar om fast växelkurs, dvs. knyter den svenska kronan till en annan valuta eller en korg av valutor, anges genom centralkursen och bandbredden vilket värde som kronan ska ha i förhållande till den andra valutan eller de andra valutorna. Bandbredden är i det sammanhanget skillnaden mellan den övre och nedre växelkurs som kan godtas.

Innebörden av fastkursarrangemanget är i stor utsträckning beroende av inom vilka gränser kursen tillåts variera. Det bör därför vara regeringen, inte Riksbanken, som beslutar om centralkurs och bandbredd.

Enligt 1988 års lag ska Riksbanken besluta om tillämpningen av växelkurssystemet (7 kap. 1 §).

Hur prisstabilitetsmålet ska uppnås är beroende av om det råder fast eller rörlig växelkurs.

Vid en fast växelkurs behöver den svenska prisnivån utvecklas i linje med den prisnivå som gäller i det valutaområde som den svenska kronan knyts till. Om den svenska prisnivån under en tid utvecklats långsammare än prisnivån i det valutaområde som kronan är knuten till, behöver den svenska prisnivån utvecklas snabbare för att den nominella växelkursen ska kunna upprätthållas på sikt. I ett sådant fall ska Riksbanken i stället för att besluta om ett inflationsmål vidta åtgärder som innebär att kursen kan upprätthållas. En fast växelkurs förutsätter att prisstabilitetsmålet kan uppnås genom att Riksbanken kan upprätthålla aktuell kurs och att det råder prisstabilitet i de aktuella valutaområdena.

Vid en rörlig växelkurs ska istället en varaktig låg och stabil inflation eftersträvas. Det aktualiserar en precisering av prisstabilitetsmålet som är uttryckt i en procentsats (ett s.k. inflationsmål). I ett sådant fall ska Riksbanken vidta penningpolitiska åtgärder som säkerställer att inflationen kan upprätthållas kring en målsatt nivå.

För att klargöra sambandet mellan växelkurssystemet och prisstabilitetsmålet bör det i den nya riksbankslagen anges att Riksbanken ska tillämpa det växelkurssystem som regeringen beslutar om. Att Riksbanken ska tillämpa växelkurssystemet utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet behöver inte komma till uttryck i lagtexten, eftersom prisstabilitetsmålet är målet för penningpolitiken, även om metoderna för att uppnå prisstabilitetsmålet är beroende av om det råder fast eller rörlig växelkurs.

8.1.4 Precisering av prisstabilitetsmålet

Regeringens förslag: Riksbanken ska, efter riksdagens godkännande, besluta om precisering av prisstabilitetsmålet.

Regeringens bedömning: Den nuvarande preciseringen av prisstabilitetsmålet – två procents inflation per år, mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) – bör kunna vara en lämplig precisering av målet tills vidare.

Riksbanken bör redovisa den tidsram inom vilken prisstabilitetsmålet kan förväntas uppnås.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i sak med regeringens förslag och bedömning. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

ECB anser att förslaget kommer i konflikt med det unionsrättsliga instruktionsförbudet.

Riksbankens direktion menar att det behöver analyseras om Riksbankens beslut om fastställande av prisstabilitetsmålet är att anse som tillämpning

av lag enligt regeringsformen. *Riksbankens fullmäktige* anser att medgivande till beslut om precisering av prisstabilitetsmålet bör lämnas av fullmäktige, inte riksdagen. *Svenska Bankföreningen* och *Svenskt Näringsliv* motsätter sig förslaget på den grunden att det försvårar förändringar av prisstabilitetsmålet.

I fråga om bedömningen anser *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet*, *Konjunkturinstitutet*, *Svensk Handel* och *Svenskt Näringsliv* att Riksbanken med viss regelbundenhet bör se över preciseringen av prisstabilitetsmålet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Prisstabilitetsmålet syftar till att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation. Det är emellertid inte lämpligt att i lag närmare precisera prisstabilitetsmålet, t.ex. fastställa inflationstakt med ett visst mått. 1988 års lag vilar i stället på förutsättningen att det är Riksbanken som ska precisera prisstabilitetsmålet (prop. 1997/98:40 s. 51–53). Den ordningen bör som utgångspunkt kvarstå. Hur prisstabilitetsmålet preciseras är emellertid avgörande för den ekonomiska politiken i Sverige och har stor betydelse för samhälls-ekonomi. Preciseringen av prisstabilitetsmålet bör därför i fortsättningen förankras i demokratisk ordning. En sådan ordning säkerställer ett högt förtroende för penningpolitiken. Regeringen anser därför, till skillnad från *Riksbankens fullmäktige*, *Svenska Bankföreningen* och *Svenskt Näringsliv*, att preciseringen av prisstabilitetsmålet bör fastställas av riksdagen.

Frågan är då hur en sådan ordning förhåller sig till EU-rätten. *ECB* anser att den föreslagna ordningen kommer i konflikt med det unionsrättsliga instruktionsförbudet.

Instruktionsförbudet i EUF-fördraget förbjuder alla utomstående parter att godkänna, upphäva, ogiltigförklara eller uppskjuta en nationell centralbanks beslut (artikel 130). Enligt praxis är syftet med instruktionsförbudet att skydda centralbanken mot politiska påtryckningar för att göra det möjligt för centralbanken att arbeta effektivt för de fastställda målen för dess verksamhet (se t.ex. EU-domstolens dom den 26 februari 2019 i mål nr C-202/18 och C-238/18 p. 47).

Som regeringen tolkar EU-domstolens praxis får domstolen anses ha utgått från att lagstiftaren fastställt vissa mål för verksamheten och att förbudet bara omfattar beslut som syftar till att uppnå dessa mål. Det innebär att EU-domstolen gör skillnad mellan beslut om vilka mål som ska gälla för verksamheten och operativa beslut som banken fattar för att uppnå målen.

Den avgörande frågan blir då om ett beslut om att precisera prisstabilitetsmålet utgör ett beslut om prisstabilitetsmålet eller ett operativt beslut för att uppnå målet.

Det överordnande målet för Riksbanken ska vara att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation, prisstabilitetsmålet (avsnitt 8.1.1). Det nu aktuella förslaget innebär att Riksbanken får en exklusiv initiativrätt till att precisera prisstabilitetsmålet. Mot bakgrund av målpreciseringens stora betydelse för såväl den ekonomiska politiken som för samhälls-ekonomi bör, som *Lagrådet* framhåller, riksdagens godkännande av en sådan precisering anses ingå som en naturlig och kompletterande del av det av riksdagen fastställda prisstabilitetsmålet.

Ett beslut om att precisera prisstabilitetsmålet utgör alltså ett led i att fastställa målet för penningpolitiken och innebär ingen begränsning av

Riksbankens utrymme att inom ramen för preciseringen av prisstabilitetsmålet verka för att målet uppnås. Regeringen anser därför, i likhet med Lagrådet, att beslutsordningen inte kan anses stå i strid med instruktionsförbudet i EUF-fördraget.

Sammanfattningsvis syftar förslaget till att preciseringen av prisstabilitetsmålet ska förankras i demokratisk ordning, att beslutsordningen ska utgöra en del av det av riksdagen fastställda prisstabilitetsmålet som inte påverkar Riksbankens operativa beslut i syfte att uppnå målet och att det också i övrigt ska vara förenligt med Sveriges åtaganden enligt medlemskapet i EU. Vidare handlar förslaget om att i lag föreskriva en beslutsordning. Det kan inte, som *Riksbankens direktion* vill göra gällande, anses som att riksdagen i ett särskilt fall beslutar i ett ärende som rör tillämpning av lag (12 kap. 2 § regeringsformen).

Om Riksbankens beslut om precisering av prisstabilitetsmålet inte godkänns gäller Riksbankens närmast föregående beslut om precisering av prisstabilitetsmålet.

Den nuvarande preciseringen av prisstabilitetsmålet – två procents inflation per år – har tillämpats i 25 år, dock först fr.o.m. september 2017 mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF). Regeringen anser därför – till skillnad från vad *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet*, *Konjunkturinstitutet*, *Svensk Handel* och Svenskt Näringsliv efterlyser – att preciseringen av prisstabilitetsmålet inte behöver ses över med viss regelbundenhet. Vidare framstår den nuvarande preciseringen av prisstabilitetsmålet som lämplig tills vidare.

Riksbanken bör redovisa den tidsram inom vilken prisstabilitetsmålet kan förväntas uppnås (jfr regeringens bedömning i avsnitt 8.1.2).

8.2 Uppgifter och befogenheter

8.2.1 Inlåning, krediter, återköpsavtal och statspapper

Regeringens förslag: Riksbanken ska, i förhållande till finansiella företag, få

1. ta emot inlåning,
2. lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet,
3. ingå återköpsavtal, och
4. köpa och sälja svenska statspapper.

Riksbanken ska bestämma styrränta för transaktioner som anges i 1–3.

Riksbanken ska få meddela föreskrifter om villkoren för inlåning, kreditgivning, återköpsavtal och statspapperstransaktioner.

Regeringens bedömning: Riksbanken bör få lämna krediter i penningpolitiskt syfte för att motverka störningar på de finansiella marknaderna.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer i sak med regeringens förslag och bedömning. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

När det gäller krediter anser *Riksbankens direktion* att Riksbanken – inom ramen för den föreslagna regleringen – bör få villkora utlåning till finansiella företag med att dessa ökar sin utlåning till företag. *Riksgäldskontoret* anser att krediter i utländsk valuta inte ska vara ett penningpolitiskt verktyg.

När det gäller handel med statspapper anser *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet* att det inte bör ingå i Riksbankens penningpolitiska uppgifter eller befogenheter. *Konjunkturinstitutet* anser att det är oklart om förslaget omfattar köp av kommunobligationer. Riksbankens direktion anser att Riksbanken inte ska behöva följa ECB:s allmänna principer på området.

När det gäller motpartskretsen anser Riksbankens direktion att AP-fonderna inte ska ingå, eftersom det kan komma i konflikt med förbudet mot monetär finansiering.

När det gäller bedömningen att Riksbanken får lämna krediter i penningpolitiskt syfte för att motverka störningar på de finansiella marknaderna anser *Ekonomistyrningsverket* och *Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys)* att detta skapar en otydlig gräns mellan Riksbankens ansvar för penningpolitik och det finansiella systemet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Rättslig reglering

För att förverkliga målen för ECBS och utföra dess uppgifter får ECB och de nationella centralbankerna verka för de finansiella marknaderna genom att köpa och sälja fordringar och lätt omsättningsbara värdepapper med leverans (omgående eller på termin) eller enligt återköpsavtal och genom att ge och ta upp lån i sådana fordringar och värdepapper, såväl i euro som i andra valutor, samt genom transaktioner med ädelmetaller, utföra lånetransaktioner med kreditinstitut och andra marknadsaktörer, varvid lån ska lämnas mot tillfredsställande säkerheter. ECB ska fastställa allmänna principer för marknads- och kredittransaktioner som utförs av ECB själv eller av de nationella centralbankerna samt för hur de villkor ska tillkännagives enligt vilka de är beredda att ingå i sådana transaktioner (artikel 18 i ECBS-stadgan).

Enligt 1988 års lag (6 kap. 5 § första stycket) får Riksbanken i penningpolitiskt syfte

1. bevilja kredit mot betryggande säkerhet och ta emot inlåning,
2. köpa, sälja och förmedla värdepapper, valuta samt sådana rättigheter och skyldigheter som anknyter till sådana tillgångar, och
3. ge ut egna skuldebrev.

Utifrån dessa befogenheter har Riksbanken rätt att besluta om en styrränta och bestämma villkoren för krediter, återköpsavtal och egna skuldebrev. Åtgärderna är inte begränsade till transaktioner som rör en viss kategori finansiella företag (s.k. penningpolitiska motparter) såsom kreditinstitut, eller vissa löptider.

Riksbanken bör också fortsättningsvis få ta emot inlåning i penningpolitiskt syfte.

En central penningpolitisk åtgärd är Riksbankens kreditgivning. Riksbanken bör därför också i fortsättningen, mot betryggande säkerhet, få lämna krediter i penningpolitiskt syfte. Om det skulle uppkomma en situation där kreditgivning i utländsk valuta framstår som ändamålsenlig bör det finnas utrymme för det. Till skillnad från *Riksgäldskontoret* anser regeringen därför att det inte finns skäl att begränsa kreditgivningen till svenska kronor.

Utöver kravet på betryggande säkerhet bör det inte heller i fortsättningen finnas några begränsningar när det gäller villkoren för räntesatser, volymer och längd på de krediter som Riksbanken tillhandahåller finansiella företag. Riksbanken bör alltså i penningpolitiskt syfte få tillhandahålla krediter med längre tidsramar och till andra villkor än t.ex. de som i normala tider erbjuds på veckobasis. Utformningen av sådana krediter bör kunna variera beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Riksbankens direktion tar upp frågan huruvida Riksbanken bör kunna villkora kreditgivningen genom att ange vilken typ av lån de finansiella företagen ska erbjuda när de använder beviljade krediter. Det skulle kunna vara penningpolitiskt motiverat att Riksbanken ställer upp vissa villkor gentemot de penningpolitiska motparterna i sin kreditgivning. Ett exempel skulle kunna vara då det finansiella systemet fungerar väl men en kraftigt förhöjd ekonomisk osäkerhet innebär att en räntesänkning motverkas i delar av ekonomin av att banker och andra långgivare kräver högre utlåningsräntor. Regeringen anser därför, i likhet med Riksbankens direktion, att Riksbanken bör ha möjlighet att villkora utlåningen till bankerna med att bankerna t.ex. ökar sin utlåning till företag. Det finns emellertid en gräns för hur detaljerade denna typ av villkor får vara när det gäller att formulera kretsen av låntagare till bankerna. Exempelvis bör det inte vara penningpolitiskt motiverat att Riksbanken är så specifik i sina villkor att vissa branscher uttryckligen gynnas med förmånliga krediter.

Om det uppkommer störningar på de finansiella marknaderna kan detta leda till ökade riskpremier, vilket kan hindra att penningpolitiken får önskat genomslag. Det kan därför i vissa fall vara motiverat att Riksbanken lämnar krediter i penningpolitiskt syfte med längre tidsramar för att motverka sådana störningar. Till skillnad från *Ekonomistyrningsverket* och *Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys)* anser regeringen att den föreslagna utformningen av lagen inte påverkar utrymmet för nu aktuella åtgärder. Det handlar om att inom ramen för prisstabilitetsmålet och realekonomisk hänsyn motverka att sådana störningar får genomslag i penningpolitiken.

Återköpsavtal

Enligt 1988 års lag får Riksbanken i penningpolitiskt syfte köpa, sälja och förmedla värdepapper, valuta samt sådana rättigheter och skyldigheter som anknyter till sådana tillgångar (6 kap. 5 § första stycket 2), inbegripet ingående av återköpsavtal.

Ett återköpsavtal är ett avtal om köp av värdepapper med ett samtidigt avtal om att köpet ska gå tillbaka vid en viss senare tidpunkt till ett förut-

bestämt pris, eller omvänt. Återköpsavtal har ur ett ekonomiskt perspektiv en närmare koppling till kreditgivning mot säkerhet än till värdepappershandel (prop. 1997/98:164 s. 24).

Återköpsavtal är en internationellt vedertagen metod för bl.a. centralbankers likviditetsoperationer. Förutsättningarna för panträtt i finansiella instrument kan däremot skilja sig åt mellan olika rättsordningar. Det bör därför i den nya riksbankslagen klargöras att återköpsavtal är en penningpolitisk åtgärd.

Återköpsavtal bör kunna avse alla slags värdepapper under förutsättning att dessa, efter eventuellt värdeavdrag m.m., motsvarar betryggande säkerhet vid kreditgivning. Det innebär att Riksbanken också fortsättningsvis bör ha frihet att välja mellan krediter mot betryggande säkerhet och återköpsavtal, beroende på vad som är mest lämpligt i det enskilda fallet.

På motsvarande sätt bör Riksbanken vid indragning av likviditet kunna välja mellan inlåning i vanlig mening och utgivning av riksbankscertifikat eller liknande kortfristiga skuldebrev i svenska kronor (se avsnitt 8.2.2).

Statspapper

Utgångspunkten bör vara att Riksbanken ska få vidta de penningpolitiska åtgärder som krävs för att prisstabilitetsmålet ska uppnås. Utvecklingen under de senaste åren ger vid handen att styrräntan kan komma att vara begränsad av den effektiva nedre gränsen för räntan. Detta gör att Riksbanken även i framtiden bedöms ha behov av att köpa statsobligationer. Dessutom är det viktigt att en centralbank i en liten öppen ekonomi som den svenska har tillgång till liknande instrument som centralbanker har i länder vars valuta relativt den svenska kronan är av stor betydelse bl.a. för utvecklingen av export, import och importerad inflation. Erfarenheten visar också att köp av statspapper kan bidra till bättre måluppfyllelse för centralbanker. Regeringen anser därför, till skillnad från *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet*, att Riksbanken ska ha möjlighet att köpa och sälja statsobligationer och statsskuldväxlar på andrahandsmarknaden.

Konjunkturinstitutet anser att det är oklart om utredningens förslag omfattar köp av kommunobligationer. Regeringen konstaterar att med statspapper avses detsamma som i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (1 kap. 4 §). Kommunobligationer, som är en annan typ av värdepapper som bl.a. är förenade med högre finansiell risk, omfattas därför inte av förslaget i denna del. Det finns emellertid möjlighet för Riksbanken att med stöd av andra bestämmelser handla med kommunobligationer under vissa förutsättningar (se avsnitten 8.2.2 och 9.2.4).

Riksbankens direktion anser att Riksbanken inte ska behöva följa ECB:s allmänna principer på området. Det är inte en fråga för regeringen att ge vägledning om hur Riksbanken bör förhålla sig till ECB:s allmänna principer.

Motparts-kretsen

För att penningpolitiken ska påverka den reala ekonomin vidtas de aktuella åtgärderna i förhållande till finansiella företag. Det bör komma till uttryck i den nya riksbankslagen.

Det innebär att finansiella företag bör ingå i den s.k. motparts-kretsen, inbegripet AP-fonderna. *Riksbankens direktion* anser att AP-fonderna inte

bör ingå i motpartskretsen, eftersom det kan komma i konflikt med förbudet mot monetär finansiering. Det förhållande att AP-fonderna omfattas av begreppet finansiella företag innebär emellertid inte i sig att Riksbanken kan vidta alla åtgärder i förhållande till dem. Riksbanken får pröva detta från fall till fall och inte vidta åtgärder i förhållande till AP-fonderna, om det kommer i konflikt med förbudet.

Bemyndiganden

Riksbanken får enligt 1988 års lag utfärda föreskrifter på området (1 kap. 2 § fjärde stycket).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att bemyndigandet bör preciseras i förhållande till i dag.

8.2.2 Andra värdepapper än statspapper, valutainterventioner och skuldebrev

Regeringens förslag: Riksbanken ska få genomföra valutainterventioner och ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor.

Riksbanken ska få köpa och sälja andra finansiella instrument än statspapper om det finns synnerliga skäl.

Riksbanken ska få meddela föreskrifter om villkoren för valutainterventioner och utgivning av skuldebrev och köp och försäljningar av andra finansiella instrument än statspapper.

Regeringens bedömning: Valutainterventioner bör genomföras med beaktande av det växelkurssystem som regeringen beslutat.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår att Riksbanken endast ska få handla med värdepapper som är upptagna till handel på en reglerad marknad. Vidare har utredningens förslag en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget och bedömningen eller har inget att invända mot dem.

Handelshögskolan vid Göteborgs universitet och *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet* anser att handel med värdepapper inte bör vara en penningpolitisk åtgärd. *Finanspolitiska rådet* menar att det är oklart när Riksbanken bör få köpa värdepapper. *Svenska Bankföreningen* menar att förslaget innebär en för hög tröskel för Riksbanken. *Riksbankens direktion* anser att det inte bör införas några krav på synnerliga skäl eller begränsningar till värdepapper som är upptagna till handel på en reglerad marknad för att Riksbanken ska få handla med värdepapper.

När det gäller valutainterventioner anser *Finanspolitiska rådet* och *Handelshögskolan vid Göteborgs universitet* att det behöver klargöras vilka slags interventioner som kan anses vara förenliga med en rörlig växelkurs och om förslaget utesluter ett växelkursmål för Riksbankens agerande. *Riksbankens direktion* anser att förslaget innebär en alltför stor begränsning av bankens befogenheter, eftersom det inte ger utrymme för valutatransaktioner i syfte att påverka banksystemets likviditetsposition i svenska kronor gentemot Riksbanken utan att det påverkar växelkursen.

Direktionen anför vidare att Riksbanken bör få ge ut egna skuldebrev i utländsk valuta. Prop. 2021/22:41

ECB anser att förslaget kan strida mot EUF-fördragets förbud mot positiv särbehandling (artikel 124) och att det avviker från ECBS-stadgans bestämmelse om marknads- och kredittransaktioner (artikel 18.1).

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Valutainterventioner och skuldebrev

Enligt 1988 års lag får Riksbanken köpa, sälja och förmedla valuta och rättigheter och skyldigheter som anknyter till valuta (6 kap. 5 § första stycket 2 och 7 kap. 3 § 1).

Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen.

Det ska i det avseendet framhållas att valutainterventioner bör genomföras med beaktande av det växelkurssystem som gäller. Sedan november 1992 har Sverige haft en rörlig växelkurs. Det är regeringen som beslutar om växelkurssystemet enligt lagen (1998:1404) om valutapolitik.

Syftet med förslaget är att klargöra att Riksbanken, med det nuvarande växelkurssystemet (rörlig växelkurs), inte ska genomföra valutainterventioner i sådan utsträckning eller på sådant sätt att växelkurssystemet i praktiken får skepnaden av en fast växelkurs. *Riksbankens direktion* uppfattar förslaget som att det inte ger utrymme för valutatransaktioner i syfte att påverka banksystemets likviditetsposition i svenska kronor gentemot Riksbanken utan att det påverkar växelkursen. Enligt direktionen är den här typen av transaktioner ett standardverktyg för centralbanker och genomförs mer eller mindre dagligen för att t.ex. undvika effekter på kronans växelkurs mot euron av en stor betalning inom EU. Enligt regeringens mening utgör emellertid förslaget inte hinder mot att Riksbanken också fortsättningsvis genomför valutainterventioner i syfte att mildra kortsiktig volatilitet i växelkursen. Till skillnad från *Finanspolitiska rådet* och *Handelshögskolan vid Göteborgs universitet* anser regeringen sammanfattningsvis att tillämpning av förslaget inte förutsätter att gränsen mellan rörlig och fast växelkurs slås fast.

Slutligen bör i den nya riksbankslagen klargöras att Riksbanken bara ska få ge ut egna skuldebrev i svenska kronor. Det är Riksgäldskontoret som har till uppgift att låna upp pengar för statens räkning. Regeringen anser därför, till skillnad från Riksbankens direktion, att Riksbanken inte i förhållande till finansiella företag bör få ge ut egna skuldebrev i utländsk valuta.

Andra värdepapper än statspapper

Erfarenheter efter finanskrisen 2008–2009 visar att förändringar i styrräntor kan vara ett otillräckligt instrument i vissa situationer, t.ex. i en djup lågkonjunktur, för att inom en rimlig tidsram uppnå målsatt inflationstakt. Vidare kan mängden svenska statspapper vara begränsad och minska om statsskulden minskar. Riksbanken bör kunna vidta de åtgärder på det penningpolitiska området som skapar trovärdighet för att uppnå prisstabilitet. Regeringen anser därför, till skillnad från *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet* och *Handelshögskolan vid Göteborgs universitet*, att Riksbanken bör få köpa och sälja andra värdepapper än statspapper i penningpolitiskt syfte.

Det bör emellertid framhållas att handel med detta slag av värdepapper innebär ett betydligt större finansiellt risktagande för Riksbanken och för statens finanser än styrränteförändringar och köp av statspapper. Köp och försäljningar av andra värdepapper än statspapper bör därför komma i fråga om Riksbanken gör bedömningen att förändringar i styrräntor och köp av statspapper, om de hade vidtagits, inte skulle ge önskvärd effekt på ekonomin i den aktuella situationen eller om styrränteförändringar eller köp av statspapper inte framstår som proportionerliga. Som *Lagrådet* framhåller handlar det om ett hypotetiskt test.

Köp och försäljningar av andra värdepapper än statspapper bör vidare tillämpas på ett sådant sätt så att kredit- och resursallokeringen mellan olika branscher påverkas i så liten utsträckning som möjligt.

Mot bakgrund av det stora risktagandet som den aktuella åtgärden innebär bör den användas bara i undantagsfall. Regeringen anser därför, till skillnad från *Riksbankens direktion* och *Svenska Bankföreningen*, att detta lämpligen bör uttryckas med att det ska föreligga synnerliga skäl för åtgärden.

Utredningen föreslår vidare att Riksbanken endast ska få handla med värdepapper som är upptagna till handel på en reglerad marknad. I syfte att minska den finansiella risken bör Riksbanken främst handla med privata värdepapper som präglas av ett visst mått av transparens och är lätt omsättningsbara, vilket skulle kunna motivera ett sådant krav. Andra allmänna krav på Riksbankens verksamhet – såsom att banken endast får vidta proportionerliga åtgärder i visst syfte och att banken inte får ta på sig för stor finansiell risk – kan emellertid också säkerställa detta. Eftersom det kan finnas situationer när det kan vara penningpolitiskt motiverat att handla med privata värdepapper som inte är upptagna till handel på en reglerad marknad, framstår det inte som ändamålsenligt att införa ett krav på att Riksbanken endast får handla med sådana värdepapper. Regeringen anser därför, i likhet med Riksbankens direktion, att ett sådant krav inte bör ställas i den nya riksbankslagen.

ECB anser att förslaget gynnar statspapper på bekostnad av andra värdepapper och kan strida mot EUF-fördragets förbud mot positiv särbehandling (artikel 124) och att det avviker från ECBS-stadgans bestämmelser om marknads- och kredittransaktioner (artikel 18).

Enligt EUF-fördraget gäller att varje åtgärd som ger EU:s institutioner, organ eller byråer, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligtgrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna en positiv särbehandling hos finansinstitut är förbjuden i den mån åtgärden inte är baserad på tillsynsmässiga hänsyn (artikel 124).

Förslagen i denna proposition innebär att Riksbanken får flera penningpolitiska verktyg. Vissa verktyg begränsas till finansiella företag. Det gäller verktyg kopplade till inlåning, kreditgivning, återköpsavtal och handel med statspapper (se avsnitt 8.2.1). Andra verktyg begränsas inte till en viss motpartskrets. Det gäller verktyg som avser valutainterventioner, utgivning av skuldebrev i svenska kronor och handel med privata värdepapper. Det sagda innebär att de två nu aktuella verktygen – handel med statspapper och handel med privata värdepapper – inte ställs mot varandra. Med hänsyn härtill och till att EUF-fördraget inte utgör hinder mot att risknivån med olika slag av investeringar beaktas vid utformningen av Riksbankens penningpolitiska verktyg, står enligt regeringens mening

förslaget om handel med privata värdepapper i överensstämmelse med den aktuella bestämmelsen i EUF-fördraget.

Enligt ECBS-stadgan gäller att ECB och de nationella centralbankerna, i syfte att förverkliga målen för ECBS och utföra dess uppgifter, får verka för de finansiella marknaderna genom att köpa och sälja fordringar och lätt omsättningsbara värdepapper med leverans (omgående eller på termin) eller enligt återköpsavtal och genom att ge och ta upp lån i sådan fordringar och värdepapper, såväl i euro som i andra valutor samt genom transaktioner med ädelmetaller och utföra lånetransaktioner med kreditinstitut och andra marknadsaktörer, varvid lån ska lämnas mot tillfredsställande säkerheter. ECB ska fastställa allmänna principer för marknads- och kredittransaktioner som utförs av ECB själv eller av de nationella centralbankerna samt för hur de villkor ska tillkännages enligt vilka de är beredda att ingå i sådana transaktioner (artikel 18).

Förslaget innebär att Riksbanken – såsom föreskrivs i ECBS-stadgan – får ett penningpolitiskt verktyg i form av handel med privata värdepapper. Med hänsyn härtill och till att ECBS-stadgan inte utgör hinder mot att risknivån med olika slag av investeringar beaktas vid utformningen av Riksbankens penningpolitiska verktyg, innebär förslaget inte någon positiv särbehandling i ECBS-stadgens mening. Enligt regeringens mening är därför förslaget förenligt med de aktuella EU-bestämmelserna.

Bemyndiganden

Riksbanken får enligt 1988 års lag utfärda föreskrifter på området (1 kap. 2 § fjärde stycket).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att bemyndigandet bör preciseras i förhållande till i dag.

8.2.3 Kassakrav

Regeringens förslag: Riksbanken ska få kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företagens inlåning i Riksbanken (kassakrav).

Riksbanken får besluta att ett finansiellt företag som inte uppfyller kassakraven ska betala en sanktionsavgift till staten. Avgiften ska uppgå till ett belopp som motsvarar en ränta på underskottet som för varje dag uppgår till den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter, dock lägst 1 procent.

Sanktionsavgiften ska helt eller delvis få sättas ned, om det finns särskilda skäl.

Riksbanken ska få meddela föreskrifter på området.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag får Riksbanken ställa kassakrav på finansiella företag i penningpolitiskt syfte (6 kap. 6 §). Med kassakrav avses att en viss andel, dock högst femton procent, av det

aktuella företagens placeringar eller förbindelser ska motsvaras av insättningar i Riksbanken.

Ett företag som inte uppfyller uppställda kassakrav ska enligt 1988 års lag betala en särskild avgift till staten. Den särskilda avgiften ska motsvara en ränta på underskottet för varje dag som uppgår till två gånger den utlåningsränta som Riksbanken tillämpar vid beviljande av penningpolitisk kredit. Avgiften får sättas ned helt eller delvis om det finns särskilda skäl (11 kap. 1 och 2 §§).

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (1 kap. 2 § fjärde stycket i 1988 års lag).

Bestämmelser om kassakrav finns även i ECBS-stadgan (artikel 19.1). Enligt bestämmelserna finns ingen begränsning av kravens storlek.

Kassakrav är ett penningpolitiskt verktyg som kan användas för att påverka bankernas likviditet och kreditgivning, vilket i sin tur påverkar marknadsräntorna.

Bestämmelserna om kassakrav i 1988 års lag bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att kravet på kassakravens storlek bör tas bort. Eftersom en negativ styrränta kan förekomma bör sanktionsavgiften beräknas utifrån den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter. Den bör dock uppgå till lägst en procent.

8.3 Information

Regeringens förslag: Riksbanken ska skyndsamt informera det statsråd som regeringen utser om viktiga penningpolitiska beslut som banken har fattat.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska Riksbanken inför alla viktiga penningpolitiska beslut informera det statsråd som regeringen utser (6 kap. 3 §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att informationen bör lämnas först efter det att beslutet har fattats.

9 Det finansiella systemet

9.1 Allmänna bestämmelser

Regeringens förslag: Riksbanken ska, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Ekonomihögskolan vid Lunds universitet anser att Riksbanken bör få det fulla ansvaret för finansiell stabilitet och att Riksbankens ansvar för detta område bör prioriteras över prisstabilitetsmålet.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har beslutat att målet för finansmarknadsområdet är att det finansiella systemet ska vara stabilt och präglas av högt förtroende med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster samtidigt som det finns ett högt skydd för konsumenter, att det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling och att statens finansförvaltning ska bedrivas effektivt (prop. 2015/16:1, utgiftsområde 2, bet. 2015/16:FiU2, rskr. 2015/16:118).

Enligt 1988 års lag ansvarar Riksbanken för penningpolitiken och ska främja ett säkert och effektivt betalningsväsende (1 kap. 2 §). Det innebär att Riksbanken kan lämna s.k. nödkrediter och att banken har ett ansvar för den finansiella infrastrukturen, såsom kontantförsörjningen och ett system för avveckling av betalningar (5 kap. 3 § och 6 kap. 7 och 8 §§).

Bestämmelserna är allmänt hållna och Riksbankens ansvar för det finansiella systemet har en oklar avgränsning. Riksbanken bör därför i den nya riksbankslagen få ett uttryckligt och avgränsat ansvar för det finansiella systemet.

Till skillnad från *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet* anser regeringen emellertid att det saknas skäl att se över den grundläggande ansvarsfördelningen mellan myndigheterna på finansmarknadsområdet. Det innebär att tre förvaltningsmyndigheter ansvarar för att motverka störningar av det finansiella systemet, Finansinspektionen (tillsynsmyndighet), Riksgäldskontoret (garanti-, resolutions- och stödmyndighet) och Riksbanken (centralbank). Dessa tre myndigheter har olika roller på området. Även om rollerna skiljer sig åt handlar det dock om att bidra till samma övergripande mål, nämligen ett stabilt och effektivt finansiellt system.

Enligt EUF-fördraget ska huvudmålet för ECBS vara att upprätthålla prisstabilitet (artikel 127.1). Till skillnad från *Ekonomihögskolan vid Lunds universitet* anser regeringen därför att prisstabilitetsmålet bör vara överordnat målet för det finansiella systemet.

9.2 Uppgifter och befogenheter

9.2.1 Betalningsavvecklingssystem

Regeringens förslag: Riksbanken ska tillhandahålla system för avveckling av betalningar.

Riksbanken ska bestämma vilka finansiella företag och myndigheter som får delta i bankens system för avveckling av betalningar. Banken ska få ta ut avgifter från deltagarna.

Riksbanken ska få meddela föreskrifter om bankens system för avveckling av betalningar.

Riksbanken ska även få medverka i andra avvecklings-, betalnings- och clearingsystem inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Bankgirocentralen BGC AB anser att Riksbanken bör ha en skyldighet att samråda med marknadsaktörer innan banken lägger ut driften av system till tredje part och att det är viktigt att det ställs krav på deltagarna i betalningsavvecklingssystem. *Riksbankens direktion* anser att ett betalningsavvecklingssystem är en penningpolitisk åtgärd som omfattas av instruktionsförbudet. *Riksgäldskontoret* anser att Riksbanken ska underrätta Riksgäldskontoret om en deltagare i ett betalningsavvecklingssystem inte uppfyller kraven.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag får Riksbanken tillhandahålla system för avveckling av betalningar och på annat sätt medverka i betalningsavveckling. För att främja betalningssystemets funktion får Riksbanken bevilja deltagarna i systemet kredit under dagen. Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet. Staten behöver dock inte ställa säkerhet (6 kap. 7 §). Riksbanken har föreskriftsrätt på området (1 kap. 2 §).

Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att det bör vara obligatoriskt för Riksbanken att tillhandahålla betalningsavvecklingssystem.

Riksbankens betalningsavvecklingssystem är inte bara navet i betalningssystemet i vid mening, dvs. den finansiella infrastrukturen, utan också av stor betydelse för det penningpolitiska styrsystemet. Även om betalningsavvecklingssystem har kopplingar till penningpolitiken anser regeringen, till skillnad från *Riksbankens direktion*, att bestämmelserna om betalningsavvecklingssystem systematiskt sett hör hemma bland övriga bestämmelser om Riksbankens ansvar för det finansiella systemet. Syfte med indelningen i dessa ansvarsområden är vidare att öka transparensen och tydliggöra hur samarbetet med andra myndigheter ska se ut. Denna samverkan syftar till att bredda Riksbankens beslutsunderlag och påverkar inte Riksbankens rätt att självständigt fatta beslut om olika åtgärder på sina ansvarsområden. Den föreslagna ordningen står därför i överensstämmelse med instruktionsförbudet (se avsnitt 5).

Grundläggande bestämmelser om Riksbankens betalningsavvecklingssystem finns i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden. Därutöver bör krav på driftssäkerhet ställas på systemet. Det gäller inte minst motståndskraft mot yttre störningar såsom bl.a. cyberattacker, andra slags intrång i it-systemen, strömavbrott, terrorattentat, naturkatastrofer, bränder och andra slags olyckor. Riksbanken bör beakta samma internationellt vedertagna principer, t.ex. Principles for Financial Market Infrastructures (PFMI), som utländska centralbanker gör.

Det bör överlämnas till Riksbanken att organisera bankens betalningsavvecklingssystem och besluta om eventuellt samråd med marknadsaktörer. Detta gäller i dag och har inte lett till några kända tillämpningsproblem.

Regeringen anser därför, till skillnad från *Bankgirocentralen BGC AB*, att detta inte bör regleras särskilt i lag. Prop. 2021/22:41

Riksbanken bör få ta ut avgifter från deltagare i betalningsavvecklings-system.

Slutligen bör Riksbanken få medverka i andra system för avveckling av betalningar inom EES.

9.2.2 Inlåning och krediter

Regeringens förslag: Riksbanken ska, i fråga om bankens system för avveckling av betalningar, få ta emot inlåning från deltagarna, och mot betryggande säkerhet lämna kortfristiga krediter i svenska kronor till deltagarna i syfte att främja systemets funktionssätt.

Krediter till Riksgäldskontoret ska få lämnas om krediten inte löper längre än 24 timmar och är förenlig med de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Riksgäldskontoret ska inte behöva ställa säkerhet.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Inlåning

Enligt 1988 års lag får Riksbanken ta emot inlåning i penningpolitiskt syfte (6 kap. 5 § 1).

Det kan förekomma att deltagare i Riksbankens betalningsavvecklings-system inte är penningpolitiska motparter. Systemets funktion förutsätter emellertid att alla deltagare har tillgodohavanden hos Riksbanken och i den nya riksbankslagen bör det därför tas in en bestämmelse som utvidgar Riksbankens möjlighet att ta emot inlåning till att även avse inlåning inom ramen för ett sådant system, oavsett om inlåningen fyller något penningpolitiskt syfte eller inte.

Krediter

Enligt 1988 års lag får Riksbanken bevilja deltagarna i ett betalningsavvecklingssystem kredit under dagen mot betryggande säkerhet. Staten, som via Riksgäldskontoret deltar i systemet, behöver dock inte ställa säkerhet (6 kap. 7 § andra stycket).

Dessa s.k. intradagskrediter gör det möjligt för deltagare att genomföra betalningar löpande under dagen oavsett om deltagaren har överskott eller underskott på sitt konto. Genom intradagskrediter behöver deltagare som har underskott på sitt konto eller ett otillräckligt överskott inte vänta på betalningar från andra deltagare för att kunna genomföra betalningar. Det gör ett betalningsavvecklingssystem effektivare och Riksbanken bör också i fortsättningen få lämna krediter till deltagare i ett betalningsavvecklings-system.

I syfte att anpassa regleringen till utvecklingen på betalningsmarknaden och för att möjliggöra ett dygnetruntöppet betalningsavvecklingssystem bör emellertid krediterna gälla kortfristiga krediter i stället för kredit under dagen. För att förslaget inte ska komma i konflikt med förbudet mot monetär finansiering bör krediter till staten (Riksgäldskontoret) få lämnas om den inte löper längre än 24 timmar och i övrigt är förenlig med förbudet (jfr artikel 4 i rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artiklarna 104 och 104 b.1 i fördraget).

9.2.3 Betalningar för statens räkning

Regeringens förslag: Riksbanken ska ta emot betalningar till staten och förmedla utbetalningar för statens räkning. Riksbanken ska få ta emot inlåning från staten.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Riksbanken ska enligt 1988 års lag ta emot betalningar till och göra utbetalningar för staten samt ta emot inlåning från staten (8 kap. 1 §). I paragrafen kommer även principen om monetär finansiering till uttryck.

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen. Förbudet mot monetär finansiering behandlas i avsnitt 7.4.3.

9.2.4 Generellt likviditetsstöd

Regeringens förslag: Om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, ska Riksbanken få lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta mot betryggande säkerhet till svenska finansiella företag, utländska finansiella företag som bedriver verksamhet från filial i Sverige och centrala motparter samt ingå återköpsavtal med sådana företag

I samma syfte ska Riksbanken få köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt om det finns synnerliga skäl.

Riksbanken ska få meddela föreskrifter på området.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Finansbolagens Förening anser att fler företag ska ingå i motpartskretsen. *Riksbankens direktion* anser att de aktuella befogenheterna är penningpolitiska verktyg och att ett beslut om att lämna krediter behöver stå i överensstämmelse med EU:s statsstödsregler. Vidare anser direktionen att Riksbanken inte bara ska få köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser och att en sådan åtgärd inte ska behöva vara tillfällig

samt att det bör tydliggöras att Riksbanken självständigt fattar beslut i frågor om generell likviditetsstöd. *Riksgäldskontoret* anser att det bör klargöras hur förslaget förhåller sig till myndighetens ansvarsområde genom att det i lagen framgår att det är Riksbanken som har huvudansvaret att ge krediter eller andra former av stöd för att motverka en systemomfattande likviditetskris.

Handelshögskolan vid Göteborgs universitet anser att Riksbanken inte ska få agera som marknadsgarant, eftersom värdepappershandel är riskfyllt. Finansbolagens Förening anser att Riksbankens möjlighet att handla med värdepapper inte bör begränsas till synnerliga skäl. Enligt *Kammarrätten i Stockholm* bör det tydligare framgå vad som utgör synnerliga skäl vid handel med värdepapper.

Skälen för regeringens förslag

Krediter

Enligt 1988 års lag får Riksbanken i penningpolitiskt syfte bl.a. bevilja kredit mot betryggande säkerhet och ingå återköpsavtal (6 kap. 5 §). Med stöd av denna bestämmelse har Riksbanken historiskt gett krediter i finansiella kriser i syfte att motverka effekterna av krisen. Motiveringen till detta har varit att en fördjupad finansiell kris får effekter på prisstabiliteten. Kreditgivningen har därför kunnat motiveras med penningpolitiska hänsyn.

Finansiell stabilitet var inte föremål för diskussion och analys när 1988 års lag togs fram. En kris i det finansiella systemet får ofta konsekvenser för prisstabiliteten, varför en krisåtgärd som bidrar till stabilitet i det finansiella systemet, som *Riksbankens direktion* framhåller, vanligtvis också fyller ett penningpolitiskt syfte. Av detta skäl har det varit motiverat att Riksbanken, med stöd av nuvarande penningpolitiska mandat, lämnat krediter för att motverka effekterna av en finansiell kris.

Eftersom Riksbankens ansvar för finansiell stabilitet tydliggörs i den nya riksbankslagen behöver Riksbankens mandat att bidra till detta genom sin generella kreditgivning också förtydligas. Detta bör lämpligen göras genom att Riksbanken ges möjlighet i form av en befogenhet att lämna krediter till flera aktörer samtidigt på generella villkor i syfte att stabilisera det finansiella systemet. Regeringen anser därför att en möjlighet för Riksbanken att lämna krediter inte bör ses enbart som ett penningpolitiskt verktyg, vilket Riksbankens direktion menar, utan att det även ska kunna vara en åtgärd som syftar till att stabilisera det finansiella systemet. Detta skapar bättre förutsättningar för öppenhet, ansvarsutkrävande, samarbete och utbyte av information mellan Riksbanken och de andra myndigheterna som har ansvar på området för finansiell stabilitet.

Mot den angivna bakgrunden bör Riksbanken, om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, t.ex. när befarade kreditförluster gör att förtroendet för det finansiella systemet minskar snabbt och kraftigt, få lämna generellt likviditetsstöd i form av kredit mot säkerhet eller återköpsavtal. Detta bör kunna ske i såväl svenska kronor som utländsk valuta.

Generellt likviditetsstöd bör lämnas mot betryggande säkerhet.

Finansbolagens Förening tar upp frågan vilka företag som ska ingå i motpartskretsen.

Det är det finansiella systemets uppgift att se till att hushåll och företag har tillgång till betalningsmedel, krediter och andra viktiga finansiella tjänster, även om Riksbanken via utformningen av villkoren för krediter indirekt kan bidra till det. Det bör därför vara svenska finansiella företag, utländska finansiella företag som bedriver verksamhet från filial i Sverige och centrala motparter som bör vara motparter när Riksbanken tillhandahåller generellt likviditetsstöd.

Riksbankens direktion framhåller att ett beslut om generell likviditetsstöd behöver stå i överensstämmelse med EU:s statsstödsregler.

Frågan om generellt likviditetsstöd utgör ett statligt stöd får prövas mot bakgrund av EU:s statsstödsregler, t.ex. villkoren i meddelandet från kommissionen om tillämpning, fr.o.m. den 1 augusti 2013, av reglerna om statligt stöd på stödåtgärder till förmån för banker i samband med finanskrisen (bankmeddelandet) (2013/C 216/01), punkt 62. Denna prövning påverkas inte av om stödåtgärden i nationell rätt anses vara en åtgärd i syfte att uppnå prisstabilitetsmålet eller målet för det finansiella systemet eller både och.

Riksgäldskontoret anser att det bör klargöras hur förslaget förhåller sig till myndighetens ansvarsområde.

Riksgäldskontoret är garanti-, resolutions- och stödmyndighet. Det innebär att Riksgäldskontoret ansvarar för beslut om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut (kapitaltillskott och garantier) vid tillämpning av det unionsrättsliga regelverket om hantering av finansiella företag i kris. Riksbanken är centralbank och det aktuella förslaget klargör att Riksbanken kan lämna generellt likviditetsstöd (krediter) till finansiella företag vid tillämpning av nationell rätt.

Handel med värdepapper

Marknadsfinansiering är en viktig del av kreditförsörjningen till ekonomin och företag är beroende av att finansiella marknader fungerar väl. När marknadslikviditeten kraftigt försämras, eller försvinner, kan det ha långtgående konsekvenser för det finansiella systemet och för realekonomin i stort. För att garantera likviditeten hos en viss tillgång kan det finnas skäl att någon agerar marknadsgarant. En sådan erbjuder sig att ställa priser i något finansiellt instrument, så att det hela tiden kan köpas och säljas till bestämda kurser. Denna funktion är viktig för att upprätthålla en god likviditet på värdepappersmarknaden, t.ex. i statspapper och bostadsobligationer.

En tillgångs likviditet beror dels på förtroendet för det företag som har emitterat en obligation, dels på hur väl marknaden där den handlas fungerar. En marknad som är baserad på marknadsgaranter är beroende av att dessa snabbt och billigt kan minska innehav av tillgångar som de har köpt. Sådana transaktioner sker vanligen genom att marknadsgaranter handlar med varandra.

I ett läge där handel med värdepapper inte längre fungerar adekvat eller är mycket dyr kan en statlig aktör, t.ex. centralbanken, gå in och agera som marknadsgarant i sista instans och på så sätt kan bristande likviditet på marknaden avhjälpas.

En centralbank har den unika egenskapen att tillhandahålla slutliga betalmedel och har därför befogenhet att vara sista låneinstans. Detta ger centralbanken möjlighet att även agera marknadsgarant i sista instans.

När en centralbank agerar marknadsgarant i sista instans innebär det att den köper och säljer värdepapper till angivna priser. Uttrycket sista instans innebär att centralbanken ska agera när det föreligger ett marknadsmisslyckande. Under en finansiell kris kan dock centralbanken antas initialt agera som köpare i sista instans. Det beror på att vid allvarliga marknadsstörningar är det sannolikt fler som vill sälja än som vill köpa.

Regeringen anser därför, till skillnad från *Handelshögskolan vid Göteborgs universitet*, att Riksbanken bör få agera som en marknadsgarant i sista instans. Detta bör, till skillnad från vad Riksbankens direktion anfört, uttryckas som att Riksbankens har möjlighet att köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt.

Det bör emellertid betonas att värdepappershandel innebär ett relativt stort finansiellt risktagande för Riksbanken och för statens finanser. Åtgärden bör därför endast vidtas om behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige. Den ska alltså syfta till att förbättra likviditeten på en systemviktig marknad vars illikviditet utgör ett hot mot den finansiella stabiliteten. För att marknaden ska vara systemviktig bör dess funktionssätt vara viktigt för att det finansiella systemet ska kunna upprätthålla sina grundläggande funktioner, t.ex. kreditförsörjningen. Hur viktig en marknad är beror bl.a. på dess storlek och utbytbarhet liksom dess kopplingar till andra marknader.

Åtgärderna ska vidare bedömas kunna leda till att marknadens funktionssätt stärks betydligt och de ska vidtas så att marknaden så snart som möjligt fungerar utan att Riksbanken agerar marknadsgarant igen. I detta ligger att Riksbankens innehav alltid ska vara tillfälligt.

Dessa åtgärder bör vidare endast tillgripas om andra åtgärder som står till Riksbankens förfogande inte förväntas ge de effekter som banken vill uppnå.

Mot bakgrund av det risktagande som den aktuella åtgärden innebär bör instrumentet därför användas i undantagsfall. Regeringen anser, till skillnad från *Finansbolagens Förening* och *Kammarrätten i Stockholm*, att detta lämpligen uttrycks som att det ska föreligga synnerliga skäl.

Förslaget innebär inget krav på att Riksbanken har prövat andra åtgärder innan banken agerar marknadsgarant. Som *Lagrådet* framhåller handlar det alltså om ett hypotetiskt test. Riksbankens direktion anser att även denna befogenhet är en penningpolitisk åtgärd. Regeringen behandlar den frågan ovan.

Föreskrifter

Riksbanken bör få meddela föreskrifter på området.

Regeringens förslag: Riksbanken ska, mot säkerhet och på andra särskilda villkor, få lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till livskraftiga svenska finansiella företag, utländska finansiella företag som bedriver verksamhet från filial i Sverige och centrala motparter i syfte att tillfälligt tillgodose företagets behov av likviditet, om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige eller det finns andra synnerliga skäl.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Finansbolagens Förening anser att fler företag ska ingå i motpartskretsen. *Riksbankens direktion* anser att det bör förtydligas att nödkrediter får ges på särskilda villkor och att krediter ska kunna lämnas till utländska finansiella företag inom EES, oavsett om de har filial i Sverige eller inte. *Riksgäldskontoret* anser att ett beslut om resolution ska utgöra grund för ett beslut om nödkredit och att en garanti från resolutionsreserven ska utgöra en tillräcklig säkerhet. Riksgäldskontoret anser dessutom att Riksbanken i vart fall bör uppdras att upprätta en särskild resolutionsfacilitet där det framgår på vilka villkor ett företag i resolution kan erhålla likviditetsstöd från Riksbanken.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag får Riksbanken i likviditetsstödjande syfte på särskilda villkor bevilja kredit eller lämna garanti till sådana bankinstitut och svenska företag som står under tillsyn av Finansinspektionen om det finns synnerliga skäl (6 kap. 8 §), s.k. särskilt likviditetsstöd (nödkrediter).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att det bör klargöras att Riksbanken kan lämna en nödkredit när det behövs för att motverka allvarliga störningar av det finansiella systemet i Sverige och att stöd kan lämnas också i utländsk valuta. Riksbankens möjlighet att ställa ut garantier bör emellertid tas bort, eftersom det saknas skäl för att behålla den ordningen, bl.a. med hänsyn till de garantier som kan lämnas vid tillämpning av regelverket om hantering av finansiella företag i kris.

Det bör vidare framgå av den nya riksbankslagen att en nödkredit bara får lämnas mot säkerhet och på andra särskilda villkor, men lagen bör inte specificera säkerhetskraven. När ett företag begär en nödkredit kommer Riksbanken att behöva anpassa säkerhetskraven till de företagsspecifika förhållandena. Tillgångarna kan vara svåra att värdera, samtidigt som värderingen måste göras under en förhållandevis kort tid och under osäkra förhållanden. Det bör sammanfattningsvis föreligga en skillnad i förhållande till de säkerheter som gäller vid annan form av kreditgivning, där kravet är betryggande säkerhet.

En säkerhet kan bestå av en garanti. Regeringen anser emellertid, till skillnad från *Riksgäldskontoret*, att det inte är möjligt eller lämpligt att på förhand precisera vilken typ av säkerhet som Riksbanken får acceptera.

En nödkredit bör lämnas i syfte att tillfälligt tillgodose ett företags behov av likviditet. När Riksbanken lämnar en nödkredit bör den därför ta ut en

s.k. straffränta. Att det i dessa avseenden föreligger speciella förutsättningar för denna typ av krediter bör, som *Riksbankens direktion* anför, komma till uttryck i lagtexten genom att nödkrediter kan lämnas på särskilda villkor (jfr 6 kap. 8 § i 1988 års lag). I den nya riksbankslagen bör emellertid inte räntesats, beräkningsgrund eller löptider närmare regleras. Det bör inte heller anges någon övre beloppsgräns för nödkrediter.

När det gäller motparts-kretsen bör Riksbanken liksom i dag få lämna nödkrediter till svenska finansiella företag. Det bör också klargöras att stöd kan lämnas till utländska finansiella företag som bedriver verksamhet från filial i Sverige. Utöver denna krets kan centrala motparter inom eller utanför EES vara kritiska för det svenska finansiella systemet. Riksbanken bör därför även kunna lämna nödkrediter till dessa företag. Till skillnad från *Finansbolagens Förening* och Riksbankens direktion anser regeringen emellertid inte att det i dagsläget finns skäl att utvidga motparts-kretsen ytterligare.

En nödkredit bör, som angetts ovan, lämnas i syfte att tillfälligt tillgodose ett företags behov av likviditet. Det förutsätter att företaget bedöms vara livskraftigt i meningen att det sannolikt åter kommer att kunna finansiera sin verksamhet på den privata marknaden och att nödkrediten är tillfällig. I det ligger att 1988 års lag vilar på förutsättningen att det aktuella företaget inte uppenbarligen är insolvent (prop. 2015/16:5 s. 658). Det krav som ställs på företagets finansiella ställning för att kunna beviljas en nödkredit av Riksbanken bör därför i den nya riksbankslagen formuleras som ett krav på livskraft.

Riksgäldskontoret aktualiserar frågan om, och i så fall under vilka förutsättningar, nödkrediter kan lämnas till ett företag som har försatts i resolution.

Svensk rätt utgör inte hinder mot att nödkrediter lämnas till företag som har försatts i resolution (prop. 2015/16:5 s. 657–659). Frågan får prövas i det enskilda fallet och mot bakgrund av EU:s statsstödsregler, t.ex. villkoren i meddelandet från kommissionen om tillämpning, fr.o.m. den 1 augusti 2013, av reglerna om statligt stöd på stödåtgärder till förmån för banker i samband med finanskrisen (bankmeddelandet) (2013/C 216/01), punkt 62. Riksgäldskontoret anser att Riksbanken bör få i uppdrag att upprätta en särskild resolutionsfacilitet där det framgår på vilka villkor ett företag i resolution kan erhålla likviditetsstöd från Riksbanken. Regeringen behandlar den frågan i avsnitt 18.3.

9.2.6 Övervakning

Regeringens förslag: Riksbanken ska övervaka

1. avvecklings-, betalnings- och clearingsystem,
2. kontoföring av finansiella instrument,
3. transaktionsregister, och
4. annan verksamhet som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Riksbanken ska följa betalningsmarknadens utveckling.

Riksbanken ska bedöma om det finansiella systemet är stabilt och effektivt, identifiera risker för allvarliga störningar eller betydande effektivitetsförluster och redovisa sina bedömningar.

Om Riksbanken bedömer att risker för allvarliga störningar i den svenska ekonomin kan påverka andra myndigheters verksamhet, ska banken underrätta dessa myndigheter och andra berörda.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att Riksbanken ska redovisa sina bedömningar. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Handelshögskolan i Stockholm anser att förslaget kommer i konflikt med Finansinspektionens ansvarsområde. *P27 Nordic Payments Platform AB* anser att Riksbankens övervakning kan innebära intressekonflikter i fråga om bankens eget betalningsavvecklingssystem. *Riksbankens direktion* anser att övervakningen bör begränsas till systemviktig infrastruktur samt att Riksbanken inom ramen för sin övervakning bör kunna ställa krav på att företag som bedriver sådan verksamhet ska delta i Riksbankens betalningsavvecklingssystem och att en central motpart ska ha inlåningskonto i Riksbanken. Vidare anser direktionen att det bör framgå av lagtext att Riksbanken ska redovisa sina bedömningar om den finansiella stabiliteten och att banken även ska ha till uppgift att analysera finansiella obalanser.

Skälen för regeringens förslag

Gällande ordning

Riksbanken har enligt 1988 års lag i uppdrag att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende (1 kap. 2 § tredje stycket). Vidare får banken under vissa förutsättningar lämna kredit i likviditetsstödjande syfte (6 kap. 8 §).

Med utgångspunkt i dessa uppgifter ansvarar Riksbanken i dag för övervakning av vissa finansiella infrastruktursystem. Det gäller system som drivs av såväl svenska som utländska företag.

Vidare bedriver Riksbanken krisförebyggande arbete, bl.a. genom analyser och bedömningar av det finansiella systemets effektivitet och stabilitet. Riksbanken informerar om sin syn på den finansiella stabiliteten bl.a. genom en rapport som publiceras två gånger per år. Riksbanken deltar även i finansiella stabilitetsrådet och flera internationella organisationer som syftar till att analysera frågor kring finansiell stabilitet.

Övervakning av den finansiella infrastrukturen

Genom att Riksbanken tillhandahåller ett betalningsavvecklingssystem är det nödvändigt att banken har viss bevakning av den finansiella infrastrukturen. Riksbanken har också, som ett led i sin likviditetsstödjande roll, skäl att identifiera sårbarheter och risker som kan leda till allvarliga störningar i det finansiella systemet.

Mot den bakgrunden bör det i den nya riksbankslagen klargöras att Riksbanken ska övervaka avvecklings-, betalnings- och clearingsystem, kontoföring av finansiella instrument, transaktionsregister, och annan verksamhet som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Övervakningen syftar till att Riksbankens ska kunna bidra till ett säkert och effektivt finansiellt system. Det är därför naturligt att övervakningen begränsas till delar av verksamheten. Till skillnad från *Riksbankens direktion* anser regeringen att det saknas skäl att begränsa förslaget till systemviktig infrastruktur.

Inom ramen för sin uppgift att övervaka den finansiella infrastrukturen ska Riksbanken övervaka sitt eget betalningsavvecklingssystem. Detta innebär, som *P27 Nordic Payments Platform AB* påpekar, en viss intressekonflikt. Dessa intressekonflikter behöver hanteras t.ex. genom en organisatorisk åtskillnad mellan drift och övervakning. Med hänsyn till Riksbankens oberoende kan dock inte Finansinspektionen utöva tillsyn över bankens verksamhet. Vidare har den intressekonflikt mellan enskilda företags intressen och bredare samhällsintressen, som normalt motiverar finansiell tillsyn, inte har någon motsvarighet i en verksamhet som bedrivs av en myndighet. Dessutom framstår det som att den nuvarande ordningen i detta avseende fungerar väl.

Riksbankens direktion anser att Riksbanken inom ramen för sin övervakning bör få ställa krav på att vissa aktörer ska ansluta sig till dess betalningsavvecklingssystem eller ha inlåning i banken. Dessa frågor rymms emellertid inte inom detta lagstiftningsärende.

Bedömningar av det finansiella systemet

I den nya riksbankslagen regleras Riksbankens ansvar för det finansiella systemet.

För att Riksbanken ska kunna fullgöra sina uppgifter på detta område behöver Riksbanken säkerställa en bred kompetens vad gäller de finansiella riskerna i hela ekonomin, t.ex. hushållens och de finansiella och icke-finansiella företagens risker. Banken bör därför övervaka det finansiella systemets funktionssätt och identifiera sårbarheter och risker.

De analyser som Riksbanken gör kommer att ge banken en god bild av riskerna i det finansiella systemet och finansiella risker utanför det finansiella systemet. Till finansiella risker utanför det finansiella systemet hör risker kopplade till hushållens och de icke-finansiella företagens skuldsättning. Det är emellertid inte nödvändigt att, som *Riksbankens direktion* efterfrågar, förtydliga att det handlar om att analysera finansiella obalanser. Det behöver inte heller uttryckligen anges att Riksbanken kan delta i projekt som syftar till att stärka finansiella företags motståndskraft i olika avseenden.

I likhet med Riksbankens direktion anser regeringen att Riksbanken bör redovisa sina bedömningar för omvärlden, t.ex. som den i dag gör i rapporten *Finansiell stabilitet*. De närmare formerna för hur dessa redogörelser ska gå till behöver emellertid inte regleras i den nya riksbankslagen.

I vissa fall kan de finansiella risker som Riksbanken identifierar beröra andra myndigheters verksamhet. Riksbanken bör då underrätta dessa myndigheter och andra berörda.

Förhållandet till Finansinspektionens ansvarsområde

Finansinspektionen ansvarar för tillsynen, regelgivningen och tillståndsprövningen som rör finansiella marknader och finansiella företag och att vidta åtgärder för att motverka finansiella obalanser i syfte att stabilisera

Prop. 2021/22:41 kreditmarknaden, men med beaktande av åtgärdernas effekt på den ekonomiska utvecklingen (1 § förordningen [2009:93] med instruktion för Finansinspektionen).

Förslaget om Riksbankens övervakning av finansmarknaden innebär i huvudsak förtydliganden av gällande rätt. Vad gäller förhållandet till Finansinspektionens ansvarsområde har detta fungerat väl. Regeringen anser därför, till skillnad från *Handelshögskolan i Stockholm*, att förslaget inte kan anses komma i konflikt med Finansinspektionens ansvarsområde.

9.2.7 Krisförberedande arbete

Regeringens förslag: Riksbanken ska ha en god förmåga att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige. Riksbanken ska identifiera likviditetsstödjande åtgärder som kan användas för att motverka sådana störningar.

Riksbanken ska få delta i krisförberedande arbete i Sverige eller utomlands.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: För att Riksbankens åtgärder inom dess verksamhet med finansiell stabilitet ska få avsett resultat är det avgörande att Riksbanken är väl förberedd för att motverka en framtida kris som drabbar ett enskilt företag eller som är systemomfattande.

En viktig del i Riksbankens krisförberedande arbete är att identifiera möjliga krisscenarier och vilka åtgärder som skulle kunna vara verkningsfulla i olika situationer. Det bör därför av den nya riksbankslagen framgå att Riksbanken ska planera och förbereda sig för att skapa en god förmåga att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige i händelse av en kris.

Riksbanken bör också få delta i annat krisförberedande arbete i Sverige eller internationellt.

9.3 Samverkan

Regeringens förslag: Riksbanken ska

1. ge Finansinspektionen tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med det finansiella systemets stabilitet och effektivitet eller som berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet,

2. ge Riksgäldskontoret tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen om resolution, och

3. ge stödmyndigheten tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut.

Riksbanken ska lämna den myndighet som banken samverkar med de uppgifter som behövs.

Det ska inte gälla om ett beslut är brådskande. I så fall ska Riksbanken utan dröjsmål underrätta berörda myndigheter om beslutet.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock att den samverkan som ska ske mellan myndigheterna ska uttryckas som ett krav på samråd.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksgäldskontoret efterlyser ett förtydligande av vad som avses med viktigare frågor.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska Riksbanken samråda med Finansinspektionen i viktigare frågor som har samband med betalningssystemets stabilitet eller berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet (4 kap. 3 §). Vid ett sådant samråd ska Riksbanken lämna Finansinspektionen de uppgifter som behövs.

På motsvarande sätt ska Finansinspektionen samråda med Riksbanken i viktigare frågor som har samband med betalningssystemets stabilitet eller som berör Riksbankens ansvar för valuta- och kreditpolitiken och för betalningsväsendet. Vid ett sådant samråd ska Finansinspektionen lämna Riksbanken de uppgifter som behövs (7 § förordningen [2009:93] med instruktion för Finansinspektionen).

Det finns också speciella bestämmelser om samråd, samarbete och utbyte av information mellan myndigheterna på finansmarknadsområdet vid tillämpning av regelverket om krishantering (se t.ex. 6 kap. 8 a § i 1988 års lag, 28 kap. 4 § lagen [2015:1016] om resolution, 4 kap. 2 § lagen [2015:1017] om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut och 12 § förordningen [2007:1447] om instruktion för Riksgäldskontoret).

Bestämmelserna om den aktuella samverkansformen i 1988 års lag bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att det bör klargöras att det handlar om att övriga myndigheter ska få tillfälle att lämna synpunkter i syfte att bredda Riksbankens beslutsunderlag innan Riksbanken fattar beslut på självständiga grunder. Uttrycket samråd bör därför inte användas.

Liksom i dag bör den aktuella samverkansformen gälla viktigare beslut på området. I förhållande till Finansinspektionen bör den aktuella samverkansformen avse det finansiella systemets stabilitet och effektivitet i stället för betalningssystemets stabilitet. Detta innebär en anpassning till det nya målet för Riksbanken. Motsvarande bör gälla i förhållande till resolutions- och stödmyndigheterna.

Riksgäldskontoret efterlyser ett förtydligande av vad som avses med viktigare frågor. Regeringen konstaterar att beslut om generell likviditetsstöd eller en nödkredit till ett finansiellt företag är exempel på sådana viktigare frågor som Finansinspektionen samt resolutions- och stödmyndigheterna bör få tillfälle att lämna synpunkter på. Slutligen bör den aktuella samverkansformen få underlätas om ett beslut är brådskande. I så fall bör berörda myndigheter underrättas om beslutet.

Regeringens förslag: Riksbanken ska

1. informera det statsråd som regeringen utser innan Riksbanken beslutar om en nödkredit,
2. underrätta regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och stödmyndigheten enligt stödlagen om genomförda likviditetsstödjande åtgärder och lämna de uppgifter som behövs, och
3. underrätta myndigheter med ansvar för gruppbaserad tillsyn inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om Riksbanken får kännedom om en kritisk situation som kan äventyra likviditeten på finansmarknaden eller stabiliteten i det finansiella systemet.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska Riksbanken omgående underrätta berörda myndigheter inom EES med ansvar för gruppbaserad tillsyn, om Riksbanken får kännedom om en kritisk situation som kan äventyra likviditeten på finansmarknaden eller stabiliteten i det finansiella systemet (4 kap. 4 a §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen.

Riksbanken ska lämna de uppgifter om genomförda likviditetsstödjande åtgärder till regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och stödmyndigheten som respektive myndighet behöver för sin verksamhet (6 kap. 8 a §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen. Det innebär att Riksbanken ska lämna de uppgifter om genomförda likviditetsstödjande åtgärder, däribland nödkrediter, till regeringen som regeringen behöver för sin verksamhet. Givet den betydelse som ett beslut om att lämna en nödkredit till ett visst finansiellt företag kan ha för den finansiella stabiliteten, bör Riksbanken dessutom informera regeringen innan ett beslut om en nödkredit fattas.

10 Kontanter och andra betalningsmedel

10.1 Allmänna utgångspunkter

Regeringens bedömning: Riksbankens roll i kontantkedjan bör tydliggöras i den nya riksbankslagen. Uttrycket svara för landets försörjning av sedlar och mynt bör inte användas i lagen.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remisstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inget att invända mot bedömningen.

Bankomat AB anser att Riksbanken ska ha ett större finansiellt ansvar för kontantkedjan och subventionera uppräkningsverksamhet och kontanttransporter.

Skälen för regeringens bedömning: Flödet av kontanter i samhället kan beskrivas som en kontantkedja. I Sverige är det Riksbanken som utgör start- och slutpunkten i kontantkedjan genom att ge ut och lösa in kontanter.

Grossistledet av kontanthanteringens består av depåverksamheten. Denna omfattar lagring av kontanter samt in- och utlämning till övriga aktörer på kontantmarknaden. I dag bedrivs denna av *Bankomat AB* som ägs av de större bankerna.

Detaljstledet av kontanthanteringens består av kontanttransporter, uppräkningsverksamhet som bl.a. består i att räkna och äkthetskontrollera kontanter samt försäljning av kontanter till slutkunder såsom handeln och banker. Denna verksamhet sköts i dag till största del av ett privat företag.

Nästa del av kontantkedjan utgör tillgången till kontanttjänster och möjligheten att betala med kontanter.

Riksbanken ansvarar för försörjningen av kontanter (5 kap. 3 § första stycket i 1988 års lag). I förarbetena till den nuvarande lagen konstaterades att Riksbankens uppgift att ansvara för försörjningen av kontanter omfattade såväl utgivning som distribution. I fråga om distribution angavs att det var här som Riksbankens kontorsnät hade sin främsta uppgift (SOU 1986:22 s. 108–110). Det var också via sina regionala kontor som Riksbanken tidigare bedrev depåverksamhet. I dag bedrivs depåverksamhet i stället av *Bankomat AB* och Riksbanken har en anläggning utanför Stockholm där *Bankomat AB* hämtar ut och lämnar in sedlar.

Kontanthanteringsutredningen ansåg i mitten på 2010-talet att Riksbankens försörjningsuppdrag omfattade kontantutgivning och ett distributionsansvar i snäv mening, dvs. att ansvar enbart uppstår om ingen annan distribuerar kontanter. Kontanthanteringsutredningen menade dock att det inte var självklart att uppdraget skulle tolkas på det sättet (SOU 2014:61 s. 164 f.).

Hur långt Riksbankens kontantförsörjningsuppdrag sträcker sig är således inte helt klart. Förutsättningarna för kontantkedjan har också förändrats under senare tid mot bakgrund av den minskade användningen av kontanter. Enligt regeringens mening finns det därför skäl att tydliggöra vilket ansvar Riksbanken har för de olika delarna av kontantkedjan och att inte använda uttrycket att svara för landets försörjning av sedlar och mynt i lagstiftningen.

Riksbanken bör ha ansvar för kontantutgivning, depåverksamhet och övervakning (se avsnitten 10.3.1–10.3.3.). Till skillnad från *Bankomat AB* anser regeringen därför att det för närvarande inte bör läggas ytterligare ansvar för kontantkedjan på Riksbanken. Det innebär att t.ex. uppräkningsverksamhet och kontanttransporter, som omfattas av andra myndigheters tillsynsansvar, även fortsättningsvis kommer att drivas av privata aktörer.

Regeringens förslag: Bestämmelsen om att Sveriges valuta ska benämnas krona och att en krona ska bestå av 100 öre ska föras över till den nya riksbankslagen.

Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till sedlar och mynt i kronor (kontanter) i betryggande utsträckning i hela Sverige.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att målet bör omfatta även andra betalningsmedel än kontanter.

Skälen för regeringens förslag: Penningenheten i Sverige kallas krona. Kronan delas i etthundra öre (5 kap. 1 § tredje stycket i 1988 års lag).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen.

Sedlar och mynt (kontanter) har en särställning på betalningsmarknaden, inte bara på grund av att det är ett lagligt betalningsmedel som tillhandahålls av staten och vars värde staten också ytterst garanterar, utan även för att kontanter på grund av sin fysiska form besitter vissa egenskaper som få andra betalningsmedel har. Vid en kontantbetalning upphör den fordran som säljaren har på köparen vid själva betalningen, dvs. när köparen överlämnar kontanterna till säljaren. Inga mellanhänder krävs för att genomföra en sådan betalning och inget tidsglapp uppstår från det att betalningen har inletts till dess att den är genomförd. Kontanta betalningar kan därför genomföras fritt och omedelbart mellan de inblandade parterna. Detta innebär att kontanter kan spela en viktig roll för beredskapen på betalningsmarknaden i händelse av extraordinära händelser, t.ex. vid stora störningar i betalningssystemet. Kontantbetalningar kan i praktiken vara det betalningsmedel som står till buds i många situationer för dem som inte alltid har tillgång till eller kan använda den teknik som krävs för att utföra digitala betalningar. Det kan t.ex. handla om vissa äldre, nyanlända, personer med funktionsvariationer eller andra personer som befinner sig i ett s.k. digitalt utanförskap. Regeringen har som mål att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster, inbegripet kontantuttag och dagskasseinsättningar, till rimliga priser. Det finns också en generell efterfrågan hos konsumenter och företag på dessa tjänster även om de använder andra betalningsmedel i allt större omfattning (prop. 2019/20:23 s. 31). Det är därför viktigt att slå vakt om kontantens funktionalitet som betalningsmedel och Riksbanken bör – vid sidan av marknadens aktörer och olika myndigheter på området – bidra till att det finns kontanter i betryggande utsträckning i hela Sverige.

Kontanter har en särställning i förhållande till andra betalningsmedel. Till skillnad från *Riksbankens direktion* anser regeringen därför att det nya målet bara bör omfatta kontanter.

10.3.1 Kontantutgivning

Regeringens förslag: Riksbanken ska själv eller genom någon annan ge ut och lösa in kontanter.

Bestämmelserna om kontanters valörer och att förändrade eller bearbetade kontanter inte får spridas ska föras över till den nya lagen.

Riksbanken ska få lösa in kontanter som är skadade eller förslitna och, om det finns särskilda skäl, kontanter som upphört att vara lagliga betalningsmedel. Riksbanken ska få ta ut avgifter vid inlösen av kontanter.

Riksbanken ska själv eller genom någon annan tillverka kontanter, medaljer och liknande föremål.

Riksbanken ska få meddela föreskrifter om kontanters form och förutsättningarna för inlösen av dem.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Riksbanken inte längre ska få tillverka medaljer och liknande föremål. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Kammarrätten i Stockholm anser att uttrycket ge ut kontanter inte bör användas, eftersom utkontraktering tillåts. *Riksbankens direktion* anför att även minnes- och jubileumsmünt bör få lösas in eftersom de i praktiken inte tas emot av marknadens aktörer. Direktionen anser vidare att det bör tydliggöras att banken ska kunna ta ut avgifter vid inlösen. *Ekobrottsmyndigheten* anser att Riksbanken bör vara tillsynsansvarig för underentreprenörer.

Skälen för regeringens förslag: Enligt regeringsformen är det endast Riksbanken som har rätt att ge ut sedlar och mynt (9 kap. 14 §). Bestämmelsen ger uttryck för att Riksbanken har monopol på att ge ut kontanter, dvs. att ingen annan aktör får göra det.

Av 1988 års lag följer att sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, tvåhundra, femhundra och ettusen kronor. Mynt får ges ut med valörerna en krona, två kronor, fem kronor och tio kronor. Dessutom får minnes- och jubileumsmynt med andra valörer ges ut (5 kap. 2 §). Vidare anges att Riksbankens ansvar för att Sveriges försörjning med sedlar och mynt får bedrivas i samarbete med annan (5 kap. 3 § andra stycket). Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen.

Det är bara Riksbanken som får ge ut kontanter. Till skillnad från *Kammarrätten i Stockholm* anser regeringen att Riksbankens monopol på kontantutgivning inte utgör hinder mot att banken utkontrakterar den operativa verksamheten, eftersom det alltså är Riksbanken som ger ut kontanterna även om den operativa verksamheten bedrivs av en privat aktör.

Sedlar och mynt som är skadade eller förslitna får lösas in av Riksbanken. För sedlar som blivit helt förstörda får Riksbanken betala ersättning. Om särskilda skäl finns, får Riksbanken lösa in sedlar och mynt som upphört att vara lagliga betalningsmedel (5 kap. 4 § i 1988 års lag).

Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att Riksbanken inte längre bör få betala ersättning för helt förstörda sedlar. Det beror på att den regleringen saknar praktisk betydelse. Riksbanken bör, som *Riksbankens direktion* påtalat, kunna ta ut avgifter i inlösenverksamheten.

Riksbanken får i dag meddela föreskrifter såvitt avser verksamhet med anknytning till Riksbankens betalningssystem eller kontantförsörjningsuppdrag (1 kap. 2 § fjärde stycket i 1988 års lag).

Riksbanken bör också i fortsättningen få meddela föreskrifter om utformningen av kontanter och förutsättningarna för att lösa in kontanter.

Det finns inte anledning att ifrågasätta att minnes- och jubileumsmynt i praktiken inte tas emot av marknadens aktörer. Till skillnad från Riksbankens direktion anser regeringen emellertid att det för närvarande inte bör införas en inlösenmöjlighet för dem. Anledningen till det är att minnes- och jubileumsmynt är lagliga betalningsmedel.

Riksbanken får enligt nuvarande regler själv eller genom bolag som ägs av banken bedriva tryckerirörelse, papperstillverkning och tillverkning av sedlar samt tillverkning av mynt, medaljer och liknande föremål (8 kap. 3 § i 1988 års lag).

Utredningen föreslår att Riksbanken inte längre ska få tillverka medaljer och liknande föremål. I avsnitt 7.5 föreslås att Riksbanken ska få bedriva och ekonomiskt bidra till forskning som har betydelse för myndighetens verksamhet, t.ex. priset i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Såvitt känt tillverkar Riksbanken (genom någon annan) medaljer till Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Riksbanken bör därför få fortsätta tillverka medaljer och likande föremål.

Bestämmelsen om tillverkning av sedlar, mynt, medaljer och liknande föremål bör sammanfattningsvis föras över till den nya riksbankslagen.

Ekobrottsmyndigheten anser att Riksbanken bör vara tillsynsansvarig för underentreprenörer. Regeringen konstaterar att Riksbankens ansvar inte påverkas av om verksamhet drivs i egen regi eller av en underentreprenör.

Sedlar och mynt som förändrats eller bearbetats får enligt dagens regler inte spridas (5 kap. 5 § i 1988 års lag). Det är viktigt att det är lätt att kontrollera att kontanter är äkta och att det är svårt att förfalska kontanter. Bestämmelsen om spridningsförbud bör därför föras över till den nya riksbankslagen.

10.3.2 Depåer

Regeringens förslag: Riksbanken ska själv eller genom någon annan tillhandahålla minst fem platser för lagring och ut- och inlämning av sedlar i Sverige (depåer).

Det ska finnas minst en depå i Norrbottens eller Västerbottens län och i Jämtlands eller Västernorrlands län.

Riksbanken ska få bestämma vilka företag som ska få tillgång till depåerna och ska få ta ut avgifter av dessa företag.

Riksbanken ska få betala räntekostnadsersättning eller lämna räntefri kredit till företag som avskilt och lagrat kontanter.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att riksdagen genom ett särskilt riksdagsbeslut ska kunna ändra antalet depåer och lokaliseringen av dessa. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Bankomat AB, Konkurrensverket, Riksbankens direktion och Svenska Bankföreningen motsätter sig att antal depåer och dess lokalisering regleras i lag. Riksbankens direktion menar att den verksamhet som banken bedriver utanför Stockholm utgör depåverksamhet. *Loomis Sverige AB* och *Säkerhetsföretagen* anför att det inte finns behov av två depåer i Norrland och att det ur ett totalförsvarsperspektiv bör finnas en depå på Gotland. Även *Länsstyrelsen i Dalarnas län* anser att det finns behov av depåverksamhet på Gotland. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att Riksbanken bör inrätta minst en depå i vart och ett av de fyra nordligaste länen. Länsstyrelserna i Dalarnas och Norrbottens län anser dessutom att det bör övervägas att även inkludera mynt i Riksbankens ansvar för depåverksamhet.

Loomis Sverige AB och *Säkerhetsföretagen* menar att även andra företag än banker och bankägda företag ska kunna vara underentreprenörer till Riksbanken, såsom betaltjänstleverantörer. Svenska Bankföreningen och Bankomat AB anser att uppräkningscentraler ska kopplas till depåerna. *Kammarrätten i Stockholm* anser att antalet depåer och lokaliseringen av dessa ska ändras genom lag och inte särskilda riksdagsbeslut.

Bankomat AB och Svenska Bankföreningen anser att privat depåverksamhet ska finansieras med räntefria lån. *Loomis Sverige AB* och *Säkerhetsföretagen* anför att räntekostnadsersättning är för låg och att det behövs ett grundläggande verksamhetsstöd.

Skälen för regeringens förslag

Riksbanken ska ansvara för depåer

Riksbanken bör ansvara för att det drivs depåer i Sverige. Med depåer avses platser för lagring samt ut- och inlämning av sedlar. Depåverksamheten bör kunna drivas av Riksbanken själv eller genom någon annan. Riksbanken bör bestämma vem som ska få tillgång till depåerna och bör få ta ut avgifter vid ut- och inlämning av kontanter. Riksbanken bör även få meddela föreskrifter om avgifter och depåer.

Utredningens förslag om depåer på fem platser i Sverige bör säkerställa en fungerande kontantkedja. Ett flertal remissinstanser, såsom *Riksbankens direktion* och *Svenska Bankföreningen*, motsätter sig att antalet depåer och lokaliseringen av dessa ska regleras i lag. Visserligen innebär en reglering av antalet depåer och lokaliseringen av dessa en begränsning av Riksbankens möjlighet att fritt avgöra hur depåerna ska drivas. Regeringen delar dock utredningens bedömning att det finns skäl för en sådan begränsning, eftersom depåverksamheten bör utformas på ett sådant sätt att den svarar mot det övergripande målet att bidra till att det finns tillgång till kontanter i betryggande utsträckning i hela Sverige. Enligt

Prop. 2021/22:41 regeringens mening bör staten därför garantera en miniminivå i fråga om antalet depåer.

Som utredningen förslagit bör två av depåerna ligga i nedre och övre Norrland. Skälet för det är att de kommersiella förutsättningarna för att upprätthålla kontantkedjan i norra Sverige är betydligt sämre än i södra delarna av landet. Det finns därför anledning att särskilt specificera att det ska finnas minst två depåer i norra Sverige. Depåverksamheten bör vara spridd över hela landet, men förutom de två depåerna i Norrland, står det Riksbanken fritt att besluta var övriga depåer ska lokaliseras. Det är således möjligt för Riksbanken att förlägga en depå på Gotland, såsom *Loomis Sverige AB*, *Länsstyrelsen i Dalarnas län* och *Säkerhetsföretagen* efterfrågar.

Utredningen föreslår att riksdagen genom ett särskilt riksdagsbeslut ska kunna ändra antalet depåer och lokaliseringen av dessa. Skälet för det är att möjliggöra en viss flexibilitet och anpassning efter snabbt förändrade förhållanden. Enligt regeringens mening är emellertid förslaget om att det ska finnas fem depåer, varav minst två i Norrland, ett uttryck för att det ska finnas kontanter i betryggande utsträckning i hela landet. En omprövning av detta bör ske efter noggranna överväganden och vara föremål för beredning med remissinstanser. I likhet med *Kammarrätten i Stockholm* anser regeringen därför att en ändring av antalet depåer eller lokaliseringen av dessa bör ske genom lag och inte särskilt beslut.

Riksbankens direktion anser att den befintliga verksamheten utanför Stockholm utgör en depå. Det är i första hand en fråga för Riksbanken att bedöma i vilken utsträckning nuvarande verksamhet uppfyller lagkraven.

Depåerna bör som miniminivå tillhandahålla sedlar av samtliga valörer. Som Länsstyrelsen i Dalarnas län och *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför omfattar miniminivån inte mynt. Det står emellertid Riksbanken fritt att tillhandahålla mynt i depåerna om banken bedömer att det finns ett sådant behov.

Bankomat AB och Svenska Bankföreningen föreslår att det ska finnas en uppräkningscentral kopplad till varje depå och *Loomis Sverige AB* och *Säkerhetsföretagen* anser att betaltjänstleverantörer ska kunna vara underleverantörer till Riksbanken. Regeringen konstaterar emellertid att det bör överlämnas till Riksbanken att organisera depåverksamheten.

Privat depåverksamhet

I syfte att effektivisera kontantcirkulationen får Riksbanken utge ersättning eller ge räntefri kredit till företag som avskilt och lagrat sedlar och mynt enligt Riksbankens anvisningar (5 kap. 3 § tredje stycket i 1988 års lag). Möjligheten att kunna betala räntekostnadsersättning eller ge räntefri kredit är en viktig förutsättning för att möjliggöra för någon annan aktör än Riksbanken att driva depåverksamhet. Det beror på att det är förknippat med en finansieringskostnad att lagerhålla kontanter. Riksbanken bör därför även fortsättningsvis kunna betala räntekostnadsersättning eller ge räntefri kredit till företag som avskilt och lagrat kontanter. Till skillnad från den nuvarande regleringen, där ersättning enbart kan lämnas i syfte att effektivisera kontantcirkulationen, bör det inte anges något specifikt syfte för att Riksbanken ska kunna betala räntekostnadsersättning eller

räntefri kredit. Riksbanken bör få meddela föreskrifter om räntekostnadsersättning eller räntefri kredit.

Prop. 2021/22:41

Till skillnad från Bankomat AB och Svenska Bankföreningen anser regeringen att det bör vara upp till Riksbanken att besluta om, hur och till vem ersättning ska lämnas.

Genom förslaget införs en skyldighet för Riksbanken att driva depåer. Till skillnad från Loomis Sverige AB och Säkerhetsföretagen anser regeringen därför att det – vid sidan av den offentliga depåverksamheten – saknas anledning att finansiera privat depåverksamhet på annat sätt än genom räntekostnadsersättning eller räntefritt lån.

10.3.3 Övervakning

Regeringens förslag: Riksbanken ska följa, analysera och vid behov samordna hanteringen av kontanter i Sverige.

Ett företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige ska underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet.

Riksbanken ska få meddela föreskrifter om underrättelseskyldigheten.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

I fråga om övervakning anser *Länsstyrelsen i Västra Götaland* att det är viktigt med kontinuerlig dialog för att möta eventuella gränsdragningsproblem mellan Riksbankens ansvar och länsstyrelsernas uppdrag kring grundläggande betaltjänster.

I fråga om avveckling av verksamhet anser *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* att ett företag som har underrättat Riksbanken om att verksamheten ska upphöra bör följa en i förtid upprättad avvecklingsplan. *Svenska Bankföreningen* anser att det behövs en gräns för hur långt i förväg ett företag ska behöva underrätta Riksbanken om att verksamheten ska upphöra.

Skälen för regeringens förslag

Riksbanken ska ansvara för övervakning av hanteringen av kontanter

Riksbanken bör ha ett ansvar för att övervaka hanteringen av kontanter. Detta ansvar bör bestå dels i att följa och analysera kontanthanteringen, dels att ha en samordnande roll om det finns ett behov av det. I avsnitt 18.1 föreslås att Riksbankens uppföljning och analys av kontanthanteringen ska rapporteras till riksdagen.

För att kunna fullgöra sin uppgift behöver Riksbanken information från olika aktörer. Det föreslås att Riksbanken ska kunna inhämta information från företag i fråga om Riksbankens verksamhet med kontanthantering (se avsnitt 19.1). Ett annat sätt för Riksbanken att inhämta information är genom den samverkan som i dag sker i Kontanthanteringsrådet, vilket är ett forum som Riksbanken bedriver tillsammans med övriga berörda

myndigheter i kontantkedjan på frivillig basis. Som utredningen konstaterat bör det inte införas något lagstadgat krav att driva ett sådant råd, utan Riksbanken bör ha flexibilitet att välja andra former av samverkan om det framstår som lämpligare. Genom samverkan kan Riksbanken bidra till informations- och erfarenhetsutbyten mellan myndigheter, men också mellan andra centrala aktörer på kontanthanteringsområdet. Samverkan ökar också Riksbankens möjlighet att på ett tidigt stadium uppmärksamma problem eller svagheter som kan finnas på kontanthanteringsområdet.

Riksbankens övervakning av kontanthantering kan innebära gränsdragningar i förhållande till andra myndigheter, t.ex. Post- och telestyrelsens och länsstyrelsernas ansvar för grundläggande betaltjänster. I likhet med *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* anser regeringen därför att det är viktigt att myndigheterna samverkar med varandra (se avsnitt 7.4.2).

Underrättelse om avveckling av verksamhet

Ett företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige bör underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet. Riksbanken bör få meddela föreskrifter om underrättelseskyldigheten.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län anser att ett företag som har underrättat Riksbanken om att verksamheten ska upphöra bör följa en i förtid upprättad avvecklingsplan. *Svenska Bankföreningen* efterlyser en gräns för hur långt i förväg ett företag ska behöva underrätta Riksbanken om att verksamheten ska upphöra.

Riksbanken bör underrättas efter att företaget beslutat sig för att upphöra med verksamheten. Underrättelsen bör ske i sådan tid att Riksbanken har möjlighet att agera utifrån de förändrade förutsättningar som avvecklingen av verksamheten innebär för tillgången till kontanter i Sverige.

10.3.4 Digitala betalningsmedel

Regeringens förslag: Riksbanken ska, efter riksdagens medgivande, få ge ut digitala betalningsmedel.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

ECB och *Riksbankens direktion* anför att kravet på att riksdagens medgivande kan strida mot EU:s regelverk om elektroniska pengar och direktionen anser också att det kan strida mot instruktionsförbudet. Direktionen framför också att processen för riksdagens godkännande bör tydliggöras.

Skälen för regeringens förslag: Ett digitalt betalningsmedel ska motsvara en valuta. Om Riksbanken skulle ge ut ett nytt digitalt betalningsmedel, t.ex. en e-krona, till allmänheten skulle det medföra en stor förändring av betalningsmarknaden. Till skillnad från *ECB* och *Riksbankens direktion* anser regeringen därför att riksdagens medgivande bör krävas innan ett nytt digitalt betalningsmedel ges ut.

ECB och Riksbankens direktion anför att kravet på att riksdagens godkännande kan strida mot unionsrätten.

EU:s regelverk om utgivning av elektroniska pengar finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/110/EG av den 16 september 2009 om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet, om ändring av direktiven 2005/60/EG och 2006/48/EG och om upphävande av direktiv 2000/46/EG. Det har i svensk rätt genomförts genom lagen (2011:755) om elektroniska pengar. Enligt den lagen krävs det tillstånd från Finansinspektionen att driva verksamhet i form av utgivning av elektroniska pengar. Riksbanken omfattas inte av lagen om elektroniska pengar. Den omständigheten att Riksbanken inte omfattas av EU:s regelverk om elektroniska pengar utgör emellertid inte hinder mot att det ställs krav på riksdagens medgivande för utgivning av digitala betalningsmedel, inbegripet elektroniska pengar.

Det unionsrättsliga instruktionsförbudet finns i EUF-fördraget (artikel 130). Instruktionsförbudet tar sikte på att skydda en centralbank mot styrning av bankens operativa beslut (se avsnitt 8.1.4). Frågan om Riksbanken ska få ge ut digitala betalningsmedel, utöver kontanter och beredskapspengar, kan knappast anses vara ett sådant operativt beslut.

Den föreslagna ordningen bedöms sammanfattningsvis inte komma i konflikt med unionsrätten.

Riksbankens direktion vill att processen för riksdagens godkännande tydliggörs. Regeringen konstaterar att bestämmelser om framställning till riksdagen finns i riksdagsordningen (9 kap. 17 § och tilläggsbestämmelse 9.17.4).

Det kan i det avseendet framhållas att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att analysera för- och nackdelar med digitala centralbankspengar, särskilt effekterna för allmänheten, penningpolitiken, den finansiella stabiliteten, kreditinstitutens verksamhet och konkurrensen på betalningsmarknaden, samhällets beredskap vid kriser och krig samt arbetet med att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Utredaren ska också ta ställning till behovet av att Riksbanken ger ut digitala centralbankspengar, s.k. e-kronor, särskilt med beaktande av den internationella utvecklingen av digitala centralbankspengar, och om dessa ska vara lagliga betalningsmedel. Utredaren ska därutöver ta ställning till om författningsförslag eller andra åtgärder är nödvändiga och i förekommande fall föreslå sådana (direktiv 2020:133). Uppdraget har sin grund i ett tillkännagivande från riksdagen (bet. 2018/19:FiU44).

10.3.5 Beredskapspengar

Regeringens förslag: Vid höjd beredskap ska Riksbanken få ge ut beredskapspengar.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Riksgäldskontoret anser att beredskapspengar bör få ges ut även under fredstida krissituationer.

Skälen för regeringens förslag: Vid höjd beredskap, t.ex. krig, kan det finnas behov av andra betalningsmedel än under normala förhållanden. Det bör därför finnas en möjlighet för Riksbanken att ge ut beredskapspengar vid höjd beredskap. Till skillnad från *Länsstyrelsen i Norrbottens län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* och *Riksgäldskontoret* anser regeringen att det i dagsläget inte finns tillräckliga skäl att utvidga förslaget till fredstida krissituationer, t.ex. ett långvarigt elavbrott.

10.4 Lagliga betalningsmedel

Regeringens förslag: Kontanter och beredskapspengar ska vara lagliga betalningsmedel.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att innebörden av begreppet lagliga betalningsmedel ska klargöras i lag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Flera remissinstanser – *ECB, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Konkurrensverket, Loomis Sverige AB, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Riksbankens direktion, Stockholms tingsrätt, Svenskt Näringsliv och Säkerhetsföretagen* – väcker olika frågor som har koppling till förslaget om att klargöra innebörden av lagligt betalningsmedel, varvid vissa av dessa remissinstanser är kritiska till att innebörden av lagligt betalningsmedel ska vara olika för kontanter och beredskapspengar.

Skälen för regeringens förslag: Sedlar och mynt som ges ut av Riksbanken är lagliga betalningsmedel (5 kap. 1 § andra stycket i 1988 års lag). Innebörden av lagligt betalningsmedel är att var och en är skyldig att ta emot sedlar och mynt som betalning (prop. 1986/87:143 s. 64). Skyldigheten kan dock avtalas bort i civilrättsliga förhållanden eller vissa offentligrättsliga förhållanden av civilrättslig karaktär (HFD 2015:49). Det kan också göras undantag från skyldigheten i författning (se t.ex. 62 kap. 2 § skatteförfarandelagen [2011:1244]).

Kontanter (dvs. sedlar och mynt, se avsnitt 10.2) bör fortsatt vara ett lagligt betalningsmedel. Även beredskapspengar, som ska kunna ges ut vid höjd beredskap, bör vara ett lagligt betalningsmedel.

Utredningen föreslår att innebörden av begreppet lagliga betalningsmedel ska klargöras i lag. Flera remissinstanser väcker frågor som har koppling till förslaget.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att ta ställning till innebörden av att vissa betalningsmedel har ställning som lagliga betalningsmedel, om det fortfarande finns behov av att vissa betalningsmedel har ställning som lagliga betalningsmedel och om innebörden av uttrycket lagliga betalningsmedel i så fall bör förändras i förhållande till i dag. I uppdraget ligger också att föreslå eventuella författningsförslag eller andra

11 Fredstida krissituationer och höjd beredskap

11.1 Allmänna utgångspunkter

Totalförsvaret

Totalförsvaret är verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Riksdagen, regeringen, statliga myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, frivilligorganisationer samt enskilda individer är alla delar av det samlade totalförsvaret. För att stärka landets försvarsförmåga kan beredskapen höjas. Höjd beredskap är antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap. När Sverige är i krig råder högsta beredskap. Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen besluta om skärpt eller högsta beredskap. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas (1 kap. 1 och 3 §§ lagen [1992:1403] om totalförsvaret och höjd beredskap).

Vid planering och genomförandet av Riksbankens verksamhet i fred ska banken beakta de krav som totalförsvaret ställer. Vid beredskapsplaneringen ska Riksbanken samråda med Finansinspektionen i frågor om finansiella tjänster och med Kommerskollegium i frågor som har samband med utrikeshandeln (9 kap. 7 § i 1988 års lag). Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse 1995 då ansvaret för banker och finansiella företag flyttades från Riksbanken till Finansinspektionen för att beredskapsplaneringen skulle följa ansvarsprincipen. Principen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden, om inget annat reglerats, också har ansvaret under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. I övrigt saknas bestämmelser för Riksbankens beredskapsansvar. Ansvaret avser därför endast den egna verksamheten och omfattar inte något ansvar för företag verksamma inom Riksbankens ansvarsområde i fred. Riksbanken har därför inte befogenhet att meddela föreskrifter eller möjlighet att begära uppgifter från företag eller ålägga företag att vidta någon åtgärd för att stärka krisberedskapen.

Riksbanken och andra berörda myndigheter samarbetar med företag inom finanssektorn på frivillig grund inom ramen för samverkansorganet FSPOS (Finansiella Sektorns Privat-Offentliga Samverkan). FSPOS verkar för att stärka den finansiella infrastrukturen genom att samverka, öva, kartlägga och dela information och på så sätt värna sektorn och samhället. Bland FSPOS medlemmar finns banker, försäkringsbolag, fondkommissionärer (värdepappersbolag), finansiella infrastrukturbolag, Riksgäldskontoret, Försäkringskassan, Riksbanken och Finansinspektionen.

Statliga myndigheters beredskapsansvar

För statliga myndigheter finns bestämmelser om skyldighet att vidta förberedelser inför och under fredstida krissituationer och höjd beredskap bl.a. i förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap (krisberedskapsförordningen) och förordningen (2015:1053) om totalförsvaret och höjd beredskap. Av dessa förordningar följer att myndigheterna ska planera för och vidta åtgärder för att ha en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Myndigheterna ska analysera om det finns sårbarheter eller hot och risker inom myndighetens ansvarsområde som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet inom området. Myndigheten ska även se till att dess anställda får den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna lösa sina uppgifter i samband med krissituationer. Vid en krissituation ska myndigheter samverka och stödja varandra och vidta de åtgärder som behövs för att hantera konsekvenserna av denna (1, 5, 8 och 9 §§ krisberedskapsförordningen). Av förordningen om totalförsvaret och höjd beredskap följer vidare att varje myndighet i sin verksamhet ska beakta totalförsvarets krav.

Myndigheter ska även planera för att under höjd beredskap kunna fortsätta sin verksamhet så långt det är möjligt med hänsyn till tillgången på personal och förhållandena i övrigt. Myndigheternas planering för totalförsvaret ska ske i samverkan med de statliga myndigheter, kommuner, regioner, sammanslutningar och näringsidkare som är berörda (4 § förordningen om totalförsvaret och höjd beredskap).

Ett antal utpekade myndigheter, bevakningsansvariga myndigheter, har ett särskilt ansvar för krisberedskapen och ska vidta ytterligare förberedelser inför och vid höjd beredskap än andra myndigheter. De bevakningsansvariga myndigheterna ska bl.a. samverka med andra myndigheter, kommuner och näringsidkare och vissa av dem ska vid en kris kunna upprätta en ledningsfunktion. Därutöver ska dessa myndigheter bl.a. planera för att kunna anpassa verksamheten inför en förändrad säkerhetspolitisk situation samt ta ut, utbilda och öva personal för myndighetens verksamhet vid höjd beredskap (10 och 16 §§ krisberedskapsförordningen). För att främja en helhetssyn i planeringen för krisberedskap och höjd beredskap ska de bevakningsansvariga myndigheternas planering bedrivas inom samverkansområden. Syftet med arbetet i samverkansområdena är att myndigheternas planering ska samordnas. Inom samverkansområdet Ekonomisk Säkerhet har bl.a. Finansinspektionen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Riksgäldskontoret ett sådant ansvar.

Försvarsberedningen

Under senare tid har fokus i arbetet på finansmarknadsområdet i Sverige och internationellt främst varit finansiell stabilitet och olika former av åtgärder för att motverka störningar i det finansiella systemet under finanskriser.

Frågan om Riksbankens ansvar för fredstida krissituationer och höjd beredskap behandlas i Försvarsberedningens rapport Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66 s. 181–188). Försvarsberedningen konstaterar att

genomgripande förändringar har skett i Sveriges finansiella system sedan avregleringen i mitten på 1980-talet, vilket har gjort att det saknas relevanta strukturer att falla tillbaka på i totalförvarsplaneringen. Försvarsberedningen pekar ut kontanter som betalningsmedel och reservrutiner för att hantera betalningar i Riksbankens betalningsavvecklingssystem (RIX) som två grundläggande faktorer som bidrar till det finansiella systemets funktionalitet. För att upprätthålla grundläggande ekonomiska transaktionsmöjligheter måste befolkningen även ha tillgång till alternativa betalningsmedel eller någon form av statliga krediter. Det finansiella systemet, inklusive många av leden i kontanthanteringskedjan, är beroende av att både elförsörjning och elektroniska kommunikationer fungerar. Det bör därför finnas både en totalförvarsplanering och övade förberedelser och reservförfaranden för att säkerställa det finansiella systemets grundläggande funktionalitet också när el och elektroniska kommunikationer slagits ut.

Försvarsberedningen anger därför att den fredstida utvecklingen av krisberedskapen i finanssektorn bör kompletteras med en totalförvarsplanering och förberedelser för att hantera höjd beredskap. En sådan planering bör, enligt Försvarsberedningen, innefatta relevanta krigsplaceringar, t.ex. av kreditinstitutens och värdetransportföretagens personal, tydligare krav och beredskapsföreskrifter för företag i det finansiella systemet och utvecklade planer för att hantera förväntade problem med elförsörjning och elektroniska kommunikationer under krigsfara och krig, t.ex. avseende kontanthantering. Försvarsberedningen föreslår vidare att Riksbanken ska utses till sektorsansvarig myndighet för betalningsväsendet med ett tydligt mandat att leda planeringen och förbereda sektorn inför höjd beredskap. Vidare måste, enligt Försvarsberedningens uppfattning, delar av lagstiftningen som rör betalningsväsendet ses över.

Regeringens proposition Totalförsvaret 2021–2025

I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) bedömer regeringen att det under perioden 2021–2025 är särskilt viktigt att arbetet med att stärka motståndskraften i de viktigaste samhällsfunktionerna vidareutvecklas och fördjupas, bl.a. vad gäller finansiell beredskap. Regeringen delar Försvarsberedningens bedömning att utvecklingen av den fredstida krisberedskapen i finanssektorn bör kompletteras med fortsatt totalförvarsplanering och förberedelser för att hantera höjd beredskap och då ytterst krig. Regeringen delar vidare bedömningen att det måste finnas förutsättningar att upprätthålla grundläggande ekonomiska transaktionsmöjligheter genom tillgång till kontanter, alternativa betalningsmedel eller någon form av statliga krediter. Det måste finnas en totalförvarsplanering, övade förberedelser och reservförfaranden som syftar till att upprätthålla det finansiella systemets grundläggande funktionalitet även vid allvarliga störningar. För att uppnå detta bör de berörda statliga myndigheterna fortsätta arbetet med att stärka beredskapen så att de kan fullgöra sina uppgifter. I detta ligger att det måste finnas relevanta beredskapsföreskrifter och planer för personalförsörjning i krissituationer och att finanssektorns internationella beroenden beaktas. Regeringen anser att det finns skäl att överväga om lagstiftning som rör betalningsväsendet bör uppdateras. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den snarast ska tillsätta en

utredning av digitaliseringens och den minskade kontantanvändningens konsekvenser för betalningsmarknaden och statens och den privata sektorns roller på denna marknad (bet. 2018/19:FiU44 punkt 1, rskr. 2018/19:293). Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över statens roll på betalningsmarknaden (dir. 2020:133). Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2022. Regeringen konstaterar att berörda statliga myndigheters uppgifter inom det civila försvaret har stor betydelse för andra aktörer, såväl myndigheter som företag och individer. Vissa personalförstärkningar kan behövas hos de berörda myndigheterna för att säkerställa förmåga att fortsätta totalförvarsplaneringen och utveckla arbetet och stärka förmågan ytterligare. Det finns också behov av investeringar i bl.a. it-infrastruktur och lokaler som ytterligare bidrar till att stärka förmågan.

11.2 Allmänna bestämmelser

Regeringens förslag: Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock att allmänheten ska kunna göra nödvändiga betalningar även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Bankgirocentralen BGC AB och *Riksgäldskontoret* anser att det inte ska ställas något nödvändighetskrav i fråga om allmänhetens betalningar, eftersom det inte går att värdera olika betalningar eller att prioritera vissa betalningar framför andra.

Försvarsmakten, *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*, *Riksgäldskontoret* och *Säkerhetspolisen* anser att det är oklart hur Riksbankens ansvar förhåller sig till det beredskapsansvar som myndigheter under regeringen har, inbegripet Finansinspektionen. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och *Svenska Bankföreningen* framhåller i det avseendet att ett delat beredskapsansvar mellan Riksbanken och Finansinspektionen kan leda till ökade kostnader för de företag som omfattas av det delade beredskapsansvaret. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap anser att Riksbanken ska lämna de uppgifter som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap behöver. *Försvarsmakten* och *Riksgäldskontoret* anser att åtgärder för att stärka beredskapen i finanssektorn behöver vidtas omedelbart.

Skälen för regeringens förslag: I egenskap av centralbank har Riksbanken en avgörande roll för det finansiella systemet. Att Riksbanken kan fortsätta med sin verksamhet även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap har stor betydelse för Sveriges motståndskraft.

Den finansiella sektorn hanterar dagligen ett stort antal betalningstransaktioner som i många fall är beroende av varandra i form av att de sker i sekvens eller simultant. Riksbankens betalningsavvecklingssystem

(RIX) har en central roll i den finansiella infrastrukturen, eftersom flera andra system och dess operatörer är sammanlänkade med systemet såsom VPC-systemet, Bankgirosystemet och systemet Betalningar i realtid (BIR). Dessa system är beroende av att avveckling av betalningar slutligt kan göras i centralbankspengar, vilket sker i RIX-systemet. Även tillgång till kontanter har en central roll för att allmänheten ska kunna göra betalningar, inte minst vid höjd beredskap eftersom efterfrågan på kontanter i så fall kan förväntas öka kraftigt. Störningar i systemen som möjliggör elektroniska betalningar eller betalningar med kontanter får stora konsekvenser för bl.a. allmänhetens möjlighet att göra betalningar. Den finansiella infrastrukturen för att kunna genomföra betalningar måste därför fungera även under stark påfrestning.

Mot bakgrund av Riksbankens uppgift att tillhandahålla betalningsavvecklingssystem och dess övriga uppgifter bör Riksbanken vara ansvarig för att allmänheten ska kunna göra betalningar under fredstida kris-situationer och vid höjd beredskap. Det ansvaret går inte längre än Riksbankens ansvarsområde under normala förhållanden. I likhet med *Bankgirocentralen BGC AB* och *Riksgäldskontoret* anser regeringen därför att det inte finns skäl att koppla målet för Riksbankens verksamhet till betalningar av visst slag, t.ex. nödvändiga betalningar.

Målet för Riksbankens ansvar på området bör därför vara att Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Alla statliga myndigheter har ett beredskapsansvar att förbereda sig inför fredstida krissituationer och höjd beredskap inom området för finansiell säkerhet. Flera remissinstanser – *Försvarsmakten*, *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*, *Riksgäldskontoret*, *Svenska Bankföreningen* och *Säkerhetspolisen* – väcker olika frågor kring hur Riksbankens ansvar förhåller sig till det beredskapsansvar som myndigheter under regeringen har. Regeringen konstaterar att Riksbankens nya ansvarsområde ligger vid sidan av det ansvar som regeringens myndigheter har och att det ställer stora krav på samverkan mellan Riksbanken, som är en myndighet under riksdagen, och myndigheter under regeringen i syfte att samordna beredskapsåtgärder.

11.3 Uppgifter och befogenheter

11.3.1 Riksbankens ansvar

Regeringens förslag: Riksbanken ska planera och förbereda för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken ska beakta totalförsvarets krav.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: För myndigheter under regeringen finns reglering av vilka åtgärder myndigheterna ska vidta inför och under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap för sin egen verksamhet och för områden som de har getts ett särskilt ansvar för. För Riksbanken har det överlämnats till banken att närmare bestämma vilka planeringsåtgärder som ska vidtas. Det finns därför behov av att förtydliga Riksbankens beredskapsansvar. Riksbanken bör planera och vidta förberedelser för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken bör beakta totalförsvarets krav.

Riksbanken bör i sin planering beakta regeringens bedömning i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) Försvarsberedningens bedömning om totalförsvarets uthållighet. Regeringen bedömer i propositionen att utgångspunkten för planeringen av totalförsvaret bör vara att under minst tre månader kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under del av denna tid. Planeringshorisonten bör vid behov anpassas till ändrade säkerhetspolitiska förhållanden och andra nya omständigheter.

11.3.2 Verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar

Regeringens förslag: Riksbanken ska genomföra gemensamma utbildningar och övningar för bankens egen personal och för arbets- och uppdragstagare i företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

Ett företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar ska planera och förbereda för att kunna fortsätta verksamhet som avser betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, delta i Riksbankens verksamhet och se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs.

Riksbanken ska övervaka att ett företag uppfyller sina skyldigheter.

När det gäller företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar får Riksbanken, i den omfattning som krävs för att allmänheten ska kunna göra betalningar vid höjd beredskap, besluta hos vilka arbets- eller uppdragsgivare allmän tjänsteplikt ska fullgöras och vilka arbets- eller uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt. Ett beslut får avse arbets- och uppdragstagare som inte tas i anspråk av totalförsvaret i övrigt.

Den som har fått kännedom om en enskilds affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller annars för Sveriges säkerhet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon har fått veta.

I Riksbankens verksamhet ska i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen tillämpas.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock att företag som bedriver verksamhet som är av väsentlig betydelse för genomförandet av betalningar ska vara skyldiga att

fortsätta sin verksamhet under krig och krigsfara, om inte Riksbanken beslutar något annat. Utredningen föreslår ingen tystnadsplikt. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Svenska Bankföreningen avstyrker förslaget att företag ska vara skyldiga att fortsätta att driva sin verksamhet under krig och krigsfara. *Riksbankens direktion* anser att man bör kunna ingripa mot företag som inte uppfyller sina skyldigheter. *Post- och telestyrelsen* avstyrker att Riksbanken – vid sidan av Post- och telestyrelsen och Myndigheten för digital förvaltning – ska övervaka företag som tillhandahåller e-legitimation för inloggning till internetjänster.

Försvarsmakten anser att det behövs en bestämmelse om tystnadsplikt.

Skälen för regeringens förslag

Gemensamma utbildningar och övningar

För att Riksbankens beredskapsansvar ska innebära en reell förmåga att hantera fredstida krissituationer och höjd beredskap bör Riksbanken se till att det genomförs gemensamma utbildningar och övningar med företag som bedriver verksamhet av särskild betydelse.

Företagens ansvar och Riksbankens övervakning

Utredningen föreslår att företag som bedriver verksamhet som är av väsentlig betydelse för genomförandet av betalningar ska vara skyldiga att fortsätta sin verksamhet under krig och krigsfara, om inte Riksbanken beslutar något annat. *Svenska Bankföreningen* avstyrker förslaget.

Enligt regeringens mening framgår det inte av utredningens förslag hur det ska tillämpas i praktiken, framför allt de faktiska och rättsliga förutsättningarna för de aktuella företagen att driva verksamhet under krig och krigsfara. Förslaget saknar dessutom motsvarighet i totalförsvarslagstiftningen. Enligt regeringens mening är en mer lämplig ordning att i den nya riksbankslagen föreskriva att företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar ska ha en krigsorganisation, dvs. ett ansvar för att planera och vidta förberedelser i syfte att kunna fortsätta sin verksamhet med betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap (jfr 2 § i Post- och telestyrelsens föreskrifter [1995:1] om fredstida planering för totalförsvarets behov av telekommunikation m.m.).

Riksbankens övervakning

För att det ska bli en sammanhängande och heltäckande beredskapsplanering bör företagen delta i Riksbankens verksamhet och se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs.

Riksbanken bör övervaka att företagen uppfyller sina skyldigheter i dessa avseenden.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG (EU:s förordning om elektronisk identifiering) finns bestäm-

meler om de villkor på vilka medlemsstaterna erkänner medel för elektronisk identifiering av fysiska och juridiska personer som omfattas av ett anmält system för elektronisk identifiering hos en annan medlemsstat, bötta tjänster och en rättslig ram för elektroniska underskrifter m.m. Post- och telestyrelsen är tillsynsmyndighet enligt lagen (2016:561) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering (4 § förordningen [2007:951] med instruktion för Post- och telestyrelsen) medan Myndigheten för digital förvaltning ansvarar för de svenska förbindelsepunkterna för gränsöverskridande elektronisk identifiering enligt EU:s förordning om elektronisk identifiering (3 § förordningen [2018:1486] med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning).

Till skillnad från *Post- och telestyrelsen* anser regeringen att företag som tillhandahåller e-legitimation för inloggning till internetjänster inte bör undantas från Riksbankens övervakning av att företagen uppfyller sina skyldigheter enligt den nya riksbankslagen. En sådan ordning ställer emellertid stora krav på samverkan mellan Riksbanken, Post- och telestyrelsen och Myndigheten för digital förvaltning.

Enligt regeringens mening bör Riksbanken se till att skyldigheterna för företagen inte medför betydande kostnader för dessa.

Riksbankens direktion anser att man bör kunna ingripa mot företag som inte uppfyller sina skyldigheter. Enligt regeringens mening saknas det tillräckliga skäl för en sådan ordning, inte minst sett mot bakgrund av att företagen inte har rätt till ersättning för de merkostnader som förslaget kan leda till.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen att företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar ska planera och vidta förberedelser i syfte att kunna fortsätta sin verksamhet med betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Företagen ska även delta i Riksbankens beredskapsplanering och se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs.

Totalförsvarsplikt

Den återupptagna totalförsvarsplaneringen och återaktiverade värnplikten har på nytt aktualiserat behovet av ett strukturerat arbete med beredskapsfrågor kopplat till personalförsörjning och arbetskraft.

I lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt ges förutsättningar för totalförsvaret att få tillgång till personal, ytterst genom att staten får tillämpa tvångsmedel. Totalförsvarsplikt gäller för varje svensk medborgare som är mellan sexton och sjuttio år gammal. Totalförsvarsplikten gäller också under motsvarande tid för andra än svenska medborgare om de är bosatta i Sverige. Det finns tre typer av totalförsvarsplikt; värnplikt, civilplikt och allmän tjänsteplikt. Allmän tjänsteplikt inträder först efter beslut av regeringen vid höjd beredskap (1 kap. 3–6 §§).

För värnpliktiga och civilpliktiga fattas beslut om krigsplacering av Totalförsvarets plikt- och prövningsverk efter framställningar från bl.a. statliga myndigheter, kommuner, regioner och företag. Ett beslut om krigsplacering avser i vilken verksamhet en person eventuellt ska fullgöra

sin totalförsvarspplikt enligt lagen om totalförsvarspplikt. Arbets- och uppdragsgivare liksom arbets- och uppdragstagare är skyldiga att lämna upplysningar om förhållanden som har betydelse för den allmänna tjänsteplikten. Totalförsvarets plikt- och prövningsverk genomför en s.k. disponibilitetskontroll på begäran av en arbetsgivare för att kontrollera om den aktuella arbetstagaren redan är krigsplacerad någon annanstans (3 kap. 15 § och 6 kap. 5 §).

Vid höjd beredskap kan regeringen föreskriva om allmän tjänsteplikt om det behövs för att verksamhet som är av särskild vikt för totalförsvaret ska kunna upprätthållas. Beslutet kan avse en del av landet eller viss verksamhet. Statliga myndigheter där allmän tjänsteplikt ska fullgöras, beslutar om vilka arbets- eller uppdragstagare hos myndigheten som ska omfattas av tjänsteplikten. Den som är totalförsvarsppliktig fullgör då sin allmänna tjänsteplikt genom att bl.a. kvarstå i sin anställning (6 kap. 1 och 2 §§ lagen om totalförsvarspplikt och 6 kap. 1 § förordningen om totalförsvarspplikt).

Statliga myndigheters ansvar för beredskapsplanering och åtgärder inför och vid höjd beredskap regleras bl.a. i förordningen om totalförsvar och höjd beredskap. Varje myndighet ska beakta totalförsvarets krav och planera för att, under höjd beredskap, kunna fortsätta sin verksamhet så långt det är möjligt med hänsyn till tillgången på personal och förhållandena i övrigt. Personal som är anställd hos en myndighet och som inte tas i anspråk i totalförsvaret i övrigt får, med stöd av anställningsavtalet, krigsplaceras vid myndigheten (4 och 6 §§). Förordningen gäller myndigheter under regeringen.

Arbetsförmedlingen beslutar om hos vilka företag som allmän tjänsteplikt ska fullgöras och om vilka arbets- eller uppdragstagare hos dessa företag som ska omfattas av den allmänna tjänsteplikten (6 kap. 3 § lagen om totalförsvarspplikt och 6 kap. 2 § första stycket 2 förordning om totalförsvarspplikt).

Beredskapsplanering för att säkra personalförsörjningen i de företag som deltar i Riksbankens betalningsavvecklingssystem och som ingår i kontantkedjan är avgörande för att dessa företag ska kunna fortsätta sin verksamhet även under höjd beredskap. Regeringen anser därför att Riksbanken, i den omfattning som krävs för att allmänheten ska kunna göra betalningar vid höjd beredskap, bör få besluta hos vilka arbets- eller uppdragsgivare som allmän tjänsteplikt ska fullgöras, och vilka arbets- eller uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt. Riksbankens beslut bör dock endast få avse företag som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar och arbets- och uppdragstagare som inte tas i anspråk av totalförsvaret i övrigt. Det specifika samspelet och Riksbankens särskilda ställning motiverar här en sådan lösning. Eftersom Riksbanken är en myndighet under riksdagen och endast kan styras genom lag bör en bestämmelse om detta tas in i den nya riksbankslagen. Det bör även tas in en upplysningsbestämmelse i lagen om totalförsvarspplikt om det finns ytterligare bestämmelser om allmän tjänsteplikt i riksbankslagen.

Ett brett arbete med att utveckla samhällets arbete i stort med totalförsvarsfrågor pågår. Näringslivets roll kan i olika sammanhang komma att aktualiseras och fortsatt behöva övervägas.

Riksbankens befogenhet att besluta om hos vilka arbets- eller uppdragsgivare som allmän tjänsteplikt ska fullgöras, och vilka arbets- eller upp-

dragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt ställer stora krav på samverkan mellan Riksbanken och Arbetsförmedlingen eller motsvarande myndighet.

Samarbete och utbyte av information mellan myndigheterna omfattas av sekretess (18 kap. 13 §, 15 kap. 2 § eller 38 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]).

Tystnadsplikt

Företag som deltar i Riksbankens verksamhet kan komma att få del av uppgifter som omfattas av sekretess.

Författningsreglerad tystnadsplikt utgör en inskränkning av yttrandefriheten, oavsett om den följer av offentlighets- och sekretesslagen eller av bestämmelser om tystnadsplikt. Yttrandefriheten får begränsas genom lag. En sådan begränsning får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. För yttrandefriheten gäller vidare att den får inskränkas med hänsyn till bl.a. rikets säkerhet. Vid bedömandet av vilka begränsningar som får göras ska särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter (2 kap. 20 § första stycket, 21 § och 23 § första och andra styckena regeringsformen).

I likhet med *Försvarsmakten* anser regeringen att det behövs en bestämmelse om tystnadsplikt. En sådan begränsning av yttrandefriheten går inte utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Sammantaget bedöms den vara förenlig med det skydd för yttrandefriheten som regeringsformen innebär.

I 20 kap. 3 § brottsbalken regleras det generella straffansvaret för brott mot tystnadsplikt. Straffansvaret gäller var och en som har skyldighet att hemlighålla en uppgift enligt lag eller annan författning, förutsatt att straffansvaret inte har reglerats särskilt.

11.4 Information

Regeringens förslag: Under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap ska Riksbanken hålla regeringen och Riksgäldskontoret underrättade om viktigare frågor.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att det tydligare bör framgå att det är Riksbanken som avgör när en störning är så allvarlig att information ska lämnas till regeringen eller Riksgäldskontoret.

Skälen för regeringens förslag: Riksbanken bör hålla regeringen informerad om viktigare frågor under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Motsvarande bör gälla i förhållande till Riksgäldskontoret, som deltar i Riksbankens betalningsavvecklingssystem och ansvarar för statens

betalningsmodell. Riksbanken ska även inom sitt verksamhetsområde samverka med regeringen eller berörda andra myndigheter i frågor om planering och förberedelser inför fredstida krissituationer och höjd beredskap (8 § förvaltningslagen).

I likhet med *Riksbankens direktion* anser regeringen att det i första hand är upp till Riksbanken att ta ställning till om, när och hur regeringen och Riksgäldskontoret bör informeras. Regeringen ser dock inte behov av att förtydliga detta ytterligare.

11.5 Bemyndigande

Regeringens förslag: Riksbanken ska få meddela föreskrifter om vilka företag som är av särskild betydelse för genomförande av betalningstransaktioner och företagens beredskapsansvar.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Finansinspektionen och Post- och telestyrelsen ska ges tillfälle att lämna synpunkter innan Riksbanken meddelar föreskrifter. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Svenska Bankföreningen och *Bankgirocentralen BGC AB* framhåller att Riksbanken vid framtagande av föreskrifter måste beakta finanssektorns internationella karaktär och ställa konkurrensneutrala krav på samtliga aktörer på den svenska marknaden.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag får Riksbanken meddela föreskrifter såvitt avser verksamhet med anknytning till Riksbankens betalningssystem eller kontantförsörjningsuppdrag (1 kap. 2 § fjärde stycket).

På motsvarande sätt bör Riksbanken få meddela föreskrifter om vilka företag som är av särskild betydelse för genomförande av betalningstransaktioner och företagens beredskapsansvar.

Utredningen föreslår att föreskrifterna ska föregås av samråd med Finansinspektionen och Post- och telestyrelsen. Regeringen konstaterar att det nya ansvarsområdet ställer stora krav på samverkan mellan Riksbanken och olika myndigheter under regeringen, framför allt Arbetsförmedlingen, Finansinspektionen, Försvarsmakten, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och telestyrelsen, Riksgäldskontoret och Totalförsvarets plikt- och prövningsverk. Det bedöms därför inte tillräckligt att bara reglera formerna för samverkan mellan Riksbanken och två av dessa myndigheter. Frågan om samverkan mellan myndigheter i ett vidare perspektiv behandlas i avsnitt 7.4.2.

Svenska Bankföreningen och *Bankgirocentralen BGC AB* framhåller att Riksbanken vid framtagande av föreskrifter måste beakta finanssektorns internationella karaktär och ställa konkurrensneutrala krav på samtliga aktörer på den svenska marknaden. Regeringen konstaterar att Riksbankens föreskrifter och allmänna råd ska föregås av en konsekvensutredning (se avsnitt 19.1).

12 Internationell verksamhet

12.1 Allmänna bestämmelser

Regeringens förslag: Riksbanken ska få verka som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i.

Riksbanken ska få delta i sådant internationellt samarbete som har betydelse för bankens verksamhet, eller rör kunskapsutbyte med andra centralbanker.

Riksbanken ska i sitt internationella arbete utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 1988 års lag får Riksbanken verka som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i (7 kap. 6 §).

Bestämmelsen är ett uttryck för kärnan i Riksbankens internationella verksamhet, dvs. att verka som förbindelseorgan mellan Sverige och vissa av de internationella finansorgan som Sverige är medlem i såsom Internationella valutafonden (IMF).

Bestämmelsen om förbindelseorgan bör föras över till den nya riksbankslagen.

Det är viktigt att Riksbanken deltar i internationellt samarbete av olika slag. Samtidigt bör det vara begränsat till samarbete som framför allt har koppling till Riksbankens olika verksamhetsområden. Det bör därför komma till uttryck i den nya riksbankslagen att Riksbanken får delta i internationellt samarbete som har betydelse för bankens verksamhet eller som rör kunskapsutbyte med andra centralbanker.

Som ett led i att Riksbanken får vara förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i, får Riksbanken, efter riksdagens medgivande, delta i finansieringen av dessa organs verksamhet (se avsnitten 12.2.2 och 12.2.3). Ur ett svenskt perspektiv bedriver flera av dessa internationella finansorgan verksamhet på andra områden än inom penningpolitiken, t.ex. finans- och utrikespolitik. Det bör därför i den nya riksbankslagen klargöras att Riksbanken i sitt internationella arbete ska utgå från regeringens eller riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden.

När det särskilt gäller IMF bedrivs arbetet inom ramen för olika organ – t.ex. guvernörsstyrelsen, exekutivstyrelsen, Internationella monetära och finansiella kommittén och Nordisk-baltiska monetära och finansiella kommittén – och det är tjänstemän vid Finansdepartementet och Riksbanken som gemensamt tar fram svenska ståndpunkter. Förslaget innebär t.ex. att vid eventuell oenighet mellan tjänstemännen om vilken position som Sverige bör företräda gäller regeringens eller riksdagens ståndpunkter, om det inte handlar om penningpolitik eller övriga ECBS-relaterade frågor.

12.2.1 Internationell verksamhet i allmänhet

Regeringens förslag: De nuvarande bestämmelserna om Riksbankens internationella verksamhet ska föras över till den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: I 1988 års lag finns bestämmelser om Riksbankens internationella verksamhet. Efter medgivande av riksdagen får Riksbanken i valutapolitiskt syfte bevilja kredit till andra internationella finansorgan som Sverige är medlem i och sluta avtal med annan än centralbank om långsiktiga internationella låneåtaganden (7 kap. 4 § andra stycket). Riksbanken får med eller utan räntegottgörelse ta emot insättningar i valuta eller guld från, och göra sådana insättningar hos, banker, utländska bankföretag, centralbanker, kreditmarknadsföretag, utländska kreditföretag, Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) och Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD). Riksbanken får även ta emot sådana insättningar från andra stater och mellanstatliga organ. Riksbanken får även ingå avtal om skyldigheter och rättigheter som anknyter till de insättningar som anges i första stycket (7 kap. 7 §).

Riksbanken får, efter riksdagens medgivande, finansiera internationella organs verksamhet om denna har anknytning till Riksbankens verksamhet (8 kap. 7 §).

Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen.

12.2.2 Internationella valutafonden

Regeringens förslag: Riksbanken ska få vara finansiell motpart till Internationella valutafonden. Riksbanken ska också få förvärva särskilda dragningsrätter. Riksbanken ska fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i Internationella valutafondens system för särskilda dragningsrätter.

Riksbanken ska, i fråga om Internationella valutafonden, efter riksdagens medgivande, få lämna krediter eller delta i annan finansiering som inte avser låginkomstländer. Riksbanken ska göra en framställning till regeringen om att tillskjuta insatskapital och lämna krediter eller delta i annan finansiering som avser låginkomstländer.

Riksbanken ska få besluta om upplåning och Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av sådan upplåning.

Riksgäldskontoret ska ta ut ersättning som motsvarar den ränta som Riksbanken tar emot från Internationella valutafonden. Riksbanken ska betala tillbaka lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen. Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Flertalet remissinstanser tillstyrker föreslaget eller har inget att invända mot det.

ECB anser att det behöver klargöras att förslaget om finansiering av IMF:s verksamhet inte kommer i konflikt med förbudet mot monetär finansiering. *Riksbankens direktion* avstyrker förslaget om upplåning för att finansiera IMF:s verksamhet på den grunden att förslaget inte tar bort den osäkerhet som åtagandena till IMF har inneburit för valutareserven. Direktionen framhåller att Riksbanken, i enlighet med IMF:s stadgar, ska hålla Sveriges tilldelning av särskilda dragningsrätter (SDR) i sin valuta-reserv. Om IMF vill växla SDR mot utländsk valuta påverkar detta likviditeten i Riksbankens valuta-reserv även om storleken på valuta-reserven inte påverkas. Förslaget leder dessutom till mer byråkrati och administration för såväl Riksbanken som Riksgäldskontoret.

Skälen för regeringens förslag

Finansiell motpart

Enligt 1988 års lag får Riksbanken förvärva de särskilda dragningsrätter som tillkommer Sverige genom deltagandet i Internationella valutafonden. Det åligger vidare Riksbanken att fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i detta system (7 kap. 5 §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen.

Riksbanken har sedan Sverige gick med i IMF 1951 varit finansiell motpart till den. Det bör komma till uttryck i den nya riksbankslagen.

Finansiering av IMF:s verksamhet

Enligt 1988 års lag får Riksbanken, såvitt avser IMF:s verksamhet, efter riksdagens medgivande tillskjuta insatskapital av egna medel, lämna krediter i valutapolitiskt syfte och delta i finansiering inom ramen för IMF:s verksamhet. Om finansiering av IMF:s verksamhet sker i valutapolitiskt syfte eller om det finns särskilda skäl behövs inte Riksdagens medgivande (7 kap. 4 § andra–fjärde styckena).

Riksbanken bör också i fortsättningen, efter riksdagens medgivande, få lämna krediter eller delta i annan finansiering som inte avser låginkomstländer.

En ökning av insatskapitalet innebär en ändring av en redan ingången internationell överenskommelse och ska därför, enligt regeringsformen, ingås av regeringen (10 kap. 1 §). Den senaste höjningen av insatskapitalet skedde 2011 (prop. 2011/12:13). I den nya riksbankslagen bör det därför anges att Riksbanken ska få göra en framställning till regeringen om att tillskjuta insatskapital.

IMF:s utlåning till låginkomstländer sker för närvarande inom ramen för Poverty Reduction and Growth Trust. Det är en subventionerad utlåning med förmånliga räntevillkor och/eller längre återbetalningstid på lånen. Utlåningen är mer riskfylld än de krediter som Riksbanken lämnar till IMF i övrigt och handlar i princip om internationellt bistånd.

I den nya riksbankslagen bör det därför anges att Riksbanken ska få göra en framställning till regeringen om att lämna krediter eller delta i annan finansiering som avser låginkomstländer.

Upplåning

Riksbanken har en valutareserv i syfte att bl.a. kunna uppfylla de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i IMF (7 kap. 2 § i 1988 års lag). Efter särskilt bemyndigande som lämnas för ett budgetår i sänder får regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Riksgäldskontoret ta upp lån till staten för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv (5 kap. 1 § första stycket 5 budgetlagen [2011:203]).

Den nuvarande ordningen innebär att åtaganden mot Internationella valutafonden finansieras med förtida avsättningar till valutareserven vilket gör att Riksbanken behöver anpassa valutareservens storlek till verksamheten inom ramen för IMF. Att Riksbanken håller tillgångar i valutareserven är förenat med kostnader för staten och förfonderingen innebär brister i insyn och öppenhet avseende kostnader och intäkter för åtaganden mot IMF, eftersom det inte framgår hur stor del av valutareserven som har avsatts för dessa åtaganden. Ordningen innebär också att det finns osäkerhet kring i vilken utsträckning valutareserven kan användas för andra ändamål, framför allt olika former av likviditetsstöd i finanskriser.

Riksgäldskontoret förvaltar statskulden, ansvarar för statens betalningar och ger statliga garantier och lån. Regeringen anser därför, till skillnad från *Riksbankens direktion*, att Riksbanken bör få besluta om upplåning som motsvarar åtagandena mot IMF och att Riksgäldskontoret bör ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av sådan upplåning. Räntan bör motsvara den ränta som Riksbanken mottar från IMF.

Med en sådan ordning går det, till skillnad från i dag, att beräkna ett räntenetto för åtaganden mot IMF genom att jämföra den ränta som Riksbanken betalar till Riksgäldskontoret för upplåningen med Riksgäldskontorets upplåningskostnader. Räntenettet hamnar därmed direkt på statens budget i stället för indirekt via Riksbankens resultat. På så sätt blir det en tydlig redovisning av statens kostnader och staten kan ha minsta möjliga skuld vid varje given tidpunkt och därmed största möjliga statsfinansiella handlingsfrihet för att hantera oväntade behov av utgifter.

När IMF återbetalar medel till Riksbanken bör banken återbetala de lån som banken har tagit upp i detta syfte till Riksgäldskontoret. Även om IMF enligt praxis åtnjuter en särskild ställning i fråga om förmånsordning går det inte att utesluta kreditförluster som i förlängningen skulle kunna drabba långivarna. I händelse av kreditförluster avseende åtaganden till IMF behöver Riksbanken inte återföra den delen av lånebeloppet som kreditförlusten motsvarar till Riksgäldskontoret. Eventuella kreditförluster belastar i så fall statsbudgeten och inte Riksbankens resultat.

Riksgäldskontoret bör få tillfälle att lämna synpunkter innan Riksbanken fattar beslut om upplåning eller återbetalning av lån.

Förslaget innebär att Riksbanken, i fråga om krediter till IMF eller deltagande i annan finansiering av IMF:s verksamhet, ska besluta om upplåning och att Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av sådan upplåning. Regeringen delar

12.2.3 Betalningsavveckling

Regeringens förslag: Riksbanken ska få medverka vid och ta ut avgifter för avveckling av betalningar till eller från andra centralbanker eller internationella finansorgan.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Centralbanker och internationella finansorgan samarbetar i betydande omfattning med varandra vid avveckling av internationella betalningar för att bl.a. underlätta förvaltningen av nationella valutareserver. Riksbanken medverkar i sådant samarbete. Det bör därför komma till uttryck i den nya riksbankslagen att Riksbanken får medverka vid och ta ut avgifter för sådan betalningsavveckling.

12.3 Information

Regeringens förslag: Riksbanken ska i sin internationella verksamhet hålla regeringen underrättad om viktigare frågor.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen, som både har ansvar för Sveriges utrikespolitik och företräder Sverige i internationella sammanhang, inte minst inom EU, har behov av att få information om Riksbankens internationella verksamhet. Även om Riksbanken inte är en myndighet under regeringen bör Riksbanken hålla regeringen underrättad om viktigare frågor i sin internationella verksamhet.

13 Organisation

13.1 Riksbankens organisation ska i huvudsak bestå

Regeringens förslag: De nuvarande bestämmelserna om Riksbankens organisation ska föras över till den nya riksbankslagen.

Direktionen ska bestämma vilka organisatoriska delar som Riksbanken ska bestå av.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Prop. 2021/22:41

Skälen för regeringens förslag: I 1988 års lag finns bestämmelser om Riksbankens organisation (1, 2, 3, 5, 9 och 11 kap.). Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen.

Enligt 9 kap. 13 § regeringsformen leds Riksbanken av direktionen. Direktionen bör därför bestämma vilka organisatoriska delar som Riksbanken ska bestå av. Även detta bör anges i den nya lagen.

13.2 Direktionen

Regeringens förslag: Direktionen ska bestå av fem ledamöter. Av dessa ska fullmäktige utse en ordförande (riksbankschef). Övriga fyra ledamöter ska vara vice riksbankschefer.

Riksbankschefen och en vice riksbankschef ska få utses på nytt en gång.

En vice riksbankschef ska få utses till riksbankschef.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Finansbolagens Förening, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet och Konjunkturinstitutet anser att direktionsledamöterna också i fortsättningen ska vara sex, varvid Konjunkturinstitutet anser att en ledamot inte ska få väljas på nytt.

Riksbankens fullmäktige framhåller att med färre ledamöter minskar bredden hos direktionen.

Skälen för regeringens förslag

Antalet direktionsledamöter

Enligt 1988 års lag ska direktionen bestå av sex ledamöter som utses för fem eller sex år (1 kap. 4 §). I förarbetena till den nuvarande lagen anges att det är viktigt att direktionen har erforderlig kompetens utan att den är onödigt stor (prop. 1997/98:40 s. 70).

En ordning med fem ledamöter i direktionen skulle medföra att alla ledamöter har samma vikt och att riksbankschefen inte behöver använda sin utslagsröst. Till skillnad från *Finansbolagens Förening, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet* och *Konjunkturinstitutet* anser regeringen därför att direktionen bör bestå av fem ledamöter.

Vice riksbankschef

Fullmäktige utser direktionen (9 kap. 13 § regeringsformen). Enligt 1988 års lag utser fullmäktige ordförande i direktionen som samtidigt ska vara riksbankschef och minst en vice ordförande som också ska vara vice riksbankschef (1 kap. 4 §).

Fullmäktige har i praktiken utsett alla ledamöter i direktionen som inte är riksbankschef till vice riksbankschef. Det bör komma till uttryck i den nya riksbankslagen.

Omval

I 1988 års lag finns inga bestämmelser när det gäller omval för direktionsledamöter.

Det är viktigt med kontinuitet i direktionens arbete, dvs. att erforderlig kompetens hos en direktionsledamot kan tas tillvara. Till skillnad från *Konjunkturinstitutet* anser regeringen därför att en direktionsledamot, inbegripet riksbankschefen, bör kunna väljas på nytt en gång. Med en sådan ordning kan en direktionsledamot utses för två mandatperioder, dvs. maximalt tolv år.

En direktionsledamot får som utgångspunkt antas vara lämplig som riksbankschef. En direktionsledamot bör därför få utses till riksbankschef. Med en sådan ordning kan en direktionsledamot utses för två mandatperioder som vice riksbankschef och för två mandatperioder som riksbankschef, dvs. totalt som mest tjugofyra år. Förslaget ger möjlighet till förnyelse inom direktionen och undvikande av att maktpositioner cementeras samtidigt som det säkerställer att viktig kunskap och erfarenhet hos direktionsledamöter kan tas tillvara.

13.3 Beslut som ska avgöras av direktionen

Regeringens förslag: Direktionen ska besluta om

- arbetsordning för Riksbanken som reglerar organisation, arbetsfördelningen mellan direktionen och riksbankschefen, delegering av beslutanderätt, handläggningen av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, och
- föreskrifter och ärenden av principiell karaktär eller större betydelse.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Det är direktionen som leder och ansvarar för Riksbankens verksamhet medan fullmäktige har en kontrollfunktion. Enligt 1988 års lag är det emellertid fullmäktige som beslutar om arbetsordning (9 kap. 4 §). En mer ändamålsenlig ordning är att det är direktionen, inte fullmäktige, som beslutar om arbetsordning. Det bör komma till uttryck i den nya riksbankslagen.

Det bör också komma till uttryck i den nya riksbankslagen att det är direktionen som ska besluta om föreskrifter och ärenden av principiell karaktär eller större betydelse.

13.4 Riksbankschefens ansvar som ordförande i direktionen

Prop. 2021/22:41

Regeringens förslag: Riksbankschefen ska leda direktionens arbete.

Riksbankschefen ska ta upp frågor som gäller föreskrifter eller är av principiell karaktär eller större betydelse till behandling och beslut i direktionen. En ledamot i direktionen får alltid ta upp ett ärende till behandling och beslut i direktionen.

Riksbankschefen ska förbereda direktionens sammanträden och se till att dessa hålls vid behov eller efter begäran av en direktionsledamot.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska ordföranden i direktionen vara chef över Riksbanken (1 kap. 4 §).

I Riksbankens arbetsordning och instruktion finns bestämmelser om riksbankschefens ansvar för arbetet i direktionen. För att förtydliga riksbankschefens roll som ordförande i direktionen bör bestämmelser om att riksbankschefen ska leda direktionens arbete, ansvara för att förbereda direktionens sammanträden, se till att frågor som gäller föreskrifter eller är av principiell karaktär eller större betydelse tas upp för beslut i direktionen tas in i den nya riksbankslagen. Det bör även tas in en bestämmelse om att en direktionsledamot alltid får lyfta frågor till direktionen för avgörande där.

13.5 Delegering av beslut och riksbankschefens ansvar för den löpande verksamheten

Regeringens förslag: Direktionen ska få besluta att ärenden ska få avgöras av riksbankschefen eller någon annan anställd i Riksbanken. Om inte direktionen beslutar annat ska riksbankschefen få besluta att ärenden ska få avgöras av någon annan anställd i Riksbanken.

Riksbankschefen ska ansvara inför direktionen och sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslår dock även att riksbankschefen ska vara myndighetenschef. Utredningens förslag har också en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag gäller att ärenden som inte ska avgöras av fullmäktige ska avgöras av direktionen. Direktionen kan besluta att ärenden får avgöras av riksbankschefen eller någon annan tjänsteman i Riksbanken (1 kap. 5 §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att riksbankschefen ska få vidaredelegera sin beslutanderätt.

Det bör också komma till uttryck i den nya riksbankslagen att riksbankschefen ansvarar inför direktionen och ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar.

Riksbankschefen, som är en av ledamöterna i direktionen, är myndighetens chef, dvs. administrativ chef. Utredningen föreslår att riksbankschefen ska vara myndighetschef. Av utredningens förslag framgår inte vad som är innebörden av förslaget och hur det förhåller sig till den omständigheten att det är direktionen som leder Riksbanken. Regeringen konstaterar att en myndighet under regeringen kan ledas av en myndighetschef, en styrelse eller en nämnd. Riksbanken leds av direktionen. Enligt regeringens mening framstår det mot den bakgrunden inte som lämpligt att föreskriva att riksbankschefen ska vara ”myndighetschef”.

13.6 Sammanträden och beslutsfattande

Regeringens förslag: Direktionen ska vara beslutsför när minst tre ledamöter är närvarande. Om ett ärende är så brådskande att direktionen inte hinner sammanträda för att behandla det, ska ärendet få avgöras genom kontakter mellan ledamöterna.

Om inte heller detta hinns med eller är lämpligt ska ärendet få avgöras av två ledamöter, om de är ense om beslutet. Ett sådant beslut ska anmälas vid nästa sammanträde med direktionen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har inget att erinra mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag är direktionen beslutsför när minst hälften av ledamöterna är närvarande. Ärenden som kräver ett skyndsamt beslut får dock avgöras av två ledamöter, om de är ense om beslutet (3 kap. 3 §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att också beslutsformen per capsulam, dvs. beslut genom kontakter mellan ledamöterna utan formligt sammanträde, bör regleras.

13.7 Ökad insyn och öppenhet vid anställning av direktionsledamöter

Regeringens förslag: Ledamöterna i direktionen ska utses efter ett ansökningsförfarande.

Regeringens bedömning: Till grund för ansökningsförfarandet bör en kravprofil tas fram. Vid anställning av riksbankschef bör kravprofilen innehålla krav på god ledarskapsförmåga.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att en kravprofil ska tas fram och att den i fråga om anställning av riksbankschefen ska innehålla krav på god ledarskapsförmåga.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: När fullmäktige anställer en direktionsledamot ska avseende fästas bara vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet (4 § lagen [1994:260] om offentlig anställning).

För myndigheter under regeringen ska, utöver skickligheten och förtjänsten, sådana sakliga grunder som stämmer överens med allmänna arbetsmarknads-, jämställdhets-, social- och sysselsättningspolitiska mål beaktas. En myndighet som avser att anställa en arbetstagare ska på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. När det gäller en anställning som regeringen ska besluta om efter förslag eller anmälan från en myndighet eller dess chef, ska myndigheten informera om den lediga anställningen. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det (4 och 6 §§ anställningsförordningen [1994:373]). Det som gäller för myndigheter under regeringen gäller också för riksdagen och myndigheter under riksdagen (RFS 1995:1)

För att öka insyn och öppenhet vid anställning av en direktionsledamot bör anställningen föregås av ett ansökningsförfarande.

Till grund för ansökningsförfarandet bör en kravprofil tas fram. I kravprofilen bör personliga kunskaper, färdigheter och egenskaper som behövs för att utföra arbetsuppgifterna, t.ex. krav på god ledarskapsförmåga hos riksbankschefen, närmare anges.

Kravprofilen och dess innehåll bör emellertid inte regleras i den nya riksbankslagen, eftersom någon motsvarande reglering inte finns för myndigheter under regeringen eller övriga myndigheter under riksdagen.

Vid rekryteringen av ledamöter i direktionen bör fullmäktiga sträva efter att direktionen i dess helhet har bred och lämplig kompetens, sett mot bakgrund av Riksbankens verksamhetsområden.

Beslut om anställning som ledamot i direktionen får (oavsett anställningsförfarande) inte överklagas (3 § lagen [1989:186] om överklagande av administrativa beslut av Riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter).

13.8 Anmälan av innehav av finansiella instrument

Regeringens förslag: Ledamöter i fullmäktige ska anmäla innehav av finansiella instrument och ändringar av sådant innehav till riksdagen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska ordförande och vice ordförande i fullmäktige och ledamöterna i direktionen skriftligen anmäla bl.a. innehav av finansiella instrument till riksdagen. Övriga ledamöter i fullmäktige ska skriftligen anmäla innehav av finansiella instrument till Riksbanken (4 kap. 4 § och 9 kap. 5 §).

Riksdagen väljer alla ledamöter i fullmäktige (9 kap. 13 § regeringsformen). Samtliga ledamöter i fullmäktige bör därför anmäla innehav av finansiella instrument till riksdagen.

14 Budget och redovisning

14.1 Budget, bokföringsskyldighet och räkenskapsår

Regeringens förslag: Direktionen ska varje år före utgången av december månad upprätta en budget för nästa kalenderår (räkenskapsår). Fullmäktige, finansutskottet och Riksrevisionen ska underrättas om budgeten.

Riksbanken ska vara bokföringsskyldig och direktionen ska upprätta en årsredovisning för varje räkenskapsår. Bokföringsskyldigheten ska fullgöras och årsredovisningen ska upprättas i enlighet med denna lag och god redovisningssed, inbegripet Europeiska centralbankens riktlinje om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet i tillämpliga delar. Sådana avvikelser från riktlinjerna som inte följer av riksbankslagen ska motiveras.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska direktionen varje år före utgången av december månad fastställa en budget för Riksbankens förvaltningsverksamhet under det följande räkenskapsåret. Direktionen ska lämna budgeten till riksdagens finansutskott, Riksrevisionen och fullmäktige för kännedom. Riksbankens räkenskapsår är kalenderår (10 kap. 2 §).

Riksbanken är bokföringsskyldig och denna skyldighet ska fullgöras i enlighet med god redovisningssed. Därvid ska i tillämpliga delar ECB:s riktlinjer på området tillämpas (10 kap. 3 § första stycket).

Dessa bestämmelser bör föras över till den nya riksbankslagen. Det finns dock skäl att förtydliga att Riksbanken, när den fullgör sin bokföringsskyldighet, ska motivera eventuella avvikelser från ECB:s riktlinjer i den mån något annat inte följer av bestämmelserna i den nya riksbankslagen.

14.2 Årsredovisningen

Regeringens förslag: Årsredovisningen ska bestå av en balans- och resultaträkning och en förvaltningsberättelse.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse för penningpolitiken och övrig verksamhet.

Årsredovisningen ska innehålla en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

Direktionen ska senast den 21 februari lämna årsredovisningen till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige.

Fullmäktige ska besluta om disposition av årets resultat. Riksdagen och Riksrevisionen ska underrättas om beslutet.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår, i fråga om årsredovisningen, att direktionen ska upprätta förvaltningsberättelsen och att fullmäktige ska upprätta balans- och resultaträkning och överlämna årsredovisningen till riksdagen och Riksrevisionen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion och *Riksrevisionen* anser att det kan leda till svårigheter att utkräva ansvar om årsredovisningens olika delar ska upprättas av olika organ. Riksbankens direktion anser dessutom att det inte är förenligt med unionsrätten att fullmäktige ska upprätta balans- och resultaträkning och att direktionen bör upprätta årsredovisningen och besluta om årets resultat. *Riksbankens fullmäktige* anser att direktionen ska lägga fram ett förslag till balans- och resultaträkning.

Skälen för regeringens förslag

Årsredovisningens innehåll

Enligt 1988 års lag ska Riksbankens årsredovisning omfatta en balans- och resultaträkning och en förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse för penning- och valutapolitiken samt för hur Riksbanken har främjat ett säkert och effektivt betalningsväsende. I årsredovisningen ska direktionen också lämna en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen vid Riksbanken är betryggande (10 kap. 3 § tredje och fjärde styckena).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att förvaltningsberättelsen bör innehålla en redogörelse för penningpolitiken och övrig verksamhet.

Upprättande av årsredovisningen

Enligt 1988 års lag ska direktionen varje år före den 22 februari lämna en årsredovisning för det föregående räkenskapsåret till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige (10 kap. 3 § andra stycket).

Utredningen föreslår att direktionen ska upprätta förvaltningsberättelsen och att fullmäktige ska upprätta balans- och resultaträkning och överlämna årsredovisningen till riksdagen och Riksrevisionen.

I likhet med *Riksbankens direktion* och *Riksrevisionen* anser emellertid regeringen att det innebär svårigheter att granska årsredovisningen och utkräva ansvar om två olika organ ansvarar för olika delar av årsredovisningen. Mot den bakgrunden bör direktionen, liksom i dag upprätta alla delar av årsredovisningen och överlämna den till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige.

Enligt 1988 års lag ska fullmäktige till riksdagen och Riksrevisionen lämna förslag till disposition av Riksbankens vinst (10 kap. 3 § andra stycket). Det finns riktlinjer för hur Riksbankens vinst ska disponeras (bet. 1988/89:FiU27). Det är riksdagen som beslutar om hur Riksbankens vinst ska disponeras (10 kap. 4 § första stycket).

I syfte att säkerställa Riksbankens finansiella oberoende föreslås i det följande att den nya riksbankslagen ska innehålla bestämmelser om hur bankens vinst ska disponeras. För att ytterligare tydliggöra Riksbankens oberoende gentemot riksdagen bör det inte längre vara riksdagen som beslutar om disposition av årets resultat.

Regeringen anser, till skillnad från Riksbankens direktion, att det inte finns skäl att frånga utredningens förslag om att det ska vara fullmäktige, inte direktionen, som beslutar om disposition av årets resultat. Fullmäktige bör underrätta riksdagen och Riksrevisionen om beslutet.

14.3 Riksdagens beslut

Regeringens förslag: Riksdagen ska besluta om ansvarsfrihet för fullmäktige när det gäller dess verksamhet och direktionen för förvaltningen av Riksbanken.

Ansvarsfrihet ska bara få vägras om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot i fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning.

Riksdagen ska fastställa balans- och resultaträkningen och godkänna fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Riksdagen får vägra att godkänna ett beslut bara om det strider mot bestämmelserna i riksbankslagen. Om godkännande vägras ska fullmäktige fatta ett nytt beslut.

Utdelning till staten ska ske senast en vecka efter riksdagens beslut.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att riksdagen ska godkänna eller upphäva, inte ska fastställa, Riksbankens balans- och resultaträkning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Beslut om ansvarsfrihet

Det är riksdagen som fattar beslut om ansvarsfrihet för fullmäktiges verksamhet och för direktionen avseende förvaltningen av Riksbanken (9 kap. 13 § regeringsformen och 10 kap. 4 § andra stycket 1988 års lag). Beslutet om ansvarsfrihet för direktionen kan beskrivas som ett ställningstagande, med vissa nedan angivna begränsningar, till hur direktionen har skött förvaltningen av Riksbanken. Det är således en del av den demokratiska granskningen och kontrollen av Riksbanken. Beslut om ansvarsfrihet hänger nära samman med beslut om att fastställa resultat- och balansräk-

ningen, som i sin tur har en nära koppling till beslut om vinstdisposition. Som beslutsunderlag har riksdagen, vid sidan av Riksbankens egen årsredovisning, Riksrevisionens revisionsberättelse.

Ansvarsfrihet får vägras endast om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot av fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning (10 kap. 4 § andra stycket 1988 års lag). Ansvarsfrihet får således inte vägras på den grunden att t.ex. en direktionsledamot har verkat för en penningpolitisk inriktning som inte överensstämmer med Riksbankens lagfästa uppgifter och befogenheter. Det innebär att ett beslut om att bevilja ansvarsfrihet inte ska tolkas som att riksdagen har tagit ställning i frågan om penningpolitiken eller andra delar av Riksbankens verksamhet har skötts på ett i alla avseenden tillfredsställande sätt.

Bestämmelsen om beslut om ansvarsfrihet bör överföras oförändrad till den nya riksbankslagen.

Balans- och resultaträkning och disposition av årets resultat

Enligt 1988 års lag fastställer riksdagen Riksbankens balans- och resultaträkning (10 kap. 4 §).

Utredningen föreslår att Riksbankens fullmäktige ska besluta om resultat- och balansräkning och disposition av årets resultat och att riksdagen sedan ska godkänna eller upphäva de besluten.

Enligt regeringens mening kan riksdagens beslut om att fastställa balans- och resultaträkning inte skiljas från det ställningstagande till den ekonomiska förvaltningen som beslut om ansvarsfrihet innebär. Mot den bakgrunden bör riksdagen också i fortsättningen fastställa Riksbankens balans- och resultaträkning.

Vidare bör riksdagen godkänna fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Riksdagen bör emellertid bara få vägra att godkänna fullmäktiges beslut om det strider mot den nya riksbankslagen. Om godkännande vägras bör fullmäktige fatta ett nytt beslut.

Utdelning till staten bör ske senast en vecka efter riksdagens beslut.

14.4 Uppföljning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringens förslag: Riksbanken ska varje år redovisa för riksdagen vilka åtgärder banken har vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska Riksbanken årligen redovisa för riksdagen vilka åtgärder banken har vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser (10 kap. 5 §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen.

Regeringens förslag: Riksbankens eget kapital ska bestå av en grundfond, en reservfond och balanserade vinstmedel. Grundfonden och reservfonden ska utgöra bundet eget kapital.

Medel på sådana värderegleringskonton som avses i Europeiska centralbankens riktlinjer om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet ska inte ingå i det egna kapitalet.

Det egna kapitalet ska uppgå till högst 60 miljarder kronor (målnivå), om inte riksdagen beslutar annat.

Ett belopp som motsvarar två tredjedelar av målnivån ska vara grundnivå för det egna kapitalet.

Målnivån ska varje år räknas om i enlighet med den förändring av konsumentprisindex som Statistiska centralbyrån publicerar. Om förändringen understiger noll ska ingen omräkning ske.

Om Riksbankens resultaträkning uppvisar vinst ska överföring som huvudregel göras till reservfonden. Överföringen ska inte få överstiga ett belopp som motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Överskjutande vinstmedel ska överföras till balanserade vinstmedel.

Om eget kapital efter överföringar till reservfonden och balanserade vinstmedel överstiger målnivån, ska överskjutande vinstmedel delas ut till staten.

När reservfonden överstiger 5 miljarder kronor ska medlen i reservfonden överföras till grundfonden.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion avstyrker förslaget och framhåller att den föreslagna vinstutdelningsmodellen medför risk för att Riksbanken ska behöva be staten att tillskjuta medel och att en sådan återkapitalisering kan skada förtroende för modellen. Direktionen föreslår alternativa modeller. *Svenska Bankföreningen* anser att värderegleringskonton bör behandlas som eget kapital.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag ska Riksbanken ha en grundfond som uppgår till ettusen miljoner kronor, en reservfond som uppgår till femhundra miljoner kronor samt en dispositionsfond (10 kap. 1 §).

Har reservfonden gått ned under femhundra miljoner kronor ska minst tio procent av årets vinst avsättas till reservfonden tills denna åter nått upp till detta belopp (10 kap. 4 §).

Bestämmelserna om fondstrukturen i fråga om Riksbankens egna kapital bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att uttrycket dispositionsfond bör ersättas av balanserade vinstmedel. Det bör också förtydligas att grund- och reservfonden utgör bundet eget kapital.

Enligt ECB:s riktlinjer på området, som i tillämpliga delar gäller för Riksbanken, har Riksbanken värderegleringskonton som inte ingår i eget kapital. På dessa konton redovisas orealiserade vinster som utgörs av skill-

naden mellan anskaffningsvärde och marknadsvärde. Tidigare guldprisivinster kan enligt redovisningsreglerna enbart användas som buffert för framtida guldprisförluster. Orealiserade ränterelaterade vinster utgör enbart buffert för framtida ränteförluster. Värderingskontona för orealiserade valutavinster är en buffert som är avsatt för valutakursförluster.

Om de orealiserade förlusterna på värderingskontona överstiger de orealiserade vinsterna vid årets slut, ska skillnaden redovisas i resultaträkningen. Regeringen anser att värdeförändringar i exempelvis Riksbankens guldreserv inte bör påverka förslaget till vinstdisposition eller återställning av bundet eget kapital. Till skillnad från *Svenska Bankföreningen* anser regeringen därför att de aktuella kontona inte ska ingå i det egna kapitalet.

Utgångspunkten för det egna kapitalets storlek bör vara att Riksbanken ska vara finansiellt oberoende. Detta kan uppnås genom att Riksbanken självständigt och långsiktigt finansierar sina egna driftskostnader. Eget kapital bör i det avseendet vara tillräckligt stort för att säkerställa ett finansiellt oberoende.

Riksbankens intäkter utgörs i första hand av avkastningen från de finansiella tillgångarna i form av räntebärande papper, medan kostnaderna i korthet kan delas in i drifts- eller räntekostnader. Därutöver har Riksbanken rätt att göra finansiella avsättningar för att täcka en känd eller väntad förlust eller risk vars kostnad inte exakt kan beräknas (se avsnitt 14.6). Självfinansiering uppstår när Riksbankens räntenetto, dvs. skillnaden mellan ränteintäkter och räntekostnader, täcker driftskostnaderna och de finansiella avsättningarna eller återföringarna.

Riksbanken kan uppnå ett positivt räntenetto genom att banken har tillgång till ett kostnadsfritt kapital, dvs. finansieringskällor som banken inte betalar ränta på. Hit hör det egna kapitalet, utestående sedlar och mynt och eventuella räntefria kassakrav.

Förluster i Riksbankens verksamhet kan inte uteslutas. Det kan också tänkas att Riksbankens räntenetto under kortare eller längre perioder blir negativt, i synnerhet om banken har skulder som inte är kostnadsfria. Förluster och underskott gör att det egna kapitalet, och därmed det kostnadsfria kapitalet, minskar i motsvarande grad. Detta minskar finansieringsutrymmet för en avkastande tillgångsportfölj och därmed möjligheten till självfinansiering. För att förmågan till självfinansiering inte ska gå förlorad i och med negativa resultat behövs en viss buffert i tillgången till kostnadsfritt kapital, så att Riksbankens tillgång på kostnadsfritt kapital är tillräcklig också i händelse av kännbara förluster.

I fråga om lämplig storlek på eget kapital måste konsekvenserna av en eventuell överfinansiering, dvs. ett omotiverat stort eget kapital, ställas mot konsekvenserna av underfinansiering. Ett eget kapital som med omotiverat stor marginal säkerställer Riksbankens förmåga till självfinansiering innebär i princip att staten binder onödigt mycket medel i Riksbanken. Detta kan i sin tur tränga ut andra offentliga finansieringsbehov. Ett för litet eget kapital riskerar i stället att försätta Riksbanken i en situation där banken inte varaktigt kan täcka sina driftskostnader och övriga kostnader med sitt räntenetto. Detta kan i förlängningen leda till behov av återkapitalisering och i den aktuella situationen minska det finansiella oberoendet.

Mot denna bakgrund framstår 60 miljarder kronor som en lämplig målnivå för det egna kapitalet. Denna målnivå bör realvärdesäkras genom uppskrivning med konsumentprisindex.

När det gäller övriga delar av det kostnadsfria kapitalet kan det inte uteslutas att mängden utestående sedlar och mynt kommer att fortsätta att minska. Detta skulle minska Riksbankens tillgång till kostnadsfritt kapital. Med ett realvärdesäkrat eget kapital om 60 miljarder kronor bedöms emellertid sedelmängden kunna ytterligare minska utan att det föreligger någon risk för Riksbankens förmåga till självfinansiering. Det ska i det avseendet framhållas att Riksbanken kan göra en framställning till riksdagen om att målnivån höjs. I syfte att stärka Riksbankens finansiella oberoende i förhållande till staten bör det i lag regleras hur Riksbanken ska disponera sin vinst. En sådan ordning medför transparens och förutsägbarhet i fråga om hanteringen av vinst och när utdelning ska ske till staten.

Sammanfattningsvis anser regeringen, till skillnad från *Riksbankens direktion*, att vinstutdelningsmodellen bör baseras på storleken på det egna kapitalet i förhållande till målnivån.

Om Riksbankens resultaträkning uppvisar vinst bör överföring som huvudregel göras till reservfonden. Överföringen bör högst uppgå till ett belopp som motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Resterande vinstmedel ska överföras till balanserade vinstmedel.

Om Riksbankens eget kapital efter genomförda överföringar till reservfonden och balanserade vinstmedel överstiger målnivån, bör överskjutande vinst delas ut till staten.

14.6 Finansiella avsättningar

Regeringens förslag: Riksbanken ska i skälig utsträckning få göra finansiella avsättningar i enlighet med Europeiska centralbankens riktlinje om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

ECB och *Riksbankens direktion* anser att uttrycket i skälig utsträckning bör tas bort, eftersom det följer av *ECB*:s riktlinjer på området och den allmänna proportionalitetsprincipen. Riksbankens direktion anser emellertid att det bör regleras att det är direktionen som gör dessa avsättningar.

Skälen för regeringens förslag: Finansiella avsättningar görs för att täcka en känd eller väntad förlust eller risk vars kostnad inte exakt kan beräknas.

De avsatta medlen bör återföras till resultaträkningen om kostnaden för en känd eller väntad förlust eller risk inte realiserar. Om en känd eller väntad förlust eller risk realiserar ska de avsatta medlen användas till att dämpa dess effekter på Riksbankens resultat.

Bestämmelser om dessa finansiella avsättningar finns visserligen i *ECB*:s riktlinjer på området men regeringen anser, till skillnad från *ECB* och *Riksbankens direktion*, att det bör förtydligas att sådana avsättningar

bara får ske i skäligen utsträckning. Som *Lagrådet* framhåller finns det anledning att förklara vad som avses med detta uttryck.

Ett beslut att göra en finansiell avsättning förutsätter att det är nödvändigt att konsolidera Riksbankens balansräkning på grund av en känd eller väntad förlust eller risk vars kostnad inte exakt kan beräknas. Uttrycket i skäligen utsträckning avser följaktligen att Riksbanken inte ska göra avsättningen om det inte är nödvändigt utifrån bankens konsolideringsbehov eller om storleken på avsättningen inte står i proportion till storleken på den väntade förlusten eller kostnaden. Rekvisitet tar alltså sikte på såväl behovet av att göra en finansiell avsättning som storleken på denna.

Riksbanken är bokföringsskyldig och direktionen upprättar årsredovisningen. Mot den bakgrunden anser regeringen, till skillnad från Riksbankens direktion, att frågan om vilket organ som gör finansiella avsättningar inte bör regleras.

14.7 Beslut om utdelning av balanserade vinstmedel

Regeringens förslag: Fullmäktige ska, efter direktionens medgivande, få besluta om utdelning av balanserade vinstmedel.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att det ska vara direktionen som fattar beslut i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Riksbanken bör få göra extraordinära utdelningar som inte avser resultatet för det senaste räkenskapsåret (balanserade vinstmedel). I syfte att säkerställa Riksbankens oberoende bör ett sådant beslut fattas av banken. Eftersom det är fullmäktige som i övrigt beslutar om disposition av årets resultat anser regeringen, till skillnad från *Riksbankens direktion*, att det också bör vara fullmäktige som fattar beslut om extraordinära utdelningar efter medgivande av direktionen.

14.8 Förlusttäckning

Regeringens förslag: Om Riksbankens resultaträkning uppvisar förlust ska denna i första hand täckas av balanserade vinstmedel, därefter av reservfonden och i sista hand av grundfonden.

Om balanserade vinstmedel efter förlusttäckning överstiger noll, får det från balanserade vinstmedel till reservfonden överföras ett belopp som högst motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet.

Om grundfonden har tagits i anspråk för förlusttäckning, ska grundfonden med kommande års vinster återställas till den nivå som den uppgick till innan förlusten uppkom. Överskjutande vinstmedel får överföras till reservfonden till dess att det egna kapitalet uppgår till den omräknade grundnivån.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att ett belopp som högst motsvarar förändringen av den målsatta nivån ska överföras till reservfonden, om det efter förlusttäckningen finns balanserade vinstmedel.

Skälen för regeringens förslag: En förlust bör i första hand täckas av balanserade vinstmedel, därefter av reservfonden och i sista hand av grundfonden.

Om det efter förlusttäckning finns balanserade vinstmedel kvar anser regeringen, till skillnad från *Riksbankens direktion*, att ett belopp som högst motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet bör få överföras från balanserade vinstmedel till reservfonden.

Om grundfonden har tagits i anspråk för att täcka förluster, ska kommande års vinster i första hand användas till att återställa grundfonden till den nivå som den uppgick till innan förlust uppstod. Överskjutande medel får överföras till reservfonden till dess att det egna kapitalet uppgår till den omräknade grundnivån.

14.9 Återställning av eget kapital

Regeringens förslag: Om det egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån, ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet.

Framställningen ska avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte realiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning sker till en lägre nivå eller inte alls.

Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen högst avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till målnivån.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

ECB, Riksbankens direktion och *Riksbankens fullmäktige* anser att det uttryckligen bör anges att Riksbanken får göra en framställning om återställning av det egna kapitalet, oavsett nivå på detta. *ECB* och *Riksbankens direktion* anser dessutom att realiserade vinster inte ska beaktas vid återställandet av det egna kapitalet.

Skälen för regeringens förslag: Det kan inte uteslutas att stora förluster kan inträffa och att det egna kapitalet minskar avsevärt. Det är därför viktigt att det finns ett tydligt regelverk för att återställa det egna kapitalet eftersom en snabbt minskad omfattning av Riksbankens balansräkning skulle kunna leda till osäkerhet och instabilitet i det finansiella systemet. Det bör därför införas en skyldighet för Riksbanken att begära att riksdagen återställer bankens egna kapital. Detta bör ske när det redovisade egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån.

Framställningen bör som huvudregel avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet efter återställningen uppgår till grundnivån. Regeringen anser vidare, till skillnad från *ECB* och *Riksbankens direktion*, att hänsyn i denna situation också bör tas till om det finns orealiserade vinster på balansräkningen. Om dessa uppgår till betydande belopp kan detta motivera att en framställning inte görs eller att den avser återställning till en lägre nivå. Å andra sidan bör en framställning också kunna avse ett högre belopp, dock högst det belopp som gör att det egna kapitalet efter återställningen uppgår till målnivån.

Riksbankens fullmäktige och direktion har enligt riksdagsordningen rätt att göra framställningar till riksdagen inom sina respektive ansvarsområden (tilläggsbestämmelse 9.17.4). Detta innefattar även framställningar om att det egna kapitalet bör höjas. Till skillnad från *ECB*, *Riksbankens direktion* och *Riksbankens fullmäktige* anser regeringen därför att någon uttrycklig bestämmelse om att Riksbanken får göra en framställning om återställning av det egna kapitalet, oavsett nivå på detta, inte behövs.

14.10 Mervärdesskatt

Regeringens förslag: Riksbanken ska som huvudregel ha rätt till kompensation för belopp, motsvarande ingående mervärdesskatt som hänförs till verksamheten.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: I 1988 års lag finns en särskild bestämmelse om Riksbankens rätt till kompensation för belopp, motsvarande ingående mervärdesskatt (9 kap. 8 §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen.

15 Förvaltning av tillgångar

15.1 Allmänna bestämmelser

Regeringens förslag: Riksbanken ska förvalta tillgångar i syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och generera tillräcklig avkastning för att finansiera verksamheten.

Tillgångarna ska förvaltas med låg risk och med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och syftet med tillgångsinnehavet.

Vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på de ovan angivna kraven.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att det bör komma till uttryck att banken förvaltar sina tillgångar i första hand för att kunna fullgöra sin verksamhet och i andra hand för att generera avkastning för att finansiera verksamheten. Vidare framhåller direktionen att principen om att tillgångarna ska förvaltas med låg risk begränsar hur hög avkastning som kan genereras. *Svenska Bankföreningen* anser att Riksbanken bör ha samma finansiella riskpreferens som staten i sin helhet.

Skälen för regeringens förslag: Riksbanken innehar och förvaltar finansiella tillgångar till ett mycket stort värde. Detta är en konsekvens av bankens uppgifter och finansiella oberoende. Riksbanken bör därför vara självständig i fråga om tillgångsförvaltningen. Detta utesluter dock inte att generella principer för denna förvaltning tas in i lag.

Riksbankens tillgångsförvaltning är av sådan vikt att det i den nya riksbankslagen bör tas in övergripande bestämmelser om målen och principerna för tillgångsförvaltningen.

Riksbanken bör förvalta tillgångar i syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och generera tillräcklig avkastning för att finansiera verksamheten.

Regeringen anser, även med beaktande av det som *Riksbankens direktion* och *Svenska Bankföreningen* anför, att utgångspunkten bör vara att Riksbanken ska förvalta sina tillgångar med låg risk. Inom ramen för denna risknivå bör Riksbanken eftersträva en rimlig avkastning på placeringarna.

Tillgångsförvaltningen bör också ske med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och verksamhet. Det innebär, som Riksbankens direktion framhåller, att Riksbankens verksamhet – t.ex. penningpolitiken och att bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt – har företräde framför dess tillgångsförvaltning. Detta förhållande beror på att tillgångsförvaltningen ska ses som ett medel för att Riksbanken ska kunna utföra sina övriga uppgifter.

Slutligen bör det även anges att Riksbanken ska fästa särskild vikt vid hur en hållbar utveckling kan främjas, dock utan att göra avkall på målen för tillgångsförvaltningen eller principerna om hänsyn till Riksbankens uppgifter och förvaltning till en låg risk. Ofta innebär det dock ingen motsättning mellan att fästa vikt vid hur en hållbar utveckling kan främjas och beakta kravet på att tillgångarna ska förvaltas med låg risk. Ett exempel kan vara att Riksbanken vid köp av privata värdepapper genomför en s.k. negativ screening av de bolag som gett ut dessa, vilket medför att Riksbanken köper värdepapper som getts ut av företag som lever upp till vissa normer och standarder för hållbarhet. En sådan strategi bidrar normalt sett till att begränsa de finansiella riskerna, eftersom det är mer riskabelt att köpa värdepapper utgivna av företag som bryter mot normer och principer för hållbarhet.

Regeringens förslag: Direktionen ska besluta om riktlinjer för förvaltningen av Riksbankens finansiella tillgångar.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Riksbankens direktion har tagit fram ett internt regelverk för tillgångsförvaltningen i form av en finansiell risk- och investeringspolicy. Genom regelverket sätts ramarna för vilka risker som får tas i förvaltningen av valutareserven. Av det följer också hur Riksbanken ska identifiera, mäta, hantera, följa upp och rapportera dessa risker.

Mot den bakgrunden bör det i den nya riksbankslagen komma till uttryck att direktionen ska besluta om riktlinjer för tillgångsförvaltningen.

15.3 Befogenheter inom tillgångsförvaltningen

Regeringens förslag: Bestämmelserna i 1988 års lag om ägande i företag, fastigheter och inventarier, ackord och förvärv av säkerheter ska föras över till den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: I 1988 års lag finns bestämmelser om köp och försäljning av olika slag av fast och lös egendom av olika slag och i olika syften och vissa av dessa transaktioner kräver riksdagens medgivande (8 kap. 2, 2 a, 4 och 6 §§).

Dessa bestämmelser bör överföras till den nya riksbankslagen.

16 Utländsk valuta

16.1 Riksbanken ska ha en valutareserv

Regeringens förslag: Riksbanken ska inneha tillgångar i utländsk valuta (valutareserven).

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte någon uttrycklig bestämmelse om att Riksbanken ska inneha en valutareserv.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att det bör införas en bestämmelse om att Riksbanken ska inneha en valutareserv.

Skälen för regeringens förslag: I 1988 års lag anges att det ankommer på Riksbanken att i valutapolitiskt syfte hålla tillgångar i utländsk valuta, utländska fordringar och guld (7 kap. 2 §). De tillgångar som anges i bestämmelsen har normalt sett antagits vara sådana som kan hänföras till valutareserven (prop. 1986/87:143 s. 66).

EUF-fördraget ålägger medlemsstaternas centralbanker att inneha och förvalta medlemsstaternas officiella valutareserver, men några närmare bestämmelser om storleken och sammansättningen av dessa reserver finns inte (artikel 127.2).

Riksbanken innehar i dag en valutareserv. Syftet med den är att Riksbanken ska kunna ge likviditetsstöd i utländsk valuta, göra penningpolitiskt motiverade valutainterventioner och uppfylla de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i Internationella valutafonden.

Det bör i den nya riksbankslagen införas en bestämmelse om att Riksbanken ska inneha en valutareserv, dvs. tillgångar i utländsk valuta. Riksbanken får också inneha guld. Guld är emellertid ingen utländsk valuta och bör därför inte omfattas av valutareserven.

16.2 Upplåning till valutareserven i förtid

Regeringens förslag: Riksbanken ska få besluta om upplåning i utländsk valuta till valutareserven. Den samlade upplåningen får vid tidpunkten för ett beslut om upplåning motsvara högst fem procent av bruttonationalprodukten.

Om det finns synnerliga skäl ska Riksbanken, i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven, få besluta om upplåning som överskrider första stycket. Riksdagens finansutskott ska underrättas om ett sådant beslut.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

ECB och *Riksbankens direktion* anser att upplåning i utländsk valuta inte ska begränsas och att sådana begränsningar inte är förenliga med unionsrätten. Riksbankens direktion anser vidare att låneutrymmet inte bör omfatta återfinansiering av lån eller uttryckas i svenska kronor.

Ekonomistyrningsverket, *Finansinspektionen*, *Finanspolitiska rådet*, *Handelshögskolan i Stockholm*, *Konjunkturinstitutet* och *Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys)* anser att upplåning i utländsk valuta inte ska kunna ske i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven. Riksbankens direktion och *Kammarrätten i Stockholm* anser att det vid sådan upplåning inte ska ställas krav på synnerliga skäl.

Skälen för regeringens förslag: Ett viktigt skäl för Riksbanken att inneha en valutareserv är att banken ska kunna förse det finansiella systemet med likviditet i utländsk valuta vid en finanskris, t.ex. genom generell likviditetsstöd. I valutareserven finns utländsk valuta och vid en finanskris kan Riksbanken med kort varsel förstärka valutareserven genom upplåning av utländsk valuta. Frågan är om det bör få ske också i förtid.

En tillräckligt stor valutareserv kan ha en förebyggande effekt genom att den till de internationella finansmarknaderna signalerar att den svenska

finanssektorn har möjlighet att erhålla likviditet i utländsk valuta från Riksbanken om banken anser det lämpligt. Detta kan i sin tur öka förtroendet för att finansiella företag i Sverige har tillgång till likviditet. Signaleffekten och beredskapen att på kort tid kunna lämna olika former av likviditetsstöd till finansiella företag ska emellertid vägas mot behovet av att hushålla med offentliga medel. Det innebär dels att räntekostnaden för upplåningen ska kunna motiveras, dels att upplåningen ska kunna motiveras i förhållande till andra offentliga finansieringsbehov, inte minst i en situation med särskilt ansträngda statsfinanser. Vid en avvägning mellan dessa intressen bör Riksbanken få besluta om upplåning i utländsk valuta till valutareserven i förtid.

Det är som utgångspunkt Riksbanken som avgör hur stor valutareserven behöver vara. Med hänsyn till de konsekvenser som upplåning till valutareserven har för de offentliga finanserna, anser emellertid regeringen, till skillnad från *ECB* och *Riksbankens direktion*, att det dock bör finnas en referenspunkt för storleken på upplåningen till valutareserven. Till skillnad från Riksbankens direktion anser regeringen att låneutrymmet bör omfatta återfinansiering av lån och uttryckas i svenska kronor. Referenspunkten bör i stället bestämmas utifrån det nuvarande behovet av upplåning och uttryckas som att den samlade upplåningen som huvudregel ska motsvara högst fem procent av bruttonationalprodukten.

Till skillnad från *Ekonomistyrningsverket*, *Finansinspektionen*, *Finanspolitiska rådet*, *Handelshögskolan i Stockholm*, *Konjunkturinstitutet* och *Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys)* anser regeringen att det är viktigt att Riksbanken kan besluta om förtida upplåning i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven. Med hänsyn till de konsekvenser för statens finanser som upplåning till valutareserven innebär, bör detta dock endast få ske i undantagsfall, t.ex. vid tydliga tecken på förhöjd oro på de finansiella marknaderna eller ökad risk för att svenska finansiella företag kan komma att utsättas för allvarlig likviditetsstress i utländsk valuta. Till skillnad från *Kammarrätten i Stockholm* och Riksbankens direktion anser regeringen att detta lämpligen bör komma till uttryck som ett krav på att synnerliga skäl ska föreligga. Finansutskottet bör dessutom underrättas om ett sådant beslut och de synnerliga skäl som föreligger.

EUF-fördraget ålägger medlemsstaternas centralbanker att inneha och förvalta medlemsstaternas officiella valutareserver, men några närmare bestämmelser om i vilken mån upplåning får ske till denna finns inte (artikel 127.2). Till skillnad från *ECB* och Riksbankens direktion anser regeringen därför att förslaget är förenligt med unionsrätten.

16.3 Upplåning efter att valutareserven tagits i anspråk

Regeringens förslag: Om valutareserven har tagits i anspråk för åtgärder som syftar till att värna den finansiella stabiliteten, ska Riksbanken få besluta om upplåning i utländsk valuta i syfte att återställa reserven. Den del av valutareserven som inte har finansierats med upplåning i utländsk valuta ska med de upplånade medlen återställas till den nivå som den hade innan åtgärderna vidtogs.

De beloppsbegränsningar som gäller för förtida upplåning till valutareserven ska inte gälla för upplåning i syfte att på detta sätt återställa valutareserven.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

ECB och *Riksbankens direktion* anser att återställning av valutareserven ska kunna ske vid fler situationer.

Skälen för regeringens förslag: När valutareserven har tagits i anspråk för att lämna olika former av likviditetsstöd bör Riksbanken få besluta om upplåning i utländsk valuta i syfte att återställa valutareserven. Detta bör gälla om valutareserven har tagits i anspråk för åtgärder som syftar till att främja den finansiella stabiliteten, dvs. generellt likviditetsstöd, nödkrediter eller handel med värdepapper som inte är statspapper i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknaders funktionssätt. Ett sådant låneutrymme, som är obegränsat, bör emellertid bara gälla i förhållande till den del av valutareserven som inte har finansierats med upplåning i utländsk valuta.

Det skulle kunna förekomma att valutareserven behöver tas i anspråk för att t.ex. lämna krediter till IMF eller för att genomföra valutainterventioner. Vad gäller krediter till IMF föreslås att särskilda bestämmelser om detta ska gälla i avsnitt 12.2.2. Behovet av att ta i anspråk valutareserven för att genomföra valutainterventioner är begränsat. Till skillnad från *ECB* och *Riksbankens direktion* anser regeringen att återställning av valutareserven genom upplåning inte bör få ske om den har tagits i anspråk för andra syften än för åtgärder som syftar till att främja den finansiella stabiliteten.

16.4 Upplåning genom Riksgäldskontoret

Regeringens förslag: Om Riksbanken beslutar om upplåning för att förstärka eller återställa valutareserven ska Riksgäldskontoret ta upp lån till staten i detta syfte. Riksgäldskontoret ska ta ut full ersättning för statens kostnader för upplåningen.

Riksbanken ska betala tillbaka ett lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

ECB och *Riksbankens direktion* anser att Riksbanken också ska få ta upp lån på annat sätt, t.ex. genom att ge ut och omsätta egna skuldebrev i utländsk valuta.

Riksgäldskontoret anser att det är kontoret som ska avgöra hur upplåningen ska genomföras i praktiken.

Skälen för regeringens förslag: Efter särskilt bemyndigande som lämnas för ett budgetår i sänder får regeringen eller, efter regeringens bestämmande, Riksgäldskontoret ta upp lån till staten för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv (5 kap. 1 § första stycket 5 budgetlagen [2011:203]).

Sådan upplåning genomförs i praktiken genom att Riksgäldskontoret tar upp lån på kapitalmarknaden till ett visst bestämt belopp. Riksbanken ger ut en för ändamålet skräddarsydd obligation till Riksgäldskontoret som speglar det lån som kontoret har tagit upp (7 kap. 3 § 2 i 1988 års lag och 5 kap. 1 § andra stycket budgetlagen).

Det är Riksgäldskontoret som har till uppgift att låna upp pengar för statens räkning. Det är även mest kostnadseffektivt att det är Riksgäldskontoret som lånar upp utländsk valuta för statens räkning, inklusive för Riksbankens behov. Denna ordning bör därför komma till uttryck i den nya riksbankslagen.

Riksbankens utrymme att enligt 1988 års lag ge ut skuldebrev i utländsk valuta har endast tillkommit för att Riksbanken ska kunna ge ut särskilda obligationer till Riksgäldskontoret för ett ändamål som speglar de lån som Riksgäldskontoret tar upp för Riksbankens räkning. Till skillnad från *ECB* och *Riksbankens direktion* anser regeringen därför att Riksbanken bara ska få ta upp lån genom Riksgäldskontoret och att banken inte ska ha rätt att ge ut egna skuldebrev i utländsk valuta i syfte att förstärka valutareserven.

Riksgäldskontoret bör ta ut full ersättning för statens kostnader för upplåningen och Riksbanken bör återbetala ett lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen. Riksbanken bör ge Riksgäldskontoret tillfälle att lämna synpunkter innan banken fattar beslut om upplåning eller återbetalning av lån.

Riksgäldskontoret anser att det är kontoret som ska avgöra hur upplåningen ska genomföras i praktiken. Regeringen konstaterar att förslaget innebär att Riksgäldskontoret ska ta upp lån i syfte att tillgodose Riksbankens behov av upplåning till valutareserven.

16.5 Handel med utländsk valuta

Regeringens förslag: Riksbanken ska få köpa och sälja utländsk valuta för att finansiera åtgärder som syftar till att värna den finansiella stabiliteten.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att Riksbanken ska få köpa och sälja utländsk valuta för att finansiera åtgärder inom hela sin verksamhet. Direktionen efterlyser också ett klargörande av hur förslaget förhåller sig till valutainterventioner i penningpolitiskt syfte.

Skäl för regeringens förslag: Valutareserven kan finansieras med köp av utländsk valuta i svenska kronor. Riksbanken bör därför, på motsvarande sätt som vid återställning av valutareserven, få köpa och sälja utländsk valuta i syfte att finansiera åtgärder som syftar till att värna den finansiella stabiliteten, dvs. generellt likviditetsstöd, nödkrediter och handel med privata värdepapper i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt.

Till skillnad från *Riksbankens direktion* anser regeringen, på motsvarande sätt som vid återställning av valutareserven, att det saknas skäl att utvidga förslaget till fler åtgärder.

Riksbankens direktion efterlyser ett klargörande av hur förslaget förhåller sig till valutainterventioner i penningpolitiskt syfte. Regeringen konstaterar att skillnaden består i syftet med åtgärden. Om syftet är att påverka växelkursen för svenska kronor för att uppnå prisstabilitet bör det penningpolitiska verktyget valutainterventioner användas. Om syftet är att finansiera valutareserven för att lämna olika former av likviditetsstöd är den föreslagna ordningen tillämplig.

16.6 Krediter och valutaåterköpsavtal

16.6.1 Riksbankens behov

Regeringens förslag: I syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter ska Riksbanken få ingå avtal om lån i utländsk valuta och valutaåterköpsavtal eller liknande avtal. Ett sådant avtal ska ingås med en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämnning.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Ett valutaåterköpsavtal är en överenskommelse mellan två parter om att tillhandahålla varandra olika valutor, normalt sett under en i förväg bestämd tidsperiod, ett överenskommet belopp samt ett pris (ränta). Enligt ECBS-stadgan får de nationella centralbankerna ingå bl.a. valutaåterköpsavtal med andra centralbanker (artikel 23).

Enligt 1988 års lag kan Riksbanken i valutapolitiskt syfte få tillgång till utländsk valuta genom att ingå tillfälliga ömsesidiga valutaarrangemang (7 kap. 3 § 1). Det innebär att Riksbanken kan köpa, sälja och förmedla utländsk valuta, utländska statspapper, andra lätt omsättningsbara skuldebrev i utländsk valuta och guld samt rättigheter och skyldigheter som anknyter till nämnda tillgångar.

Centralbanker använde ursprungligen valutaåterköpsavtal som ett sätt att finansiera valutainterventioner, dvs. handel med valuta i syfte att påverka den egna växelkursen. Detta återspeglas också i 1988 års lag, dvs. att valutaåterköpsavtal endast får ingå i valutapolitiskt syfte. På senare tid har dock utländsk valuta som centralbanker får tillgång till genom valutaåterköpsavtal internationellt mest använts för att stärka den finansiella stabiliteten och därigenom förebygga att problem på de finansiella marknaderna sprider sig till den reala ekonomin. Ett sådant syfte torde kunna bli aktuellt under både fast och rörlig växelkurs.

Riksbanken bör därför få ingå låneavtal och valutaåterköpsavtal med andra centralbanker eller Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) i syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter.

Syftet kan alltså vara att finansiera såväl penningpolitiska åtgärder som åtgärder som bidrar till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt.

16.6.2 Behov hos utländska centralbanker och Banken för internationell betalningsutjämning

Regeringens förslag: Riksbanken ska få lämna krediter till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal för att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta

1. om det tydligt förbättrar förutsättningarna för att Riksbanken ska uppnå målet att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system, eller
2. efter riksdagens medgivande.

Riksbanken ska få lämna krediter till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med

1. Banken för internationell betalningsutjämning inom ramen för verksamheten i den banken, och
2. Europeiska unionens system för medelfristigt finansiellt stöd.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att Riksbankens ska få ingå avtal utan riksdagens medgivande om det är motiverat av hänsyn till det internationella finansiella systemets effektivitet och stabilitet. Riksbankens direktion och *Svenska Bankföreningen* framhåller att åtgärden inte får strida mot förbudet mot monetär finansiering.

Skälen för regeringens förslag

Utländska centralbanker

Ett valutaåterköpsavtal med en annan centralbank kan motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige, t.ex. om en finanskris riskerar att inträffa i ett land där svenska finansiella företag har betydande verksamhet eller exponeringar. Det ligger emellertid i sakens natur att ett valutaåterköpsavtals koppling till Riksbankens verksamhet och det svenska finansiella systemet kan vara mer eller mindre stark. Till skillnad från *Riksbankens direktion* anser regeringen därför att Riksbanken bör få

ingå valutaåterköpsavtal i syfte att tillgodose andra centralbankers behov av valuta när åtgärden på ett tydligt sätt förbättrar förutsättningarna för att Riksbanken ska uppnå målet att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system eller efter riksdagens medgivande.

Ett beslut om att ingå ett valutaåterköpsavtal får inte, som Riksbankens direktion och *Svenska Bankföreningen* framhåller, strida mot förbudet mot monetär finansiering. En prövning av detta bör ske vid varje tillfälle då åtgärden är aktuell och oavsett om avtalet ska godkännas av riksdagen eller inte.

BIS och medelfristigt finansiellt stöd

Enligt 1988 års lag får Riksbanken i valutapolitiskt syfte ta upp utländsk kredit och kredit i utländsk valuta, bevilja kredit till annan centralbank, inom ramen för verksamheten i BIS och för EU:s system för medelfristigt finansiellt stöd (7 kap. 4 § första stycket).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att det också bör gälla valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal. Det bör emellertid inte längre uppställas krav på att åtgärden ska ha ett valutapolitiskt syfte.

17 Granskningen av Riksbankens verksamhet

17.1 Finansutskottets granskning

Regeringens förslag: Finansutskottet ska följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anför att det är viktigt att granskningen är effektiv, särskilt mot bakgrund av att ansvaret för granskningen är fördelad på flera organ, och att granskningen står i överensstämmelse med instruktionsförbudet. *Riksbankens fullmäktige* anser att de olika organ som granskar Riksbanken bör samordna sina insatser för att undvika effektivitetsförluster. *Riksrevisionen* anser att det behöver klargöras att finansutskottets uppdrag att granska Riksbankens verksamhet inte begränsar Riksrevisionens granskning. *P27 Nordic Payments Platform AB* påpekar att granskningen bör beakta att Riksbanken övervakar sin egen verksamhet avseende betalningsavvecklingssystem.

Konjunkturinstitutet efterlyser en samlad uppföljning och utvärdering av finans- och penningpolitiken.

Finansutskottets granskning av Riksbanken ska stärkas

I 1988 års lag finns inga bestämmelser om riksdagens roll avseende granskningen av Riksbanken. Det anges bara att Riksbanken minst två gånger om året ska lämna en skriftlig redogörelse till finansutskottet om penningpolitiken (6 kap. 4 §). Utskottets ansvar för att utvärdera och granska penningpolitiken utgår i stället från regeringsformens generella bestämmelse att varje utskott ska följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde (4 kap. 8 §).

Den granskning av penningpolitiken som finansutskottet utför består i en årlig utvärdering som utmynnar i ett årligt betänkande, i vilket penningpolitiken under de tre närmast föregående åren utvärderas. Detta betänkande beslutas sedan av kammaren. Därutöver genomför finansutskottet en extern utvärdering av penningpolitiken vart fjärde eller femte år. I fråga om finansiell stabilitet anordnar finansutskottet sedan några år tillbaka en öppen årlig utfrågning om finansiell stabilitet, där Riksbanken deltar tillsammans med finansmarknadsministern, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret. Därutöver anordnar finansutskottet också slutna utfrågningar på olika sakområden som t.ex. kontantförsörjning, kontanthantering och vissa valutaåterköpsavtal.

Det bör även fortsättningsvis ske en granskning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik och hur väl banken har uppfyllt prisstabilitetsmålet. Även Riksbankens övriga verksamhet är emellertid av stor betydelse för Sveriges ekonomiska utveckling och bör därför omfattas av en demokratisk granskning. Av dessa skäl bör det framgå av riksdagsordningen att hela Riksbankens verksamhet ska granskas av finansutskottet. Granskningen bör avse Riksbankens måluppfyllelse och effektivitet.

Riksbankens olika verksamheter har skilda förutsättningar. Det innebär att granskningen för olika verksamhetsområden kan se olika ut och kan behöva förändras över tid. För att möjliggöra en flexibel granskning bör det inte i riksdagsordningen regleras hur granskningen ska gå till. I stället bör det vara en uppgift för finansutskottet att bedöma hur granskningen ska genomföras.

De redogörelser som Riksbanken ska lämna till finansutskottet på regelbunden basis, eller då finansutskottet begär det, kan ligga till grund för granskningen (se avsnitt 18.1).

När det gäller finansiell stabilitet kan nuvarande ordning med utfrågningar av finansmarknadsministern, Riksbanken och övriga myndigheter vara tillräckligt om det inte förekommer några större störningar i det finansiella systemet. Under och framför allt efter en finansiell kris, då olika myndigheter vidtagit åtgärder på det finansiella stabilitetsområdet, kan det dock finnas skäl för finansutskottet att kräva en mer djupgående redovisning av Riksbanken som kan ligga till grund för granskningen.

Finansutskottet bör även granska övrig verksamhet såsom betalningssystemet, kontantverksamheten och beredskapsfrågor. Som *P27 Nordic Payments Platform AB* påpekar finns det när det gäller betalningsavveckling och övervakning av den finansiella infrastrukturen skäl att särskilt beakta att Riksbanken övervakar sin egen verksamhet avseende betalningsavvecklingssystem. Finansutskottets granskning bör därför avse både Riksbankens övervaknings- och driftsfunktion.

Konjunkturinstitutet efterlyser en samlad uppföljning och utvärdering av finans- och penningpolitiken. Som regelverken ser ut i dag ansvarar regeringen för finanspolitiken medan Riksbanken ansvarar för penningpolitiken. Frågan om en samlad uppföljning och utvärdering av olika politikområden ryms inte inom detta lagstiftningsärende.

Finansutskottets granskning står inte i strid med instruktionsförbudet

En demokratisk granskning av hur penningpolitik eller andra grundläggande uppgifter har bedrivits i förfluten tid kommer inte i konflikt med instruktionsförbudet och inkräftar inte på Riksbankens oberoende.

I det avseendet ska framhållas att ECB, som enligt unionsrätten har ett långtgående oberoende, omfattas av EU:s kontrollmekanismer. EU-domstolen kan granska lagligheten i ECB:s beslut och ECB står under tillsyn av EU:s ombudsman. Därutöver följer det av praxis att EU-organ som ansvarar för att bekämpa korruption m.m. har rätt att granska verksamhet inom ECB (EU-domstolens dom den 10 juli 2003 i mål C-11/00).

Förhållandet till Riksrevisionens effektivitetsrevision

Bestämmelser om Riksrevisionens effektivitetsrevision av Riksbanken finns i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. (2 och 4 §§). Granskningen tar framför allt sikte på förhållanden med anknytning till statens budget och genomförandet och resultatet av statlig verksamhet. Granskningen ska främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. Resultatet av en granskning ska redovisas i en granskningsrapport.

Regeringen anser, i likhet med *Riksrevisionen*, att Riksrevisionens effektivitetsrevision av Riksbanken inte påverkas av finansutskottets granskning. De iakttagelser som Riksrevisionen gör inom ramen för effektivitetsrevisionen kan dessutom utgöra underlag för finansutskottets granskningsarbete. Som *Riksbankens direktion* och *fullmäktige* framhåller, är det viktigt att ett delat granskningsansvar inte sker på bekostnad av effektiviteten i granskningen av Riksbanken. Finansutskottets och Riksrevisionens granskning kan visserligen i någon mån komma att överlappa varandra men det faktum att ett och samma område kan komma att belysas av två olika granskningsorgan, dels av politiker, dels av tjänstemän, är i grunden positivt.

17.2 Riksrevisionens granskning

Regeringens förslag: Riksrevisionens revisionsberättelse ska innehålla ett uttalande om förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter och om fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat bör godkännas.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att de allmänna bestämmelserna om årlig revision av om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter i stället ska avse ”gällande rätt”. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk lösning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Revisorsinspektionen, Riksdagens ombudsmän – Justitieombudsmannen (JO) och Riksrevisionen motsätter sig förslaget om att de allmänna bestämmelserna om årlig revision av om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter i stället ska avse ”gällande rätt”.

När det gäller de speciella bestämmelserna om årlig revision av Riksbanken anser Riksrevisionen att granskningen av om förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter ska ske på en övergripande nivå och inte omfatta frågor som kan vara föremål för prövning av domstolar eller tillsynsmyndigheter. *ECB* anför att Riksrevisionens granskning av Riksbanken ska stå i överensstämmelse med unionsrätten, varvid *ECB* framhåller att det är viktigt att revisionen genomförs på icke-politisk, oberoende och strikt yrkesmässig grund och att revisionsmyndighetens tillgång till sekretessbelagda uppgifter begränsas till vad som är nödvändigt och står i överensstämmelse med *ECBS:s* sekretessregler.

Riksbankens direktion föreslår att lagenligheten av Riksbankens beslut ska kunna prövas av domstol.

Skälen för regeringens förslag

Årlig revision av statlig verksamhet

Allmänna bestämmelser om årlig revision finns i lagen om revision av statlig verksamhet m.m. (3, 5 och 10 §§). Riksrevisionen ska granska årsredovisningen för staten, Regeringskansliet och, med undantag för AP-fonderna, de förvaltningsmyndigheter som lyder under regeringen, riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän, Riksbanken och Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning. Granskningen sker i enlighet med god revisionssed och syftar till att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna är rättvisande. Med undantag för staten, Regeringskansliet, Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning omfattar granskningen även om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut. Den årliga revisionen avslutas med en revisionsberättelse som beskriver Riksrevisionens bedömning av om årsredovisningen innehåller väsentliga fel eller inte. Revisionsberättelser som avser Regeringskansliet, förvaltningsmyndigheter, Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning lämnas till regeringen senast en månad efter att årsredovisningen lämnats.

Utredningen föreslår att den allmänna bestämmelsen om årlig revision av om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter (5 § första stycket lagen om revision av statlig verksamhet m.m.) i stället ska avse ”gällande rätt”.

Det är oklart vad som är avsikten med förslaget och hur förslaget förhåller sig till ramen för den årliga revisionen, dvs. en granskning av årsredovisningen. Mot den bakgrunden anser regeringen, i likhet med *JO*, *Revisorsinspektionen* och *Riksrevisionen*, att det inte finns tillräckliga skäl att genomföra några förändringar av de allmänna bestämmelserna om årlig revision.

För Riksbanken finns speciella bestämmelser om innehållet i revisionsberättelsen (5 § tredje stycket lagen om revision av statlig verksamhet m.m.). Den ska för Riksbanken även innehålla ett uttalande om balans- och resultaträkningen bör fastställas och om fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet. Vid granskningen av Riksbanken prövar Riksrevisionen i praktiken om Riksbankens årsredovisning har upprättats i enlighet med bestämmelserna i 1988 års lag, varvid de regler för bokföring och årsredovisning som fastställts av Riksbankens direktion tillämpas. Revisionsberättelsen avseende Riksbanken lämnas till riksdagen senast en månad efter att årsredovisningen lämnats. Riksdagen beslutar därefter om att fastställa balans- och resultaträkningen och om hur Riksbankens vinst ska disponeras (10 kap. 4 § i 1988 års lag).

Det är viktigt att den årliga revisionen innefattar en granskning av om Riksbankens verksamhet följer gällande föreskrifter, t.ex. bestämmelserna i den nya riksbankslagen. Revisionsberättelsen för Riksbanken bör därför innehålla ett uttalande om förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter.

Riksrevisionen anser att granskningen ska ske på en övergripande nivå och inte omfatta frågor som kan vara föremål för prövning av domstolar eller tillsynsmyndigheter.

Flertalet av Riksbankens beslut är policybeslut, t.ex. penningpolitiska beslut om reporänta, som inte kan prövas av domstolar eller tillsynsmyndigheter. I avsnitt 14.2 föreslås att Riksbankens förvaltningsberättelse ska innehålla en redogörelse för bankens verksamhet, inbegripet viktigare beslut under året. Avsikten är att den årliga revisionen av om förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter ska ske med utgångspunkt i direktionens redogörelse för viktigare beslut i förvaltningsberättelsen. Det handlar om en allmän granskning av lagligheten av Riksbankens beslut på grundval av de omständigheter som framgår av förvaltningsberättelsen. Det kan t.ex. gälla om ett beslut har kommit till på lagligt sätt, beslutet rör något som inte är en angelägenhet för Riksbanken, det organ som har fattat beslutet inte har haft rätt att göra det eller beslutet annars strider mot lag eller annan författning. Granskningen innebär inte att Riksrevisionen ska ta ställning till lämpligheten av Riksbankens beslut eller göra en fullständig granskning av lagligheten av Riksbankens samtliga beslut under året. Lagstiftningstekniken i den nya riksbankslagen med tydliga uppgifter och befogenheter inom respektive ansvarsområde samt skyldigheten för Riksbanken att motivera sina beslut underlättar för Riksrevisionens granskning.

Till skillnad från *Riksbankens direktion* anser regeringen att frågan om lagligheten av Riksbankens beslut ska kunna vara föremål för domstolsprövning inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Slutligen bör revisionsberättelsen för Riksbanken, som utredningen föreslår, även innehålla ett uttalande om fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat bör godkännas.

ECB anför att Riksrevisionens granskning av Riksbanken ska stå i överensstämmelse med unionsrätten. I det avseendet framhåller *ECB* att det är viktigt att revisionen genomförs på icke-politisk, oberoende och strikt yrkesmässig grund och att revisionsmyndighetens tillgång till sekretess-

belagda uppgifter begränsas till vad som är nödvändigt och får anses stå i överensstämmelse med ECBS:s sekretessregler. Prop. 2021/22:41

Riksrevisionens granskning av Riksbanken innebär en kontroll av att Riksbanken, som utövar offentlig verksamhet, agerar inom ramen för de rättsliga ramarna. Granskningen resulterar inte i något egentligt ansvarskravande, även om granskningen i vissa särskilda fall kan vara av betydelse för ett beslut om ansvarsfrihet eller ett beslut om att skilja en direktionsledamot från anställningen om denne har medverkat till ett beslut som innebär att Riksbanken har agerat utanför sitt mandat. Granskningen innebär inte någon överprövning av Riksbankens beslut. Granskningen sker i efterhand och inte i nära anslutning till att besluten fattas. Av dessa skäl står granskningen i överensstämmelse med instruktionsförbudet i EUF-fördraget.

Den årliga revisionen regleras i lagen om revision av statlig verksamhet m.m. och riksrevisorns självständighet i fråga om granskningens drivande och bedömningen av granskningens resultat är grundlagsfäst (13 kap. 8 § andra stycket regeringsformen). Statliga myndigheter ska lämna den hjälp och de uppgifter och upplysningar som Riksrevisionen begär för granskningen (13 kap. 7 § andra stycket regeringsformen). Det ligger i sakens natur att Riksrevisionen begär uppgifter som är nödvändiga för att kunna genomföra en granskning. Slutligen gäller att uppgifter som omfattas av sekretess hos Riksbanken även omfattas av sekretess hos Riksrevisionen (16 kap. 1 och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]).

Det innebär sammanfattningsvis att granskningen får anses stå i överensstämmelse med unionsrätten.

17.3 Fullmäktiges kontrollfunktion

Regeringens förslag: Fullmäktige ska följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet.

Fullmäktiges revisionsfunktion ska granska direktionens arbete.

Fullmäktige ska underrätta finansutskottet om frågor av större betydelse och regelbundet eller på begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet.

Nuvarande bestämmelser om internrevision ska föras över till den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Fullmäktiges kontrollerande funktion ska förtydligas och stärkas

Regeringen föreslår i denna proposition att riksbanksfullmäktige ska finnas kvar som ledningsorgan (avsnitt 13.1). Fullmäktiges främsta funktion är att utse direktionsledamöter (9 kap. 13 § regeringsformen). Den

andra centrala funktionen är att möjliggöra insyn och kontroll för huvudmannen, dvs. riksdagen.

Det framgår inte uttryckligen av 1988 års lag att fullmäktige har en kontrollerande funktion i förhållande till direktionen. Indirekt följer det dock av att fullmäktige utser direktionen och under vissa särskilda förutsättningar kan skilja en direktionsledamot från anställningen (1 kap. 4 § och 2 kap. 2 §). Ordförande och vice ordförande i fullmäktige har också rätt att delta i och yttra sig vid direktionens sammanträden (3 kap. 3 §). I Riksbankens arbetsordning, som fullmäktige beslutat, berörs den kontrollerande funktionen uttryckligen (3 § fjärde stycket i dess lydelse från mars 2018). Det framgår också av förarbeten att avsikten var att fullmäktige, efter att direktionen inrättades, bl.a. skulle ha en kontrollerande funktion. Regeringen såg då en stor fördel med att behålla fullmäktige med politiska representanter eftersom det gav riksdagen som huvudman för Riksbanken en bättre insyn och kontroll än vad som annars skulle vara möjligt. Regeringen ansåg även att det skulle ge Riksbanken en starkare förankring i samhället (prop. 1997/98:40 s. 63).

Den kontrollerande funktionen utförs i dag genom att fullmäktiges ordförande och vice ordförande följer direktionens arbete under året, bl.a. genom att delta i direktionens sammanträden och i vissa informella möten. Direktionens ledamöter deltar också vid fullmäktiges sammanträden, förutom vid handläggningen av ärenden som gäller dem personligen, och lämnar redogörelser för viktigare beslut och händelser i Riksbankens verksamhet.

Mot bakgrund av att fullmäktiges kontrollfunktion är viktig för den demokratiska insynen i Riksbankens verksamhet är det regeringens uppfattning att det bör förtydligas i den nya riksbankslagen att fullmäktige ska följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet. Denna kontrollfunktion bedöms inte stå i strid med instruktionsförbudet.

Mandatet för fullmäktiges revisionsfunktion ska förtydligas och utvidgas

Fullmäktige har en revisionsfunktion som sköts av en auktoriserad revisor från en extern revisionsbyrå. Fullmäktige fastställer årligen en plan för revisionsfunktionens arbete (14 § arbetsordningen i dess lydelse från mars 2018). Det följer av 1988 års lag att revisionen ska vara inriktad på frågor som ligger inom fullmäktiges ansvarsområde (9 kap. 2 §). Enligt utredningen har tolkningen av detta varit att revisionsfunktionen i huvudsak ska granska direktionsledamöternas tjänsteutövning i snäv bemärkelse. Det har inneburit att revisionen varit inriktad på vissa särskilda frågor, bl.a. hur arbetsordningen har efterlevts och hur vissa direktionsledamöter har använt sina mobiltelefoner. Denna funktion har därför enligt utredningen varit av liten betydelse för den demokratiska granskningen av Riksbanken.

För att stärka den kontrollerande funktionen anser regeringen att fullmäktiges revisionsfunktion bör breddas till att omfatta direktionens arbete. Det innebär att granskningen kan avse hur samarbetet fungerar inom direktionen avseende informationsspridning, dialog och beredning av de ärenden som direktionen fattar beslut om, direktionssammanträdenas effektivitet och ändamålsenlighet, arbetsfördelningen inom direktionen

samt hur eventuell delegering av arbetet inom direktionen fungerar. Därutöver bör, liksom i dag, direktionsledamöternas tjänsteutövning granskas.

Fokuseringen av granskningen till direktionens arbete har en logisk koppling till fullmäktiges uppgift att rekrytera och utnämna direktionsledamöter. Slutsatserna av granskningen kan således utgöra underlag inför fullmäktiges beslut att utnämna direktionsledamöter eller att förlänga befintliga direktionsledamöters förordnanden. Det är enligt regeringens bedömning nödvändigt att fullmäktige har möjlighet att bedöma en ledamots kompetens. Det är i grunden inte någon annorlunda frågeställning än att skicklighet är en central bedömningsgrund när ledamoten tillsätts.

Redogörelser till finansutskottet

I dag lämnar fullmäktige en verksamhetsberättelse till riksdagen en gång om året. Det sker i samband med att fullmäktige lämnar förslag till riksdagen om disposition av Riksbankens vinst (10 kap. 3 § i 1988 års lag). Fullmäktiges ordförande och vice ordförande träffar finansutskottet ca två gånger per år.

Enligt utredningens mening finns det behov av ett tätare och mer omfattande informationsutbyte mellan fullmäktige och finansutskottet när det gäller frågor av större vikt i Riksbankens verksamhet. Regeringen anser därför att fullmäktige bör underrätta finansutskottet om frågor av större betydelse och regelbundet eller på begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet.

Riksbankens internrevision

Riksbankens internrevision är av stor betydelse för Riksbankens interna kontroll. Av 1988 års lag följer att det är direktionen som beslutar om riktlinjer och revisionsplan för internrevisionen. Rapporteringen sker till direktionen och det är direktionens skyldighet att vidta lämpliga åtgärder med anledning av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer (9 kap. 2 §). Internrevisionen ska granska om direktionens interna styrning och kontroll är utformad så att lagens krav fullgörs (9 kap. 2 a §). I likhet med andra åtgärder från direktionens sida ska fullmäktige följa upp och säkerställa att tillräckligt omfattande och kraftfulla åtgärder vidtas med anledning av internrevisionens iakttagelser.

Bestämmelserna om internrevision bör föras över till den nya riksbankslagen.

17.4 JO:s tillsyn

Regeringens bedömning: Direktionsledamöterna bör också i fortsättningen vara undantagna från JO:s tillsyn och omfattas av särskilda åtalsregler. Finansutskottet bör inte, med eller utan medverkan av JO, kunna genomföra en särskild utredning som kan ligga till grund för att skilja en direktionsledamot från anställningen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att direktionsledamöterna ska stå under JO:s

tillsyn och att särskilda åtalsregler inte längre ska gälla för direktionsledamöterna samt att finansutskottet, med eller utan medverkan av JO, ska kunna genomföra en särskild utredning som kan ligga till grund för att skilja en direktionsledamot från anställningen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

JO motsätter sig att tillsynen över direktionsledamöterna ska omfatta tillämpning av riksbankslagen.

ECB efterfrågar ett förtydligande att en särskild utredning av finansutskottet som kan ligga till grund för att skilja en direktionsledamot från anställningen inte strider mot det personliga oberoendet.

Skälen för regeringens bedömning

JO:s tillsyn och särskilda åtalsregler

JO utgör en del av riksdagens kontrollmakt och utgångspunkten för JO:s verksamhet är enskildas intresse av att bli föremål för en lagenlig och korrekt behandling av domstolar och förvaltningsmyndigheter (1 § lagen [1986:765] med instruktion för Riksdagens ombudsmän, förkortad JO-instruktionen).

Under JO:s tillsyn står statliga och kommunala myndigheter, tjänstemän och andra befattningshavare vid dessa myndigheter, annan som har tjänst eller uppdrag varmed följer myndighetsutövning, samt tjänstemän och uppdragstagare i statliga affärsverk när de för verkens räkning fullgör uppdrag i sådana aktiebolag där staten genom verken utövar ett bestämmande inflytande (2 § JO-instruktionen).

Från JO:s tillsyn undantas riksdagens ledamöter, riksdagsstyrelsen, Valprövningsnämnden, Riksdagens överklagandenämnd eller riksdagsdirektören, riksbanksfullmäktige samt ledamöter av direktionen i Riksbanken utom såvitt avser deltagande i utövning av Riksbankens beslutanderätt enligt lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering, regeringen eller statsråd, justitiekanslern samt ledamöter av beslutande kommunala församlingar (2 § JO-instruktionen). Åtal mot nedan angivna befattningshavare för ett brott begånget i utövningen av hans eller hennes uppdrag eller anställning får beslutas endast av finansutskottet när det gäller åtal mot en fullmäktig i Riksbanken eller en ledamot av Riksbankens direktion och endast av konstitutionsutskottet när det gäller åtal mot en ledamot av riksdagsstyrelsen, Valprövningsnämnden eller Riksdagens överklagandenämnd, mot en av riksdagens ombudsmän, riksrevisorn, riksrevisionsdirektören eller mot riksdagsdirektören. Bestämmelserna om åtal mot en ledamot av Riksbankens direktion ska inte tillämpas i fråga om ett brott begånget i utövningen av Riksbankens beslutanderätt enligt lagen om valuta- och kreditreglering (13 kap. 24 § riksdagsordningen). JO är skyldig att väcka och utföra åtal som ett riksdagsutskott har beslutat mot en befattningshavare hos riksdagen eller dess organ. JO är även skyldig att biträda ett utskott med förundersökning mot en sådan befattningshavare (10 § JO-instruktionen).

Den nuvarande ordningen i fråga om direktionsledamöterna trädde i kraft den 1 januari 1999 och var en följd av att Riksbanken fick en ny ledningsstruktur.

Utredningen föreslår att direktionen ska stå under JO:s tillsyn och att finansutskottet till följd av detta inte längre ska besluta om åtal mot en direktionsledamot.

Direktionen har aldrig stått under JO:s tillsyn och utredningen föreslår inte några förändringar av Riksbankens ledningsstruktur som medför att de ställningstaganden som ligger till grund för den nuvarande ordningen behöver omprövas. Utredningen har inte heller pekat på några brister i den nuvarande ordningen.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet. Ansvarsfrihet får vägras endast om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot av fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning (9 kap. 13 § regeringsformen och 10 kap. 4 § andra stycket i 1988 års lag). Utredningen föreslår inga förändringar av de nuvarande bestämmelserna om ansvarsfrihet. Det innebär att den nuvarande ordningen förutsätter att riksdagen ansvarar både för åtal mot direktionsledamöter och beslut om att bevilja dem ansvarsfrihet (jfr prop. 1997/98:40 s. 88).

Sammanfattningsvis anser regeringen att det inte finns skäl att frånga den nuvarande ordningen i fråga om JO:s tillsyn eller finansutskottets åtalsrätt.

Utredning som kan ligga till grund för att skilja en direktionsledamot från anställningen

Konstitutionsutskottet får besluta om en särskild utredning av omständigheter som kan ligga till grund för att skilja en riksrevisor från uppdraget och JO är skyldig att biträda utskottet med en sådan utredning (13 kap. 7 § riksdagsordningen och 10 § JO-instruktionen). Utredningen föreslår att motsvarande ska gälla i fråga om finansutskottet i förhållande till en direktionsledamot.

En riksrevisor utses av riksdagen och kan, på begäran av konstitutionsutskottet, skiljas från uppdraget under vissa förutsättningar (13 kap. 8 § regeringsformen och 13 kap. 7 § riksdagsordningen). Till skillnad från riksrevisorer utses direktionsledamöter av fullmäktige och det är också fullmäktige som kan skilja en direktionsledamot från anställningen under vissa förutsättningar (9 kap. 13 § regeringsformen). Mot den bakgrunden anser regeringen att det inte finns skäl att finansutskottet, med eller utan medverkan av JO, ska kunna genomföra en särskild utredning av omständigheter som kan ligga till grund för att skilja en direktionsledamot från anställningen.

18 Insyn och öppenhet

18.1 Redogörelser till finansutskottet och information till allmänheten

Regeringens förslag: Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för den penningpolitiska verksamheten, särskilt

1. den penningpolitik som bedrivits och de penningpolitiska beslut som banken har fattat och skälen för dessa,
2. bankens penningpolitiska strategi, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och
 - c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och att ta realekonomiska hänsyn.

Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för hanteringen av kontanter i Sverige och för sin övriga verksamhet.

Riksbanken ska informera allmänheten om

1. prisstabilitetsmålet, realekonomiska hänsyn och bankens penningpolitiska strategi,
2. penningpolitiska beslut, skälen för dessa och eventuella avvikande meningar inom direktionen, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och
 - c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Riksbanken ska också informera allmänheten om sin övriga verksamhet.

Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Information till riksdagens finansutskott

Riksbankens oberoende ställer krav på insyn och öppenhet i förhållande till riksdagens finansutskott.

Enligt 1988 års lag ska Riksbanken lämna en skriftlig redogörelse om penningpolitiken till riksdagens finansutskott två gånger per år (6 kap. 4 §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen med den skillnaden att redogörelser för penningpolitiken bör lämnas regelbundet eller på begäran. Redogörelserna bör innehålla en beskrivning av den

penningpolitik som bedrivits, de penningpolitiska besluten och skälen för dessa, den penningpolitiska strategin samt bedömning av den framtida prisutvecklingen och andra makroekonomiska förhållanden som har betydelse för förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn. Det är också naturligt att Riksbanken berör eventuell målavvikelse i fråga prisstabilitetsmålet.

Riksbanken bör också regelbundet eller på begäran till finansutskottet redogöra för kontanthantering i Sverige. Redogörelsen bör t.ex. innehålla uppgifter om kontantkedjan och tillgången till kontanter i Sverige samt Riksbankens depåverksamhet och roll i övrigt i kontantkedjan.

Riksbanken bör också regelbundet eller på begäran till finansutskottet redogöra för övrig verksamhet, t.ex. redogörelser om finansiell stabilitet och de risker som banken identifierat inom det finansiella systemet. Redogörelserna bör också innefatta Riksbankens uppgifter avseende betalningsavveckling och övervakningen av den finansiella infrastrukturen.

I den redovisningsskyldighet som följer av förslaget ligger att Riksbanken ska informera om riskerna på bankens balansräkning efter att de har uppstått och om sådana beslut som påtagligt kan påverka de offentliga finanserna.

Information till allmänheten

Riksbankens oberoende ställer också krav på insyn och öppenhet i förhållande till allmänheten.

Beträffande penningpolitiken innebär det för det första att Riksbanken bör informera om de faktorer som är styrande för penningpolitiken, dvs. prisstabilitetsmålet och realekonomiska hänsyn samt den penningpolitiska strategin. Det innefattar bl.a. hur prisstabilitetsmålet preciseras, frågor om inom vilken tid ett inflationsmål eller liknande mål i normalfallet ska uppnås och hur prisstabilitetsmålet och realekonomiska hänsyn förhåller sig till varandra inom ramen för t.ex. en flexibel inflationsmålspolitik.

För det andra bör Riksbanken informera om de penningpolitiska beslut som banken har fattat, utförligt redogöra för skälen för dessa och eventuella avvikande meningar inom direktionen. För det tredje bör Riksbanken också informera om bankens bedömning av den framtida prisutvecklingen samt andra makroekonomiska förhållanden som har betydelse för förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Utöver penningpolitiken bör Riksbanken även informera allmänheten om verksamheten i övrigt. I dessa frågor får kravet på information bedömas med beaktande av Riksbankens verksamhet på respektive område.

Beträffande information om finansiell stabilitet bör denna anpassas till rådande förhållanden. Under normala tider handlar detta om den omvärldsbevakning som är nödvändig för Riksbankens verksamhet men också om Riksbankens förberedelser och planer för att hantera en kris. Om en kris inträffar och Riksbanken vidtar åtgärder, bör dessa redovisas och motiveras noga. Behovet av information om det finansiella systemet kan därför öka påtagligt om det finns särskilda risker för detta system och i synnerhet vid en finansiell kris. På motsvarande sätt ökar behovet av information om krisberedskap och höjd beredskap mycket påtagligt vid höjd beredskap eller en framtida krisituation som inte är en renodlad finansiell kris. Frågor om betalningar och betalningsavveckling kan antas vara av stort

Prop. 2021/22:41 intresse för allmänheten även om någon kris inte råder. I fråga om kontanter kan det exempelvis finnas ett stort behov av information inför sedel- eller myntutbyte.

Offentliggörande av protokoll

I dag sammanträder direktionen normalt varannan vecka och sex gånger per år hålls penningpolitiska möten då det fattas penningpolitiska beslut. Protokoll publiceras ca två veckor senare. Ärenden som är sekretessbelagda tas in i särskilda protokoll som normalt inte publiceras. Fullmäktige sammanträder vanligtvis en gång per månad och publicerar protokoll efter att det justerats i samband med påföljande sammanträde.

Det bör i den nya riksbankslagen komma till uttryck att Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige.

18.2 Dialog om penningpolitik

Regeringens bedömning: Riksbanken bör få föra en dialog med regeringen, förvaltningsmyndigheter och organisationer om frågor som påverkar utformningen av penningpolitiken och förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och att ta realekonomiska hänsyn.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att möjligheten för Riksbanken att föra en dialog om penningpolitik ska lagregleras.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens bedömning: Riksbanken, som är en myndighet under riksdagen, ansvarar för penningpolitiken medan regeringen ansvarar för finans- och utrikespolitiken. De olika politikområdena – penningpolitik å ena sidan och finans- och utrikespolitik å andra sidan – är självständiga i förhållande till varandra, sett i ett formellt perspektiv. Samtidigt gäller att regeringens finans- och utrikespolitik påverkar förutsättningarna för Riksbankens penningpolitik och vice versa. Även förutsättningarna för att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn påverkas av förhållanden som Riksbanken inte har kontroll över. Det är därför viktigt med en allmän, öppen och förutsättningslös dialog som har koppling till penningpolitiken mellan Riksbanken och regeringen. En sådan dialog skapar förutsättningar för en väl planerad och resurseffektiv politik på olika områden, höjer kunskapen om olika politikområdets särdrag och roll i samhällsutvecklingen och bidrar till en ökad förståelse för att skapa förutsättningar till ökad samexistens mellan olika politikområden och andra samhällsintressen. Motsvarande gäller i förhållande till andra förvaltningsmyndigheter och organisationer såsom arbetsmarknadens parter.

Sammanfattningsvis är det alltså regeringens bedömning att Riksbanken bör kunna föra en dialog med regeringen, förvaltningsmyndigheter och organisationer om frågor som påverkar utformningen av penningpolitiken och förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och att ta realeko-

18.3 Offentliggörande av åtgärder och villkor

Regeringens förslag: Riksbanken ska offentliggöra allmänt gällande villkor för in- och utlåning, återköpsavtal och de säkerheter som accepteras.

Om det inte är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet, ska Riksbanken offentliggöra vilka likviditetsstödjande åtgärder som Riksbanken kommer att vidta för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige och de närmare villkoren för dessa.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion och *Svenska Bankföreningen* avstyrker kravet på att Riksbanken ska offentliggöra de likviditetsstödjande åtgärder som kommer att vidtas för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet och villkoren för dessa, eftersom det inte är lämpligt att i förväg offentliggöra sådana uppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt gällande villkor

Av 1988 års lag följer att allmänt gällande räntevillkor för Riksbankens in- och utlåning i penningpolitiskt syfte ska offentliggöras (6 kap. 5 §).

Bestämmelsen bör föras över till den nya riksbankslagen.

Därutöver informerar Riksbanken i dag även om förutsättningarna för att få delta i penningpolitisk kreditgivning, vilka värdepapper som godtas som säkerhet samt vilka värderingsavdrag som görs. Också det bör komma till uttryck i den nya riksbankslagen.

Likviditetsstödjande åtgärder

Riksbankens ansvar för finansiell stabilitet föreslås tydliggöras i den nya riksbankslagen och banken föreslås få ett förtydligt mandat att bidra till detta med olika former av likviditetsstöd (se avsnitt 9).

Regeringen anser att Riksbanken i denna likviditetsstödjande roll som utgångspunkt bör vara tydlig och bidra till förutsägbarhet, så att de finansiella företagen och deras finansiärer vet åtminstone vilken typ av åtgärder som kan bli aktuella vid en kris och under vilka förutsättningar. De finansiella företagen kan exempelvis bli villigare att låna ut till varandra om de vet att centralbanken kommer att tillföra likviditet om det behövs. En fördel med att inte offentliggöra dessa uppgifter skulle kunna vara att Riksbanken behåller flexibilitet. Riksbanken kan emellertid bibehålla flexibilitet genom att vara tydlig med vilka grundfaciliteter banken tillhandahåller samtidigt som den har utrymme att förändra dessa vid behov. Tydliga och

förutsebara regler kan – om de är tillräckligt strikta och trovärdiga – minska risken för stigma, den moraliska risken och risken för snedvridet urval.

Regeringen anser därför, till skillnad från *Riksbankens direktion* och *Svenska Bankföreningen*, att Riksbanken bör offentliggöra vilka åtgärder som Riksbanken kommer att vidta för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige och de närmare villkoren för dessa. Riksbanken bör emellertid inte offentliggöra uppgifter om det är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet.

18.4 Motiveringsskyldighet och vissa andra frågor

Regeringens förslag: Riksbankens beslut ska i lämplig utsträckning innehålla en motivering. Protokollen från de penningpolitiska mötena ska återge vilka ståndpunkter som förts fram.

Om ett beslut kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt gäller förvaltningslagens bestämmelse om motiveringsskyldighet.

Nuvarande bestämmelser om avgifter för kopior, avskrifter och utskrifter av allmänna handlingar ska föras över till den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid utformats efter förebild av förvaltningslagens motiveringsskyldighet.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet anser att det är oklart hur den föreslagna motiveringsskyldigheten förhåller sig till den allmänna motiveringsskyldigheten i förvaltningslagen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förvaltningslagen (32 §) ska beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. Av motiveringen ska framgå vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för ställningstagandet. En motivering får utelämnas bl.a. om beslutet gäller anställning eller om beslutet behöver meddelas omedelbart. I sådana fall ska myndigheten om möjligt ge en motivering i efterhand, om någon enskild begär det och det behövs för att han eller hon ska kunna ta till vara sin rätt.

Bestämmelsen om motiveringsskyldighet i förvaltningslagen är tillämplig vid Riksbankens handläggning av ärenden, t.ex. en ansökan om en nödkredit, men den är inte tillämplig på Riksbankens policybeslut, t.ex. de penningpolitiska besluten. Sådana beslut är emellertid av stor betydelse för samhällsekonomin och en utförlig motivering möjliggör en demokratisk granskning av besluten. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att det finns ett behov av att införa en motiveringsskyldighet även för policybeslut. Förslaget innebär i viss utsträckning en kodifiering av den praxis som Riksbanken redan tillämpar. I fråga om penningpolitiska beslut förekommer omfattande redogörelser för skälen för besluten, särskilt när det gäller nationalekonomiska överväganden.

Utredningen föreslår att motiveringsskyldigheten ska utformas efter förebild av förvaltningslagen (32 §). En sådan ordning kan, som *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* framhåller, ge upphov till oklarhet i fråga om hur den föreslagna motiveringsskyldigheten förhåller sig till motiveringsskyldigheten i förvaltningslagen. Regeringen anser därför att det är lämpligt att den föreslagna motiveringsskyldigheten får en annan utformning än motsvarande bestämmelse i förvaltningslagen. Motiveringsskyldigheten bör i stället utformas på så sätt att beslut som Riksbanken fattar, i lämplig utsträckning, ska innehålla en motivering.

Det är det huvudsakliga syftet med en åtgärd som är avgörande för vilket område som åtgärden hänför sig till, och därmed vilka krav som behöver vara uppfyllda för att åtgärden ska få vidtas. Att en åtgärd primärt vidtas för att ett visst syfte ska uppnås utesluter inte att åtgärden även får effekt på ett annat område. Riksbanken kan då även behöva redogöra för indirekta verkningar i beslutet.

Riksbanken publicerar i dag utförliga protokoll från de penningpolitiska mötena, där respektive direktionsledamots ståndpunkt framgår. Regeringen anser att denna ordning bör lagfästas.

Enligt 1988 års lag får Riksbanken ta ut avgifter för kopior, avskrifter och utskrifter av allmänna handlingar (9 kap. 9 §). Rätten att ta ut avgifter för allmänna handlingar bör överföras oförändrad till den nya riksbankslagen.

19 Administrativa bestämmelser

19.1 Uppgiftsskyldighet och konsekvensutredningar

Regeringens förslag: På begäran av Riksbanken ska

1. finansiella företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt denna lag,
2. företag med kvalificerat innehav i deltagare i Riksbankens betalningsavvecklingssystem och underentreprenörer till sådana deltagare lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet med det finansiella systemet,
3. företag som står under Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen och underentreprenörer till sådana företag, lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet med det finansiella systemet,
4. utgivare av värdepapper lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet med penningpolitik och det finansiella systemet,
5. företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet med kontanter och andra betalningsmedel samt fredstida krissituationer och höjd beredskap, och
6. den som för egen eller någon annans räkning utför transaktioner med utländsk motpart eller innehar tillgångar och skulder med utlandsanknytning lämna uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verk-

samhet när det gäller framställning av statistik över betalningsbalanser och utlandsställningen.

Nuvarande bestämmelser om att Riksbanken ska få meddela föreskrifter om uppgiftsskyldigheten och att vissa uppgifter ska lämnas till Statistiska centralbyrån i stället för Riksbanken överförs till den nya riksbankslagen. Även bestämmelsen om att Finansinspektionen och Statistiska centralbyrån ska få tillfälle att lämna synpunkter innan Riksbanken meddelar föreskrifter om att uppgifter enligt punkterna 1–4 i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån ska föras över till den nya riksbankslagen.

Innan Riksbanken beslutar föreskrifter eller allmänna råd ska banken göra en konsekvensutredning.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion föreslår att uppgiftsskyldigheten ska utvidgas i olika avseenden, dels i förhållande till olika företag, dels i förhållande till olika myndigheter.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande regler ska ett finansinstitut eller annat företag som står under tillsyn av Finansinspektionen, efter anmodan av Riksbanken, lämna de uppgifter till Riksbanken som banken anser nödvändiga för att följa utvecklingen på valuta- och kreditmarknaderna och övervaka betalningssystemets stabilitet. Efter anmodan av Riksbanken ska också svenska utgivare av värdepapper till Riksbanken lämna de uppgifter om emitterade värdepapper som Riksbanken anser nödvändiga för de ovan angivna ändamålen. Den som för egen eller annans räkning har utfört transaktioner med utländsk motpart eller hållit tillgångar och skulder med utlandsanknytning är skyldig att till Riksbanken lämna de uppgifter som behövs som underlag för Riksbankens betalningsbalansstatistik och för statistik över utlandsställningen. Riksbanken får utfärda närmare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten (6 kap. 9 § i 1988 års lag).

Riksbanken får även meddela föreskrifter om att vissa uppgifter som ska lämnas till Riksbanken i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån. Innan Riksbanken meddelar sådana föreskrifter för uppgifter som är nödvändiga för att följa utvecklingen på valuta- och kreditmarknaderna och övervaka betalningssystemets stabilitet ska Riksbanken samråda med Finansinspektionen och Statistiska centralbyrån (6 kap. 9–11 §§ i 1988 års lag).

Bestämmelserna bör föras över till den nya riksbankslagen. I förhållande till i dag bör emellertid fler företag omfattas av uppgiftsskyldighet. För att Riksbanken ska kunna fullgöra sina uppgifter behöver Riksbanken samla in och behandla uppgifter på en rad olika områden och banken behöver kunna få information direkt från olika företag. Mot bakgrund av att Riksbanken föreslås få nya uppgifter i den nya riksbankslagen, såsom större ansvar vid fredstida krissituationer och höjd beredskap, finns det anledning att utvidga kretsen av uppgiftsskyldiga aktörer i förhållande till nuvarande reglering.

Inom ramen för penningpolitiken och ansvaret för det finansiella systemet kan det handla om uppgifter om finansiella företag, finansiella marknader och finansiell infrastruktur. Inom ramen för ansvaret för kontanter och andra betalningsmedel kan det handla om olika uppgifter som har koppling till kontantkedjan. Inom ramen för ansvaret för fredstida krisberedskap och höjd beredskap kan det handla om olika företags krisberedskap. Mot den bakgrunden bör finansiella företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt den nya riksbankslagen. Företag med kvalificerat innehav i eller underentreprenörer till deltagare i Riksbankens betalningsavvecklingssystem, bör lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet med det finansiella systemet. Även företag som står under Riksbankens övervakning av den finansiella infrastrukturen och underentreprenörer till sådana företag, bör lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet med det finansiella systemet. Därutöver bör företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet med kontanter och andra betalningsmedel samt fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Riksbankens direktion föreslår att uppgiftsskyldigheten ska utvidgas i olika avseenden, dels i förhållande till olika företag, dels i förhållande till olika myndigheter. Enligt regeringens mening rymms dessa frågor inte inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Föreskrifter och allmänna råd från förvaltningsmyndigheter under regeringen ska föregås av konsekvensutredningar (förordningen [2007:1244] om konsekvensutredning vid regelgivning). Motsvarande bör gälla Riksbanken.

19.2 Förelägganden

Regeringens förslag: Riksbanken ska få besluta om de förelägganden som behövs för att en fysisk eller juridisk person ska följa sin uppgiftsskyldighet i förhållande till Riksbanken och föreskrifter som har meddelats av Riksbanken.

Riksbanken får också besluta om förelägganden för den fysiska eller juridiska person som bryter mot bestämmelsen om att kontanter som har förändrats eller bearbetats inte får spridas och som väsentligen har bidragit till spridningen och varit medveten om att kontanterna var förändrade eller bearbetade.

Ett beslut om föreläggande ska få förenas med vite.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 1988 års lag får Riksbanken, inom ramen för penningpolitiken och främjandet av ett säkert och effektivt betalningsväsende, meddela de förelägganden eller förbud som behövs för uppgiftsskyldighet, bestämmelsen om att kontanter som har förändrats eller bearbetats inte får spridas och föreskrifter som har meddelats av Riks-

banken ska uppfyllas. Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite (1 kap. 2 §, 6 kap. 9 § och 11 kap. 2 a § i 1988 års lag).

Bestämmelserna om föreläggande bör föras över till den nya riksbankslagen. I det avseendet ska framhållas att ett föreläggande kan innebära ett förbud.

19.3 Överklagande och verkställighet

Regeringens förslag: Riksbankens beslut om förelägganden, om kassakrav, om sanktionsavgift i fråga om kassakrav och om inlösen av kontanter ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Den nuvarande bestämmelsen om väckande av talan mot ett beslut av fullmäktige att skilja en direktionsledamot från anställning ska föras över till den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Riksbankens beslut om krigsplacering ska kunna överklagas och verkställas omedelbart. Utredningen föreslår inte att beslut om kassakrav ska kunna överklagas. Utredningens förslag har dessutom en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Överklagande av Riksbankens beslut

Riksbankens beslut att meddela föreläggande eller förbud får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Riksbankens övriga beslut får överklagas endast i den utsträckning och den ordning som anges i lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av Riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter (11 kap. 2 a § och 5 § i 1988 års lag).

Det bör också i fortsättningen vara möjligt att överklaga beslut om förelägganden, oavsett om ett sådant beslut har förenats med vite eller inte, till allmän förvaltningsdomstol.

Enligt 1988 års lag finns ingen möjlighet att överklaga ett beslut om kassakrav eller ett beslut om särskild avgift om kassakraven inte uppfylls. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att ett beslut om sanktionsavgift i fråga om kassakrav bör kunna överklagas. Det är enligt regeringens mening emellertid inte lämpligt att införa en sådan överklagandemöjlighet om inte även det underliggande beslutet om kassakrav är överklagbart. Regeringen anser därför att även ett beslut om kassakrav ska kunna överklagas. Därutöver bör även beslut om inlösen av kontanter kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det bör krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Till skillnad från utredningen anser regeringen att det inte bör gå att överklaga Riksbankens beslut om krigsplacering av arbets- eller uppdragsstagare hos företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar. Det motsvarar den ordning som gäller

för myndigheter under regeringen (lagen om totalförsvarspplikt och förordningen om totalförsvarspplikt).

Prop. 2021/22:41

Eftersom regeringen inte föreslår att ett beslut om krigsplacering ska få överklagas, förfaller frågan om ett sådant beslut ska få verkställas omedelbart.

Väckande av talan mot fullmäktiges beslut att skilja en direktionsledamot från anställningen

Enligt regeringsformen får fullmäktige skilja en direktionsledamot från anställningen om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att ledamoten ska kunna utföra sina uppgifter eller om ledamoten gjort sig skyldig till allvarlig försummelse (9 kap. 13 §). Talan mot ett beslut om skiljande från anställningen ska ske inom två månader från delgivning av beslutet. Väcks inte talan inom denna tid har parten förlorat sin talan. Riksbankschefen får föra talan vid EU-domstolen och övriga ledamöter får väcka talan i Högsta domstolen. Högsta domstolen får förklara ett beslut om skiljande från anställning ogiltigt (2 kap. 2 § i 1988 års lag).

Bestämmelsen om väckande av talan mot ett beslut av fullmäktige att skilja en direktionsledamot från anställningen bör föras över till den nya riksbankslagen.

20 Övriga författningsförslag

20.1 Pantsättning av skuldebrev

Regeringens förslag: Om ett kredit- eller värdepappersinstitut pantsätter ett löpande skuldebrev ska pantsättningen gälla mot pantsättarens borgenärer redan genom pantavtalet. Detta ska gälla även när skuldebrevet innehas av tredje man för institutets räkning. Det sistnämnda ska gälla även vid försäljning av ett löpande skuldebrev.

Om ett sådant institut pantsätter ett enkelt skuldebrev till Riksbanken ska pantsättningen gälla mot pantsättarens borgenärer genom pantavtalet.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att de föreslagna undantagen bör gälla samtliga finansiella företag som kan vara motparter till Riksbanken och tredje parter som ställer pant som säkerhet för en nödkreditmottagares skuld.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av ändringar i bestämmelserna om sakrättsligt skydd i vissa fall

Enligt lagen (1936:81) om skuldebrev (skuldebrevslagen) får en överlåtelse av ett löpande skuldebrev skydd mot överlåtarens borgenärer genom att

skuldebrevet överlämnas i förvärvarens besittning, s.k. tradition, och en överlåtelse av ett enkelt skuldebrev får sådant skydd genom att gäldenären underrättas om överlåtelsen, s.k. denuntiation (22 § första stycket och 31 § första stycket). Det som i skuldebrevslagen sägs om överlåtelse tillämpas även vid pantsättning (10 §). Ett krav på besittningsövergång för löpande skuldebrev respektive underrättelse för enkla skuldebrev för borgenärs-skydd gäller alltså som huvudregel vid både överlåtelse och pantsättning.

Enligt en undantagsbestämmelse i skuldebrevslagen gäller att om ett kredit- eller värdepappersinstitut säljer löpande skuldebrev, är försäljningen gällande mot institutets borgenärer, även om skuldebrevet kvarlämnats hos institutet för förvaring (22 § andra stycket). Att ordet säljer har valts i stället för ordet överlåter har ansetts innebära att det är oklart om undantaget från traditionskravet för kredit- eller värdepappersinstitut gäller även pantsättning av löpande skuldebrev.

Kredit- eller värdepappersinstituts krediter kommer till uttryck i såväl löpande som enkla skuldebrev. Riksbanken lämnar i sin verksamhet i regel stora krediter och behöver omfattande säkerheter. Motpartens kreditportföljer kan då utgöra säkerhet. Tradition respektive denuntiation vid pantsättning av löpande och enkla skuldebrev kan innebära praktiska problem för Riksbanken, särskilt i fråga om nödkrediter vid finanskriser, där ett snabbt och effektivt säkerhetstagande är av stor vikt.

Löpande skuldebrev

De skäl som anses bära upp traditionskravet vid försäljning och pantsättning av löpande skuldebrev är att förhindra att borgenärsbedrägerier i form av skenavtal och antedaterade avtal får genomslag vid konkurs och utmätning. Dessa skäl för tradition har ansetts sakna bäring vid kredit- eller värdepappersinstituts försäljningar av löpande skuldebrev, vilket är bakgrunden till undantaget för dessa institut (jfr prop. 2000/01:19 s. 24). Samma skäl gör sig emellertid gällande även vid pantsättning och det är därför rimligt att samma princip gäller vid pantsättning som vid försäljning av ett löpande skuldebrev.

Det bör mot den ovan angivna bakgrunden i skuldebrevslagen förtydligas att undantaget för kredit- eller värdepappersinstituts dispositioner med löpande skuldebrev även ska gälla pantsättningar så att sakrättsligt skydd uppkommer redan genom pantavtalet.

Om ett löpande skuldebrev inte finns i ägarens besittning utan i stället innehas av någon annan, blir en pantsättning som utgångspunkt sakrättsligt fullbordad genom att innehavaren (tredje man) denuntieras om denna av antingen pantsättaren eller panthavaren (enligt lagen [1936:88] om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man). Eftersom ändamålen bakom traditionskravet och det från detta krav härledda denuntiationskravet är desamma, och det krav på rådighetsavskärande som vid denuntiation uppställts för att tillgodose dessa ändamål inte fyller någon funktion om panthavaren kan erhålla borgenärsskydd utan tradition, finns det skäl att inte ställa upp något krav på denuntiation i de fall då undantaget för kredit- eller värdepappersinstituts försäljning och pantsättning av löpande skuldebrev är tillämpligt. Undantaget bör därför gälla oavsett om skuldebreven finns hos institutet eller innehas av tredje man för institutets räkning.

Vad gäller kravet på denuntiation i fråga om enkla skuldebrev skyddar detta förvärvarens respektive panthavarens intresse genom att gäldenären efter mottagandet inte kan betala med befriande verkan till överlåtaren eller pantsättaren. Visserligen kan gäldenären instrueras att fortsätta betala till överlåtaren eller pantsättaren, men i varje fall då instruktionen innebär att överlåtaren respektive pantsättaren ges möjlighet att uppbära betalning för egen räkning torde det medföra att rådigheten inte anses tillräckligt avskuren för att transaktionen ska uppnå borgenärsskydd.

Som anförts ovan är Riksbanken i behov av att snabbt och effektivt kunna ta emot säkerheter, inte minst i krissituationer när krediter kan behöva lämnas med kort varsel. Ett krav på denuntiation vid pantsättning av enkla skuldebrev som säkerhet för sådan kreditgivning kan skapa onödiga fördröjningar. Vidare innebär en pantsättning av skuldebrev till Riksbanken ingen förändring för kredittagarna eftersom betalningar fortsatt ska ske till det pantsättande kredit- eller värdepappersinstitutet. Övervägande skäl talar därför för att det bör införas ett undantag från kravet på denuntiation i skuldebrevslagen när ett institut pantsätter enkla skuldebrev till Riksbanken

Riksbankens direktion tar upp frågan om vilka pantsättare som bör omfattas av undantaget och anser att samtliga finansiella företag som kan vara motparter till Riksbanken och tredje parter som ställer pant till säkerhet för en nödkreditmottagares skuld bör omfattas. Utredningens förslag bygger emellertid på att undantaget såvitt avser enkla skuldebrev ska omfatta motsvarande krets som i 22 § andra stycket skuldebrevslagen, dvs. kredit- eller värdepappersinstitut. Utredningen har inte gjort någon bedömning av en eventuell utvidgning av denna krets, varför den frågan inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende.

20.2 Centrala motparter

Regeringens förslag: Riksbanken ska få besluta om sådana krav på en central motpart från tredjeland som följer av EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Ett sådant beslut ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Förvaltningsrätten i Stockholm anser att det inte är självklart att Riksbankens beslut ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Skälen för regeringens förslag: I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister) finns – såvitt nu är av intresse – bestämmelser om centrala motparter och deras clearingmedlemmar. Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister finns i lagen (2013:287) med

Prop. 2021/22:41 kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Enligt EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister får Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esmå) godkänna att en central motpart från tredjeland bedriver gränsöverskridande verksamhet inom EES, om den centrala motparten uppfyller vissa krav (artikel 25). Det gäller bl.a. krav som nationella centralbanker ställer på centrala motparter från tredjeland (artikel 25.2b b).

Svensk rätt innehåller inte något uttryckligt stöd för att Riksbanken ska få ställa sådana krav på centrala motparter från tredjeland som avses i EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister. Det bör därför införas sådana bestämmelser. Med en sådan ordning kan Riksbanken motverka allvarliga störningar av det finansiella systemet i Sverige.

Finansinspektionens beslut enligt EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten (5 §).

Eftersom det inte bör göras någon skillnad mellan Riksbankens beslut och Finansinspektionens beslut vid tillämpning av EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister anser regeringen, till skillnad från *Förvaltningsrätten i Stockholm*, att också beslut av Riksbanken bör få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

20.3 Likviditets- och kreditfaciliteter

Regeringens förslag: Riksbanken ska få tillhandahålla och ta ut avgifter för likviditets- och kreditfaciliteter som följer av tillsynsförordningen.

Riksbanken ska ge Finansinspektionen tillfälle att lämna synpunkter innan den tillhandahåller en likviditets- och kreditfacilitet.

Riksbanken ska få meddela föreskrifter om avgifterna.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (tillsynsförordningen) innehåller bestämmelser om kapitalkrav för kreditinstitut och värdepappersbolag (institut).

Kompletterande bestämmelser till tillsynsförordningen finns i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

Tillsynsförordningen innebär – såvitt nu är av intresse – att kreditinstitut ska uppfylla ett likviditetstäckningskrav (artikel 412.1). Enligt kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 när det gäller likviditetstäckningskravet för kreditinstitut gäller bl.a. att likviditetstäckningskravet ska vara lika med kvoten av ett instituts likviditetsbuffert

mot dess likviditetsutflöden under en stressperiod på 30 kalenderdagar och ska uttryckas i procent. För att få ingå i likviditetsbufferten ska likvida tillgångar uppfylla vissa krav. Vid tillämpning av förordning (EU) 2015/61 får institut vid beräkningen av likviditetsbufferten räkna med likviditetsfaciliteter (artikel 12) och kreditfaciliteter (artikel 19) som tillhandahålls av en centralbank i viss utsträckning. Svensk rätt innehåller inte något uttryckligt stöd för att Riksbanken ska få tillhandahålla sådana likviditets- och kreditfaciliteter som avses i förordning (EU) 2015/61. Det bör därför införas bestämmelser om detta. Med en sådan ordning kan institut vid beräkning av likviditetsbufferten få räkna med likviditets- och kreditfaciliteter som tillhandahålls av Riksbanken i viss utsträckning.

Riksbanken bör ge Finansinspektionen tillfälle att lämna synpunkter innan den beslutar om att tillhandahålla sådana faciliteter.

För att finansiera verksamheten bör Riksbanken få ta ut avgifter för faciliteterna och meddela föreskrifter om avgifterna.

20.4 Databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Regeringens förslag: Databaslagen ska anpassas till den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag. Utredningen föreslår inte att Riksbanken ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen i bankens verksamhet avseende det finansiella systemet.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: För Riksbankens övervakning och Finansinspektionens tillsyn finns hos Statistiska centralbyrån en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna. Uppgifter får bl.a. behandlas i databasen för sammanställning och analys om de behövs i Riksbankens verksamhet för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Riksbanken har direktåtkomst till de uppgifterna (2 och 6 §§ lagen [2014:484] om en databas för övervakning och tillsyn över finansmarknaderna, förkortad databaslagen). Eftersom uttrycket ett säkert och effektivt betalningsväsende utmönstras ur den nya riksbankslagen bör databaslagen ändras på så sätt att uppgifter får behandlas i databasen om de behövs i Riksbankens verksamhet avseende det finansiella systemet. Riksbanken bör också i fortsättningen ha direktåtkomst till sådana uppgifter.

I databasen får bl.a. behandlas uppgifter som har samlats in med stöd av 6 kap. 9 § första och andra styckena i 1988 års lag (3 § databaslagen). Eftersom 1988 års lag upphör bör hänvisningen i databaslagen ersättas med en hänvisning till motsvarande bestämmelser i den nya riksbankslagen.

20.5.1 Följdändringar

Regeringens förslag: Offentlighets- och sekretesslagen ska anpassas till den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Sekretess gäller för uppgift om innehav av finansiella instrument som har lämnats till en myndighet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada eller men och uppgiften har lämnats till följd av anmälnings-skyldighet enligt 9 kap. 5 § i 1988 års lag (32 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Med anledning av att det införs en ny riksbankslag bör sekretess gälla för uppgifter om innehav av finansiella instrument som har lämnats av ledamöter i fullmäktige, utom när det gäller ordföranden och vice ordföranden, och arbets- och uppdragstagare vid Riksbanken med stöd av den nya riksbankslagen.

Sekretess hos Statistiska centralbyrån i dess verksamhet enligt databas-lagen hindrar inte att en uppgift lämnas till Riksbanken i dess verksamhet för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende (30 kap. 8 a § offentlighets- och sekretesslagen). Eftersom uttrycket ett säkert och effektivt betalningsväsende tas bort från den nya riksbankslagen bör den sekretessbrytande bestämmelsen ändras till att avse uppgifter som lämnas till Riksbanken i dess verksamhet avseende det finansiella systemet, vilket är ett något vidare begrepp. Denna ändring korresponderar mot förslaget att uppgifter får behandlas i databasen för övervakning och tillsyn över finansmarknaderna om de behövs i Riksbankens verksamhet avseende det finansiella systemet (se avsnitt 20.4).

20.5.2 Sekretess vid övervakning av det finansiella systemet

Regeringens bedömning: Det behövs inte någon ny bestämmelse om sekretess för uppgifter som inhämtas för övervakning av det finansiella systemet.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det ska införas en ny sekretessbestämmelse till skydd för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden som förekommer i Riksbankens verksamhet med övervakning av det finansiella systemet.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens bedömning: Tillsynssekretessen på finansmarknadsområdet gäller för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos den som tillsynen avser, om det kan antas att denne lider skada om

uppgiften röjs. Sekretess gäller vidare för uppgift om ekonomiska eller personliga förhållanden för annan som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som myndighetens verksamhet avser (30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen). Begreppet tillsyn ska inte ges en alltför snäv tolkning utan får anses omfatta alla de fall där en myndighet har en övervakande eller styrande funktion (prop. 1979/80:2 Del A s. 233).

Utredningen föreslår att det ska införas en ny sekretessbestämmelse till skydd för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden som förekommer i Riksbankens verksamhet med övervakning av det finansiella systemet. Regeringen konstaterar emellertid att tillsynssekretessen gäller i Riksbankens verksamhet med övervakning av det finansiella systemet (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 233, prop. 2013/14:161 s. 36 och prop. 2015/16:5 s. 708). Det saknas därför skäl att införa en sådan ny sekretessbestämmelse som utredningen föreslår.

20.5.3 Sekretess vid fredstida krissituationer och höjd beredskap

Regeringens bedömning: Det behövs inte någon ny bestämmelse om sekretess för uppgifter om fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att det ska införas en ny sekretessbestämmelse för uppgifter som hänför sig till olika former av avvecklings-, betalnings- och clearingsystem som tillhandahålls av privata eller offentliga aktörer.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Svenska Bankföreningen och *Finansiell ID-Teknik BID AB* anser att uppgifterna ska omfattas av ett starkare sekretesskydd. *Finansiell ID-Teknik BID AB* anser dessutom att verksamheter hos de aktörer som är av särskild betydelse för genomförande av betalningar ska omfattas av sekretessen.

Försvarsmakten, *Riksbankens direktion*, *Svenska Journalistförbundet*, *Säkerhetspolisen* och *TU Medier i Sverige* avstyrker förslaget. *Försvarsmakten*, *Säkerhetspolisen* och *TU Medier i Sverige* anser att uppgifterna omfattas av sekretess, bl.a. försvarssekretess. *Svenska Journalistförbundet* menar att sekretessen har fått ett för brett tillämpningsområde och att det i vart fall inte finns skäl att inskränka meddelarskyddet. *Riksbankens direktion* menar att sekretessen har ett oklart tillämpningsområde och att det är oklart hur sekretessen förhåller sig till tillsynssekretessen.

Skälen för regeringens bedömning: I offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser om skydd för det allmännas intressen.

Det finns en allmän bestämmelse om sekretess vid fredstida krisplanering (18 kap. 13 § offentlighets- och sekretesslagen). Enligt den bestämmelsen gäller sekretess för uppgift som hänför sig till en myndighets verksamhet som består i risk- och sårbarhetsanalyser avseende fredstida krissituationer, planering och förberedelser inför sådana situationer eller hantering av sådana situationer, om det kan antas att det allmännas möjlig-

heter att förebygga och hantera fredstida kriser motverkas om uppgiften röjs.

Vidare gäller sekretess för uppgift som rör verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs (15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen).

I offentlighets- och sekretesslagen finns också bestämmelser om skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden.

Sekretess gäller för sådan uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som har lämnats till följd av särskild lagstiftning om uppgiftsskyldighet i frågor som rör samhällsplanering eller försörjningsberedskap eller försörjningsberedskap vid oljekriser, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs (38 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen).

Sekretess gäller vidare i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet, bl.a. för uppgift om affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser, om det kan antas att denne lider skada om uppgiften röjs (30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen). Sekretess gäller slutligen i en statlig myndighets verksamhet som består i övervakning eller kontroll för sådan uppgift om en enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden som på begäran har lämnats av någon som är skyldig att lämna uppgifter till myndigheten, om övervakningen eller kontrollen sker enligt viss lagstiftning på finansmarknadsområdet (30 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen).

Sammantaget bedömer regeringen att det finns bestämmelser som på ett tillfredsställande sätt skyddar uppgifter vid Riksbankens förberedelse inför och i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap för system för betalningar och transaktioner med finansiella instrument. Regeringen lämnar därför inte något förslag om en ny sekretessbestämmelse på området.

20.5.4 Sekretess vid anställning av riksbankschef och vice riksbankschef

Regeringens förslag: Sekretess ska gälla i ärende om anställning av riksbankschef och vice riksbankschef.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Svenska Journalistförbundet och *TU Medier i Sverige* avstyrker förslaget på den grunden att det är av stort allmänintresse att veta vilka personer som sökt men inte fått anställning som riksbankschef eller vice riksbankschef.

Skälen för regeringens förslag: Sekretess gäller i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplys-

ning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men. Sekretess gäller inte beslut i ärende eller uppgift om den som har fått anställningen. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tio år (39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen).

Offentlighetsprincipen är av mycket stor betydelse för allmänhetens insyn i statsförvaltningen, bl.a. i fråga om anställningsärenden. Allmänheten ska i så stor utsträckning som möjligt ha förutsättningar att bedöma att endast sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet beaktats vid en anställning. Varje inskränkning av offentligheten måste mot denna bakgrund alltid övervägas noga.

Det är direktionen, dvs. riksbankschefen och de vice riksbankscheferna som kollektivt, som leder Riksbankens verksamhet och beslut om anställning av riksbankschef och vice riksbankschefer är av stor strategisk betydelse för Riksbankens verksamhet. Riksbanken ansvarar för verksamhet av nationell karaktär och är av stort intresse för medborgarna.

Förslaget innebär att riksbankschefen och de vice riksbankscheferna i fortsättningen ska rekryteras i ett öppet anställningsförfarande.

Riksbankschefen och de vice riksbankscheferna bör rekryteras ur en grupp av mycket kvalificerade personer. Riksbankschefen och de vice riksbankscheferna har emellertid inte tidigare rekryterats i ett öppet anställningsförfarande och det får – på motsvarande sätt som vid rekrytering av myndighetschefer under regeringen (prop. 2009/10:56 s. 19 f.) – antas att offentlighet i ett sådant förfarande kommer att medföra att inte tillräckligt många kvalificerade personer anmäler sitt intresse. Mot den bakgrunden anser regeringen, till skillnad från *Svenska Journalistförbundet* och *TU Medier i Sverige*, att motsvarande sekretess som gäller vid anställning av myndighetschefer under regeringen bör gälla vid anställning av riksbankschef och vice riksbankschef, dvs. att huvudregeln bör vara att uppgifter om de som anmält intresse för dessa anställningar bör omfattas av sekretess. Genom förslaget ökas rekryteringsbasen vid anställning av riksbankschef och vice riksbankschefer och därmed förutsättningarna för att kunna anställa de lämpligaste personerna.

20.6 Fullmaktslagstiftningen

Regeringens förslag: Hänvisningen till 1988 års lag i lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden ska ersättas av en hänvisning till den nya riksbankslagen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår, i fråga om lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden, att regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter på vissa av Riksbankens ansvarsområden och utbetalningskort ska utvidgas och att uttrycket konungen ska utmönstras. Utredningen föreslår, i fråga om moratorielagen, att samverkansformerna ska gälla Riksbanken i stället för Riksbankens fullmäktige och, i fråga om växelprotestlagen, att lagen ska upphävas.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

I fråga om lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden avstyrker *Försvarsmakten*, *Kammarrätten i Stockholm* och *Riksbankens direktion* förslaget om att utvidga regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter på vissa av Riksbankens ansvarsområden. Remissinstanserna anser att förslaget i praktiken innebär att Riksbanken byter huvudman från riksdagen till regeringen under krigsförhållanden. *Försvarsmakten*, *Bankgirocentralen BGC AB*, *Kammarrätten i Stockholm* och *Pensionsmyndigheten* avstyrker förslaget om att utvidga regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter om utbetalningskort. *Kammarrätten i Stockholm* anser att förslaget kommer i konflikt med grundlagen och *Pensionsmyndigheten* anser att regleringen av utbetalningskort är föråldrad. *Riksgäldskontoret* anser att fler aktörer ska vara skyldiga att lösa in utbetalningskort vid höjd beredskap. *Försvarsmakten* och *Kammarrätten i Stockholm* avstyrker förslaget om att utmönstra uttrycket konungen.

I fråga om moratorielagen anser Riksbankens direktion att tillämpningsområdet för lagen bör utvidgas till att även gälla i fredstida krissituationer.

I fråga om växelprotestlagen anser Riksbankens direktion att lagen bör kvarstå. Enligt direktionen framgår det inte av utredningens förslag om växelprotestlagen vilar på internationella överenskommelser. Direktionen anser att behovet av fullmaktslagstiftning om växlar och checkar inte har utretts tillräckligt.

Skälen för regeringens förslag

Lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Bestämmelser om s.k. fullmaktslagstiftning finns i regeringsformen.

Är riket i krig eller krigsfara eller råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som riket har befunnit sig i, kan regeringen med stöd av bemyndigande i lag genom förordning meddela sådana föreskrifter i visst ämne som enligt grundlag annars ska meddelas genom lag. I en lag med ett sådant bemyndigande ska det noga anges under vilka förutsättningar bemyndigandet får utnyttjas (15 kap. 6 §). Ett sådant bemyndigande får inte vidaredelegeras till någon av regeringens myndigheter (15 kap. 8 §).

Lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden är en fullmaktslag. Den innebär att regeringen har föreskriftsrätt i fråga på vissa områden vid krigsförhållanden.

Enligt lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden får regeringen under krigsförhållanden meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper (2 §).

Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för regeringens bemyndigande ska utvidgas till Riksbankens verksamhet i stort.

I likhet med *Försvarsmakten*, *Kammarrätten i Stockholm* och *Riksbankens direktion* anser regeringen att det inte är lämpligt att tillämpningsområdet för regeringens bemyndigande ska utvidgas till Riksbankens verksamhet i stort, dvs. i praktiken att Riksbanken under krigsförhållanden byter huvudman, och att förslaget inte bör genomföras.

Enligt lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden får regeringen under krigsförhållanden föreskriva att Riksbanken ska vara skyldig

att inlösa olika former av utbetalningskort och att statliga myndigheter ska ta emot sådana kort som betalning (4 §).

Utredningen föreslår att Riksbanken vid höjd beredskap ska vara skyldig att inlösa utbetalningskort som har getts ut av staten och distribuerats till allmänheten och att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska få meddela föreskrifter på området.

En fullmaktslagstiftning karaktäriseras av att den innebär ett bemyndigande för regeringen att under krigsförhållanden meddela föreskrifter i visst ämne som enligt grundlag ska meddelas genom lag. Utredningens förslag innebär att det i lag fastställs att Riksbanken ska inlösa olika former av utbetalningskort i vissa fall och skyldigheten är inte beroende av regeringens föreskrifter. Till det kommer att regeringens bemyndigande inte är beroende av att det föreligger krigsförhållanden. Enligt regeringens mening har en sådan ordning inte karaktären av fullmaktslagstiftning och omfattas inte av bestämmelserna i 15 kap. regeringsformen. I likhet med Försvarsmakten, *Bankgirocentralen BGC AB*, Kammarrätten i Stockholm och *Pensionsmyndigheten* anser regeringen att förslaget inte kan genomföras och att nuvarande ordning därför ska fortsätta att gälla.

Regeringen anser att det inom ramen för detta lagstiftningsärende inte finns skäl att göra en allmän översyn av lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden, vilket *Riksgäldskontoret* efterfrågat. Vid sådant förhållande finns – som Försvarsmakten och Kammarrätten i Stockholm är inne på – inte heller skäl att se över 5 och 6 §§ lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden.

Lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden bör sammanfattningsvis kvarstå oförändrad utom när det gäller hänvisningen till 1988 års lag (2 §).

Växelprotestlagen och moratorielagen

Bestämmelser om växlar och checkar finns i växellagen (1932:130) och checklagen (1932:131). Enligt (1940:79) om utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest m.m. vid krig eller krigsfara (växelprotestlagen) gäller att regeringen, efter hörande av Riksbankens fullmäktige, under krigsförhållanden får meddela förordnande om utsträckning av tiden för uppvisande av växel och upptagande av protest till bevarande av växelfordran samt för uppvisande av check och företagande av annan åtgärd till bevarande av återgångsfordran på grund av check.

Enligt lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m.m. (moratorielag) gäller att regeringen, efter hörande av Riksbankens fullmäktige, under krigsförhållanden får meddela förordnande om anstånd med att fullgöra förpliktelse.

Utredningen föreslår, i fråga om moratorielagen, att den aktuella samverkansformen ska gälla Riksbanken, inte Riksbankens fullmäktige, och, i fråga om växelprotestlagen, att lagen ska upphävas. Det förra förslaget vilar på uppfattningen att Riksbankens organisation inte ska regleras i särlagstiftning. Det senare förslaget vilar på uppfattningen att växlar och checkar är ovanligt förekommande betalningsmedel och att det inte finns något behov av fullmaktslagstiftning om växlar och checkar.

I likhet med *Riksbankens direktion* anser regeringen att det i detta lagstiftningsärende inte finns skäl att lämna förslag om att växelprotestlagen bör upphävas.

Det aktualiserar frågan om det, i fråga om växelprotestlagen och moratorielagen, finns skäl att se över de aktuella samverkansformerna med Riksbanken och ta ställning till om de bör gälla Riksbanken som förvaltningsmyndighet, Riksbankens fullmäktige eller – som vid tillämpning av lagen om betalningsväsendet under krigsförhållanden (se ovan) – Riksbankens direktion. Sedan den 1 januari 1999 har Riksbanken en ny organisation. Den innebär att ärenden som inte ska avgöras av fullmäktige avgörs av direktionen och att direktionen kan besluta att ärenden får avgöras av riksbankschefen eller någon annan tjänsteman i Riksbanken (1 kap. 5 § i 1988 års lag).

Bestämmelserna om de aktuella samverkansformerna med Riksbankens fullmäktige i växelprotestlagen och moratorielagen står i överensstämmelse med Riksbankens organisation, som innebär att bankens ledningsstruktur består av fullmäktige och direktionen. Enligt regeringens mening saknas det därför tillräckliga skäl att, inom ramen för detta lagstiftningsärende, se över de aktuella samverkansformerna med Riksbanken.

Riksbankens direktionens förslag om att utöka moratorielagens tillämpningsområde ryms inte inom detta lagstiftningsärende.

20.7 Behandling av personuppgifter

Regeringens bedömning: Befintlig reglering på personuppgiftsområdet är tillräcklig för den personuppgiftsbehandling som kan komma att utföras av Riksbanken.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanser: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den.

Integritetsskyddsmyndigheten efterlyser en redogörelse för hur förslagen förhåller sig till regeringsformens bestämmelser om integritet och de unionsrättsliga bestämmelserna om behandling av personuppgifter, inbegripet en redogörelse för vilka avvägningar som ska göras avseende vilka personuppgifter som ska behandlas och hur behandlingen ska gå till i Riksbankens verksamhet.

Skälen för regeringens bedömning

Rättslig reglering

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), kallad EU:s dataskyddsförordning, utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU. Det huvudsakliga syftet med förordningen är att säkerställa en enhetlig skyddsnivå i EU och att undvika avvikelser som

hindrar den fria rörligheten av personuppgifter inom den inre marknaden. I dataskyddsförordningen regleras bl.a. grundläggande principer för behandling av personuppgifter, den registrerades rättigheter, personuppgiftsansvar, tillsyn över personuppgiftsbehandling och rätten för enskilda att få tillgång till rättsmedel. Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig i alla EU:s medlemsstater.

Dataskyddsförordningen kompletteras av nationell lagstiftning, bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

Utgångspunkten är att dataskyddsförordningen ska tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som sker helt eller delvis på automatisk väg eller ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1).

Dataskyddsförordningen är dock inte tillämplig på behandling av personuppgifter som är ett led i verksamhet som inte omfattas av unionsrätten, bl.a. frågor om Sveriges försvar. Enligt dataskyddslagen ska dock bestämmelserna i dataskyddsförordningen, i den ursprungliga lydelsen, och dataskyddslagen gälla även vid behandling av personuppgifter som utgör ett led i en verksamhet som inte omfattas av unionsrätten och i verksamhet som omfattas av avdelning V kapitel 2 i fördraget om Europeiska unionen. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen är därför tillämpliga även på behandling av personuppgifter i verksamhet som rör Sveriges försvar (artikel 2.2 i dataskyddsförordningen och 1 kap 2 § dataskyddslagen). Särskilda undantag från detta utvidgade tillämpningsområde har gjorts i 1 kap. 3 § dataskyddslagen för lagen (2007:258) om behandling av personuppgifter i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst, lagen (2007:259) om behandling av personuppgifter i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelse- och utvecklingsverksamhet och lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Regeringen beslutade den 9 september 2021 propositionen *Behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt* (prop. 2020/21:224). I propositionen föreslår regeringen nya lagar för behandlingen av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt. De nya lagarna, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2022, ska tillämpas i stället för dataskyddsförordningen och dataskyddslagen.

För att behandlingen av personuppgifter ska vara laglig krävs det att det finns en rättslig grund (artikel 6 i dataskyddsförordningen). En myndighet får behandla personuppgifter om behandlingen exempelvis är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen). Om personuppgiftsbehandlingen stödjer sig på artikel 6.1 c och e ska den rättsliga grunden fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt (artikel 6.3 a och b i dataskyddsförordningen). Vidare ska syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden, eller i fråga om artikel 6.1 e, vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.3 andra stycket i dataskyddsförordningen). Den nationella rätten måste vara proportionell i förhållande till det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3 andra stycket i dataskyddsförordningen).

Enligt regeringsformen är var och en skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket).

Riksbankens nuvarande verksamhet

Riksbanken bedriver i dag verksamhet i form av forskning och framtagande av statistik. Till grund för den verksamheten är företag skyldiga att lämna vissa uppgifter till Riksbanken (se avsnitten 7.5, 7.6 och 19.1).

För Riksbankens verksamhet finns Statistiska centralbyråns databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna. I den får personuppgifter inte behandlas (5 § lagen [2014:484] om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna).

Den nya riksbankslagen innebär ingen förändring av dessa verksamheter i fråga om uppgifter som samlas in av Riksbanken.

Utredningen väcker frågan om uppgifter om privatpersoners skuldsättning och ekonomi som samlas in på aggregerad nivå utgör behandling av personuppgifter. *Integritetsskyddsmyndigheten* påpekar att även insamling av sådana uppgifter kan vara behandling av personuppgifter om de direkt eller indirekt kan identifiera en fysisk person, t.ex. om det finns en kodnyckel. Myndigheten anför vidare att även om kodnyckeln förstörs kan det vara möjligt att genom s.k. bakvägsidentifiering hänföra en uppgift till en identifierbar fysisk person, dvs. en personuppgift, och att det kan vara svårt att helt och hållet anonymisera personuppgifter på ett sådant sätt att dataskyddsförordningen inte blir tillämplig. Regeringen konstaterar att i den utsträckning uppgifter om privatpersoners skuldsättning och ekonomi är anonymiserade handlar det inte om behandling av personuppgifter. Detta förutsätter emellertid – som *Integritetsskyddsmyndigheten* framhåller – att kodnyckeln är förstörd och att bakvägsidentifiering inte är möjlig. Enligt utredningen är det i princip bara anonymiserade uppgifter om privatpersoners skuldsättning och ekonomi som samlas in. Enligt regeringens mening behövs därför ingen ytterligare reglering på området.

Det ska i sammanhanget framhållas att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att ta ställning till möjligheten att framställa individbaserad statistik över hushållens tillgångar och skulder (dir. 2021:4).

Verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar

När det gäller företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar föreslås att Riksbanken, i den omfattning som krävs för att allmänheten ska kunna göra betalningar vid höjd beredskap, ska få besluta hos vilka arbets- eller uppdragsgivare som allmän tjänsteplikt ska fullgöras och vilka arbets- eller uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt (se avsnitt 11.3). Riksbanken kommer i denna verksamhet att behöva samla in uppgifter om namn och personnummer på personer från företag som bedriver verksamhet som kan vara av särskild betydelse för genomförandet av betalningar och företagen är i denna del uppgiftsskyldiga mot Riksbanken (se avsnitt 19.1).

Den behandling av personuppgifter som Riksbanken kan komma att genomföra bedöms som nödvändig för att utföra den nya beredskapsverk-

samheten och den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter är att den är nödvändig för att utföra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning (artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen). Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifter kommer att fastställas i nationell rätt på det sätt som krävs enligt dataskyddsförordningen (artikel 6.3) genom den nya bestämmelsen om rätt för Riksbanken att besluta om allmän tjänsteplikt för arbets- eller uppdragstagare hos vissa företag. Ändamålet för personuppgiftsbehandlingen, att allmänheten ska kunna göra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, framgår av bestämmelsen. Det bedöms att kravet på att den nationella rätten ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas, är uppfyllt (artikel 6.3 i dataskyddsförordningen).

Personnummer får behandlas utan samtycke endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet för behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl (artikel 87 i dataskyddsförordningen och 3 kap. 10 § dataskyddslagen). Ändamålet med behandlingen är att Riksbanken ska kunna planera för och fatta beslut om allmän tjänsteplikt. Det bedöms att behandlingen av personnummer är klart motiverat med hänsyn till det ändamålet.

Riksbanken bör därför få behandla uppgifter om personnummer om det sker inom ramen för ett ärende om krigsplacering.

Riksbanken bör vara personuppgiftsansvarig för den personuppgiftsbehandling som den nya verksamheten medför.

Sammantaget bedöms den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske inom ramen för Riksbankens verksamhet avseende företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar vara förenlig med dataskyddsförordningen och någon ytterligare reglering på personuppgiftsområdet behövs inte.

Enligt regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket). Vid bedömningen av vad som kan anses utgöra kartläggning av den enskildes personliga förhållanden enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen bör flera omständigheter vägas in, t.ex. storleken på uppgiftssamlingen, andelen av landets befolkning som omfattas och i vilken utsträckning uppgifterna är tillgängliga för myndigheten.

Regeringen bedömer att den personuppgiftsbehandling som kommer att ske som en följd av den föreslagna lagändringen inte kommer att ha en sådan omfattning eller omfatta en sådan stor krets av personer att den kan sägas utgöra en kartläggning av den enskildes personliga förhållanden enligt vad som avses i nämnda bestämmelse.

Tillgången till personuppgifter kommer därtill att vara begränsad på så sätt att endast personer som arbetar med dessa frågor hos Riksbanken kommer att ha tillgång till uppgifterna.

21 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

21.1 Ikraftträdandebestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2023.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att Riksbanken ska få tillhandahålla och offentliggöra referensvärden den 1 juli 2021.

Remissinstanser: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Riksbankens direktion anser att Riksbanken ska få besluta om krigsplacering av sin egen personal och om krav på en central motpart från tredjeland före den 1 januari 2023.

Skälen för regeringens förslag: I denna proposition föreslås en ny riksbankslag och ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen. Ändringarna i regeringsformen och riksdagsordningen kan träda i kraft först den 1 januari 2023. Till skillnad från *Riksbankens direktion* anser regeringen att det är lämpligt att alla lagändringar bör träda i kraft vid en och samma tidpunkt, dvs. den 1 januari 2023.

I det avseendet ska framhållas att Riksbankens beslut om att krigsplacera sin egen personal är en ensidig åtgärd med stöd av anställningsavtalet som inte förutsätter författningsstöd.

21.2 Övergångsbestämmelser

21.2.1 Lagliga betalningsmedel

Regeringens förslag: Kontanter som har getts ut före ikraftträdandet ska fortfarande vara lagliga betalningsmedel, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

Utredningen föreslår inte någon övergångsbestämmelse om att kontanter som getts ut före ikraftträdandet fortfarande ska vara lagliga betalningsmedel.

Remissinstanserna: *Riksbankens direktion* anser att det behövs en övergångsreglering för minnes- och jubileumsmünt som har getts ut före ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med *Riksbankens direktion* anser regeringen att det behövs en övergångsbestämmelse för lagliga betalningsmedel. Den bör emellertid gälla alla slag av kontanter och inte vara begränsad till minnes- och jubileumsmünt. Kontanter som har getts ut före ikraftträdandet bör därför fortfarande vara lagliga betalningsmedel, om inte något annat är särskilt föreskrivet.

Regeringens förslag: En ledamot i direktionen som har utsetts före ikraftträdandet ska kvarstå som sådan ledamot under den tid som han eller hon har utsetts för och får utses på nytt två gånger.

Direktionen får bestå av sex ledamöter fram till utgången av 2028.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Förslaget innebär att direktionen ska bestå av fem ledamöter och att ledamöter endast ska kunna utses på nytt en gång. Den som tidigare har varit ledamot ska dock kunna utses till riksbankschef.

För att säkerställa kontinuitet i Riksbankens arbete bör ledamot som har utsetts före ikraftträdandet få kvarstå som sådan under den tid som han eller hon har utsetts för och omvalsbegränsningen bör tillämpas på tillsättningar som sker först efter ikraftträdandet.

För att fullmäktige ska kunna säkerställa att direktionen även med fem ledamöter består av ledamöter med kompetens inom Riksbankens hela verksamhetsområde bör direktionen få bestå av sex ledamöter under en övergångsperiod. Övergångsperioden bör vara så lång att samtliga ledamöters mandatperioder hinner löpa ut under den tiden och bör därför löpa ut den 31 december 2028.

21.2.3 Eget kapital och årsredovisning

Regeringens förslag: Lagändringarna i fråga om budget och redovisning ska tillämpas för första gången för räkenskapsåret 2023.

Den 1 januari 2023 ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor och reservfonden till noll kronor.

Om Riksbankens eget kapital för räkenskapsåret 2023 överstiger den målsatta nivån om 60 miljarder kronor, ska överskjutande belopp ingå i balanserade vinstmedel.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna i fråga om budget och redovisning bör tillämpas för första gången för räkenskapsåret 2023. Vid ingången av det året, dvs. den 1 januari 2023, ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor. Eftersom reservfonden används för att realvärdessäkra det bundna kapitalet bör fonden vid samma tidpunkt uppgå till noll kronor.

Om det egna kapitalet för räkenskapsåret 2023 överstiger målnivån på 60 miljarder kronor bör överskjutande medel överföras till balanserade vinstmedel. Någon utdelning till staten kommer således inte att ske av dessa medel. Vid utgången av räkenskapsåret 2023 bör det därför finnas 40 miljarder kronor i grundfonden, noll kronor i reservfonden och den del

21.2.4 Befintliga valutalån hos Riksgäldskontoret

Regeringens förslag: Om summan av utestående lån i utländsk valuta till valutareserven per den 1 januari 2023 överskrider begränsningen om fem procent av BNP ska lån motsvarande den överskjutande delen återbetalas i takt med att de förfaller till betalning.

Om det vid ikraftträdandet av den nya riksbankslagen finns synnerliga skäl, får Riksbanken behålla även de valutalån som gör att låneutrymmet överskrids.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag. Utredningens förslag har emellertid en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Nuvarande valutalån hos Riksgäldskontoret vid tidpunkten för ikraftträdandet ska prövas mot bestämmelserna i den nya riksbankslagen. Skulle summan av Riksbankens valutalån hos Riksgäldskontoret, när den nya riksbankslagen träder i kraft, överstiga låneutrymmet, dvs. fem procent av BNP, ska lånen återbetalas i den takt de förfaller till dess att lånesumman ryms under låneutrymmet.

21.2.5 Internationella valutafonden

Regeringens bedömning: Det behövs ingen övergångsbestämmelse om att Riksbanken ska ta upp lån hos Riksgäldskontoret för krediter som lämnas till IMF och återbetalning av dessa lån ska tillämpas endast avseende sådana transaktioner som görs efter ikraftträdandet.

Utredningens förslag överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att bestämmelserna om att Riksbanken ska ta upp lån hos Riksgäldskontoret för krediter som lämnas till IMF och återbetalning av dessa lån ska tillämpas endast avseende sådana transaktioner som görs efter ikraftträdandet.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: I avsnitt 12.2.2 föreslås, i fråga om IMF, att Riksbanken ska besluta om upplåning i syfte att finansiera IMF:s verksamhet, att Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av sådan upplåning och att Riksbanken ska återbetala lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Det ligger i förslagets konstruktion att det avser transaktioner efter ikraftträdandet. Någon övergångsbestämmelse som utredningen föreslår behövs därför inte.

Regeringens förslag: Äldre bestämmelser om sekretess ska gälla för uppgifter som har lämnats före ikraftträdandet.

Utredningen föreslår inte att äldre bestämmelser om sekretess ska gälla för uppgifter som har lämnats före ikraftträdandet.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Skälen för regeringens förslag: Sekretess bör fortfarande gälla för uppgift om innehav av finansiella instrument som har lämnats före ikraftträdandet med stöd av 1988 års lag (9 kap. 5 §).

21.2.7 Årlig revision

Regeringens förslag: Lagändringarna i fråga om revisionsberättelsen för Riksbanken ska tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

Utredningen föreslår inte att lagändringarna i fråga om revisionsberättelsen för Riksbanken ska tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

Remissinstanserna: *Riksrevisionen* anser att lagändringarna i fråga om revisionsberättelsen för Riksbanken ska tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser, i liket med *Riksrevisionen*, att lagändringarna i fråga om revisionsberättelsen för Riksbanken bör tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

21.2.8 Databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Regeringens förslag: Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för uppgifter som har samlats in med stöd av 1988 års lag.

Utredningen föreslår inte att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för uppgifter som har samlats in med stöd av 1988 års lag.

Remissinstanserna: *Riksbankens direktion* och *Statistiska centralbyrån* anser att äldre bestämmelser fortfarande bör gälla för uppgifter som har samlats in med stöd av 1988 års lag.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med *Riksbankens direktion* och *Statistiska centralbyrån* anser regeringen att uppgifter som samlats in med stöd av 1988 års lag också i fortsättningen bör få behandlas i databasen för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna.

Regeringens bedömning: Förslaget innebär ökade kostnader för Riksbanken för depåer, övervakning av hantering av kontanter och kris- och beredskapsfrågor. Förslaget medför inga ökade kostnader för övriga myndigheter eller domstolar.

Förslaget medför ökade kostnader för de berörda företagen.

Förslaget innebär att Riksbanken kan bidra till hållbar utveckling på finansmarknaden.

Utredningens bedömning överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen bedömer att förslaget om utvidgad granskning för Riksrevisionen medför ökade kostnader om ca en miljon kronor.

Remissinstanser: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den.

Konkurrensverket menar att det bör analyseras vilka effekter som förslagen får för konkurrensen mellan företag. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* och *Riksgäldskontoret* anser att finansutskottet bör tilldelas ytterligare resurser för att kunna utföra den utökade granskningen som föreslås. *Regelrådet* anser att konsekvensanalysen brister i fråga om effekter för företagen. *Riksbankens direktion* framhåller att Riksbanken kommer att få ökade kostnader för depåverksamheten och det övergripande ansvaret för kontanthantering. *Riksbankens fullmäktige* anser att det inte går att bedöma kostnaden för den utvidgade granskningen och att kostnaden dessutom kan variera över tid. *Riksrevisionen* anser att förslaget medför ökade kostnader för den utvidgade granskningen.

22.1 Samhällsekonomiska och offentligfinansiella effekter

Förslaget innebär bl.a. att mål, uppgifter och befogenheter för Riksbankens olika verksamhetsområden tydliggörs och att det klargörs hur Riksbankens ansvarsområden förhåller sig till Finansinspektionens och Riksgäldskontorets ansvarsområden. Detta bedöms ha positiva samhällsekonomiska effekter.

När det gäller offentligfinansiella effekter är det via Riksbankens årliga utdelning som effekterna uppstår på statens budgetsaldo och det statliga finansiella sparandet (enligt nationalräkenskapernas definition). Enligt nuvarande riktlinjer för vinstutdelning ska 80 procent av de fem senaste årens genomsnittresultat före bokslutsdispositioner delas ut till staten. Under den senaste femårsperioden har vinstutdelningen till staten varierat mellan 2,3 miljarder kronor och 6,8 miljarder kronor per år. Enligt förslaget ska Riksbanken dela ut den vinst som, efter finansiella avsättningar, överskrider målnivån för det eget kapitalet (60 miljarder kronor, realvärdesäkrat). Riksbankens resultat beror i sin tur i hög utsträckning på Riksbankens åtgärder inom olika verksamhetsområden, kontantanvändningen i samhället och på ränteutvecklingen. Det är därför oklart vilken effekt förslagen har.

I den nya riksbankslagen föreslås nya bestämmelser om en skyldighet för Riksbanken att begära att riksdagen återställer bankens egna kapital när det redovisade egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån. Sannolikheten för att Riksbanken kommer att behöva göra en sådan framställan bedöms som låg. Riksdagen beslutar hur mycket medel som behöver tillskjutas och detta kommer att bero på behovet av kapital vid det aktuella tillfället. I det fall riksdagen beslutar om att tillskjuta medel till Riksbanken bedöms statsskulden öka i paritet med de medel som tillskjuts.

Enligt förslaget får Riksbanken låna utländsk valuta av Riksgäldskontoret upp till ett belopp som motsvarar fem procent av BNP i syfte att förstärka valutareserven. Detta belopp får tillfälligt överskridas om det finns synnerliga skäl. Beroende på hur Riksbanken väljer att finansiera valutareserven kommer alltså inte upplåningen av utländsk valuta i normalfallet att påverka övriga delar av statsskultsförvaltningen i någon större utsträckning. Dessutom ska Riksbanken kompensera Riksgäldskontoret fullt ut för valutalånens räntekostnader.

Om Riksbanken, på grund av ökad finansiell oro och svaga offentliga finanser, begär valutalån från Riksgäldskontoret i stor omfattning, skulle detta dock kunna få konsekvenser för upplåningsverksamheten, eftersom statens möjligheter att ta upp lån i utländsk valuta kan vara mer begränsade då än vid normala förhållanden. Under sådana förhållanden är skyldigheten för Riksbanken att inhämta yttrande från Riksgäldskontoret, kring de kostnader och risker som den planerade upplåningen innebär för de samlade offentliga finanserna, av särskilt stor betydelse. Den föreslagna proportionalitetsprincipen för Riksbankens verksamhet spelar också roll i sådana situationer där de offentliga finanserna är ansträngda.

Regeringen föreslår vidare att nya åtaganden till IMF ska tas upp på statens balansräkning genom att medlen löpande lånas upp av Riksgäldskontoret och därmed innebär den föreslagna förändringen att nya åtaganden gentemot IMF kommer att påverka statens budgetsaldo och den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Riksgäldskontoret ska sedan låna ut beloppet mot en ersättning som motsvarar den ränta som Riksbanken erhåller från IMF. Riksbanken blir i det avseendet närmast att betrakta som en betalningsförmedlare. Detta innebär att Riksbanken kan ha en mindre valutareserv och att räntekostnaderna för den därmed kommer att minska. Risken för att kreditförluster skulle uppstå med anledning av dessa lån bedöms som mycket låg. Om detta skulle medföra kreditförluster påverkas dock inte Riksbankens resultat. I stället belastar sådana förluster statens budgetsaldo och finansiella sparande direkt. Till skillnad från den nuvarande riksbankslagen innebär den föreslagna förändringen att de offentliga finanserna i händelse av eventuella kreditförluster påverkas direkt, istället för indirekt genom Riksbankens resultat. Även räntenettet i Riksgäldskontorets in- och utlåning för åtagandena i IMF kommer att påverka statens budget direkt i stället för indirekt via Riksbankens resultat. Räntenettet kan vara positivt eller negativt. Omslutningen av lånen till IMF är normalt relativt liten och stabil sett i förhållande till statens samlade upplåning. Från 2012 till 2020 har åtagandena till IMF för tolv månadersperioder varierat mellan ca -4 miljarder kronor till ca 8 miljarder kronor. Hur stor upplåningen blir beror på vilka beslut som fattas av IMF utifrån hur världsekonomin utvecklas.

Prop. 2021/22:41 Vid en nedgång i världsekonomin kan utlåningen ökas väsentligt men så stora ökningarna bedöms som osannolika.

Förslaget innebär att finansutskottets granskning av Riksbanken ska stärkas och omfatta hela Riksbankens verksamhet. Finansutskottet har redan i dag ansvar för att granska Riksbankens verksamhet och förslaget innebär därför ett förtydligande av att granskningen ska avse hela bankens verksamhet. I likhet med *LO* och *Riksgäldskontoret* anser regeringen att finansutskottet bör ges utökade resurser för dess granskningsuppdrag. Utredningen har bedömt att utskottets resurser bör ökas med sammanlagt 5 miljoner kronor fr.o.m. 2023. Det är Riksdagsstyrelsen som gör bedömningen hur stora anslag som krävs för Riksdagsförvaltningen.

22.2 Effekter för förvaltningsmyndigheter och domstolar

Förslagen innebär att Riksbankens ansvarsområden kommer att framgå av den nya riksbankslagen. Flertalet av dessa innebär förtydliganden och handlar om verksamheter som Riksbanken med stöd av sitt mandat i 1988 års lag redan bedriver. Detta gäller främst Riksbankens ansvar för finansiell stabilitet. Arbetet på dessa områden bör alltså inte innebära några ökade kostnader för Riksbanken. Emellertid kommer, som *Riksbankens direktion* framhåller, bankens nya ansvar för depåer, övervakning av hantering av kontanter och kris- och beredskapsfrågor att medföra ökade kostnader.

Det nya ansvaret för depåverksamhet bedöms medföra merkostnader om 10–30 miljoner kronor per år, beroende på om verksamheten drivs i egen regi eller genom utkontraktering. Det nya ansvaret för övervakning av hantering av kontanter bedöms medföra begränsade merkostnader för Riksbanken. Det nya ansvaret för kris- och beredskapsfrågor bedöms medföra merkostnader motsvarande 15–20 årsarbetskrafter. Riksbankens kostnader exklusive räntekostnader som följer av förslagen bedöms sammanlagt uppgå till ca 35–65 miljoner kronor per år under 2023–2027 och beräknas belasta statens finanser med lika mycket genom minskad utdelning från Riksbanken. Jämfört med det genomsnittliga redovisade resultatet för Riksbanken under 2014–2018 på 3,9 miljarder kronor per år, motsvarar dessa ökade kostnader ett försämrat resultat på 1,0–1,5 procent per år.

Till skillnad från *Riksrevisionen* anser regeringen att förslaget om att Riksrevisionens årliga granskning av Riksbankens årsredovisning ska omfatta en prövning av om fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat bör godkännas och om förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter inte medför några väsentliga merkostnader för Riksrevisionen.

Förslaget om att utvidga fullmäktiges granskning kan medföra ökade kostnader för fullmäktige. I likhet med *Riksbankens fullmäktige* anser regeringen att merkostnaderna är svåra att beräkna.

Förslagen medför inga ökade kostnader för förvaltningsmyndigheter under regeringen, t.ex. Arbetsförmedlingen, Finansinspektionen, För-

Utöver de beslut som redan i dag kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol innebär förslagen att även beslut om kassakrav, och sanktionsavgift i fråga om kassakrav och beslut som avser krav på centrala motparter i tredjeland kan överklagas. Sådana beslut bedöms inte leda till några överklaganden. Eventuella merkostnader för Sveriges Domstolar ska därför hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

22.3 Effekter för företag och konkurrensen mellan företag

Regelrådet anser att konsekvensanalysen brister i fråga om effekter för företagen. *Konkurrensverket* menar att det bör analyseras vilka effekter som förslagen får för konkurrensen mellan företagen.

Förslagen innebär att en större krets företag ska lämna uppgifter till Riksbanken och att företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar får ett krisplaneringsansvar. Det kan medföra ökade kostnader för de företag som omfattas av förslagen. Riksbanken bör se till att kostnaderna för företagen står i proportion till nyttan med åtgärderna. Vilka företag som ska omfattas av förslagen kommer emellertid att regleras i Riksbankens föreskrifter. Dessa ska föregås av en konsekvensanalys som i fråga om företagen ska innehålla följande: 1) antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen, 2) vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader, 3) vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen, 4) i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen, 5) hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen och 6) om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning.

22.4 Effekter för jämställdheten mellan män och kvinnor

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för en hållbar utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. Ekonomisk och social jämlikhet mellan kvinnor och män bidrar till alla dimensioner av hållbar utveckling (Agenda 2030, mål 5).

Förslaget om en ny riksbankslag innebär att ledamöterna i direktionen ska anställas genom ett öppet ansökningsförfarande. Transparenta rekryteringsprocesser gynnar jämställd representation. (Ett sekel av rösträtt och valbarhet, Jämställdhetsmyndighetens rapport 2021:1, s. 18). Det skapar förutsättningar för en modern organisation, vilket i sin tur bidrar till att öka jämställdheten mellan män och kvinnor.

22.5 Effekter för klimatet

Klimatpolitiska rådet har i sin klimatpolitiska rapport för 2021 rekommenderat att klimatperspektivet ska inkluderas i den nya riksbankslagen.

Förslaget om en ny riksbankslag innebär att Riksbanken ska identifiera hot mot hållbar utveckling. Dessa får beaktas i verksamheten och innebär att Riksbanken kan bidra till hållbar utveckling på finansmarknaden.

Om samhällsekonomin utvecklas på ett ohållbart sätt, t.ex. vad gäller klimatpåverkan, kan det innebära ett långsiktigt hot mot såväl den ekonomiska utvecklingen i stort som stabiliteten i det finansiella systemet. Med en hållbar utveckling avses långsiktig miljömässig, social och ekonomisk utveckling. För att det finansiella systemet ska fungera väl och kunna utföra sina grundläggande funktioner som kapitalförsörjning och riskhantering, krävs att hänsyn tas till risker som kan hota en hållbar utveckling. Sådana hållbarhetsrisker kan påverka t.ex. försäkringsmarknaden och värdet på finansiella tillgångar som exempelvis banker har. En centralbank har genom sina uppgifter goda förutsättningar att analysera och ta initiativ till diskussioner kring hållbarhetsfrågor i det finansiella systemet. Riksbanken bör delta i diskussioner med andra centralbanker om implikationerna av klimatförändringarna. Det kan nämnas att det finns ett nätverk för centralbanker och tillsynsmyndigheter vad gäller miljöhänsyn inom det finansiella systemet.

22.6 Överensstämmelse med unionsrätten

Förslagen står i överensstämmelse med unionsrätten.

23 Författningskommentar

23.1 Förslaget till lag om ändring i regeringsformen

8 kap.

13 § Riksdagen kan *bemyndiga* Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess *ansvarsområden* enligt 9 kap. och dess *övriga uppgifter i fråga om det finansiella systemet, kontanter och andra betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet*

Riksdagen kan bemyndiga riksdagens myndigheter att meddela föreskrifter som avser förhållanden inom riksdagen eller dess myndigheter.

Paragrafen reglerar riksdagens möjlighet att delegera normgivningsmakt till Riksbanken. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Riksbanken är en myndighet under riksdagen och myndighetens verksamhet regleras i lag, framför allt den nya riksbankslagen. Ändringarna i *första stycket* innebär att riksdagen genom lag kan bemyndiga Riksbanken att meddela föreskrifter avseende de ansvarsområden som Riksbanken har enligt 9 kap. regeringsformen och dess övriga uppgifter i fråga om det finansiella systemet, kontanter och andra betalningsmedel, fredstida krissituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet. Med

detta avses de uppgifter som tilldelats banken genom 2–6 kap. i den nya riksbankslagen. Prop. 2021/22:41

9 kap.

13 § Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken ansvarar för att

1. utforma och genomföra penningpolitiken,
2. genomföra valutainterventioner,
3. inneha och förvalta en valutareserv,
4. främja ett väl fungerande betalningssystem, och
5. utföra andra grundläggande uppgifter som följer av särskild lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbanken. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Ändringarna i första stycket andra meningen innebär ett förtydligande av gällande rätt (se prop. 1997/98:40 s. 76).

Punkterna 1 och 2 motsvarar artikel 127.2 första och andra strecksatsen i EUF-fördraget. Bestämmelser om penningpolitik och valutainterventioner finns i 2 kap. i den nya riksbankslagen. Med valutainterventioner avses köp eller försäljning av utländsk valuta, utländska statspapper eller finansiella derivatinstrument som avser valutor, varvid svenska kronor utgör det ena ledet i transaktionen, i syfte att påverka kronans växelkurs.

Punkt 3 motsvarar artikel 127.2 tredje strecksatsen i EUF-fördraget. Bestämmelser om Riksbankens valutareserv finns i 10 kap. 1–4 §§ i den nya riksbankslagen.

Punkt 4 motsvarar artikel 127.2 fjärde strecksatsen i EUF-fördraget. Bestämmelser om system för avveckling av betalningar finns i 3 kap. i den nya riksbankslagen.

I *punkt 5* finns en hänvisning till andra grundläggande uppgifter som följer av särskild lag. Med särskild lag avses den nya riksbankslagen och med grundläggande uppgifter avses för närvarande att samla in den statistik som behövs enligt artikel 5 i ECBS-stadgan (se 1 kap. 10 § i den nya riksbankslagen).

De nuvarande bestämmelserna i första stycket tredje meningen samt andra till fjärde styckena tas bort och ersätts av 15 och 16 §§.

14 § Endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt. Föreskrifter om utgivning och giltighet av sedlar och mynt meddelas genom lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens ensamrätt att ge ut sedlar och mynt (kontanter). Övervägandena finns i avsnitt 5.

Ändringarna i normgivningsbestämmelsen i *andra meningen* förtydligar att föreskrifter om utgivning och giltighet av kontanter ska meddelas genom lag.

Med utgivning och giltighet avses t.ex. tryckning av sedlar och prägning av mynt samt kontanters valörer och rättsliga status som lagligt betalningsmedel. Bestämmelser om kontanter finns i 4 kap. i den nya riksbankslagen. Bestämmelsen i *andra meningen* omfattar inte utformningen av eller förutsättningar för inlösen av kontanter. Riksdagen kan därför delegera rätten att meddela föreskrifter om utformningen av eller förutsättningar för inlösen av kontanter till Riksbanken (8 kap. 13 § första stycket regeringsformen och 13 kap. 1 § 6 i den nya riksbankslagen).

15 § Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som den ansvarar för enligt 13 §. Inom dessa ansvarsområden får Riksbanken inte heller begära eller ta emot instruktioner från någon.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om det s.k. instruktionsförbudet. Övervägandena finns i avsnitt 5.

Första meningen motsvarar hittillsvarande 9 kap. 13 § första stycket tredje meningen. Bestämmelsen förtydligar att instruktionsförbudet i artikel 130 i EUF-fördraget omfattar de ansvarsområden som följer av unionsrätten.

Andra meningen, som är ny, motsvarar 3 kap. 2 § i 1988 års riksbankslag och innebär att också den andra sidan av instruktionsförbudet i artikel 130 i EUF-fördraget, dvs. centralbankens skyldighet att inte söka instruktioner, regleras i bestämmelsen.

16 § Riksbanken har elva fullmäktige, som väljs av riksdagen. Riksbanken leds av en direktion, som utses av fullmäktige.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet. Om riksdagen vägrar en fullmäktig ansvarsfrihet är han eller hon därmed skild från sitt uppdrag. Fullmäktige får skilja en ledamot av direktionen från anställningen endast om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

Föreskrifter om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas genom lag.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om Riksbankens direktion och fullmäktige. I paragrafen finns också en bestämmelse med krav på lagform för föreskrifter om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet.

Paragrafen motsvarar i sak hittillsvarande 9 kap. 13 § andra, tredje och fjärde styckena.

23.2 Förslaget till lag om ändring i riksdagsordningen

7 kap.

9 § Finansutskottet ska bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för beslut om statens budget, och

2. Riksbankens verksamhet.

Utskottet ska dessutom

1. följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet,

2. bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena,

3. granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten, och

4. sammanställa riksdagens beslut om statens budget.

Ytterligare bestämmelser om utskottets uppgifter finns i regeringsformen och denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om finansutskottets beredning av vissa ärenden. Övervägandena finns i avsnitt 17.1.

Varje utskott följer upp och utvärderar riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde (4 kap. 8 § regeringsformen). *Andra stycket 1*, som är ny, förtydligar att finansutskottet ansvarar för att följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet. Granskningen bör avse Riksbankens måluppfyllelse och effektivitet.

Bestämmelser om Riksrevisionens granskning av Riksbanken finns i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Det står emellertid finansutskottet fritt att lägga Riksrevisionens granskning till grund för sin egen uppföljning och utvärdering.

Övriga ändringar är redaktionella.

23.3 Förslaget till lag om Sveriges riksbank

1 kap.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Sveriges riksbanks (Riksbanken) verksamhet, organisation och kapital. I lagen finns också bestämmelser om finansiella företag, företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige och företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens innehåll. Paragrafen utformas efter synpunkter från *Lagrådet*.

Av paragrafen följer lagens innehåll i huvuddrag.

2 § Med finansiella företag avses

1. juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen,
2. utländska juridiska personer som
 - a) i hemlandet står under motsvarande tillsyn som de företag som avses i 1, och
 - b) bedriver verksamhet i Sverige,
3. AP-fonder, och
4. Svenska skeppshypotekskassan.

Paragrafen innehåller en definition av finansiella företag. Paragrafen utformas efter synpunkter från *Lagrådet*. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 1 § i 1988 års lag med den skillnaden att kretsen av företag utvidgas.

Punkt 1 gäller juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen, dvs. företag som bedriver tillståndspliktig verksamhet på finansmarknadsområdet såsom kreditinstitut. Motsatsvis omfattar bestämmelsen inte företag som ska ansöka om registrering av sin verksamhet hos Finansinspektionen, t.ex. enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet.

Punkt 2 gäller utländska juridiska personer som i hemlandet står under motsvarande tillsyn som de företag som avses i 1 och som bedriver olika slag av gränsöverskridande verksamhet i Sverige. Bestämmelsen omfattar t.ex. utländska kreditinstitut som bedriver verksamhet från filial i Sverige eller utländska kreditinstitut som tillhandahåller tjänster i Sverige utan att inrätta filial här. Bestämmelsen gäller oavsett om företagets hemland är ett land inom eller utanför EES.

Punkt 3 gäller AP-fonderna. De är myndigheter under regeringen som regleras i lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) och lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden. En av AP-fonderna, Sjunde AP-fonden, står dessutom under tillsyn av Finansinspektionen.

Punkt 4 gäller Svenska skeppshypotekskassan. Det är en offentligrättslig juridisk person som regleras i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan och som står under tillsyn av Finansinspektionen.

3 § Riksbanken är enligt 9 kap. 13 § regeringsformen rikets centralbank och en myndighet under riksdagen.

Riksbanken har tillgångar som den förvaltar. Staten garanterar Riksbankens förpliktelser.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens ställning. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Första stycket, som motsvarar 1 kap. 1 § i 1988 års lag, innehåller en upplysningsbestämmelse.

Andra stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, klargör att Riksbanken finansierar sin egen verksamhet och är finansiellt oberoende i förhållande till staten (se 8–10 kap.). Att staten garanterar Riksbankens förpliktelser är en följd av att Riksbanken är en förvaltningsmyndighet under riksdagen (jfr prop. 1973:90 s. 352 och 1986/87:143 s. 63).

I och med att Riksbanken är en myndighet under riksdagen, dvs. en offentligrättslig juridisk person, kan banken ingå avtal med privata och offentliga aktörer.

4 § Riksbanken ingår i Europeiska centralbankssystemet och är delägare i Europeiska centralbanken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens förhållande till det Europeiska centralbankssystemet (ECBS). Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innehåller en upplysningsbestämmelse. ECBS utgörs av Europeiska centralbanken (ECB) och nationella centralbanker, inbegripet Riksbanken. ECB är i sin tur en unionsrättslig juridisk person och det är bara de nationella centralbankerna som får teckna och inneha kapital i ECB, dvs. är delägare i ECB (artikel 282 i EUF-fördraget och artikel 28 i ECBS-stadgan). Det gäller oavsett att Sverige inte har euro som valuta.

5 § Riksbanken får bara bedriva och delta i sådan verksamhet som har stöd i lag eller unionsrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om allmänna krav på verksamheten. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.1.

Riksbanken är en förvaltningsmyndighet under riksdagen och en statlig förvaltningsmyndighet. Det innebär att förvaltningslagen (2017:900) gäller vid handläggning av ärenden.

Paragrafen, som motsvarar 1 kap. 1 § i 1988 års lag, innebär att det måste finnas normmässig förankring för all typ av verksamhet som

6 § Riksbanken får inte lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från

1. staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund eller juridiska personer som staten, regioner, kommuner eller kommunalförbund, var för sig eller tillsammans, har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande över, eller

2. institutioner, organ eller byråer inom Europeiska unionen, som inte är centralbanker.

Riksbanken får dock

1. förvärva skuldförbindelser på andrahandsmarknaden enligt 2 kap. 4 § första stycket 3 och 4 och 3 kap. 6 § 2 och 3,

2. lämna staten sådana krediter som avses i 3 kap. 3 § andra stycket, och

3. lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från offentligt ägda kreditinstitut under samma förutsättningar som gäller för andra kreditinstitut enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om allmänna krav på verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 1 § i 1988 års lag, ger uttryck för det s.k. förbudet mot monetär finansiering (artikel 123 i EUF-fördraget och artikel 21 i ECBS-stadgan).

Första stycket innebär att Riksbanken som huvudregel inte får lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelse direkt från de aktuella aktörerna, dvs. på den s.k. förstahandsmarknaden. Med kredit avses övertrassering av konton respektive andra former av krediter enligt rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artiklarna 104 och 104 b.1 i fördraget.

I *andra stycket* finns undantag från huvudregeln i första stycket.

Punkt 1 klargör att förvärv av vissa skuldförbindelser på andrahandsmarknaden är tillåtna. Sådana förvärv sker inte direkt från de aktörer som avses i första stycket.

Av *punkt 2* följer att Riksbanken får ge staten en sådan kortfristig kredit som behövs för att främja funktionen i Riksbankens betalningsavvecklingssystem (3 kap. 3 § andra stycket). Detta förutsätter dock för det första att krediten inte löper längre än 24 timmar och för det andra att den i övrigt är förenlig med rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artiklarna 104 och 104 b.1 i fördraget.

Av *punkt 3* följer att Riksbanken får ge kredit till eller förvärva skuldförbindelser direkt från offentligt ägda kreditinstitut under samma förutsättningar som gäller för andra kreditinstitut enligt denna lag. Det kan gälla såväl svenska som utländska kreditinstitut. Med offentligt ägda avses inte bara statligt ägda kreditinstitut utan också kreditinstitut som ägs av t.ex. kommuner eller regioner eller utländska motsvarigheter. Bestämmelsen motsvarar artikel 123.2 i EUF-fördraget. Att centralbanken förvärvar skuldförbindelser direkt från eller lämnar krediter till ett offentligt ägt kreditinstitut innebär att institutets inlåning i centralbanken ökar, dvs. att centralbanksreserver tillförs.

7 § I Riksbankens verksamhet ska hög effektivitet eftersträvas och god hushållning med statens medel iakttas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om effektivitet och god hushållning. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.4.

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 1 a § första stycket i 1988 års lag, har anpassats till 1 kap. 3 § lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter med den skillnaden att det klargörs att Riksbanken ska hushålla väl med statens medel, men innebär ingen ändring i sak.

8 § Riksbanken får vidta en åtgärd bara om

1. åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet,
2. åtgärden inte är mer långtgående än vad som behövs, och
3. det avsedda resultatet står i rimlig proportion till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.

Om en åtgärd innebär ett ingrepp i ett enskilt intresse tillämpas 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900).

Paragrafen innehåller bestämmelser om proportionalitet. Paragrafen utformas i huvudsak enligt *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.5.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innehåller en proportionalitetsprincip.

Första stycket gäller olika slag av åtgärder som inte innebär ett ingripande i enskilda intressen – t.ex. penningpolitiska beslut – och innebär att Riksbanken också ska väga in en bedömning av de förväntade effekterna av en åtgärd i förhållande till syftet med åtgärden och Riksbankens och statens finanser. Risktagande i samband med en finanskris kan vara förenligt med proportionalitetsprincipen med tanke på de stora samhälls-ekonomiska värden som står på spel. Om två olika potentiella åtgärder förväntas leda till i allt väsentligt samma grad av måluppfyllelse, ska dock Riksbanken välja den åtgärd som är minst riskabel ur ett statsfinansiellt perspektiv. Det kan t.ex. handla om att vidta en penningpolitisk åtgärd i form av ett återköpsavtal, dvs. i praktiken kreditgivning mot säkerhet, i stället för direkta värdepappersköp, beroende på omständigheterna.

Andra stycket innebär att förvaltningslagens proportionalitetsprincip tillämpas i fråga om åtgärder som Riksbanken vidtar och som innebär ett ingrepp i ett enskilt intresse (5 § tredje stycket). Bestämmelsen i första stycket påverkar alltså inte förvaltningslagens tillämpningsområde.

9 § Riksbanken ska följa den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Riksbanken ska identifiera hot mot en hållbar utveckling som påverkar förutsättningarna för verksamheten enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens verksamhet med omvärldsbevakning. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.6.

Första stycket, som motsvarar 6 kap. 2 § i 1988 års lag, innebär ett krav på omvärldsbevakning. I förhållande till 1988 års lag har uttrycket utvecklingen på valuta- och kreditmarknaderna ersatts av den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Andra stycket innebär en specifik utfyllnad av det allmänna kravet på omvärldsbevakning i första stycket. Det innebär att Riksbanken vid sin omvärldsbevakning ska identifiera hot mot en hållbar utveckling som påverkar förutsättningarna för verksamheten enligt denna lag, dvs. 2–6 kap. Med hållbar utveckling avses långsiktig ekonomisk, social och miljömässig utveckling.

De hot mot en hållbar utveckling som identifieras vid omvärldsbevakningen får beaktas i verksamheten. Det kan vara svårt att bedöma hur hot mot en hållbar utveckling ska beaktas i verksamheten. Riksbanken kan i det avseendet uppmärksamma forskning som handlar om sambandet mellan stabiliteten på finansmarknaden och en hållbar utveckling.

10 § Riksbanken får bedriva och ekonomiskt bidra till forskning som har betydelse för myndighetens verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens forskningsverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken får bedriva och ekonomiskt bidra till forskning som har betydelse för myndighetens verksamhet. Paragrafen ger t.ex. stöd för att Riksbanken själv eller genom någon annan bedriver forskningsverksamhet inom ramen för Riksbankens ansvarsområden och att Riksbanken bidrar till finansieringen av forskning på dessa områden, t.ex. Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

11 § En av Riksbankens grundläggande uppgifter är att samla in den statistik som behövs enligt stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken.

Riksbanken ska löpande framställa och offentliggöra statistik över finansmarknaderna, betalningsbalanser och utlandsställningen.

Riksbanken får också framställa och offentliggöra statistik som behövs

1. för att banken ska kunna utföra sina uppgifter enligt denna lag, eller
2. för samarbetet inom Europeiska centralbankssystemet, Banken för internationell betalningsutjämning, Internationella valutafonden eller andra internationella organisationer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens statistikverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 7.6.

Första stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innehåller en upplysningsbestämmelse om att en av Riksbankens grundläggande uppgifter är att samla in statistik (artikel 5 i stadgan för europeiska centralbankssystemet och europeiska centralbanken).

Andra stycket, som motsvarar 6 kap. 4 § andra stycket och 9 § tredje stycket i 1988 års lag, innebär ett krav på framställning och offentliggörande av statistik. I förhållande till 1988 års lag ersätts uttrycket valuta- och kreditförhållanden av uttrycket finansmarknaderna, dvs. de finansiella marknaderna såsom betalnings-, försäkrings-, kredit- och värdepappersmarknaderna. Med betalningsbalanser avses en stats position på den globala marknaden, dvs. statens transaktioner med omvärlden (bytesbalans, kapitalbalans och finansiell balans). Med utlandsställningen avses en stats totala nettoskuldsetting.

Tredje stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken också får framställa och offentliggöra statistik som behövs för att

utföra uppgifter enligt denna lag (*punkt 1*) och för det internationella samarbetet (*punkt 2*). Vid behandling av personuppgifter gäller EU:s dataskyddsförordning.

I 12 kap. 1 § finns bestämmelser om de finansiella företagens uppgiftsskyldighet på området. Riksbankens statistik får också basera sig på andra uppgifter, t.ex. uppgifter i Statistiska centralbyråns databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna eller allmänt tillgängliga källor.

12 § Riksbanken får tillhandahålla och offentliggöra referensvärden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

Riksbanken får ta ut avgifter från dem som använder referensvärden enligt första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om referensvärden. Övervägandena finns i avsnitt 7.7.

Enligt *första stycket* får Riksbanken tillhandahålla och offentliggöra referensvärden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

Enligt *andra stycket* får Riksbanken ta ut avgifter från dem som använder referensvärdena.

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (13 kap. 1 §).

2 kap.

1 § Det överordnade målet för Riksbanken är att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). Utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning (realekonomiska hänsyn).

Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser om Riksbankens verksamhet med penningpolitik. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.1 och 8.1.2.

Första meningen motsvarar 1 kap. 2 § andra stycket i 1988 års lag. Att prisstabilitetsmålet är det överordnade målet för Riksbankens verksamhet innebär att det har företräde framför verksamheten enligt 3–6 kap. Uppgifter och befogenheter som avses i 4–6 §§ ska vidtas i penningpolitiskt syfte.

Prisstabilitetsmålet innebär varaktigt låg och stabil inflation. Med inflation avses den årliga procentuella förändringen av ett prisindex, i dagsläget två procent inflation per år, mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF).

Med uttrycket varaktigt avses att penningpolitiken ska bedrivas på ett sådant sätt att inflationen hålls på en låg och stabil nivå över tid. Inflationsförväntningar från ekonomiska aktörer är i detta sammanhang en central indikator. Det innebär att det inte alltid är lämpligt att så snabbt som möjligt anpassa inflationen till den målsatta nivån.

Av *andra meningen*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, följer att Riksbanken ska ta s.k. realekonomiska hänsyn inom ramen för penningpolitiken. Med detta avses att Riksbanken, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, ska bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning. Riksbanken ska således ta hänsyn till den realekonomiska utvecklingen utöver dess inverkan på inflationstakten. Bestämmelsen möjliggör en s.k. flexibel inflationsmålspolitik, vilket innebär att Riksbanken samtidigt som den försöker uppnå inflationsmålet också tar hänsyn till hur realekonomin utvecklas, t.ex. kan den vid behov anpassa den tidshorisont inom vilken prisstabilitetsmålet ska uppnås. Prisstabilitetsmålet hindrar inte att Riksbanken beaktar finansiella obalanser på kreditmarknaden inom ramen för åtgärder på penningpolitikens område genom att anpassa den tidshorisont inom vilken prisstabilitetsmålet ska uppnås.

2 § Riksbanken ska tillämpa det växelkurssystem som regeringen har beslutat om enligt lagen (1998:1404) om valutapolitik.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur växelkurssystemet ska tillämpas. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.3.

Paragrafen, som motsvarar 7 kap. 1 § i 1988 års lag, innebär att Riksbanken ska tillämpa växelkurssystemet.

Att tillämpningen av växelkurssystemet ska ske utan att prisstabilitetsmålet åsidosätts följer av 1 §.

Växelkurssystemet ska i sin tur vara förenligt med prisstabilitetsmålet (2 § lagen [1998:1404] om valutapolitik).

Avsikten är att prisstabilitetsmålet och växelkurssystemet ska förhålla sig till varandra. Hur de växelverkar är beroende av om växelkursen är fast eller rörlig. För Riksbanken kan växelkurssystemet påverka utformningen av styrrentan och valutainterventioner.

3 § Riksbanken ska, efter riksdagens godkännande, besluta om precisering av prisstabilitetsmålet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur prisstabilitetsmålet ska preciseras. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.4.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken ska besluta om precisering av prisstabilitetsmålet, dvs. utforma prisstabilitetsmålet utifrån t.ex. ett visst index och en viss ökningstakt av detta.

Paragrafen utformas efter synpunkt från *Lagrådet*. Om beslutet inte godkänns, gäller Riksbankens närmast föregående beslut om precisering av prisstabilitetsmålet.

Paragrafen innebär att den nuvarande preciseringen av prisstabilitetsmålet – två procent inflation per år, mätt med konsumentprisindex med fast ränta (KPIF) – gäller till dess att Riksbanken väcker frågan om en ny precisering av prisstabilitetsmålet.

4 § Riksbanken får, i förhållande till finansiella företag,

1. ta emot inlåning,
 2. lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet,
 3. ingå återköpsavtal, och
 4. köpa och sälja svenska statspapper.
- Riksbanken ska bestämma styrränta för transaktioner som anges i första stycket 1–3.

Paragrafen innehåller bestämmelser om inlåning, kreditgivning, återköpsavtal och handel med statspapper. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.1.

Paragrafen, som delvis motsvarar 6 kap. 5 § första stycket 1 och 2 i 1988 års lag, reglerar vissa s.k. penningpolitiska verktyg som gäller i förhållande till finansiella företag.

Första stycket 1 gäller inlåning.

Första stycket 2 gäller kreditgivning. Eftersom de penningpolitiska verktygen används för att påverka räntorna i Sverige bedrivs penningpolitiken i svenska kronor. Bestämmelsen möjliggör dock kreditgivning i utländsk valuta om det är ett mer ändamålsenligt sätt att påverka prisstabiliteten i Sverige. I bestämmelsen ställs krav på betryggande säkerhet. Med säkerheter avses t.ex. panträtt i finansiella instrument och pantsättning av inlåning i Riksbanken eller andra centralbanker.

Första stycket 3 gäller återköpsavtal, inbegripet återköpsavtal om finansiella instrument. Med återköpsavtal avses avtal om köp eller byte av finansiella instrument med en samtidig överenskommelse om en försäljning eller återlämnade av sådana instrument av samma mängd och slag vid en viss senare tidpunkt till ett förutbestämt pris, eller omvänt. Återköpsavtal kan avse olika slags finansiella instrument så länge som dessa, efter eventuellt värderingsavdrag m.m., motsvarar en betryggande säkerhet som avses i andra punkten. Återköpsavtalen kan avse köp i såväl svenska kronor som utländsk valuta.

Av *första stycket 4* följer att Riksbanken får köpa och sälja svenska statspapper på andrahandsmarknaden, dvs. handel med statspapper som inte är nyemitterade. Med statspapper avses detsamma som i 1 kap. 4 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LVM), dvs. ett skuldinstrument som har emitterats av staten.

Andra stycket ger uttryck för en central del av penningpolitiken, nämligen räntestyrning. Den innebär att Riksbanken utifrån prisstabilitetsmålet ska bestämma styrränta för transaktioner som avses i första stycket 1–3. Riksbanken bestämmer också villkoren för transaktionerna, innefattande prissättning och volym.

5 § Riksbanken får

1. genomföra valutainterventioner,
2. ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor, och
3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja andra finansiella instrument än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 4.

Paragrafen innehåller bestämmelser om valutainterventioner, utgivande av skuldebrev och handel med finansiella instrument som inte är statspapper. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.2.

Paragrafen, som delvis motsvarar 6 kap. 5 § första stycket 2 och 3 i 1988 års lag, reglerar vissa penningpolitiska verktyg.

Punkt 1 gäller valutainterventioner, dvs. köp eller försäljning av utländsk valuta, utländska statspapper eller finansiella derivatinstrument som avser valutor i syfte att påverka kronans växelkurs. Det handlar om åtgärder som vidtas för att påverka kronans växelkurs i förhållande till andra valutor, dvs. kronans s.k. externa värde. Beroende av växelkurs-system kan en valutaintervention vidtas antingen för att säkerställa att den svenska prisnivån utvecklas i linje med den prisnivå som gäller i det valutaområde som den svenska kronan knyts till genom att upprätthålla ett växelkursmål eller för att uppnå prisstabilitet genom t.ex. ett inflationsmål. Vid rörlig växelkurs innebär det att Riksbanken inte kan genomföra valutainterventioner som syftar till att säkra kronans värde gentemot en annan valuta i sådan utsträckning eller på sådant sätt att det i praktiken innebär en fast växelkurs.

Bestämmelsen utgör inte hinder mot att Riksbanken vidtar valuta-interventioner i syfte att mildra kortsiktig volatilitet, dvs. prisrörlighet, i växelkursen. En intervention måste dock alltid vidtas i penningpolitiskt syfte och måste vara förenlig med prisstabilitetsmålet.

Enligt *punkt 2* får Riksbanken också ge ut och omsätta skuldebrev i svenska kronor. Motsatsvis gäller att Riksbanken inte får ge ut egna skuldebrev i utländsk valuta.

Punkt 3 gäller köp och försäljning av andra finansiella instrument än statspapper (s.k. privata värdepapper). Dessa åtgärder förutsätter att det föreligger synnerliga skäl. Kravet på synnerliga skäl innebär dels att transaktioner bör aktualiseras först om transaktioner enligt 4 § första stycket inte kan antas få den effekt på ekonomin som Riksbanken eftersträvar, dels att handel med privata värdepapper endast får ske om det står i rimligt förhållande till hur åtgärden förväntas påverka risker för statens finanser, inbegripet Riksbankens finanser. Åtgärder enligt 4 § första stycket måste alltså inte ha prövats innan transaktioner enligt den aktuella bestämmelsen genomförs. Det är således fråga om ett hypotetiskt test.

6 § Riksbanken får kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företaget inlåning i Riksbanken (kassakrav).

Riksbanken får besluta att ett finansiellt företag som inte uppfyller kassakraven ska betala en sanktionsavgift till staten. Avgiften ska uppgå till ett belopp som motsvarar en ränta på underskottet som för varje dag uppgår till den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter, dock lägst 1 procent.

Sanktionsavgiften får helt eller delvis sättas ned, om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kassakrav. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.3.

Första stycket, som motsvarar 6 kap. 6 § i 1988 års lag, innehåller bestämmelser om Riksbankens möjlighet att i penningpolitiskt syfte kräva att ett finansiellt företag håller tillgångar som motsvaras av inlåningen i Riksbanken, s.k. kassakrav. I förhållande till 1988 års lag har bestämmelserna om kassakravens storlek tagits bort.

Andra stycket, som motsvarar 11 kap. 1 § och 2 § första stycket i 1988 års lag, innehåller bestämmelser om sanktionsavgift. I förhållande till 1988 års lag har bestämmelserna om sanktionsavgiftens storlek anpassats till att negativ styrränta kan förekomma.

Tredje stycket, som motsvarar 11 kap. 2 § andra stycket i 1988 års lag, innebär att sanktionsavgiften helt eller delvis får sättas ned, om det finns särskilda skäl.

Kassakrav är ett penningpolitiskt verktyg. Motsatsvis gäller att kassakrav inte får ställas vid tillämpning av 3 kap.

Riksbanken får meddela föreskrifter om kassakraven (13 kap. 1 §).

7 § Riksbanken ska skyndsamt informera det statsråd som regeringen utser om viktiga penningpolitiska beslut som banken har fattat.

Paragrafen innehåller bestämmelser om information till statsråd om viktiga penningpolitiska beslut. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 3 § i 1988 års lag med den skillnaden att informationen ska lämnas först efter det att beslutet har fattats. I begreppet skyndsamt ligger att informationen ska lämnas utan dröjsmål, beroende på omständigheterna.

3 kap.

1 § Riksbanken ska, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser om Riksbankens verksamhet med det finansiella systemet. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

I paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, klargörs att Riksbanken ska bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt.

Det finansiella systemet är stabilt och effektivt när det kan upprätthålla sina grundläggande funktioner och är tillräckligt motståndskraftigt för att fortsätta att göra det.

Prisstabilitetsmålet är det överordnade målet för Riksbankens verksamhet (2 kap. 1 §). I paragrafen klargörs att prisstabilitetsmålet har företräde framför verksamheten enligt detta kapitel. Riksbanken ska alltså utföra de uppgifter och befogenheter som den har enligt 2–11 §§ i syfte att bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet.

I att bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt ingår att allmänheten, dvs. hushåll och företag, ska kunna göra betalningar. Med betalningar avses elektroniska betalningar och betalningar med kontanter och andra betalmedel enligt 4 kap. Bestämmelser om Riksbankens medverkan vid betalningar för statens räkning finns i 3 kap. 4 §.

2 § Riksbanken ska tillhandahålla system för avveckling av betalningar.

Riksbanken bestämmer vilka finansiella företag och myndigheter som får delta i bankens system för avveckling av betalningar. Banken får ta ut avgifter från deltagarna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens betalningsavvecklingssystem. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.1.

Grundläggande bestämmelser på området finns i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden (avvecklingslagen).

Första stycket motsvarar 6 kap. 7 § första stycket i 1988 års lag med den skillnaden att det ställs upp ett krav på att Riksbanken ska tillhandahålla (ett eller flera) betalningsavvecklingssystem. Innebörden av det är att Riksbanken ska se till att det svenska finansiella systemet kan genomföra betalningsavveckling i centralbankspengar. Kravet utgör inget hinder mot att någon annan tillhandahåller den tekniska plattform som krävs.

Enligt *andra stycket* bestämmer Riksbanken vilka finansiella företag och myndigheter som får delta i bankens betalningsavvecklingssystem och får ta ut avgifter från deltagarna. Bestämmelsen innebär att inte samtliga företag som omfattas av avvecklingslagen har rätt att delta i Riksbankens avvecklingssystem. Riksbanken ska dock beakta principer om fritt tillträde och neutralitet.

Systemet kan regleras genom att Riksbanken meddelar föreskrifter enligt 13 kap. 1 § eller genom att Riksbanken ingår avtal med vissa villkor med berörda företag.

3 § Riksbanken får, i fråga om bankens system för avveckling av betalningar,

1. ta emot inlåning från deltagarna, och
2. mot betryggande säkerhet lämna kortfristiga krediter i svenska kronor till deltagarna i syfte att främja systemets funktionsätt.

En kredit enligt första stycket 2 får lämnas till Riksgäldskontoret om den

1. inte löper längre än 24 timmar, och
2. är förenlig med de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Riksgäldskontoret behöver inte ställa säkerhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens betalningsavvecklingssystem. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.2.

Enligt *första stycket 1*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, får Riksbanken ta emot inlåning från deltagarna i Riksbankens betalningsavvecklingssystem. Befogenheten att ta emot inlåning från deltagarna i det aktuella systemet ska ske i syfte att bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt (1 §).

Enligt *första stycket 2*, som motsvarar 6 kap. 7 § andra stycket i 1988 års lag, får Riksbanken bevilja kredit om det behövs för att främja funktionsättet i bankens betalningsavvecklingssystem. Kreditgivning innebär typiskt sett att betalningsavveckling effektiviseras. Med kravet på betryggande säkerhet avses detsamma som i 2 kap. 4 §.

Enligt *andra stycket*, som motsvarar 8 kap. 1 § fjärde stycket i 1988 års lag, får kreditgivning enligt första stycket 2 till Riksgäldskontoret inte löpa längre än 24 timmar. Det innebär att krediterna ska förbli begränsade till den aktuella tidsperioden och någon förlängning är inte möjlig. En ytterligare förutsättning är att sådan kreditgivning är förenlig med de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i EU, framför allt förbudet mot monetär finansiering (1 kap. 6 §).

Enligt *tredje stycket*, som motsvarar 6 kap. 7 § andra stycket i 1988 års lag, behöver Riksgäldskontoret inte ställa säkerhet.

4 § Riksbanken ska ta emot betalningar till staten och förmedla utbetalningar för statens räkning.

Riksbanken får ta emot inlåning från staten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om betalningar till och från staten och inlåning från staten. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.3.

Första stycket motsvarar 8 kap. 1 § första stycket i 1988 års lag och gäller betalningar till och från staten. Staten innefattar myndigheter och affärsverk (prop. 1986/87:143 s. 71). Betalningar för statens räkning ska göras med medel på statens konto i Riksbanken eller med en sådan kortfristig kredit som får lämnas till staten och som därefter regleras av staten.

Av *andra stycket*, som motsvarar 8 kap. 1 § andra stycket i 1988 års lag, följer att Riksbanken får ta emot inlåning från staten. Om staten har kvar medel i Riksbankens betalningsavvecklingssystem efter stängning innebär det att staten har ett tillgodohavande på medlen hos Riksbanken.

5 § Riksbanken får medverka i andra avvecklings-, betalnings- och clearingsystem inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än sådana som avses i 2 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om medverkan i andra avvecklings-, betalnings- och clearingsystem inom EES än Riksbankens betalningsavvecklingssystem. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.1.

Paragrafen, som motsvarar 6 kap. 7 § första stycket i 1988 års lag, innebär att Riksbanken får medverka i andra avvecklings-, betalnings- och clearingsystem inom EES än bankens betalningsavvecklingssystem såsom inom ramen för ECBS:s system för betalningsavveckling, avveckling i svenska kronor vid värdepapperstransaktioner på olika plattformar inom EES eller samarbete med centralbanker eller mellanstatliga organ.

Bestämmelser om Riksbankens medverkan vid avveckling av betalningar från eller till andra centralbanker och internationella finansorgan finns i 6 kap. 6 §.

6 § Om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, får Riksbanken

1. mot betryggande säkerhet lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till

a) finansiella företag som avses i 1 kap. 2 § 1,

b) finansiella företag avses i 1 kap. 2 § 2 och bedriver verksamhet från filial i Sverige och

c) finansiella företag som avses i 1 kap. 2 § 1 och 2 och

är centrala motparter,

2. ingå återköpsavtal med finansiella företag som avses i 1, och

3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om generellt likviditetsstöd. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.4.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken får lämna generellt likviditetsstöd och köpa och sälja finansiella instrument såsom en marknadsgarant för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet.

Riksbanken får enligt *punkt 1* lämna stöd i form av krediter mot betryggande säkerhet i svenska kronor eller utländsk valuta. Med betryggande säkerhet avses detsamma som i 2 kap. 4 §. Att säkerheten ska vara betryggande både för krediter som lämnas enligt 2 kap. och detta kapitel hindrar inte att de säkerheter som får accepteras kan skilja sig åt beroende

på syftet med krediten. Kravet på betryggande säkerhet kan uppnås genom att Riksbanken kräver mer säkerheter för ett givet kreditbelopp, dvs. gör ett större värderingsavdrag.

Enligt *punkt 2* får Riksbanken också lämna stöd genom återköpsavtal. Med återköpsavtal avses detsamma som i 2 kap. 4 §. Riksbanken får acceptera alla slags finansiella instrument under förutsättning att dessa, efter eventuella värderingsavdrag, motsvarar en betryggande säkerhet. Av det följer att återköpsavtalen får avse både köp och byte av finansiella instrument. Återköpsavtalen kan avse köp i såväl svenska kronor som utländsk valuta.

Punkterna 1 och 2 gäller svenska finansiella företag, utländska finansiella företag som bedriver verksamhet från filial i Sverige och svenska och utländska centrala motparter. Det innebär att en utländsk central motpart omfattas oavsett om företaget bedriver verksamhet från filial i Sverige eller inte. Stöd kan lämnas till en bred krets av företag på liknande villkor när det gäller valuta, säkerhet och ränta.

Riksbanken får enligt *punkt 3* köpa och sälja finansiella instrument likt en marknadsgarant till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt om det finns synnerliga skäl. Kravet på synnerliga skäl innebär bl.a. att Riksbanken bara får vidta denna åtgärd om någon av Riksbankens övriga mindre riskfyllda åtgärder enligt punkterna 1 och 2 inte bedöms kunna uppnå syftet med åtgärden, dvs. att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet. Åtgärder enligt bestämmelserna i punkterna 1 och 2 måste inte ha prövats innan transaktioner enligt punkt 3 genomförs. Det är således fråga om ett hypotetiskt test.

Syftet med åtgärden ska vara att förbättra likviditeten på en systemviktig marknad vars bristande likviditet utgör ett hot mot den finansiella stabiliteten. För att en marknad ska vara systemviktig ska dess funktionssätt vara viktigt för att det finansiella systemet ska kunna upprätthålla sina grundläggande funktioner. I det ligger att syftet med åtgärden ska vara att stötta marknadens funktionssätt, inte individuella företag. Riksbanken behöver därför utforma åtgärden så att de träffar en så bred krets av finansiella instrument på den aktuella marknaden som möjligt. Riksbanken kan också behöva ställa upp villkor i syfte att banken inte ska komma att äga en alltför stor andel i ett visst företag eller flera företag på en viss marknad. Åtgärder enligt punkterna 1, 2 och 3 kan användas var och en för sig eller tillsammans.

7 § Riksbanken får mot säkerhet och på andra särskilda villkor lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till ett livskraftigt finansiellt företag som avses i 6 § i syfte att tillfälligt tillgodose företagets behov av likviditet, om

1. det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, eller
2. det finns andra synnerliga skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om särskilt likviditetsstöd. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.5.

I paragrafen, som motsvarar 6 kap. 8 § i 1988 års lag, klargörs att Riksbanken får lämna s.k. nödkrediter till livskraftiga finansiella företag i syfte att tillfälligt tillgodose företagets behov av likviditet.

Enligt *punkt 1* får ett sådant särskilt likviditetsstöd lämnas om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet.

Enligt *punkt 2* får Riksbanken även lämna särskilt likviditetsstöd om det annars finns synnerliga skäl. Huruvida det föreligger synnerliga skäl får bedömas från fall till fall, sett mot bakgrund av behovet av att tillfälligt tillgodose ett företags behov av likviditet i olika extraordinära fall.

Kredit ska lämnas mot säkerhet och på andra särskilda villkor. Det innebär t.ex. att det inte ställs krav på betryggande säkerhet och att krediter också i övrigt kan lämnas på andra villkor än andra krediter som Riksbanken lämnar.

Med uttrycket livskraftigt avses vid tillämpning av paragrafen att det finansiella företaget inte uppenbarligen är insolvent (jfr prop. 2015/16:5 s. 658).

8 § Riksbanken ska övervaka

1. avvecklings-, betalnings- och clearingsystem,
2. kontoföring av finansiella instrument,
3. transaktionsregister, och
4. annan verksamhet som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Riksbanken ska följa betalningsmarknadens utveckling.

I paragrafen finns bestämmelser om Riksbankens ansvar för att övervaka finansmarknaden, inbegripet betalningsmarknaden. Övervägandena finns i 9.2.6.

Första stycket, som motsvarar 1 kap. 2 § tredje stycket i 1988 års lag, innebär att Riksbanken ska övervaka olika verksamheter som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Riksbanken ska samverka med Finansinspektionen och Riksgäldskontoret i den utsträckning som följer av 11 §.

Tillsynssekretessen i 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen gäller vid Riksbankens övervakning.

Enligt *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, ska Riksbanken följa betalningsmarknadens utveckling. Detta kan ske genom deltagande i samverkansorganet Betalningsrådet och framtagande av statistik och analyser på området.

9 § Riksbanken ska bedöma om det finansiella systemet är stabilt och effektivt, identifiera risker för allvarliga störningar eller betydande effektivitetsförluster och redovisa sina bedömningar.

Om Riksbanken bedömer att dessa risker kan påverka andra myndigheters verksamhet, ska banken underrätta dessa myndigheter och andra berörda.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens ansvar för att övervaka finansmarknaden. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.6.

I *första stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, klargörs att Riksbanken ska bedöma om det finansiella systemet är stabilt och effektivt, identifiera risker för allvarliga störningar eller betydande effektivitetsförluster och redovisa sina bedömningar, t.ex. i Finansiella stabilitetsrapporten. I arbetet med att identifiera risker har Riksbanken ett brett mandat och kan t.ex. arbeta med olika projekt för att analysera risker såsom TIBER (Threat Intelligence-based Ethical Red Teaming), vilket syftar till att stärka finansiella företags motståndskraft mot cyberattacker.

I *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, finns en underrättelseskyldighet i enskilda fall. Underrättelseskyldigheten gäller också finansiella risker utanför det finansiella systemet, dvs. risker som härrör från andra delar av ekonomin och som kan få effekter för det finansiella systemet.

10 § Riksbanken ska ha en god förmåga att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige. Riksbanken ska identifiera likviditetsstödjande åtgärder som kan användas för att motverka sådana störningar.

Riksbanken får delta i krisförberedande arbete i Sverige och utomlands.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens krisförberedande arbete. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.7.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar ansvar för att motverka finanskriser. Ansvaret för fredstida krissituationer och höjd beredskap regleras i 5 kap.

Enligt *första stycket* ska Riksbanken planera och förbereda sig för att hantera finanskriser. I detta ingår att identifiera möjliga krisscenarier och vilka åtgärder som skulle kunna vara verkningsfulla i olika situationer.

Enligt 11 kap. 5 § *andra stycket* ska likviditetsstödjande åtgärder och villkoren för dessa offentliggöras i vissa fall. Enligt 13 kap. 1 § får Riksbanken meddela föreskrifter på området.

Andra stycket innebär att Riksbanken får delta i krisförberedande arbete i Sverige och utomlands, t.ex. krisförberedande arbete i form av resolutionskollegier vid tillämpning av det unionsrättsliga regelverket om hantering av finansiella företag i kris eller olika former av bi- eller multilateralt samarbete såsom med andra centralbanker.

11 § Riksbanken ska

1. ge Finansinspektionen tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med det finansiella systemets stabilitet och effektivitet eller som berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet,

2. ge Riksgäldskontoret tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1016) om resolution, och

3. ge stödmyndigheten tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut.

Riksbanken ska lämna den myndighet som banken samverkar med de uppgifter som myndigheten behöver för samverkan.

Första stycket gäller inte om ett beslut är brådskande. I så fall ska Riksbanken utan dröjsmål underrätta berörda myndigheter om beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om samverkan mellan myndigheter i viktigare frågor. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Paragrafen innebär att myndigheter under regeringen på finansmarknadsområdet ska få tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor på olika områden. Det ankommer på Riksbanken och myndigheterna under regeringen att bestämma formerna för detta.

Första stycket 1, som motsvarar 4 kap. 3 § i 1988 års lag, gäller Finansinspektionen (tillsynsmyndighet).

Första stycket 2, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller Riksgäldskontoret (resolutionsmyndighet).

Första stycket 3, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller stödmyndigheten. Riksgäldskontoret är stödmyndighet (2 § förordningen [2015:1035] om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut).

Enligt *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, ska Riksbanken lämna en myndighet de uppgifter som behövs, dvs. de uppgifter som myndigheten behöver för samverkan. Bestämmelsen är sekretessbrytande (10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen).

Enligt *tredje stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller inte första stycket om ett beslut är brådskande. Ett yttrande kan inhämtas muntligt genom ett telefonsamtal. Ett beslut om exempelvis nödkredit måste alltså vara så brådskande att en sådan kontakt inte hinns med. I ett sådant fall ska emellertid den berörda myndigheten informeras i efterhand.

12 § Riksbanken ska

1. informera det statsråd som regeringen utser innan Riksbanken beslutar om en kredit enligt 7 §,

2. underrätta regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och stödmyndigheten enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut om genomförda likviditetsstödande åtgärder och lämna de uppgifter som behövs, och

3. underrätta myndigheter med ansvar för gruppbaserad tillsyn inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om en sådan kritisk situation som avses i 6 kap. 3 § första stycket 7 lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

I paragrafen finns bestämmelser om information. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Punkt 1, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller information om nödkrediter.

Punkt 2 motsvarar 6 kap. 8 a § i 1988 års lag.

Punkt 3 motsvarar 4 kap. 4 a § i 1988 års lag. Bestämmelsen gäller myndigheter med ansvar för gruppbaserad tillsyn enligt artikel 111 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiven 2006/48/EG och 2006/49/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/2034 och artikel 46 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/2034 av den 27 november 2019 om tillsyn av värdepappersföretag och om ändring av direktiven 2002/87/EG, 2009/65/EG, 2011/61/EU, 2013/36/EU, 2014/59/EU och 2014/65/EU, i den ursprungliga lydelsen.

4 kap.

1 § Sveriges valuta benämns krona. En krona består av 100 öre.

Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till sedlar och mynt i kronor (kontanter) i betryggande utsträckning i hela Sverige.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Sveriges valuta och allmänna bestämmelser om Riksbankens verksamhet med kontanter och andra betalningsmedel. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Första stycket, som motsvarar 5 kap. 1 § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar Sveriges valuta.

Andra stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till betalningsmedel i form av sedlar och mynt i kronor (kontanter) i betryggande utsträckning i hela Sverige. Det ger uttryck för att Riksbanken bara är en av flera aktörer i kontantkedjan. Det innebär t.ex. att vissa kreditinstitut ska se till att det finns kontanttjänster i betryggande utsträckning i hela Sverige (9 kap. lagen [2010:751] om betaltjänster).

Kontantkedjan består av kontantutgivning, depåverksamhet, uppräkningsverksamhet, kontanttransporter, försäljning av kontanter, tillgång till kontanter och betalning med kontanter. Riksbankens ansvar i fråga om kontantkedjan gäller kontantutgivning, depåverksamhet och övervakning av hanteringen av kontanter (2–8 §§).

2 § Riksbanken ska själv eller genom någon annan ge ut och lösa in kontanter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utgivning och inlösen av kontanter. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Paragrafen, som motsvarar 5 kap. 3 § i 1988 års lag, reglerar Riksbankens utgivning och inlösen av kontanter. Det är Riksbankens ansvar att ge ut och lösa in kontanter, vilket framgår av regeringsformen (9 kap. 14 § första meningen), men Riksbanken har möjlighet att driva den operativa verksamheten genom någon annan.

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (13 kap. 1 §).

3 § Sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, tvåhundra, femhundra och ettusen kronor.

Mynt får ges ut med valörerna en krona, två kronor, fem kronor och tio kronor. Minnes- eller jubileumsmünt får ges ut även med andra valörer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kontanters valörer. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Paragrafen, som motsvarar 5 kap. 2 § i 1988 års lag, reglerar med vilka valörer som kontanter får ges ut. Det är fullmäktige som beslutar om vilka motiv som kontanterna ska ha (7 kap. 5 §).

4 § Riksbanken får lösa in kontanter som är skadade eller förslitna.

Riksbanken får lösa in kontanter som har upphört att vara lagliga betalningsmedel, om det finns särskilda skäl.

Riksbanken får ta ut avgifter vid inlösen av kontanter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om viss inlösen av kontanter. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Första stycket, som motsvarar 5 kap. 4 § första stycket i 1988 års lag, reglerar inlösen av kontanter som är skadade eller förslitna med den skillnaden att helt förstörda kontanter inte längre får lösas in.

Andra stycket, som motsvarar 5 kap. 4 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar inlösen av kontanter som har upphört att vara lagliga betalningsmedel.

Enligt *tredje stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, får Riksbanken ta ut avgifter vid inlösen av kontanter.

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (13 kap. 1 §).

5 § Riksbanken får själv eller genom någon annan tillverka kontanter, medaljer och liknande föremål.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillverkning av kontanter, medaljer och liknande föremål. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 3 § i 1988 års lag, reglerar tillverkning av kontanter, medaljer och liknande föremål.

Det är Riksbankens ansvar att tillverka kontanter, även om Riksbanken har möjlighet att driva verksamheten genom någon annan.

6 § Riksbanken ska själv eller genom någon annan tillhandahålla minst fem platser för lagring och ut- och inlämning av sedlar i Sverige (depåer).

Det ska finnas minst en depå i

1. Norrbottens eller Västerbottens län, och
2. Jämtlands eller Västernorrlands län.

Riksbanken bestämmer vilka företag som ska få tillgång till depåerna. Banken får ta ut avgifter av dessa företag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om depåer. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.2.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär ett krav på att Riksbanken ska driva ett visst antal depåer.

Första stycket innebär ett krav på Riksbanken att tillhandahålla minst fem depåer i Sverige, dvs. fysiska platser för lagring och ut- och inlämning av sedlar. Depåerna ska omfatta samtliga sedelvalörer. Det står Riksbanken fritt att utvidga verksamheten till att även hantera mynt.

I *andra stycket* regleras depåernas lokalisering. Det ska finnas minst två depåer i Norrland men i övrigt står det Riksbanken fritt att bestämma var depåerna ska lokaliseras.

Enligt *tredje stycket* är det Riksbanken som bestämmer vilka företag som ska ha tillgång till depåerna. Det innebär att ett visst företag inte kan kräva att få tillgång till en depå. Riksbanken får ta ut avgifter vid ut- och inlämning av kontanter och avgifterna får differentieras, t.ex. geografiskt eller avseende olika valörer.

Det är Riksbankens ansvar att driva depåer, även om Riksbanken har möjlighet att driva verksamheten genom någon annan.

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (13 kap. 1 §).

7 § Riksbanken får betala räntekostnadsersättning eller lämna räntefri kredit till företag som avskilt och lagrat kontanter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om viss ersättning till företag som lagrat kontanter. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.2.

Paragrafen, som motsvarar 5 kap. 3 § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar räntekostnadsersättning och räntefri kredit med den skillnaden att sådan ersättning eller kredit inte längre behöver lämnas i syfte att effektivisera kontantcirkulationen.

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (13 kap. 1 §).

8 § Riksbanken ska följa, analysera och vid behov samordna hanteringen av kontanter i Sverige.

Ett företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige ska underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om övervakning. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.3.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar Riksbankens ansvar för övervakning av kontanthantering i Sverige. Utöver Riksbanken har flera myndigheter ansvar på området. Finansinspektionen utövar tillsyn över finansiella företag, länsstyrelserna utövar tillsyn över bevakningsföretag som t.ex. utför kontanttransporter och Post- och telestyrelsen utövar tillsyn över att kreditinstitut tillhandahåller kontanttjänster i betryggande utsträckning i hela landet. Länsstyrelserna och Post- och telestyrelsen har dessutom ett delat ansvar för att trygga tillgången till grundläggande betaltjänster på de platser där behovet av tjänsterna inte tillgodoses av marknaden. Med den utgångspunkten regleras i *första stycket* ett allmänt ansvar för Riksbanken att övervaka hanteringen av kontanter i Sverige, dvs. följa, analysera och vid behov samordna kontanthantering. Med hantering av kontanter avses hela kontantkedjan. Riksbanken ska till finansutskottet redogöra för hanteringen av kontanter (11 kap. 2 §).

För att underlätta för Riksbankens övervakning av hanteringen av kontanter ska företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige enligt *andra stycket* underrätta Riksbanken om att företaget avser att upphöra med sådan verksamhet. De företag som avses är t.ex. företag som bedriver uppräkningsverksamhet enligt 1 kap. 6 § första stycket 1 lagen om betaltjänster och företag som utför värdetransporter enligt 1 § första stycket 3 lagen (1974:191) om bevakningsföretag. Underrättelsen bör ske i sådan tid att Riksbanken har möjlighet att agera utifrån de förändrade förutsättningar som avvecklingen av verksamheten innebär för tillgången till kontanter i Sverige.

Riksbankens samordnande roll på området handlar om ett ansvar för att brister i kontanthantering hanteras. Det innebär t.ex. att om ett företag som avses i andra stycket avser att avveckla sin verksamhet i hela eller delar av landet, bör Riksbanken påtala behov av olika former av åtgärder, t.ex. genom att göra en framställning till riksdagen.

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (13 kap. 1 §).

9 § Riksbanken får, efter riksdagens medgivande, ge ut digitala betalningsmedel.

Paragrafen innehåller bestämmelser om digitala betalningsmedel. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.4.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken, efter medgivande från riksdagen, får ge ut digitala betalningsmedel till allmänheten. Paragrafen innebär t.ex. att en s.k. e-krona får ges ut först om riksdagen medger det.

10 § Vid höjd beredskap får Riksbanken ge ut beredskapspengar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om beredskapspengar. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.5.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar utgivning av beredskapspengar till allmänheten vid höjd beredskap. Beredskapspengar gäller vid sidan av kontanter och det är som utgångspunkt Riksbanken som bestämmer om tillverkning och utformning av beredskapspengar vid höjd beredskap. Beredskapspengar i form av digitala betalningsmedel förutsätter emellertid riksdagens medgivande (9 §).

Uttrycket höjd beredskap har samma innebörd som i totalförsvarslagstiftningen. Paragrafen utgör inte hinder mot att Riksbanken tillverkar beredskapspengar innan höjd beredskap föreligger.

11 § Kontanter som har förändrats eller bearbetats får inte spridas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kontanter som har förändrats eller bearbetats. Övervägandena finns i avsnitt 10.3.1.

Paragrafen, som motsvarar 5 kap. 5 § i 1988 års lag, innebär att kontanter som har förändrats eller bearbetats inte får spridas.

Riksbanken kan enligt 12 kap. 2 § besluta om förelägganden för efterlevnaden av spridningsförbudet.

12 § Kontanter och beredskapspengar är lagliga betalningsmedel.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagliga betalningsmedel. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

Paragrafen, som motsvarar 5 kap. 1 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar lagliga betalningsmedel med den skillnaden att, utöver kontanter, också beredskapspengar är lagliga betalningsmedel.

5 kap.

1 § Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser om området för fredstida krissituationer och höjd beredskap. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Av paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, följer att Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Höjd beredskap regleras i lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap. Fredstida krissituationer används som uttryck i reglering som rör krisberedskap, bl.a. i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), och används här på motsvarande sätt.

Uttrycket betalningar har samma innebörd som i 3 kap. 1 §.

2 § Riksbanken ska planera och förbereda för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken ska beakta totalförsvarets krav.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens planeringsansvar på området. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.1.

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 7 § första stycket i 1988 års lag, reglerar Riksbankens ansvar för planering och förberedelser för att kunna

fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Av *första meningen* följer att Riksbanken ska planera och vidta åtgärder vad gäller sin egen verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Det innebär att Riksbanken t.ex. ska analysera sårbarheter, hot eller risker för betalningar såsom aggregerade analyser av betalningsflöden från avsändare till mottagare. Riksbanken ska också fatta beslut om att, med stöd av anställningsavtal, krigsplacera sin egen personal och se till att personalen får den utbildning och övning som behövs. Vidare ska Riksbanken vidta förberedelser för alternativa rutiner för Riksbankens betalningsavvecklingsystem såsom alternativa driftsrutiner vid elavbrott och använda andra driftsrutiner för betalningsavvecklingsystemet om de elektroniska system som normalt används inte fungerar under en fredstida krissituation eller vid höjd beredskap. Vid störningar i genomförandet av betalningar under fredstida krissituationer ska Riksbanken bl.a. omgående upprätta en ledningsfunktion för samordning och information, vidta förberedelser för att vid höjd beredskap kunna övergå till krigsorganisation och vidta de åtgärder som behövs för att hantera konsekvenserna av fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Av *andra meningen* följer att Riksbanken ska beakta de krav som totalförsvaret ställer, dvs. att Riksbanken i första hand ska inrikta sin verksamhet på uppgifter som har betydelse för totalförsvaret.

3 § Riksbanken ska genomföra gemensamma utbildningar och övningar för bankens egen personal och för arbets- och uppdragstagare i företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens ansvar för utbildningar och övningar. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.2.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken i fråga om företag som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar ska se till att det genomförs gemensamma utbildningar och övningar för den egna personalen och företagens arbets- eller uppdragstagare. Det är upp till Riksbanken att ta ställning till formerna för utbildningarna och övningarna.

Med företag som är av särskild betydelse för genomförande av betalningar avses t.ex. företag som deltar i Riksbankens betalningsavvecklingsystem, olika betaltjänstleverantörer, kortföretag, företag som tillhandahåller e-legitimation för inloggning till internetjänster, företag som tillhandahåller mobilapplikationer för överföringar av pengar, företag som bedriver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige och företag som tillhandahåller grundläggande betaltjänster när det gäller uttag av kontanter och hantering av dagskassor.

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (13 kap. 1 §).

4 § Ett företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar ska

1. planera och förbereda för att kunna fortsätta verksamhet som avser betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap,
2. delta i verksamhet enligt 2 och 3 §§, och
3. se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs.

Riksbanken ska övervaka att ett företag uppfyller sina skyldigheter enligt första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krav på vissa företag. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.2.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar företagens ansvar för planering och förberedelser för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Paragrafen är ett uttryck för att Riksbanken och företagen ska samverka i syfte att kunna fortsätta de aktuella verksamheterna under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Första stycket 1 innebär att företagen ska planera och vidta förberedelser för att kunna fortsätta verksamhet som avser betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Första stycket 2 innebär att företagen ska delta i Riksbankens verksamhet på området, dvs. delta i Riksbankens verksamhet med planering och förberedelser för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap (2 §) och i utbildningar och övningar (3 §).

Första stycket 3 innebär att företagen ska se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs.

Enligt *andra stycket* ska Riksbanken övervaka att företagen uppfyller sina skyldigheter.

Riksbanken får meddela föreskrifter på området (13 kap. 1 §).

5 § När det gäller företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar får Riksbanken, i den omfattning som behövs för att allmänheten ska kunna göra betalningar vid höjd beredskap, besluta

1. hos vilka arbets- eller uppdragsgivare allmän tjänsteplikt ska fullgöras, och
2. vilka arbets- eller uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt.

Ett beslut enligt första stycket får avse arbets- och uppdragstagare som inte tas i anspråk av totalförsvaret i övrigt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om beslut om allmän tjänsteplikt. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.2.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar beslut om allmän tjänsteplikt för vissa arbets- och uppdragstagare och ger uttryck för Riksbankens planeringsansvar för krigsplacering av nyckelpersonal vid de aktuella företagen. Allmän tjänsteplikt regleras i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

Första stycket reglerar att beslut om hos vilka arbets- eller uppdragsgivare som allmän tjänsteplikt ska fullgöras endast får avse företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar. En krigsplacering avser i vilken verksamhet en person, efter att regeringen vid höjd beredskap föreskrivit om allmän tjänsteplikt, ska fullgöra sin totalförsvarsplikt enligt totalförsvarslagstiftningen.

Andra stycket reglerar att beslut om vilka arbets- och uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt endast får avse personer som inte tas i anspråk av totalförsvaret i övrigt.

6 § Den som på grund av bestämmelser i detta kapitel har fått kännedom om en enskilds affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller annars för Sveriges säkerhet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon har fått veta.

I Riksbankens verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Paragrafen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.2.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar tystnadsplikt för arbets- eller uppdragstagare hos företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

Första stycket reglerar tystnadspliktens tillämpningsområde.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att i Riksbankens verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen, bl.a. 15 kap. 2 §, 18 kap. 13 §, 30 kap. 4 § eller 38 kap. 6 §.

I 20 kap. 3 § brottsbalken finns regler om straff för brott mot tystnadsplikt.

7 § Under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap ska Riksbanken hålla regeringen och Riksgäldskontoret underrättade om viktigare frågor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om information till regeringen och Riksgäldskontoret. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken ska hålla regeringen och Riksgäldskontoret underrättade om viktigare frågor under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Det är i första hand upp till Riksbanken att ta ställning till om, när och hur information ska lämnas.

6 kap.

1 § Riksbanken får verka som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i.

Riksbanken får delta i sådant internationellt samarbete som

1. har betydelse för bankens verksamhet, eller
2. rör kunskapsutbyte med andra centralbanker.

Riksbanken ska i sin internationella verksamhet utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden.

Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser om Riksbankens internationella verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 12.1.

Första stycket, som motsvarar 7 kap. 6 § i 1988 års lag, reglerar rollen som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i. Med uttrycket internationella finansorgan avses internationella organisationer för ekonomiskt samarbete såsom Internationella valutafonden (IMF), Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) och Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD).

Enligt *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, får Riksbanken delta i sådant internationellt samarbete som har betydelse för bankens verksamhet eller rör kunskapsutbyte med andra centralbanker. Med internationellt samarbete avses verksamhet inom internationella samarbetsorgan, kommittéer, kollegier, arbetsgrupper och andra internationella samarbetsformer.

Enligt *tredje stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, ska Riksbanken i sin internationella verksamhet utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden. Övergripande ståndpunkter från regeringen kan t.ex. framgå av regeringsförklaringen, regeringens utrikesdeklaration eller en proposition. Övergripande ståndpunkter från riksdagen kan t.ex. framgå av ett utskottsbetänkande.

2 § Riksbanken får vara finansiell motpart till Internationella valutafonden. Riksbanken får också förvärva särskilda dragningsrätter.

Riksbanken ska fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i Internationella valutafondens system för dragningsrätter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens roll inom ramen för IMF:s verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.2.

Första stycket första meningen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, klargör att Riksbanken – vid sidan av förbindelseorgan – får vara ”fiscal agency” i förhållande till IMF (se artikel V i the Articles of Agreement of the International Monetary Fund), dvs. vidta de åtgärder som följer av 3 §.

Första stycket andra meningen, som motsvarar 7 kap. 5 § första meningen i 1988 års lag, reglerar särskilda dragningsrätter. Med särskilda dragningsrätter avses en viktad valutakorg som används som referensvaluta vid internationella transaktioner.

Andra stycket, som motsvarar 7 kap. 5 § andra meningen i 1988 års lag, reglerar ansvaret för att fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i IMF:s system för dragningsrätter.

3 § Riksbanken får, i fråga om Internationella valutafonden,

1. efter riksdagens medgivande, lämna krediter eller delta i annan finansiering som inte avser låginkomstländer, och
2. göra en framställning till regeringen om att
 - a) tillskjuta insatskapital, eller
 - b) lämna krediter eller delta i annan finansiering som avser låginkomstländer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om finansiering av IMF:s verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.2.

Punkt 1, som delvis motsvarar 7 kap. 4 § andra och fjärde styckena i 1988 års lag, reglerar finansieringslösningar som inte avser låginkomstländer.

Punkt 2 a), som delvis motsvarar 7 kap. 4 § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar tillskjutande av ytterligare insatskapital med den skillnaden att det krävs en framställning till regeringen, eftersom det handlar om ändring av en internationell överenskommelse (10 kap. 1 § regeringsformen).

Punkt 2 b), som delvis motsvarar 7 kap. 4 § andra och fjärde styckena i 1988 års lag, reglerar finansieringslösningar som avser låginkomstländer med den skillnaden att det krävs en framställning till regeringen, eftersom regeringen ansvarar för utrikespolitiken (10 kap. 1 § regeringsformen).

Med låginkomstländer avses de stater som av IMF pekas ut som låginkomstländer och som omfattas av olika finansieringslösningar, t.ex. som omfattas av IMF:s Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT).

4 § Riksbanken ska besluta om upplåning som motsvarar belopp enligt 3 §. Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av sådan upplåning.

Riksgäldskontoret ska ta ut ersättning som motsvarar den ränta som Riksbanken tar emot från Internationella valutafonden. Riksbanken ska betala tillbaka lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

I paragrafen finns bestämmelser om upplåning i Riksgäldskontoret. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.2.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar Riksbankens beslut om upplåning i Riksgäldskontoret i syfte att finansiera verksamhet i IMF.

Av *första stycket* följer att Riksbanken ska låna motsvarande belopp som banken överför till IMF enligt 3 § och att Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten för detta behov.

I *andra stycket* regleras ersättning för lån och återbetalning av lån.

I *trede stycket* ställs krav på att Riksgäldskontoret ska få tillfälle att lämna synpunkter innan beslut om upplåning eller återbetalning av lån. Det kan t.ex. gälla tidpunkt för när upplåning eller återbetalning ska ske.

5 § Riksbanken får, i fråga om andra internationella finansorgan än Internationella valutafonden och efter riksdagens medgivande,

1. lämna krediter,
2. ingå avtal om långsiktiga internationella kreditåtaganden, och
3. i övrigt delta i finansiering av verksamhet som har anknytning till Riksbankens verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om finansiering av andra internationella finansorgan än IMF. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.1.

Punkt 1 och 2, som motsvarar 7 kap. 4 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar olika former av kreditgivning i förhållande till andra internationella finansorgan än IMF.

Punkt 3, som motsvarar 8 kap. 7 § i 1988 års lag, reglerar andra finansieringslösningar än den kreditgivning som avses i 1 eller 2.

6 § Riksbanken får, med eller utan ränta, ta emot insättningar i valuta eller guld från eller göra sådana insättningar hos

1. kreditinstitut,
2. utländska kreditinstitut,
3. andra centralbanker,
4. stater, och
5. internationella finansorgan.

Riksbanken får medverka vid och ta ut avgifter för avveckling av betalningar till eller från andra centralbanker eller internationella finansorgan.

Riksbanken får ingå avtal om skyldigheter och rättigheter som an knyter till sådana insättningar och betalningar som avses i första och andra styckena.

Paragrafen innehåller bestämmelser om internationella insättningar och betalningar. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.3.

Första stycket, som motsvarar 7 kap. 7 § första stycket i 1988 års lag, reglerar internationella insättningar.

I *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, klargörs att Riksbanken får medverka vid och ta ut avgifter för avveckling av betalningar till eller från andra centralbanker eller internationella finansorgan.

Tredje stycket, som motsvarar 7 kap. 7 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar avtal som an knyter till internationella insättningar och betalningar.

7 § Riksbanken ska i sin internationella verksamhet hålla regeringen underrättad om viktigare frågor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om information till regeringen. Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar Riksbankens informationsskyldighet i förhållande till regeringen. Bestämmelsen utformas efter förebild av 7 § myndighetsförordningen (2007:515) och innebär att Riksbanken ska hålla regeringen underrättad om viktigare frågor, t.ex. frågor som har koppling till regeringens finans- och utrikespolitik.

7 kap.

1 § I Riksbanken ska det, utöver ett fullmäktige och en direktion, finnas

1. en internrevisionsavdelning,
2. en personalansvarsnämnd,
3. en revisionsfunktion som leds av fullmäktige, och
4. de organisatoriska delar i övrigt som direktionen bestämmer.

Riksbanken ska ha sitt huvudkontor i Stockholm, där också fullmäktige och direktionen ska ha sitt säte.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens organisation. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Grundläggande bestämmelser om Riksbankens organisation finns i 9 kap. 13 § regeringsformen. Bestämmelser om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas i lag.

Första stycket, som motsvarar 1 kap. 3 och 4 §§ och 9 kap. 1 § andra stycket, 2 § och 6 § i 1988 års lag, reglerar Riksbankens organisation med den skillnaden att det är direktionen som bestämmer Riksbankens organisation i den utsträckning som organisationen inte regleras i lagen. Det innebär att det är direktionen som bestämmer om t.ex. organisatorisk struktur vid huvudkontoret, lokalkontor och lokaliseringen av depåverksamhet.

I *andra stycket*, som motsvarar 9 kap. 1 § första stycket, regleras lokaliseringen av huvudkontoret och sätet för fullmäktige och direktionen. När det gäller allmänt forum för Riksbanken, i den mening som avses i 10 kap. 1 § rättegångsbalken, ska fullmäktige jämföras med en styrelse (jfr prop. 1986/87:143 s. 75).

2 § Ärenden som inte ska avgöras av fullmäktige avgörs av direktionen. Direktionen får besluta att ärenden får avgöras av riksbankschefen eller någon annan anställd i Riksbanken. Om inte direktionen beslutar annat får riksbankschefen besluta att ärenden får avgöras av någon annan anställd i Riksbanken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om beslutanderätt och delegering. Övervägandena finns i avsnitt 13.1 och 13.5.

Paragrafen, som motsvarar 1 kap. 5 § i 1988 års lag, med den skillnaden att riksbankschefen får delegera uppgifter vidare till en annan tjänsteman, om inte direktionen beslutar annat. Utgångspunkten är att direktionen

delegerar ärenden till riksbankschefen och att han eller hon får delegera ärenden vidare. Direktionen får besluta att riksbankschefen inte får delegera ett visst ärende eller en viss typ av ärenden vidare. Direktionen får också besluta att delegera ett ärende till någon annan tjänsteman inom Riksbanken.

Bestämmelsen gäller inte i de fall som särskilda bestämmelser i denna lag pekar ut ett visst organ som beslutsfattare.

3 § Fullmäktige ska inom sig välja en ordförande och en vice ordförande.

Fullmäktige är beslutsfört när minst åtta av ledamöterna är närvarande. Ett beslut om att skilja en ledamot i direktionen från anställningen förutsätter dock att minst åtta av fullmäktiges ledamöter är överens.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fullmäktiges sammansättning och beslutsförhet. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Första stycket, som motsvarar 1 kap. 3 § andra stycket i 1988 års lag, innebär att fullmäktige väljer sin ordförande och vice ordförande.

I andra stycket, som motsvarar 2 kap. 3 § andra stycket första meningen i 1988 års lag, anges det antal ledamöter som krävs för fullmäktiges beslutsförhet. Fullmäktige får enligt 9 kap. 13 § tredje stycket tredje meningen regeringsformen skilja en ledamot av direktionen från hans eller hennes anställning.

4 § Fullmäktige ska följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet. Fullmäktige ska underrätta riksdagens finansutskott om frågor av större betydelse och regelbundet eller på begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet.

Revisionsfunktionen ska granska direktionens arbete.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fullmäktiges kontroll- och revisionsfunktion. Övervägandena finns i avsnitt 17.3.

Första stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar fullmäktiges kontrollfunktion. Fullmäktige ska underrätta finansutskottet om frågor av större betydelse, t.ex. om det föreligger betydande risker för stabiliteten i det finansiella systemet eller beslut som får stora samhällspåverkande effekter, och redovisa sina iakttagelser i övrigt till utskottet. Det får ankomma på fullmäktige och finansutskottet att bestämma de närmare formerna för hur utskottet ska underrättas och hur övriga iakttagelser ska redovisas.

Andra stycket, som motsvarar 9 kap. 2 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar fullmäktiges revisionsfunktion med den skillnaden att granskningen ska avse direktionens arbete i stället för frågor som ligger inom fullmäktiges ansvarsområde. Med det avses bl.a. samarbete och arbetsfördelning inom direktionen, sammanträdens effektivitet och ändamålsenlighet och direktionsledamöternas tjänsteutövning.

5 § Fullmäktige ska besluta vilka motiv som ska finnas på de kontanter som Riksbanken ger ut.

Fullmäktige får för Riksbankens räkning lämna remissyttranden inom sitt ansvarsområde.

Fullmäktige ska besluta om lön och andra anställningsvillkor för ledamöter i direktionen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fullmäktiges beslut i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Enligt 9 kap. 14 § första meningen regeringsformen har Riksbanken ensamrätt att ge ut kontanter. Fullmäktige ska enligt *första stycket*, som delvis motsvarar 5 kap. 1 § första stycket andra meningen i 1988 års lag, besluta om motiv på kontanterna. Det innebär motsatsvis att det är direktionen som ska besluta om utformningen av kontanter, t.ex. storleken på en sedel (2 §).

Andra stycket, som motsvarar 2 kap. 4 § i 1988 års lag, reglerar remissyttranden med den skillnaden att fullmäktige får lämna remissyttranden inom sitt ansvarsområde i stället för verksamhetsområde. Det motsvarar inom vilket område fullmäktige får göra framställningar till riksdagen enligt 16 §.

Tredje stycket, som motsvarar 3 kap. 5 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar lön med den skillnaden att uttrycket anställningsförmåner ersätts av anställningsvillkor. Det är fullmäktige som utser direktionen (9 kap. 13 § andra stycket andra meningen regeringsformen). Genom det nya uttrycket klargörs att fullmäktige beslutar om lön och andra anställningsvillkor, t.ex. längd på mandatperioden (fem eller sex år) och datum för tillträde.

Bestämmelser om ersättning till ledamöter i fullmäktige finns i lagen (1989:185) om arvoden m.m. för uppdrag inom riksdagen, dess myndigheter och organ.

6 § En ledamot i direktionen får inte

1. vara ledamot av riksdagen,
2. vara statsråd,
3. vara anställd i Regeringskansliet,
4. vara anställd på central nivå i ett politiskt parti,
5. vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett finansiellt företag som avses i 1 kap. 2 § 1, eller
6. inneha annan anställning eller annat uppdrag som gör honom eller henne olämplig att vara direktionsledamot.

En ledamot får inte heller vara underårig, i konkurs, underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om en ledamot tar en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som kan strida mot första stycket, ska ledamoten genast anmäla det till fullmäktige.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hinder mot att ingå i direktionen. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

I paragrafen, som motsvarar 3 kap. 1 § första–tredje styckena i 1988 års lag, anges vilka som inte får vara ledamöter i direktionen och ett krav på direktionsledamöter att anmäla om de tar en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som kan vara ett hinder mot att vara direktionsledamot till fullmäktige.

Motsvarande bestämmelser för ledamöter i fullmäktige finns i riksdagsordningen (tilläggsbestämmelse 13.21.1).

7 § Direktionen ska bestå av fem ledamöter som utses för en tid av fem eller sex år. Av dessa ska fullmäktige utse en ordförande (riksbankschef). Övriga fyra ledamöter ska vara vice riksbankschefer.

Riksbankschefen och en vice riksbankschef får utses på nytt en gång.

En vice riksbankschef får utses till riksbankschef.

Paragrafen innehåller bestämmelser om direktionsledamöter. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

Första stycket, som motsvarar 1 kap. 4 § första stycket i 1988 års lag, reglerar antalet direktionsledamöter med den skillnaden att direktionen ska bestå av fem i stället för sex ledamöter och att en ledamot som inte är riksbankschef är vice riksbankschef.

I *andra och tredje styckena*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, regleras omval av direktionsledamöter, inbegripet riksbankschefen. Omval som riksbankschef eller vice riksbankschef kan ske en gång. En vice riksbankschef kan utses till riksbankschef.

8 § Direktionen ska ansvara för Riksbankens verksamhet och se till att den drivs enligt denna lag.

Direktionen ska

1. besluta om arbetsordning för Riksbanken som reglerar organisation, arbetsfördelningen mellan direktionen och riksbankschefen, delegering av beslutanderätt, handläggningen av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten,

2. besluta om verksamhetsplan för Riksbanken,

3. se till att det vid Riksbanken finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt, och

4. besluta om föreskrifter och ärenden av principiell karaktär eller större betydelse.

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av första stycket. I denna process ska momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation ingå.

Paragrafen innehåller bestämmelser om direktionens uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 13.1 och 13.3.

Första stycket, som motsvarar 9 kap. 1 a § första stycket i 1988 års lag, reglerar direktionens övergripande ansvar för verksamheten. Direktionen ska se till att verksamheten bedrivs med hög effektivitet och att Riksbanken hushållar väl med statens medel (1 kap. 7 §).

Andra stycket 1 motsvarar 9 kap. 4 § första stycket i 1988 års lag med den skillnaden att det är direktionen i stället för fullmäktige som beslutar om arbetsordning för Riksbanken.

Andra stycket 2, som motsvarar 4 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar beslut om verksamhetsplan.

Andra stycket 3, som motsvarar 9 kap. 1 a § andra stycket i 1988 års lag, reglerar vissa krav på direktionen avseende intern styrning och kontroll.

Andra stycket 4, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar beslut om föreskrifter och viktiga ärenden.

Tredje stycket, som motsvarar 9 kap. 1 a § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar innebörden av intern styrning och kontroll.

9 § Riksbankschefen ska leda direktionens arbete.

Riksbankschefen ska ta upp frågor som avses i 8 § andra stycket 4 till behandling och beslut i direktionen. En ledamot i direktionen får alltid ta upp ett ärende till behandling och beslut i direktionen.

Riksbankschefen ska förbereda direktionens sammanträden och se till att dessa hålls vid behov eller efter begäran av en direktionsledamot.

Paragrafen innehåller bestämmelser om riksbankschefen. Övervägandena finns i avsnitt 13.4.

Riksbankschefen är ordförande i direktionen (7 §).

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar riksbankschefens uppgifter som ordförande i direktionen, dvs. att leda direktionens arbete, ta upp vissa frågor för beslut och förbereda sammanträden och se till att dessa hålls. I ansvaret för att förbereda sammanträden ingår bl.a. att förse direktionen med tillräckliga underlag för beslut.

10 § Direktionen är beslutsför när minst tre ledamöter är närvarande. Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige har rätt att närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslagsrätt eller rösträtt.

Om ett ärende är så brådskande att direktionen inte hinner sammanträda för att behandla det, får ärendet avgöras genom kontakter mellan ledamöterna.

Om inte heller detta hinns med eller är lämpligt får ärendet avgöras av två ledamöter, om de är ense om beslutet. Ett sådant beslut ska anmälas vid nästa sammanträde med direktionen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om direktionens sammanträden och beslut. Övervägandena finns i avsnitt 13.1 och 13.6.

Första stycket, som motsvarar 3 kap. 3 § i 1988 års lag, reglerar beslutsförhet med den skillnaden att det krävs att tre i stället för hälften av ledamöterna är närvarande för att direktionen ska vara beslutsför. Det är en följd av att antalet direktionsledamöter är fem i stället för sex (7 §).

Andra stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att direktionen vid brådskande ärenden får fatta s.k. per capsulam beslut om direktionen inte hinner sammanträda.

Tredje stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att ärenden i vissa fall får avgöras av två ledamöter.

För myndigheter under regeringen finns motsvarande bestämmelser i 12 § myndighetsförordningen.

11 § Ledamöter i direktionen ska utses efter ett ansökningsförfarande.

Paragrafen reglerar förfarandet vid anställning av direktionsledamöter. Övervägandena finns i avsnitt 13.7.

Vid anställning ska avseende fästas bara vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Skickligheten ska sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för något annat (4 § lagen [1994:250] om offentlig anställning).

För myndigheter under regeringen ska, utöver skickligheten och förtjänsten, sådana sakliga grunder som stämmer överens med allmänna arbetsmarknads-, jämställdhets-, social- och sysselsättningspolitiska mål beaktas. En myndighet som avser att anställa en arbetstagare ska på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. När det gäller en anställning som regeringen ska besluta om efter förslag eller anmälan från en myndighet eller dess chef, ska myndigheten informera om den lediga anställningen. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det (4 och 6 §§ anställningsförordningen [1994:373]). Det som gäller för myndigheter under regeringen gäller också för riksdagen och myndigheter under riksdagen (RFS 1995:1).

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att en ledamot i direktionen, inbegripet riksbankschefen, ska rekryteras i ett öppet anställningsförfarande. Sekretess gäller vid anställning av ledamot i

direktionen, dvs. riksbankschef och vice riksbankschef (39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). Prop. 2021/22:41

12 § Fullmäktige får bestämma i vilken inbördes ordning de vice riksbankscheferna ska tjänstgöra i riksbankschefens ställe.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om ersättare för riksbankschefen. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Paragrafen, som motsvarar 1 kap. 4 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar ersättare för riksbankschefen. Paragrafen tar sikte på behov av ersättare i olika situationer. Det kan t.ex. handla om ersättare vid sjukdom, men också om ersättare under en tidsperiod innan en ny riksbankschef har tillträtt. Det kan också vara aktuellt med en ersättare om den nuvarande riksbankschefen inte längre är i tjänst, t.ex. till följd av att han eller hon har avgått på egen begäran eller har skilts från anställningen genom beslut av fullmäktige, även om talan mot beslutet får föras.

13 § Under ett år efter att en direktionsledamots anställning har upphört får han eller hon inte utan fullmäktiges medgivande inneha en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som avses i 6 § första stycket 5 eller 6.

Paragrafen innehåller bestämmelser om karenstid. Överväganden finns i avsnitt 13.1.

Paragrafen, som motsvarar 3 kap. 1 § fjärde stycket i 1988 års lag, innebär att en direktionsledamot, inbegripet riksbankschefen, under ett år efter att han eller hon har avslutat sin anställning inte får vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett finansiellt företag eller inneha annan anställning eller annat uppdrag som gör honom eller henne olämplig att vara direktionsledamot.

14 § Riksbankschefen ska ansvara inför direktionen och sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om riksbankschefens ansvar. Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, är ett uttryck för att riksbankschefen, som är en av ledamöterna i direktionen, är administrativ chef. Det innebär att riksbankschefen ansvarar inför direktionen som kollektiv och att han eller hon ansvarar för den löpande driften av verksamheten enligt direktionens direktiv och riktlinjer.

15 § Vid fullmäktiges och direktionens sammanträden ska protokoll föras.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om protokollföring och utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Paragrafen, som motsvarar 2 kap. 3 § första stycket och 3 kap. 3 § första stycket i 1988 års lag, reglerar protokoll vid fullmäktiges och direktionens sammanträden.

16 § Fullmäktige och direktionen får inom sina respektive ansvarsområden göra framställningar till regeringen.

Fullmäktige och direktionen ska ge varandra tillfälle att lämna synpunkter innan de gör framställningar till regeringen eller riksdagen.

En framställning till riksdagen enligt 2 kap. 3 § ska göras av direktionen.

Paragrafen innehåller gemensamma bestämmelser för fullmäktige och direktionen. Övervägandena finns i avsnitten 13.1.

I riksdagsordningen finns ytterligare bestämmelser om direktionens och fullmäktiges framställningar till riksdagen (tilläggsbestämmelse 9.17.4).

I paragrafen, som motsvarar 4 kap. 1 § i 1988 års lag, regleras framställningar till regeringen eller riksdagen.

17 § Fullmäktige och direktionen får inte sammanträda på område som är ockuperat av främmande makt. En ledamot i fullmäktige eller direktionen får inte heller på annat sätt delta i beslutsfattande om han eller hon befinner sig på ett sådant område.

Paragrafen innehåller administrativa bestämmelser. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 13.1 och 13.6.

Första meningen, motsvarar 4 kap. 6 § i 1988 års lag.

Andra meningen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, klargör att en ledamot i fullmäktige eller direktionen inte heller på annat sätt får delta i beslutsfattande om han eller hon befinner sig på område som är ockuperat av främmande makt.

18 § Internrevisionsavdelningen ska utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granska om direktionens interna styrning och kontroll är utformad så att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av 8 § första stycket.

Internrevision ska drivas enligt god sed för internrevision och internrevisorer.

Direktionen ska besluta om riktlinjer och revisionsplan för internrevisionsavdelningen och åtgärder med anledning av internrevisionsavdelningens iakttagelser och rekommendationer.

Paragrafen innehåller administrativa bestämmelser. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 2 § tredje stycket andra meningen och 2 a § i 1988 års lag, reglerar Riksbankens internrevisionsavdelning.

19 § Personalansvarsnämnden ska bestå av riksbankschefen (ordförande), personalföreträdare och de övriga ledamöter som direktionen utser.

Följande frågor ska, om de rör andra än direktionsledamöter, prövas av nämnden:

1. skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden, dock inte i fråga om provanställning,
2. disciplinansvar,
3. åtalsanmälan, och
4. avstängning.

Nämnden är beslutför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om personalansvarsnämnden. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 6 § i 1988 års lag, reglerar personalansvarsnämnden. Prop. 2021/22:41

20 § Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige och ledamöterna i direktionen ska när uppdraget eller anställningen påbörjas skriftligen anmäla följande till riksdagen

1. innehav av finansiella instrument enligt 1 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

2. innehav av andel i ett handelsbolag eller en ekonomisk förening utom bostadsrättsförening och andel i en motsvarande utländsk juridisk person,

3. ägande, helt eller delvis, av en näringsfastighet enligt 2 kap. 14 § inkomstskattelagen (1999:1229),

4. ett avtal av ekonomisk karaktär med tidigare arbetsgivare såsom ett avtal om löne- eller pensionsförmån som lämnas under den tid som omfattas av uppdraget i fullmäktige eller anställningen i direktionen, och

5. skulder och villkoren för dessa.

Första stycket gäller inte, om

1. tillgångarna och avtalen enligt första stycket 2–4 tillsammans understiger ett marknadsvärde på 500 000 kronor, eller

2. skulderna enligt första stycket 5 tillsammans understiger 500 000 kronor.

Om tillgångar, avtal eller skulder som enligt andra stycket inte behöver anmälas uppnår en sådan gräns som anges där, ska anmälan göras senast inom fyra veckor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälan av vissa tillgångar och skulder. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Paragrafen, som motsvarar 4 kap. 4 § första–tredje styckena i 1988 års lag, reglerar anmälningsskyldighet för innehav av finansiella instrument m.m. för ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige och ledamöterna i direktionen.

21 § En anmälan ska därefter göras av förändring som innebär att

1. tillgång som avses i 20 § första stycket 1 förvärvas,

2. det sammanlagda värdet av tillgångar och avtal enligt 20 § första stycket 2–4 eller det sammanlagda beloppet av skulder enligt 20 § första stycket 5 förändrats med mer än 100 000 kronor sedan anmälan senast gjordes, under förutsättning att det sammanlagda värdet eller beloppet efter förändringen inte understiger 500 000 kronor, eller

3. villkoren för anmälda skulder ändras.

Anmälan av förändringar enligt första stycket ska göras senast fyra veckor från förändringen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälan om ändring av innehav av vissa tillgångar och skulder. Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Paragrafen, som motsvarar 4 kap. 4 § fjärde och femte styckena i 1988 års lag, reglerar anmälningsskyldighet avseende förändringar av innehav av finansiella instrument m.m.

22 § Bestämmelserna i 20 § första stycket 1 och 21 § första stycket 1 och andra stycket gäller även för

1. övriga ledamöter i fullmäktige, och

2. de arbets- eller uppdragstagare som Riksbanken bestämmer.

Arbets- eller uppdragstagare som avses i första stycket 2 ska göra sin anmälan till Riksbanken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka som omfattas av anmälningsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitten 13.1 och 13.8.

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 5 § i 1988 års lag, reglerar anmälningsskyldigheten för innehav av finansiella instrument m.m. för övriga ledamöter i fullmäktige och de arbets- eller uppdragstagare som Riksbanken bestämmer med den skillnaden att ledamöterna i fullmäktige ska göra anmälan till riksdagen i stället för Riksbanken.

23 § Riksbanken ska, trots det som anges i 31 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), underrätta Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten om det i verksamhet som avses i den bestämmelsen framkommer uppgifter som ger anledning att anta att ett brott har begåtts.

Om det finns särskilda skäl får Riksbanken avstå från att lämna en sådan underrättelse.

I paragrafen finns en sekretessbrytande bestämmelse. Övervägandena finns i avsnitten 13.1.

Paragrafen, som motsvarar 11 kap. 4 § i 1988 års lag, reglerar underrättelser om brott.

8 kap.

1 § Direktionen ska varje år före utgången av december månad upprätta en budget för nästa kalenderår (räkenskapsår).

Fullmäktige, riksdagens finansutskott och Riksrevisionen ska underrättas om budgeten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om budget och räkenskapsår. Övervägandena finns i avsnitt 14.1.

Paragrafen, som motsvarar 10 kap. 2 § i 1988 års lag, reglerar Riksbankens budget och räkenskapsår.

2 § Riksbanken är bokföringsskyldig och direktionen ska upprätta en årsredovisning för varje räkenskapsår.

Bokföringsskyldigheten ska fullgöras och årsredovisningen ska upprättas i enlighet med denna lag och god redovisningssed, inbegripet Europeiska centralbankens riktlinjer i tillämpliga delar. Sådana avvikelser från riktlinjerna som inte följer av denna lag ska motiveras.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bokföringsskyldighet och upprättande av årsredovisning. Övervägandena finns i avsnitt 14.1.

Paragrafen motsvarar 10 kap. 3 § första stycket i 1988 års lag med den skillnaden att det klargörs att en årsredovisning ska upprättas och att avvikelser från god redovisningssed för centralbanker som inte följer av denna lag ska motiveras. De riktlinjer som avses i bestämmelsen är Europeiska centralbankens riktlinjer (EU) 2016/2249 av den 3 november 2016 om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet (ECB/2016/34). Skälen för avvikelserna ska framgå av årsredovisningen eller av ett särskilt beslut.

3 § Årsredovisningen ska bestå av en balans- och resultaträkning och en förvaltningsberättelse.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse för penningpolitiken och övrig verksamhet.

Årsredovisningen ska innehålla en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om årsredovisningens innehåll. Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

Första stycket, som motsvarar 10 kap. 3 § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar innehållet i årsredovisningen.

Andra stycket reglerar innehållet i förvaltningsberättelsen. Bestämmelsen motsvarar 10 kap. 3 § fjärde stycket i 1988 års lag med den skillnaden att det förtydligas att förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse för penningpolitiken och övrig verksamhet.

Tredje stycket, som motsvarar 10 kap. 3 § femte stycket i 1988 års lag, reglerar vissa krav på vissa bedömningar i årsredovisningen.

4 § Direktionen ska senast den 21 februari lämna årsredovisningen till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige.

Fullmäktige ska besluta om disposition av årets resultat. Riksdagen och Riksrevisionen ska underrättas om beslutet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överlämnande av årsredovisning och beslut om disposition av årets resultat. Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

Första stycket, som motsvarar 10 kap. 3 § andra stycket första meningen i 1988 års lag, reglerar när och till vem årsredovisningen ska lämnas.

Andra stycket, som motsvarar 10 kap. 3 § andra stycket andra meningen i 1988 års lag, reglerar beslut om vinstdisposition med den skillnaden att fullmäktige ska besluta om vinstdisposition i stället för att lämna ett förslag till vinstdisposition. Riksdagen och Riksrevisionen ska underrättas om beslutet.

Av 6 § följer att riksdagen ska godkänna beslutet om vinstdisposition.

5 § Riksdagen ska besluta om ansvarsfrihet för

1. fullmäktige för dess verksamhet, och
2. direktionen för förvaltningen av Riksbanken.

Ansvarsfrihet får vägras bara om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot i fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansvarsfrihet. Övervägandena finns i avsnitt 14.3.

Första stycket, som motsvarar 10 kap. 4 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar beslut om ansvarsfrihet. Att det är riksdagen som fattar beslut om ansvarsfrihet för både fullmäktige och direktionen följer också av regeringsformen (9 kap. 13 § tredje stycket första meningen).

Andra stycket, som motsvarar 10 kap. 4 § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar förutsättningarna för att vägra ansvarsfrihet.

6 § Riksdagen ska fastställa balans- och resultaträkningen och godkänna fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Riksdagen får vägra att godkänna ett beslut bara om det strider mot detta kapitel. Om beslutet inte godkänns ska fullmäktige fatta ett nytt beslut.

Utdelning till staten ska ske senast en vecka efter riksdagens beslut.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fastställande av balans- och resultaträkning och godkännande av fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 14.3.

Första stycket, som motsvarar 10 kap. 4 § första stycket första meningen i 1988 års lag, reglerar fastställande av balans- och resultaträkningen med den skillnaden att riksdagen ska besluta om att godkänna fullmäktiges beslut om vinstdisposition i stället för själva besluta om vinstdispositionen. Bestämmelsen innebär att fullmäktiges beslut om vinstdisposition blir definitivt först om riksdagen har godkänt det. Godkännande av fullmäktiges beslut om vinstdisposition kan bara vägras om beloppet strider mot denna lag, dvs. om de aktuella beloppen inte är beräknade i enlighet med lagen, vilket i sådant fall torde framgå av Riksrevisionens revisionsberättelse. Om godkännande vägras ska fullmäktige fatta ett nytt beslut om vinstdisposition.

Av *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, följer tidpunkten för utdelning till staten. Utdelning förutsätter att fullmäktiges beslut om vinstdisposition har medgetts av riksdagen.

7 § Riksbanken ska varje år redovisa för riksdagen vilka åtgärder banken har vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Övervägandena finns i avsnitt 14.4.

Paragrafen, som motsvarar 10 kap. 5 § i 1988 års lag, reglerar Riksbankens redovisningsskyldighet i fråga om Riksrevisionens iakttagelser.

8 § Riksbankens eget kapital ska bestå av en grundfond, en reservfond och balanserade vinstmedel. Grundfonden och reservfonden utgör bundet eget kapital.

Medel på sådana värde regleringskonton som avses i Europeiska centralbankens riktlinjer ingår inte i det egna kapitalet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om strukturen på Riksbankens eget kapital. Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

Första stycket, som motsvarar 10 kap. 1 § 1988 års lag, reglerar strukturen på Riksbankens eget kapital med den skillnaden att uttrycket dispositionsfonden ersätts av balanserade vinstmedel och att det klargörs vad som utgör Riksbankens bundna egna kapital.

Genom *andra stycket*, som inte har någon motsvarighet i 1988 års lag, klargörs att orealiserade vinster på värde regleringskonton inte är en del av det egna kapitalet. I den mån det är lämpligt kan dock sådana orealiserade vinster beaktas vid ett ställningstagande till återställning av det egna kapitalet (14 §). De riktlinjer som avses i bestämmelsen är Europeiska centralbankens riktlinjer (EU) 2016/2249 av den 3 november 2016 om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet (ECB/2016/34).

9 § Det egna kapitalet får uppgå till högst 60 miljarder kronor (målnivå), om inte riksdagen beslutar annat.

Ett belopp som motsvarar två tredjedelar av målnivån ska vara grundnivå för det egna kapitalet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om målnivå och grundnivå för Riksbankens eget kapital. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

I *första stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, regleras målnivån för Riksbankens egna kapital.

I *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, regleras grundnivån för det egna kapitalet.

Nivåerna har betydelse för överföringarna till reservfonden, vinstutdelning och återställningen av det egna kapitalet (12 och 15 §§).

Bestämmelser om storleken på grundfonden och reservfonden vid tidpunkten för ikraftträdandet finns i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna (punkt 7).

10 § Målnivån ska varje år räknas om i enlighet med den förändring av konsumentprisindex som Statistiska centralbyrån publicerar. Om förändringen understiger noll kronor ska ingen omräkning ske.

Paragrafen innehåller bestämmelser om realvärdesäkring av den målsatta nivån för Riksbankens eget kapital. Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att målnivån ska räknas om årligen. Realvärdesäkring sker genom justering enligt konsumentprisindex. Beloppet ska avrundas till närmaste hundratal miljoner kronor.

11 § Riksbanken får i skäligen utsträckning göra finansiella avsättningar i enlighet med Europeiska centralbankens riktlinjer.

Paragrafen innehåller bestämmelser om finansiella avsättningar. Övervägandena finns i avsnitt 14.6.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att finansiella avsättningar enligt god redovisningssed för centralbanker bara får göras i skäligen utsträckning. De riktlinjer som avses i bestämmelsen är Europeiska centralbankens riktlinjer (EU) 2016/2249 av den 3 november 2016 om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet (ECB/2016/34).

Finansiella avsättningar görs för att täcka en känd eller väntad förlust eller risk vars kostnad inte exakt kan beräknas. Sådana avsättningar kan beslutas löpande under ett räkenskapsår. De avsatta medlen ska återföras till resultaträkningen om kostnaden för en känd eller väntad förlust eller risk inte realiserar. Om en känd eller väntad förlust eller risk realiserar ska de avsatta medlen användas till att dämpa dess effekter på Riksbankens resultat.

I kravet på att finansiella avsättningar endast får göras i skäligen utsträckning ligger att en avsättning ska vara nödvändig utifrån konsolideringsbehovet på Riksbankens balansräkning och att storleken på avsättningen ska stå i proportion till storleken på den väntade förlusten eller kostnaden.

12 § Om resultaträkningen uppvisar vinst ska den överföras till reservfonden, om inte annat följer av 14 § tredje stycket. Överföringen får inte överstiga ett belopp som motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Överskjutande vinstmedel ska överföras till balanserade vinstmedel.

Om eget kapital efter överföringar till reservfonden och balanserade vinstmedel överstiger målnivån, ska överskjutande vinstmedel delas ut till staten.

När reservfonden överstiger 5 miljarder kronor ska medlen i reservfonden överföras till grundfonden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vinstdisposition. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 14.5.

Paragrafen saknar motsvarighet i 1988 års lag.

Första stycket gäller avsättning till reservfonden och överföring till balanserade vinstmedel som ska göras av resterande vinstmedel, om Riksbankens eget kapital inte överskrider målnivån.

I *andra stycket* regleras förutsättningarna för vinstutdelning till staten. Därutöver kan utdelning från balanserade vinstmedel ske (14 §).

Tredje stycket innebär att reservfonden som högst får uppgå till 5 miljarder kronor. När reservfonden överstiger 5 miljarder kronor, ska reservfondens samtliga medel överföras till grundfonden.

13 § Fullmäktige får, efter direktionens medgivande, besluta om utdelning av balanserade vinstmedel.

Paragrafen innehåller bestämmelser om utdelning av balanserade vinstmedel. Övervägandena finns i avsnitt 14.7.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, ger uttryck för ett slags extraordinär utdelning vid sidan av utdelning av årets resultat (12 §). Det förutsätter direktionens medgivande.

14 § Om resultaträkningen uppvisar förlust ska den täckas i följande ordning:

1. av balanserade vinstmedel,
2. av reservfonden,
3. av grundfonden.

Om balanserade vinstmedel efter förlusttäckning enligt första stycket överstiger noll kronor, får det från balanserade vinstmedel till reservfonden överföras ett belopp som högst motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet.

Om grundfonden har tagits i anspråk för förlusttäckning, ska grundfonden med kommande års vinster återställas till den nivå som den uppgick till innan förlusten uppkom. Överskjutande vinstmedel får överföras till reservfonden till dess att det egna kapitalet uppgår till den omräknade grundnivån.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förlusttäckning. Övervägandena finns i avsnitt 14.8.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar förlusttäckning.

Första och andra styckena gäller förluster enligt resultaträkningen för det aktuella räkenskapsåret.

Tredje stycket gäller förluster som har uppkommit under tidigare räkenskapsår.

15 § Om det egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån, ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet.

Framställningen ska avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte orealiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning sker till en lägre nivå eller inte alls.

Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen motsvara högst ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till målnivån.

Paragrafen innehåller bestämmelser om återställning av det egna kapitalet. Övervägandena finns i avsnitt 14.9.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar en särskild form av framställning som Riksbanken är skyldig att göra i vissa fall. Fullmäktiges och direktionens rätt att göra framställningar till riksdagen i

övrigt enligt riksdagsordningen (tilläggsbestämmelse 9.17.4) inskränks inte genom paragrafen. Paragrafen begränsar inte heller riksdagens handlingsutrymme.

Enligt *första stycket* är en förutsättning för en framställning om återställning av det egna kapitalet att det redovisade egna kapitalet enligt årsredovisningen understiger en tredjedel av målnivån.

Av *andra stycket* följer att framställningen som huvudregel ska avse ett belopp som gör att det egna kapitalet efter återställningen uppgår till grundnivån. Riksbanken bör emellertid ta hänsyn till eventuella medel som finns på värderegleringskontona, vilka inte ingår i det egna kapitalet. Dessa medel kan beaktas genom att framställningen avser ett mindre kapitaltillskott än vad som krävs för att återställa det egna kapitalet till grundnivån.

I *tredje stycket* anges förutsättningar för att en framställning ska få avse ett belopp som gör att det egna kapitalet överskrider grundnivån, men högst uppgår till målnivån. För detta krävs att ett högre belopp behövs för att säkerställa Riksbankens långsiktiga förmåga till självfinansiering.

16 § Riksbanken har rätt till kompensation för belopp, motsvarande ingående skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200), som hänför sig till verksamheten.

Första stycket gäller inte om den ingående skatten omfattas av begränsningar i avdragsrätten enligt 8 kap. 9, 10, 15 eller 16 § mervärdesskattelagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om mervärdesskatt. Övervägandena finns i avsnitt 14.10.

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 8 § i 1988 års lag, reglerar rätt till kompensation för mervärdesskatt.

9 kap.

1 § Riksbanken ska förvalta tillgångar i syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och generera tillräcklig avkastning för att finansiera sin verksamhet.

Tillgångarna ska förvaltas med låg risk och med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och syftet med tillgångsinnehavet.

Vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på kraven i första och andra styckena.

Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser om Riksbankens tillgångsförvaltning. Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar syfte med och principer för tillgångsförvaltningen, inbegripet valutareserven.

Första stycket anger i vilket syfte Riksbanken ska förvalta sina tillgångar, t.ex. aktier, fastigheter, fordringar eller guld. För det första syftar tillgångsförvaltningen till att Riksbanken ska ha tillräckliga medel för att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt lag eller unionsrätten, t.ex. enligt 2–6 kap. i denna lag. För det andra ska förvaltningen generera tillräcklig avkastning för att finansiera verksamheten, dvs. den löpande driften av Riksbanken såsom personalkostnader och andra finansiella kostnader.

Enligt *andra stycket* ska tillgångarna förvaltas med låg risk och med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och syftet med tillgångsinnehavet. En tillgångsförvaltning med en sådan risknivå är som utgångspunkt förenlig med att Riksbanken ska kunna utföra sina uppgifter

och befogenheter. För det fall att hanteringen av risknivån begränsar Riksbankens möjligheter att kunna fullgöra sina uppgifter eller befogenheter har dock fullgörandet av dessa företräde framför risknivån, t.ex. hanteringen av risknivån i valutareserven.

Bestämmelserna i första och andra styckena är ett uttryck för att tillgångsförvaltningen är ett medel för att Riksbanken ska kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och finansiera verksamheten och inte ett mål i sig. Detta innebär t.ex. att uppgifterna och befogenheterna i fråga om penningpolitik och det finansiella systemet har företräde framför tillgångsförvaltningen.

Enligt *tredje stycket* ska hållbar utveckling beaktas i Riksbankens tillgångsförvaltning. Med hållbar utveckling avses långsiktig ekonomisk, social och miljömässig utveckling (jfr prop. 2017/18:271 s. 24–26).

2 § Direktionen ska besluta om riktlinjer för tillgångsförvaltningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om riktlinjer för tillgångsförvaltningen. Övervägandena finns i avsnitt 15.2.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att direktionen ska besluta riktlinjer för tillgångsförvaltningen. Riktlinjerna ska utformas inom de ramar som följer av 1 §.

3 § Riksbanken får

1. köpa och sälja aktier, andelar i ekonomiska föreningar och liknande rättigheter,
2. ingå förpliktelser som är förenade med rättigheter som avses i 1, och
3. köpa och sälja fastigheter och inventarier som är avsedda för den verksamhet som banken bedriver eller deltar i.

Riksdagens medgivande krävs, om

1. ett köp eller ingående av en förpliktelse som avses i första stycket 1 eller 2 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgift som centralbank,
2. en försäljning som avses i första stycket 1 eller 2 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank och försäljningen innebär en minskning av statens ägarandel i ett företag i vilket staten innehar minst hälften av rösterna eller om ägarandelen har ett betydande samhällsintresse, eller
3. ett förvärv eller en försäljning som avses i första stycket 3 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank och värdet av tillgången överstiger 20 miljoner kronor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om köp och försäljning av tillgångar. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.

Första stycket, som motsvarar 8 kap. 2 § första stycket, 2 a § första stycket och 4 § första stycket i 1988 års lag, reglerar Riksbankens köp och försäljningar av värdepapper och fastigheter.

Andra stycket, som motsvarar 8 kap. 2 § andra stycket, 2 a § andra stycket och 4 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar krav på riksdagens medgivande i vissa fall.

4 § Riksbanken får förvärva varje slag av egendom i syfte att skydda en fordran. Egendomen ska säljas så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust.

Riksbanken får medge ackord och besluta om avskrivning, nedsättning eller eftergift av en fordran.

Paragrafen innehåller bestämmelser om köp av egendom i vissa fall. Prop. 2021/22:41
Övervägandena finns i avsnitt 15.3.

Första stycket, som motsvarar 8 kap. 4 § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar köp av lös och fast egendom i syfte att skydda en fordran.

Andra stycket, som motsvarar 8 kap. 6 § i 1988 års lag, reglerar ackord och beslut om avskrivning, nedsättning eller eftergift av en fordran.

10 kap.

1 § Riksbanken ska inneha tillgångar i utländsk valuta (valutareserven).

Paragrafen innehåller bestämmelser om valutareserven. Övervägandena finns i avsnitt 16.1.

Paragrafen, som motsvarar 7 kap. 2 § i 1988 års lag, föreskriver att Riksbanken ska inneha en valutareserv. Bestämmelser om tillgångsförvaltning, inbegripet valutareserven, finns i 9 kap.

2 § Riksbanken får besluta om upplåning i utländsk valuta till valutareserven. Den samlade upplåningen får vid tidpunkten för ett beslut om upplåning motsvara högst fem procent av bruttonationalprodukten.

Om det finns synnerliga skäl får Riksbanken, i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven, besluta om upplåning som överskrider det som anges i första stycket.

Riksdagens finansutskott ska underrättas om ett beslut enligt andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förtida upplåning till valutareserven. Övervägandena finns i avsnitt 16.2.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar förtida upplåning till valutareserven, dvs. upplåning i syfte att vid en senare tidpunkt kunna vidta åtgärder med utländsk valuta såsom olika former av likviditetsstöd. Upplåning för att återställa valutareserven efter att den tagits i anspråk regleras i 3 §.

I *första stycket* regleras låneutrymmet. Eftersom en förtida upplåning av valutareserven innebär en kostnad behöver Riksbanken visa att upplåningen är förenlig med principerna om proportionalitet och hushållning av statens medel (1 kap. 7 och 8 §§). Proportionalitetsprincipen innebär i detta sammanhang att värdet av den extra beredskapsförmågan och andra fördelar av en utökad valutareserv ska stå i proportion till den tillkommande nettoräntekostnaden och de tänkbara negativa effekterna av att statskulden ökar. Med bruttonationalprodukten (BNP) avses Sveriges BNP i löpande priser enligt nationalräkenskaperna enligt Statistiska centralbyråns officiella uppgifter för det föregående året. Låneutrymmet ska avrundas till närmaste hundratals miljoner kronor. Låneutrymmet gäller också för återfinansiering av lån som har tagits upp tidigare. Ett lån som ska löpa ut får således inte förnyas om detta skulle innebära att låneutrymmet överskrids. Det är värdet i svenska kronor på det aktuella beloppet vid respektive utlånings- eller återfinansieringstillfälle som avses. Om kronans växelkurs skulle stärkas efter utlåningstillfället, så att beloppet i utländsk valuta motsvarar ett större belopp i svenska kronor, medför inte detta någon omedelbar återbetalningsskyldighet för Riksbanken även om låneutrymmet skulle överskridas. Det påverkar dock förutsättningarna för upplåning vid nästa utlånings- eller återfinansieringstillfälle.

Enligt *andra stycket* får Riksbanken, i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven, besluta om upplåning som överskrider låneutrymmet enligt första stycket, om det finns synnerliga skäl. Med synnerliga skäl avses tydliga tecken på förhöjd oro på de finansiella marknaderna, ökad risk för att svenska banker kan komma att utsättas för allvarlig likviditetsstress i utländsk valuta eller andra omständigheter som innebär att förstärkning av valutareserven är uppenbart nödvändig för att motverka en allvarlig störning av det finansiella systemet i Sverige.

Låneutrymmet enligt första stycket får endast överskridas under den tidsperiod då de synnerliga skälen föreligger. Det innebär att lån som överskrider låneutrymmet ska avvecklas i takt med att de förfaller när kravet på synnerliga skäl inte längre är uppfyllt.

Enligt *tredje stycket* ska finansutskottet underrättas om beslutet. Informationen ska lämnas i anslutning till beslutet. I underrättelsen ska Riksbanken redogöra för skälen för beslutet.

3 § Om valutareserven har tagits i anspråk för åtgärder enligt 3 kap. 6 och 7 §§, får Riksbanken besluta om upplåning i utländsk valuta i syfte att återställa reserven. Den del av valutareserven som inte har finansierats med upplåning i utländsk valuta ska med de upplånade medlen återställas till den nivå som den hade innan åtgärderna vidtogs.

Bestämmelsen i 2 § gäller inte vid återställning av valutareserven enligt första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upplåning till valutareserven. Övervägandena finns i avsnitt 16.3.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar förutsättningarna för återställning av valutareserven om den har tagits i anspråk för likviditetsstöd.

Första stycket innebär att återställningen får avse högst det belopp som har använts för att lämna sådant stöd. Någon återställning får däremot inte göras av den del av valutareserven som har finansierats med upplåning.

Enligt *andra stycket* gäller inte 2 § vid upplåning. Detta medför att upplåningen kan komma att överstiga låneutrymmet som gäller för förtida upplåning om fem procent av BNP.

4 § Om Riksbanken beslutar om upplåning enligt 2 eller 3 §, ska Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i detta syfte. Riksgäldskontoret ska ta ut full ersättning för statens kostnader för upplåningen.

Riksbanken ska betala tillbaka ett lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om valutareserven. Övervägandena finns i avsnitt 16.4.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar Riksgäldskontorets upplåning för Riksbankens behov av valutareserv.

Enligt *första stycket* ska Riksgäldskontoret ta upp lån om Riksbanken beslutar om detta enligt 2 eller 3 §. Genom upplåning får Riksgäldskontoret en fordran på Riksbanken och fordringsförhållandet ska manifesteras i ett avtal mellan de båda myndigheterna. Riksbanken ska till Riksgäldskontoret betala full ersättning för upplåningskostnaderna.

Av *andra stycket* följer att Riksbanken ska betala tillbaka lån enligt första stycket när det inte längre finns skäl för upplåningen, t.ex. för att behovet av att ha en beredskap för att kunna ge likviditetsstöd i utländsk valuta har minskat. Eventuella kreditförluster som uppkommer i samband med att Riksbanken ger likviditetsstöd ska belasta Riksbanken.

Enligt *tredje stycket* ska Riksgäldskontoret få tillfälle att lämna synpunkter före beslut om såväl upplåning som återbetalning.

5 § Riksbanken får köpa och sälja utländsk valuta för att finansiera åtgärder enligt 3 kap. 6 och 7 §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om handel med valuta. Övervägandena finns i avsnitt 16.5.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken får köpa och sälja utländsk valuta, dvs. handla svenska kronor mot utländsk valuta, i syfte att kunna finansiera likviditetsstöd. Detta kan göras utan att det krävs något syfte att påverka kronans växelkurs eller att bidra till att uppnå prisstabilitetsmålet (2 kap. 5 §). Paragrafen reglerar inte vilka tillgångar som ingår i valutareserven.

6 § I syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt denna lag får Riksbanken ingå avtal om

1. lån i utländsk valuta, och
2. valutaåterköpsavtal eller liknande avtal.

Avtal enligt första stycket får ingås med en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lån och valutaåterköp i vissa fall. Paragrafen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 16.6.1.

Paragrafen, som motsvarar 7 kap. 4 § första stycket i 1988 års lag, reglerar internationella finansieringslösningar med den skillnaden att Riksbanken får vidta åtgärderna för att fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt denna lag.

Med valutaåterköpsavtal avses ett avtal mellan Riksbanken och en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning som innebär att avtalsparterna tillhandahåller varandra olika valutor under en viss tid, varefter det belopp som har tagits i anspråk ska återbetalas.

7 § Riksbanken får lämna krediter eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal för att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta

1. om det tydligt förbättrar förutsättningarna för att Riksbanken ska uppnå målet att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system, eller
2. efter riksdagens medgivande.

Riksbanken får lämna krediter till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med

1. Banken för internationell betalningsutjämning inom ramen för verksamheten i den banken, och
2. Europeiska unionens system för medelfristigt finansiellt stöd.

Paragrafen innehåller bestämmelser om krediter och valutaåterköp i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 16.6.2.

Första stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, reglerar avtal om krediter och valutaåterköp för att tillgodose en annan centralbanks behov av utländsk valuta.

Enligt *första stycket 1* får ett sådant avtal ingås om det tydligt förbättrar förutsättningarna för att Riksbanken ska uppnå målet att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system i Sverige. Det är Riksbanken som får ta ställning till om förutsättningarna är uppfyllda. Beslutet ska motiveras och baseras på den information som är tillgänglig vid beslutet om att ingå avtal om kredit eller valutaåterköp. Bedömningen av om bestämmelsen är tillämplig ska göras vid tidpunkten för ingåendet av ramavtalet om krediter eller valutaåterköp och inte vid genomförandet av de enskilda transaktionerna inom ramen för avtalet. I övrigt får ett sådant avtal enligt *första stycket 2* ingås efter riksdagens medgivande. Ett avtal behöver inte ha direkt samband med Riksbankens uppgifter eller befogenheter utan det kan vara tillräckligt att det handlar om att stödja den andra centralbanken vid dess utförande av grundläggande uppgifter för centralbanker. Avtalet får emellertid inte strida mot förbudet mot monetär finansiering (1 kap. 6 §).

Andra stycket, som motsvarar 7 kap. 4 § första stycket i 1988 års lag, reglerar internationella finansieringslösningar med den skillnaden att också valutaåterköpsavtal omfattas och att det inte längre uppställs krav på att åtgärden ska ha ett valutapolitiskt syfte.

11 kap.

1 § Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för den penningpolitiska verksamheten, särskilt

1. den penningpolitik som bedrivits och de penningpolitiska beslut som banken har fattat och skälen för dessa,
2. bankens penningpolitiska strategi, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och
 - c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Paragrafen innehåller bestämmelser om redogörelser till riksdagen. Övervägandena finns i avsnitt 18.1.

Paragrafen, som är en specifik utfyllnad av riksdagsordningen (10 kap. 8 §), motsvarar 6 kap. 4 § första stycket i 1988 års lag med den skillnaden att redogörelserna till riksdagen ska lämnas regelbundet eller på begäran i stället för minst två gånger om året. Det ställs också krav på redogörelsernas innehåll. Redogörelserna ska även innehålla information om riskerna på Riksbankens balansräkning efter att de har uppstått och om sådana beslut som påtagligt kan påverka de offentliga finanserna.

Det är Riksbanken och finansutskottet som bestämmer de närmare formerna för redogörelserna, inbegripet frekvensen av dessa.

2 § Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för hanteringen av kontanter i Sverige och för sin övriga verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om redogörelser till riksdagen. Övervägandena finns i avsnitt 18.1.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, är en specifik utfyllnad av riksdagsordningen (10 kap. 8 §). Redogörelser för hanteringen av kontanter ska innehålla Riksbankens uppföljning och analys av hanteringen av kontanter (4 kap. 8 §). Med övrig verksamhet avses ansvaret för det finansiella systemet, fredstida krissituationer och höjd beredskap samt internationell verksamhet. Redogörelserna ska även innehålla information om riskerna på Riksbankens balansräkning efter att de har uppstått och om sådana beslut som påtagligt kan påverka de offentliga finanserna.

Det är Riksbanken och finansutskottet som bestämmer de närmare formerna för redogörelserna, inbegripet frekvensen av dessa.

3 § Riksbanken ska informera allmänheten om

1. prisstabilitetsmålet, realekonomiska hänsyn och bankens penningpolitiska strategi,
2. penningpolitiska beslut, skälen för dessa och eventuella avvikande meningar inom direktionen, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och
 - c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Riksbanken ska också informera allmänheten om sin övriga verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om information till allmänheten. Övervägandena finns i avsnitt 18.1.

Paragrafen saknar motsvarighet i 1988 års lag.

I *första stycket* regleras informationens innehåll i fråga om den penningpolitiska verksamheten.

Riksbanken ska också enligt *andra stycket* informera om övrig verksamhet såsom arbetet med det finansiella systemet, kontanter, fredstida krissituationer och höjd beredskap och internationell verksamhet.

Riksbanken bestämmer själv hur informationen ska lämnas och det kan ske i olika former, t.ex. genom pressträffar eller publicering av information på Riksbankens hemsida.

4 § Riksbanken ska offentliggöra allmänt gällande villkor för in- och utlåning, återköpsavtal och de säkerheter som accepteras enligt 2 kap. 4 § första stycket 2.

Om det inte är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet, ska Riksbanken offentliggöra vilka likviditetsstödjande åtgärder som Riksbanken kommer att vidta för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige och de närmare villkoren för dessa.

Paragrafen innehåller bestämmelser om offentliggörande av villkor. Övervägandena finns i avsnitt 18.3.

Första stycket, som motsvarar 6 kap. 5 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar offentliggörande av vissa allmänt gällande villkor med den skillnaden att, förutom räntevillkor, också andra villkor ska offentliggöras. Med det avses t.ex. förutsättningarna för att få delta i penningpolitisk kreditgivning, vilka finansiella instrument som accepteras som betryggande säkerhet eller inom ramen för återköpsavtal och vilka värderingsavdrag som görs.

I 3 kap. 10 § finns en bestämmelse om att Riksbanken ska identifiera vilka likviditetsstödjande åtgärder som kan användas för att motverka

allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige. Riksbanken ska enligt *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, som huvudregel offentliggöra vilka åtgärder som Riksbanken kommer att vidta och de närmare villkoren för dessa. Detta gäller både för Riksbankens generella likviditetsstödjande åtgärder och för dess nödkrediter.

Ett undantag från kravet på offentliggörande gäller om Riksbanken bedömer att ett sådant offentliggörande är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet eller liknande. Det är Riksbanken som avgör vilka uppgifter som ska offentliggöras. Bestämmelsen innebär t.ex. att Riksbanken får begränsa eller underlåta offentliggörandet av åtgärder eller villkor.

Uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska inte offentliggöras.

5 § Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige.

Paragrafen innehåller bestämmelser om offentliggörande av protokoll. Övervägandena finns i avsnitt 18.1.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige. Det är Riksbanken som bestämmer hur och när offentliggörandet ska ske. För närvarande brukar detaljerade protokoll från de penningpolitiska mötena publiceras en till två veckor efter mötet.

Uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska inte offentliggöras.

6 § Riksbankens beslut ska i lämplig utsträckning innehålla en motivering. Protokollen från de penningpolitiska mötena ska återge vilka ståndpunkter som förts fram.

Om ett beslut kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt tillämpas 32 § förvaltningslagen (2017:900).

Paragrafen innehåller bestämmelser om motivering av beslut och om penningpolitiska protokoll. Paragrafen utformas i huvudsak enligt *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 18.4.

Första stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbankens beslut ska innehålla en motivering. Det gäller även om ett beslut inte kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt (se *andra stycket*). Detta innebär att även s.k. policybeslut som t.ex. penningpolitiska beslut, beslut om upplåning till valutaserven och beslut om lokalisering av depåer behöver motiveras.

Motiveringen ska innehålla uppgift om vilka föreskrifter som har tillämpats, vilka omständigheter som har varit avgörande för ställningstagandet och hur dessa har värderats. Därutöver ska beslutet även normalt innehålla en proportionalitetsbedömning (1 kap. 8 §).

Med uttrycket i lämplig utsträckning avses att en beslutsmotivering kan underlåtas om beslutet inte har någon, eller endast en försumbar, samhälls-ekonomisk betydelse.

Beträffande de penningpolitiska besluten ska direktionsledamöternas ståndpunkter framgå av protokollet.

Andra stycket, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att förvaltningslagens bestämmelse om motiveringskyldighet tillämpas i fråga om Riksbankens beslut som kan antas påverka någon situation på ett inte obetydligt sätt (32 §). Bestämmelsen i första stycket påverkar alltså inte förvaltningslagens tillämpningsområde.

7 § Riksbanken får ta ut avgifter för kopior, avskrifter och utskrifter av allmänna handlingar.

Avgifterna ska bestämmas med ledning av de regler som gäller för statliga myndigheter i allmänhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgifter för allmänna handlingar. Övervägandena finns i avsnitt 18.4.

Första stycket, som motsvarar 9 kap. 9 § första meningen i 1988 års lag, reglerar avgifter för allmänna handlingar.

Andra stycket, som motsvarar 9 kap. 9 § andra meningen i 1988 års lag och 6 kap. 4 § andra stycket lagen om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter, reglerar avgifternas storlek.

Bestämmelser om avgifter för statliga myndigheter i allmänhet finns i avgiftsförordningen (1992:191).

12 kap.

1 § På begäran av Riksbanken ska

1. finansiella företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt denna lag,

2. företag med kvalificerat innehav i deltagare i Riksbankens betalningsavvecklingssystem och underentreprenörer till sådana deltagare lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

3. företag som bedriver verksamhet som avses i 3 kap. 8 § och underentreprenörer till sådana företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

4. utgivare av värdepapper lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 2 och 3 kap.,

5. företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 4 och 5 kap., och

6. den som för egen eller någon annans räkning utför transaktioner med utländsk motpart eller innehar tillgångar och skulder med utlandsanknytning lämna uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 1 kap. 11 § när det gäller framställning av statistik över betalningsbalanser och utlandsställningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 19.1.

Punkt 1, som reglerar uppgiftsskyldighet för finansiella företag, motsvarar 6 kap. 9 § första stycket i 1988 års lag med den skillnaden att uppgiftsskyldigheten avser samtliga finansiella företag och omfattar Riksbankens samtliga verksamheter enligt lagen. Skyldigheten för ett finansiellt företag att lämna uppgifter kan även avse uppgifter om ett annat företag inom samma koncern. I fråga om penningpolitik kan det t.ex. röra sig om uppgifter om omsättning och prissättning på finansiella marknader och uppgifter om bankers in- och utlåning till finansiella och icke-finansiella företag. I fråga om det finansiella systemet kan det t.ex. röra sig om upp-

gifter om finansiella företags likviditetsförsörjning, finansiering och utlåning.

Punkt 2, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller företag med kvalificerat innehav i eller underentreprenörer till deltagare i Riksbankens betalningsavvecklingssystem och omfattar uppgifter som behövs för Riksbankens verksamhet med det finansiella systemet. Med kvalificerat innehav avses detsamma som i 1 kap. 5 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF), dvs. ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet beräknat på det sätt som anges i 1 kap 5 a § LBF representerar 10 procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget. Med underentreprenörer avses t.ex. företag som ansvarar för it-system för en deltagares räkning. För att uppgifter ska kunna inhämtas från en underentreprenör krävs att den utkontrakterade verksamheten har samband med deltagandet i betalningsavvecklingssystemet.

Punkt 3, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller företag som tillhandahåller verksamhet som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige och underentreprenörer till sådana företag och omfattar uppgifter som behövs för Riksbankens verksamhet med det finansiella systemet, t.ex. för att följa betalningsmarknadens utveckling.

Punkt 4, som motsvarar 6 kap. 9 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar uppgiftsskyldighet för utgivare av värdepapper. Det kan t.ex. röra sig om uppgifter om enskilda aktörers lånekostnader för värdepappersupplåning, förfallostruktur och kreditvärdering för emissioner.

Punkt 5, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, omfattar företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar. I fråga om kontanthantering kan det t.ex. röra sig om uppgifter om kostnader och prissättning och i fråga om krisberedskap kan Riksbanken t.ex. behöva inhämta uppgifter om enskilda företags beredskapsplanering.

Punkt 6, som motsvarar 6 kap. 9 § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar uppgiftsskyldighet för den som för egen eller annans räkning utför transaktioner med utländsk motpart eller innehar tillgångar och skulder med utlandsanknytning. Detta rör uppgifter som Riksbanken behöver för framställning av viss statistik.

2 § Riksbanken får besluta om de förelägganden som behövs för att en fysisk eller juridisk person ska följa uppgiftsskyldigheten enligt 1 § och föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 §.

Riksbanken får också besluta om förelägganden för den fysiska eller juridiska person som bryter mot 4 kap. 11 § och som väsentligen har bidragit till spridningen och varit medveten om att kontanterna var förändrade eller bearbetade.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förelägganden. Övervägandena finns i avsnitt 19.2.

Första stycket, som motsvarar 11 kap. 2 a § första stycket i 1988 års lag, reglerar förelägganden. Bestämmelsen ger t.ex. Riksbanken möjlighet att besluta om föreläggande mot ett företag som inte följer en begäran från Riksbanken enligt 1 § att lämna vissa uppgifter.

Andra stycket, som motsvarar 11 kap. 2 a § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar vem som får meddelas ett föreläggande i fråga om överträdelse av 4 kap. 11 §.

Tredje stycket motsvarar 11 kap. 2 a § andra stycket i 1988 års lag. Allmänna bestämmelser om vite finns i lagen (1985:206) om viten.

3 § Riksbankens beslut enligt 2 §, 2 kap. 6 § och 4 kap. 4 § första och andra styckena får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklaganden. Övervägandena finns i avsnitt 19.3.

Första stycket, som motsvarar 11 kap. 5 § andra stycket i 1988 års lag, reglerar överklagande av vissa beslut med den skillnaden att, utöver beslut om förelägganden, också kassakrav och sanktionsavgifter i fråga om kassakrav får överklagas. Det klargörs också att beslut om inlösen av kontanter får överklagas.

Enligt *andra stycket*, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

I lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av Riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter finns bestämmelser om överklaganden av beslut i vissa fall.

4 § Talan mot fullmäktiges beslut om att skilja en ledamot av direktionen från anställningen ska väckas inom två månader från delgivning av beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas

1. vid EU-domstolen av riksbankschefen, och
2. i Högsta domstolen av övriga ledamöter i direktionen.

Högsta domstolen får förklara att ett beslut om att skilja någon från anställningen är ogiltigt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om talan mot beslut om skiljande från anställning. Övervägandena finns i avsnitt 19.3.

Bestämmelser om fullmäktiges möjligheter att skilja en direktionsledamot från anställningen finns i 9 kap. 13 § regeringsformen tredje stycket tredje meningen.

Första stycket, som motsvarar 2 kap. 2 § andra stycket första meningen och fjärde stycket i 1988 års lag, reglerar talan mot beslut om skiljande från anställningen av ledamot i direktionen.

Andra stycket 1, som motsvarar 2 kap. 2 § andra stycket andra meningen i 1988 års lag, reglerar forum för riksbankschefen.

Andra stycket 2, som motsvarar 2 kap. 2 § andra stycket tredje meningen i 1988 års lag, reglerar forum för andra ledamöter i direktionen.

Tredje stycket, som motsvarar 2 kap. 2 § tredje stycket i 1988 års lag, reglerar Högsta domstolens prövning.

13 kap.

1 § Riksbanken får meddela föreskrifter om

1. avgifter enligt 1 kap. 12 §,
2. villkoren för transaktioner enligt 2 kap. 4 § första stycket och 5 §,
3. kassakrav enligt 2 kap. 6 §,

4. system för avveckling av betalningar och avgifter enligt 3 kap. 2 §,
5. villkoren för likviditetsstöd enligt 3 kap. 6 §,
6. kontanters form enligt 4 kap. 2 § och förutsättningarna för inlösen av dem och avgifter enligt 4 kap. 4 §,
7. depåer och avgifter enligt 4 kap. 6 §,
8. räntekostnadsersättning eller räntefri kredit enligt 4 kap. 7 §,
9. underrättelsesyldigheten enligt 4 kap. 8 § andra stycket,
10. vilka företag som avses i 5 kap. 3 § och vilken verksamhet som avses i 5 kap. 4 §,
11. uppgiftsskyldigheten enligt 12 kap. 1 §, och
12. att uppgifter som enligt 12 kap. 1 § ska lämnas till Riksbanken i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

Paragrafen innehåller bestämmelser om normgivningsbemyndiganden. Övervägandena finns i avsnitt 7.7, 8.2.1–8.2.3, 9.2.1,9.2.4, 10.3.1–10.3.3, 11.5 och 19.1.

Punkt 1, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller föreskrifter om avgifter från de som använder referensvärden som banken tillhandahåller.

Punkt 2, som motsvarar 1 kap. 2 § fjärde stycket första meningen i 1988 års lag, gäller villkoren för vissa penningpolitiska verktyg.

Punkt 3, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller kassakrav.

Punkt 4, som motsvarar 1 kap. 2 § fjärde stycket i 1988 års lag, gäller Riksbankens betalningsavvecklingssystem.

Punkt 5, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller villkoren för likviditetsstöd. De närmare villkoren för likviditetsstöd kan också komma att framgå av avtalsvillkor.

Punkt 6, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller kontanters form och förutsättningarna för inlösen av dem. Föreskriftsrätten gäller inte valörer (se 4 kap. 3 §) eller motiv (se 7 kap. 5 §). I fråga om kontanters form kan föreskrifter t.ex. avse kontanternas storlek och beskaffenhet. Föreskrifter om inlösen kan t.ex. avse vilka skadade och slitna kontanter som löses in, förutsättningarna för att lösa in kontanter som upphört att vara lagliga betalningsmedel, till vilket belopp och från vem inlösen kan ske och avgifter för inlösen.

Punkt 7, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller föreskrifter om depåer, t.ex. vilka företag som ska få tillgång till Riksbankens depåer. Riksbanken kan också besluta föreskrifter om avgifter vid in- och uthämtning av kontanter från depåerna.

Punkt 8, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller föreskrifter om räntekostnadsersättning eller räntefri kredit som kan lämnas till företag som bedriver privat depåverksamhet. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse villkoren för och till vem sådan ersättning eller kredit kan lämnas.

Punkt 9, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, avser skyldigheten för ett företag som bedriver verksamhet av betydelse för tillgången till kontanter i Sverige att underrätta Riksbanken om att sådan verksamhet ska upphöra. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse vem som omfattas av skyldigheten.

Punkt 10, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, gäller föreskrifter om vilka företag som ska omfattas av Riksbankens planerings- och kontrollansvar och vilka förberedelse- och planeringsåtgärder dessa företag ska vidta inför framtida krissituationer och höjd beredskap, t.ex. beredskapsutbildning.

Punkt 11, som motsvarar 6 kap. 9 § fjärde stycket i 1988 års lag, gäller uppgiftsskyldighet för finansiella företag och andra som är uppgiftsskyldiga enligt 12 kap. 1 §.

Punkt 12, som motsvarar 6 kap. 10 § första meningen och 6 kap. 11 § i 1988 års lag, gäller möjligheten att meddela föreskrifter att vissa uppgifter som ska lämnas till Riksbanken i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

2 § Finansinspektionen och Statistiska centralbyrån ska få tillfälle att yttra sig innan Riksbanken med stöd av 1 § 12 meddelar föreskrifter om uppgifter enligt 12 kap. 1 § 1–4.

Paragrafen innehåller bestämmelser om samverkan mellan myndigheter. Övervägandena finns i avsnitt 19.1.

Paragrafen, som motsvarar 6 kap. 10 § andra meningen i 1988 års lag, innebär att de aktuella myndigheterna ska få tillfälle att lämna synpunkter innan vissa föreskrifter meddelas.

3 § Innan Riksbanken beslutar föreskrifter eller allmänna råd ska banken göra en konsekvensutredning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om konsekvensutredning. Övervägandena finns i avsnitt 19.1.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innebär att Riksbanken ska göra en konsekvensutredning innan banken beslutar om föreskrifter eller allmänna råd. Sådana utredningar ska genomföras med ledning av de regler som gäller för statliga myndigheter i allmänhet (förordningen [2007:1244] om konsekvensutredning vid regelgivning).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Genom lagen upphävs lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.
3. Kontanter som har getts ut före ikraftträdandet ska fortfarande vara lagliga betalningsmedel, om inte något annat är särskilt föreskrivet.
4. En ledamot i direktionen som har utsetts före ikraftträdandet kvarstår som sådan ledamot under den tid som han eller hon har utsetts för och får utses på nytt två gånger.
5. Direktionen får bestå av sex ledamöter fram till utgången av 2028.
6. Bestämmelserna i 8 kap. 1–4 och 6–15 §§ tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2023.
7. Den 1 januari 2023 ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor och reservfonden till noll kronor.
8. Om Riksbankens eget kapital den 1 januari 2023 överstiger målnivån i 8 kap. 9 § första stycket, ska överskjutande belopp föras över till balanserade vinstmedel.
9. Om summan av utestående lån i utländsk valuta till valutareserven den 1 januari 2023 överskrider den begränsning som följer av 10 kap. 2 § första stycket och förutsättningarna enligt andra stycket i samma paragraf inte är uppfyllda, ska lån motsvarande den överskjutande delen återbetalas i takt med att de förfaller till betalning.

Övervägandena finns i avsnitt 21.1 och 21.2.

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

Enligt *punkt 2* upphävs 1988 års lag genom den nya riksbankslagen.

Punkt 3 innebär att kontanter, t.ex. minnesmynt, som getts ut före ikraftträdandet fortfarande är lagliga betalningsmedel, om inte något annat är särskilt föreskrivet, t.ex. lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor.

Punkt 4 innebär att ledamöterna i direktionen ska tjänstgöra den tid som han eller hon har utsetts för enligt 1988 års lag även om den tiden fortsätter att löpa efter att lagen träder i kraft. För mandatperioder därefter gäller bestämmelsen i 7 kap. 7 § andra och tredje styckena om omvalsbegränsning.

Av *punkt 5* följer att fullmäktige under en övergångsperiod på fem år kan välja att utse fem eller sex ledamöter i direktionen.

Enligt *punkt 6* ska bestämmelserna om budget, redovisning, eget kapital, finansiella avsättningar, årets resultat och årsredovisning tillämpas för första gången för räkenskapsåret 2023.

Punkt 7 anger till vilka värden grundfonden och reservfonden ska uppgå till vid lagens ikraftträdande. Bestämmelsen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Punkt 8 gäller den situationen att Riksbankens eget kapital den 1 januari 2023 överstiger den målsatta nivån om 60 miljarder kronor. I sådant fall ska det överskjutande beloppet behållas av Riksbanken, föras till balanserade vinstmedel utan att delas ut till staten. Bestämmelsen utformas i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Punkt 9 avser Riksbankens lån i utländsk valuta till valutareserven. Bestämmelsen innebär att Riksbanken, om de utestående lånen överskrider låneutrymmet enligt 10 kap. 2 § första stycket, ska betala tillbaka lånen vartefter de förfaller till dess att låneutrymmet inte längre överskrids. Riksbanken får dock överskrida låneutrymmet om det föreligger synnerliga skäl enligt 10 kap. 2 § andra stycket.

23.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

22 § *En överlåtelse av ett löpande skuldebrev gäller mot överlåtarens borgenärer endast om den till vilken överlåtelsen skett har fått handlingen i sin besittning.*

Om ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut säljer eller pantsätter ett löpande skuldebrev, gäller försäljningen eller pantsättningen mot institutets borgenärer, även om skuldebrevet lämnas kvar för förvaring hos institutet eller någon annan för dess räkning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att överlåtelse och pantsättning av löpande skuldebrev ska erhålla skydd mot överlåtarens eller pantsättarens borgenärer. Övervägandena finns i avsnitt 20.1.

Ändringen i *andra stycket* innebär att undantaget från kravet på besittningsövergång gäller också vid pantsättning, som därmed får skydd redan genom pantavtalet.

Bestämmelsen innebär att undantaget gäller även för det fall försäljningen eller pantsättningen avser ett skuldebrev som förvaras hos tredje man. Det kan t.ex. handla om ett annat bolag i samma koncern.

I bestämmelsen ersätts begreppen bank och kreditmarknadsföretag med det gemensamma begreppet kreditinstitut (se 1 kap. 5 § 10 lagen

[2004:297] om bank- och finansieringsrörelse). Det görs också redaktionella ändringar. Prop. 2021/22:41

31 § Om någon överlåter ett enkelt skuldebrev, gäller överlåtelsen mot överlåtarens borgenärer endast om gäldenären har underrättats om åtgärden av överlåtare eller den till vilken överlåtelsen har skett. Om överlåtelsen innebar gåva, ska det som är särskilt föreskrivet om gåvor gälla i fråga om överlåtelsens verkan.

Om ett enkelt skuldebrev har överlåtit till flera, gäller en tidigare överlåtelse framför en överlåtelse som har skett senare. En senare överlåtelse gäller dock framför en tidigare, om gäldenären först underrättas om den senare överlåtelsen och förvärvaren då var i god tro.

Första stycket gäller inte

1. om någon har avhänt sig en bokföringspliktig rörelse och avhändandet omfattar fordringar som har uppkommit i rörelsen, eller

2. om ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut pantsätter ett enkelt skuldebrev till Riksbanken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att avtal om överlåtelse och pantsättning av enkla skuldebrev ska få skydd mot överlåtarens eller pantsättarens borgenärer. Övervägandena finns i avsnitt 20.1.

Tredje stycket 2, som är ny, innebär att kravet på underrättelse till fordringarnas gäldenärer inte gäller om institut pantsätter enkla skuldebrev till Riksbanken. Ändringen innebär att det sakrättsliga skyddet uppnås genom pantavtalet. Detta förutsätter att det kan identifieras vilka fordringar som omfattas av pantföreskrivningen.

Det görs också redaktionella ändringar.

23.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

2 § Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper att gälla i stället för vad som är föreskrivet i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank* och i annan lag.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen, efter framställning av direktionen i Riksbanken, meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket.

Paragrafen innehåller ett normgivningsbemyndigande. Övervägandena finns i avsnitt 20.6.

Ändringen i *första stycket* är en följd av att det införs en ny riksbankslag.

23.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar

1 § Av Sveriges riksbank utgivna sedlar på 1 krona samt äldre sedlar på 5, 10, 50, 100, 1 000 och 10 000 kronor ska upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1987.

Första stycket gäller inte

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,
 2. *sedlar* på 10 kronor och 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor,
 3. *sedlar* på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på ett-hundra kronor,
 4. *sedlar* på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor, *eller*
 5. *sedlar* på 10 000 kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor.
- Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.*

Lagen innehåller bestämmelser om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.

Ändringen i lagen är en följd av att det införs en ny riksbankslag. Det görs också redaktionella ändringar.

23.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor

I § Av Sveriges riksbank utgivna sedlar om tiotusen kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor ska upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1991.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

Lagen innehåller bestämmelser om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.

Ändringen i lagen är en följd av att det införs en ny riksbankslag. Det görs också redaktionella ändringar.

23.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering

1 kap.

4 § Med *finansiella företag* enligt denna lag avses de *företag* som anges i *1 kap.*
2 § lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

2 kap.

2 § Om regeringen har *beslutat* om valutareglering, får regeringen *besluta* att Riksbanken för ett tillstånd till valutatransaktion får

1. ta ut en avgift som *ska* tillfalla Riksbanken, eller
2. bestämma att ett visst belopp under en viss tid *ska* vara insatt på konto i Riksbanken.

Om regeringen har *beslutat* om valutareglering, får regeringen *besluta* att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper *ska* erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta *den befogenheten* till ett *finansiellt företag*.

3 § Riksbanken får bemyndiga ett *finansiellt företag* att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig *företaget* inte kunna bifalla en ansökan, *ska* denna överlämnas till Riksbanken.

3 kap.

2 § Ett *beslut* om kreditreglering kan gälla ett eller flera slag av *finansiella företag*.

Regeringen kan på begäran av Riksbanken *besluta* att även *någon* annan som yrkesmässigt och i betydande omfattning bedriver kreditgivning, samt, när det gäller emissionskontroll, *någon* annan som offentligen utbjuder obligationer och andra fordringsrätter som är avsedda för allmän omsättning, *ska* kunna omfattas av kreditregleringen.

För den som omfattas av ett *beslut* enligt andra stycket gäller i *tillämpliga* delar vad som sägs om *finansiella företag*.

8 § Med placeringskrav avses att vissa av ett *finansiellt företags* placeringar vid en viss beräkningstidpunkt *ska* utgöra en viss andel av institutets totala placeringar eller att förändringen under en beräkningsperiod av sådana placeringar *ska* utgöra en viss procent av förändringen av de totala placeringarna.

10 § Ett *finansiellt företag* som åsidosätter en föreskrift som har meddelats med stöd av ett förordnande om kreditreglering *ska* betala en särskild avgift till staten.

Fråga om särskild avgift prövas av Riksbanken.

14 § Riksbanken får förelägga ett *finansiellt företag* att lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att bedöma om kreditreglering behövs eller för att tillämpa ett meddelat förordnande.

Paragraferna innehåller bestämmelser om kredit- och valutareglering.

Ändringarna i paragraferna är en följd av att det införs en ny definition av *finansiella företag* i 1 kap. 2 § riksbankslagen.

Det görs också redaktionella ändringar.

23.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt

6 kap.

3 a § 1 lagen (0000:000) om Sveriges riksbank finns bestämmelser om allmän tjänsteplikt på Riksbankens område.

I paragrafen, som är ny, finns en upplysningsbestämmelse. Övervägandena finns i 11.3.2.

Paragrafen är en följd av att den nya riksbankslagen innehåller bestämmelser om allmän tjänsteplikt (5 kap. 5 §).

23.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar

1 § Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt följande författningar *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1998:

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

2. sedlar på 10 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

3. sedlar på 10 kronor med anledning av Riksbankens 300-årsjubileum enligt kungörelsen (1968:128) om nya sedlar på tio kronor,

4. sedlar på 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

5. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på ett-hundra kronor,

6. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1985:2) om utgivande av sedlar på femhundra kronor,

7. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

Lagen innehåller bestämmelser om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.

Ändringen i lagen är en följd av att det införs en ny riksbankslag. Det görs också redaktionella ändringar.

23.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:1404) om valutapolitik

2 § Regeringen ska besluta om det system som ska gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem). *Vid behov ska regeringen också besluta om centralkurs och bandbredd.*

Beslut enligt första stycket ska vara förenliga med prisstabilitetsmålet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om växelkurssystem. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.3.

Första stycket andra meningen, som är ny, innebär att regeringen vid behov ska besluta om centralkurs och bandbredd i samband med beslut om växelkurssystem. Det kan aktualiseras om regeringen beslutar om fast växelkurs, dvs. att knyta den svenska kronan till en annan valuta eller en korg av valutor. I ett sådant fall anges genom centralkursen och bandbredden vilket värde som kronan ska ha i förhållande till den andra valutan eller de andra valutorna. Innebörden av ett fastkursarrangemang är i stor utsträckning beroende av inom vilka gränser som kursen tillåts variera. I vissa fall förutsätter beslut om centralkurs och bandbredd därför en internationell överenskommelse.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att regeringens beslut enligt första stycket ska vara förenliga med prisstabilitetsmålet (2 kap. 1 § riksbankslagen).

Det görs också redaktionella ändringar.

3 § Riksbanken får göra en framställning om att regeringen ska fatta beslut om växelkurssystem, centralkurs eller bandbredd. En sådan framställning ska behandlas skyndsamt.

4 § Regeringen ska fatta beslut om växelkurssystem, centralkurs eller bandbredd efter att Riksbanken har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Paragraferna innehåller administrativa bestämmelser.

Ändringarna i paragraferna är en följd av att tillämpningsområdet för 2 § Prop. 2021/22:41 utvidgas till centralkurs och bandbredd.

Det görs också redaktionella ändringar.

23.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

5 § Den granskning som avses i 3 § ska ske i enlighet med god revisionsred och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen ska efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport ska avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken ska innehålla ett uttalande om *huruvida*

1. balans- och resultaträkningen bör fastställas,
2. fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat bör godkännas,
3. fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet, och
4. förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om årlig revision. Övervägandena finns i avsnitt 17.2.

Tredje stycket reglerar revisionsberättelsens innehåll i fråga om Riksbanken.

Punkt 1 och *3* motsvarar hittillsvarande tredje stycket.

Punkt 2, som är ny, innebär att revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat bör godkännas. Uttalandet har betydelse för riksdagens beslut om ansvarsfrihet och för ställningstagandet till fullmäktiges beslut om årets resultat (8 kap. 5 och 6 §§ riksbankslagen).

Punkt 4, som är ny, är en för Riksbanken specifik utfyllnad av bestämmelserna i första stycket och innebär att revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om förvaltningen av Riksbanken följer tillämpliga föreskrifter, t.ex. 2–6 kap. riksbankslagen. Det innebär att granskningen inte är begränsad till en prövning av om förvaltningen följer tillämpliga föreskrifter om årsredovisningens innehåll i 8 kap. riksbankslagen. Granskningen ska ske med utgångspunkt i de viktigare beslut som framgår av Riksbankens årsredovisning (förvaltningsberättelsen) och är en allmän granskning av lagligheten av dessa beslut.

Det görs också redaktionella ändringar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Lagen tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

Övervägandena finns i avsnitt 21.2.7.

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

Punkt 2 innebär att lagen ska tillämpas på den revisionsberättelse som Riksrevisionen ska lämna avseende Riksbankens årsredovisning för räkenskapsåret 2023.

23.13 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

I § Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara giltiga betalningsmedel den 31 december 2005:

1. *sedlar* på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1991:1499) om sedlar på tjugo kronor,

2. *sedlar* på 100 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1987:3; A:17) om utgivande av sedlar på etthundra kronor,

3. *sedlar* på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:716) om utgivande av sedlar på femhundra kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*.

Lagen innehåller bestämmelser om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.

Ändringen i lagen är en följd av att det införs en ny riksbankslag. Det görs också redaktionella ändringar.

23.14 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

30 kap.

8 a § Sekretess enligt 4 a § första stycket hindrar inte att en uppgift lämnas till

1. Riksbanken i dess verksamhet *avseende det finansiella systemet*,
2. Finansinspektionen i dess verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, eller
3. Riksbanken, Finansinspektionen eller Statistiska centralbyrån i deras verksamheter för framställning av statistik.

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från sekretessen i 4 a §. Övervägandena finns i avsnitt 20.5.1.

Ändringen i *första stycket 1* är en följd av att det införs en ny riksbankslag och innebär att sekretess hos Statistiska centralbyrån i den aktuella verksamheten inte hindrar att uppgifter lämnas till Riksbanken i dess verksamhet avseende det finansiella systemet. Bestämmelser om den verksamheten finns i 3 kap. riksbankslagen.

32 kap.

6 § Sekretess gäller för uppgift om innehav av finansiella instrument som har lämnats till en myndighet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada eller men och uppgiften har lämnats till följd av anmälningsskyldighet enligt

1. 7 kap. 22 § *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*,
2. 7 kap. 2 § *lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder)*,

- 3. 5 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden,
 - 4. 14 a § första och andra styckena lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen, eller
 - 5. lagen (2018:1625) om skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument.
- För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess för uppgift om innehav av finansiella instrument. Övervägandena finns i avsnitt 20.5.1.

Ändringen i *punkt 1* är en följd av att det införs en ny riksbankslag (7 kap. 22 §). Sekretess gäller för uppgifter om innehav av finansiella instrument som lämnas av fullmäktiges ledamöter, utom ordföranden och vice ordföranden, och Riksbankens arbets- eller uppdragstagare.

39 kap.

5 b § Sekretess gäller i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen, *riksbankschef eller vice riksbankschef* för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

Sekretessen gäller inte i sådana ärenden som avses i första stycket i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det.

Sekretess gäller inte heller beslut i ärende eller uppgift om den som har fått anställningen.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tio år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess i ärenden om anställning av vissa myndighetschefer. Övervägandena finns i avsnitt 20.5.4.

Ändringarna i *första stycket* innebär att sekretessen gäller också i ärenden om anställning av riksbankschef och vice riksbankschef. I dessa fall kan regeringen inte meddela föreskrifter om undantag från sekretessen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller för uppgifter som har lämnats före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 21.2.6.

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

Punkt 2 innebär att äldre bestämmelser gäller för uppgifter om innehav av finansiella instrument som har lämnats med stöd av 9 kap. 5 § 1988 års lag.

23.15 Förslaget till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)

5 kap.

1 § Efter särskilt bemyndigande som lämnas för ett budgetår i sänder får regeringen eller efter regeringens bestämmande Riksgäldskontoret ta upp lån till staten för att

1. finansiera löpande underskott i statens budget och andra utgifter som grundar sig på riksdagens beslut,

2. tillhandahålla sådana krediter och fullgöra sådana garantier som riksdagen beslutat om,

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån, och

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider.

Paragrafen innehåller bestämmelser om statens upplåning.

Första stycket 5 och andra stycket tas bort och är en följd av att det införs en ny riksbankslag (10 kap. 4 §).

3 § Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § eller 10 kap. 4 § lagen (0000:000) om Sveriges riksbank förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån enligt 10 kap. 4 § lagen om Sveriges riksbank, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter att Riksbanken har fått tillfälle att lämna synpunkter, besluta annat om det finns särskilda skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om statsskuldsförvaltningen.

Ändringarna i paragrafen är en följd av att det införs en ny riksbankslag (10 kap. 4 §).

Det görs också redaktionella ändringar.

23.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

1 § Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt följande författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel den 31 december 2013:

1. sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:818) om utgivande av sedlar på ett tusen kronor,

2. sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1996:66) om sedlar på femtio kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

Lagen innehåller bestämmelser om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.

Ändringen i lagen är en följd av att det införs en ny riksbankslag. Det görs också redaktionella ändringar.

23.17 Förslaget om lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister Prop. 2021/22:41

1 kap.

3 § Riksbanken får besluta om krav på en central motpart från tredjeland som avses i artikel 25.2b b i förordning (EU) nr 648/2012.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vissa krav på centrala motparter från tredjeland. Övervägandena finns i avsnitt 20.2.

Den aktuella EU-förordningen innehåller bestämmelser om centrala motparter och clearingmedlemmar. Paragrafen reglerar utrymmet för Riksbanken att ställa krav på centrala motparter från tredjeland, t.ex. USA och Kina, som bedriver gränsöverskridande verksamhet i Sverige.

4 kap.

5 § Finansinspektionens och Riksbankens beslut enligt denna lag och enligt förordning (EU) nr 648/2012 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Övervägandena finns i avsnitt 20.2.

Ändringen i första stycket innebär att Riksbankens beslut enligt 1 kap. 3 § får överklagas.

23.18 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

2 § Uppgifter får behandlas i databasen för sammanställning och analys av information som behövs i

1. Riksbankens verksamhet avseende det finansiella systemet,
2. Finansinspektionens verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, samt
3. Riksbankens, Finansinspektionens och Statistiska centralbyråns verksamheter för framställning av statistik.

Paragrafen innehåller bestämmelser om i vilket syfte uppgifter får behandlas i databasen. Övervägandena finns i avsnitt 20.4.

Ändringen i punkt 1 är en följd av att det införs en ny riksbankslag och innebär att uppgifter får behandlas i databasen för sammanställning och analys av information som behövs i Riksbankens verksamhet avseende det finansiella systemet. Bestämmelser om den verksamheten finns i 3 kap. riksbankslagen.

3 § I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 12 kap. 1 § 1–4 lagen (2000:200) om Sveriges riksbank,
2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,

3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
5. 8 kap. 5 § första stycket lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,
6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,
7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,
9. 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),
10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,
13. 6 kap. 2 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet,
14. 14 kap. 5 § lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag,
15. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012, och
16. artiklarna 54 och 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2033 av den 27 november 2019 om tillsynskrav för värdepappersföretag och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 575/2013, (EU) nr 600/2014 och (EU) nr 806/2014.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter som får behandlas i databasen. Övervägandena finns i avsnitt 20.4.

Ändringen i *punkt 1* är en följd av att det införs en ny riksbankslag. I förhållande till den hittillsvarande lydelsen får fler uppgifter behandlas i databasen.

6 § Riksbanken ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen i bankens verksamhet *avseende det finansiella systemet och* i bankens verksamhet för framställning av statistik.

Paragrafen innehåller bestämmelser om direktåtkomst. Övervägandena finns i avsnitt 20.4.

Ändringen i paragrafen är en följd av ändringarna i 2 §.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter som har samlats in med stöd av 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Övervägandena finns i avsnitt 21.2.8.

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

Punkt 2 innebär att uppgifter som har samlats in med stöd av 1988 års lag också i fortsättningen får behandlas i databasen.

23.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag Prop. 2021/22:41

1 kap.

4 a § Riksbanken får tillhandahålla och ta ut avgifter för likviditets- och kreditfaciliteter som avses i artikel 412.1 i tillsynsförordningen.

Riksbanken ska fatta beslut om likviditets- och kreditfaciliteter efter att Finansinspektionen har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om likviditets- och kreditfaciliteter. Övervägandena finns i avsnitt 20.3.

Första stycket innebär att Riksbanken får tillhandahålla och ta ut avgifter för likviditets- och kreditfaciliteter vid tillämpning av tillsynsförordningen (artikel 412.1). Bestämmelser om faciliteterna finns i kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 när det gäller likviditetstäckningskravet för kreditinstitut.

Finansinspektionen är tillsynsmyndighet. Enligt andra stycket ska Finansinspektionen få tillfälle att lämna synpunkter innan Riksbanken fattar ett beslut om faciliteter vid tillämpning av det unionsrättsliga regelverket om kapitaltäckning.

10 kap.

4 § Riksbanken får meddela föreskrifter om avgifter enligt 1 kap. 4 a §.

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande. Övervägandena finns i avsnitt 20.3.

Enligt paragrafen får Riksbanken meddela föreskrifter om avgifter som avses i 1 kap. 4 a §.

23.20 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

1 § Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt följande författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2016:

1. sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1997:671) om sedlar på tjugo kronor,

2. sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:31) om sedlar på femtio kronor,

3. sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:30) om sedlar på ett tusen kronor.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt följande författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2017:

1. sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:713) om sedlar på etthundra kronor,

2. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:714) om sedlar på femhundra kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

Lagen innehåller bestämmelser om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel.

Ändringen i lagen är en följd av att det införs en ny riksbankslag. Det görs också redaktionella ändringar.

23.21 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter

1 kap.

2 § Bestämmelserna i lagen gäller för sådan verksamhet som Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen ansvarar för. Bestämmelser om Riksbanken finns i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*.

Vad som sägs om resultatredovisning i 9 kap. 3 § andra stycket ska dock inte gälla för Riksdagsförvaltningen i fråga om resultatet för riksdagens nämndmyndigheter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde.

Ändringen i paragrafen är en följd av att det införs en ny riksbankslag.

Inledning

Riksbanken är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen i Sverige, både på kort och lång sikt. Riksbanken, liksom andra centralbanker, ansvarar för ett antal grundläggande uppgifter som är avgörande för att samhällsekonomin ska fungera väl. Två grundläggande uppgifter är att tillhandahålla betalningsmedel och ett centralt system för betalnings-avveckling. Dessa uppgifter utgör grunden för ett säkert och effektivt finansiellt system. Det är svårt att överdriva betydelsen av att betalningar kan genomföras i såväl normala tider som i kristider och att hushåll och företag har förtroende för att så är fallet. En tredje grundläggande uppgift är att värna penningvärdet genom att verka för en låg och stabil inflation. Införandet av inflationsmål och oberoende centralbanker under 1990-talet har inneburit en betydligt lägre och mer stabil inflation i bl.a. Sverige. En låg och stabil inflation minskar osäkerheten i samband med investeringar och sparande vilket är positivt för tillväxten. En låg och stabil inflation minskar även oavsiktliga omfördelningar av förmögenheter. En fjärde grundläggande uppgift är att vid behov agera som sista låneinstans till vissa finansiella företag och därigenom begränsa risker för att finansiella kriser ska uppstå och mildra effekter om de ändå inträffar. Finanskrisen som briserade 2008 blev en påminnelse om att förtroendet – och därmed finansieringsmöjligheterna – på de finansiella marknaderna plötsligt kan försvinna. I en sådan situation kan Riksbanken, mot säkerheter, erbjuda finansiering tills oron lagt sig och därigenom förhindra en finansiell kollaps med allvarliga realekonomiska följder. Att centralbanker har kraftfulla befogenheter och kan agera snabbt när oro sprider sig på de finansiella marknaderna är förtroendeskapande och kan bidra till minskad oro. Finanskrisen visade vidare på vikten av flexibilitet. Centralbankerna behövde vidta olika åtgärder beroende på vilka specifika problem de ställdes inför och de förutsättningar som förelåg.

Riksbankens direktion ska inte kunna ges instruktioner inom ramen för penningpolitiken. Därigenom säkerställs trovärdigheten för att prisstabilitetsmålet upprätthålls. Även inom andra verksamhetsområden ska Riksbanken fatta självständiga beslut. Riksbanken ska också ha en hög grad av finansiellt oberoende som säkerställer att den kan utföra och finansiera sina uppgifter. Riksbanken ska vidare styras genom lag, i vilken målen för verksamheten och vilka hänsyn som ska tas tydliggörs.

Riksbankens centrala roll för samhällsekonomin och dess oberoende medför att det är av stor vikt att dess demokratiska legitimitet säkerställs. Det åstadkoms genom en demokratisk förankring där riksdagen tar ställning till och tydliggör Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter samt genom tillsättningen av ledamöter i direktionen. Därutöver behövs en demokratisk granskning av Riksbanken som möjliggör ansvarsutkrävande.

Bakgrund

Förutsättningarna för Riksbankens verksamhet har förändrats kontinuerligt över tid. Sedan den nuvarande riksbankslagen trädde i kraft 1989 har det ekonomisk-politiska landskapet förändrats betydligt bl.a. avseende den svenska växelkursregimen, de finansiella marknadernas avreglering och internationalisering samt det svenska EU-medlemskapet. De justeringar av riksbankslagen som gjordes 1999 avsåg främst lagstadgande av målet om prisstabilitet, stärkt oberoende och en ny ledningsstruktur för Riksbanken. Nuvarande riksbankslag är därför i stor utsträckning utformad under andra halvan av 1980-talet då fast växelkurs rådde och det finansiella systemet såg helt annorlunda ut. Det innebär att lagen i många delar är omodern vilket bidrar till otydlighet.

Den globala finanskrisen och den period med låg inflation som följde därefter i stora delar av världen satte centralbankernas uppgifter och befogenheter i blytbelysning. Under finanskrisens akuta fas agerade centralbankerna för att avvärja en finansiell kollaps, framför allt genom att agera som sista låneinstans och ge likviditetsstöd till finansiella aktörer då deras finansieringsmarknader inte fungerade. Efter den akuta fasen visade det sig att penningpolitiken begränsades av att styrräntorna inte kunde sänkas mer. Då det fanns behov av ytterligare penningpolitisk stimulans kompletterades räntestyrningen med köp av finansiella tillgångar (s.k. kvantitativa lättnader). Erfarenheterna från den globala finanskrisen har lett till att flera länder har sjösatt utredningar för att analysera centralbankernas framtida mål, uppgifter och befogenheter.

I finanskrisens efterdyningar har det även genomförts betydande förändringar i de internationella och europeiska regelverken för att främja finansiell stabilitet. I Sverige har Finansinspektionen fått ansvar för den s.k. makrotillsynen och Riksgäldskontoret har fått ansvar för s.k. resolution. En central fråga i utredningen är vilka mål, uppgifter och befogenheter Riksbanken bör ha för att främja finansiell stabilitet och effektivitet givet denna institutionella struktur.

Därutöver har omfattande och snabba förändringar på betalningsmarknaden till följd av teknikutveckling och digitalisering påverkat Riksbankens verksamhet inom betalningssystemet. Förutsättningarna för Riksbankens kontantverksamhet har påverkats av den snabba minskningen av kontantanvändningen i Sverige, en utveckling som accelererat den senaste tioårsperioden. Även frågan om beredskapen i betalningssystemet har blivit alltmer aktuell. Inte minst har beslutet att återuppta en sammanhängande totalförsvarsplanering inklusive Försvarsberedningens inriktningsförslag avseende totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret bidragit till detta.

Sammantaget har ett antal av de frågeställningar som kommittén fått i uppgift att analysera aktualiserats av finanskrisen medan andra motiveras av ett mer generellt behov av en översyn till följd av de institutionella och ekonomiska förändringar som har skett de senaste 30 åren. Mot bakgrund av de förändrade förutsättningarna som beskrivits ovan har svårigheterna att tolka och tillämpa nuvarande lag ökat över tid. Otydligheten i Riksbankens ansvar inom det finansiella stabilitetsområdet har av flera aktörer framhållits som ett särskilt problem. Även inom penningpolitiken, Riksbankens internationella verksamhet, kontantverksamhet och beredskaps-

ansvar finns behov av att uppdatera lagen och förtydliga Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter. Det finns även vissa otydligheter om ansvarsförhållanden och befogenheter inom Riksbankens ledning, såväl inom direktionen som mellan direktionen och riksbanksfullmäktige

Prop. 2021/22:41
Bilaga 1

Kommittédirektiven

Kommitténs direktiv tar sin utgångspunkt i riksdagens ställningstaganden i betänkandet 2015/16:FiU41. Enligt kommittédirektiven (dir. 2016:114) ska kommittén analysera samt föreslå författningsändringar inom följande områden:

- penningpolitikens mål och medel
- Riksbankens ansvar för finansiell stabilitet
- Riksbankens institutionella oberoende
- Riksbankens organisation
- Riksbankens roll i internationella sammanhang
- den demokratiska granskningen av Riksbanken och penningpolitiken
- Riksbankens ansvar för kontanthanteringen, kontantförsörjningen
- beredskapen i betalningssystemet.

Utgångspunkten är enligt kommittédirektiven att målet om prisstabilitet fortfarande ska vara centralt och att Riksbanken ska åtnjuta en hög grad av oberoende. Kommittén ska också beakta att Sverige inte har euron som valuta. Vidare ska kommittén utgå ifrån den beslutade ansvarsfördelningen beträffande makrotillsyn och resolution.

I oktober 2017 gavs kommittén även i uppdrag att lämna förslag avseende Riksbankens finansiella oberoende och balansräkning (dir. 2017:100). I uppdraget ingår även att förtydliga i lag på vilka villkor Riksbanken får förstärka valutareserven genom lån av Riksgäldskontoret.

Centrala utgångspunkter som väglett kommitténs förslag

Det behövs en ny riksbankslag

Den nuvarande riksbankslagen trädde i kraft den 1 januari 1989. I slutet av 1990-talet gjordes ett antal ändringar som i huvudsak var inriktade mot införandet av prisstabilitetsmålet, anpassningar i förhållande till unionsrättens krav på oberoende centralbanker inklusive en ny ledningsstruktur för Riksbanken. Bestämmelserna avseende bl.a. valutapolitik, kontantförsörjning samt Riksbankens roll avseende det finansiella systemet i stort ändrades dock inte. De omfattande ekonomisk-politiska och institutionella förändringar som har skett efter lagens ikraftträdande medför att det behövs en omfattande översyn av lagen, vilket också framgår av kommitténs direktiv. Enligt kommitténs uppfattning finns det behov av så pass omfattande och genomgripande ändringar i den nuvarande riksbankslagen att den bör ersättas av en ny riksbankslag (se kapitel 13).

Anpassning till unionsrätten men inte till införande av euron

Enligt kommitténs uppfattning bör lagändringar göras i den utsträckning som krävs för att det regelverk som gäller i Sverige ska kunna utläsas ur svensk

lag. Svensk lagstiftning ska därför återge de mest centrala unionsrättsliga reglerna för Riksbankens verksamhet med beaktande av att Sverige är en s.k. medlemsstat med undantag, dvs. inte har euron som valuta. Kommittén bedömer dock inte att det finns skäl att lägga fram sådana författningsförslag om den rättsliga integreringen av Riksbanken i ECBS som skulle möjliggöra ett omedelbart införande av euron som valuta i Sverige. De bör anstå till dess att det eventuellt har fattats ett politiskt beslut om att Sverige ska införa euro som valuta.

Kommittén har i sina författningsförslag beaktat synpunkter på den svenska lagstiftningen som framförts av EU-kommissionen vad gäller bl.a. Riksbankens institutionella och finansiella oberoende samt förbudet mot monetär finansiering (se kapitel 13).

Riksbanken är en speciell förvaltningsmyndighet med hög grad av oberoende

Riksbanken är en förvaltningsmyndighet och omfattas av de krav på legalitet, objektivitet och proportionalitet samt samverkan med andra myndigheter som anges i såväl regeringsformen som i förvaltningslagen (2017:900). Förutsättningarna för och behovet av samverkan med andra myndigheter ser olika ut inom olika delar av Riksbankens verksamhet. Riksbanken lyder vidare under riksdagen. Jämfört med övriga myndigheter under riksdagen har Riksbanken en stor bredd i sina uppgifter och verksamhetsformer. Riksbanken har också en unik ledningsform som inte liknar andra svenska myndigheters (se kapitel 11).

Till dessa speciella förutsättningar för Riksbanken som myndighet tillkommer även Riksbankens oberoende i form av det institutionella oberoendet (instruktionsförbudet), det funktionella oberoendet, det finansiella oberoendet, det personliga oberoendet för Riksbankens ledning och det förhållandet att Riksbanken utgör ett särskilt rättssubjekt skilt från staten (se kapitel 12).

Det behövs ett tydligt och lagfäst mandat för Riksbankens verksamhet

Då Riksbanken lyder under riksdagen saknas det möjligheter att styra den på annat sätt än genom lag. Detta är en viktig anledning till att Riksbankens mål, uppgifter och befogenheter bör framgå av lagen. Den nuvarande riksbankslagen är i flera avseenden otidsenlig och svår att tolka och därmed tillämpa. Att Riksbankens verksamhet sker inom ramen för ett lagfäst och tydligare mandat förbättrar Riksbankens möjlighet att kunna agera och att vidta nödvändiga och ändamålsenliga åtgärder i olika situationer. Det underlättar vidare för andra aktörer att tolka Riksbankens ansvar inom olika verksamhetsområden, exempelvis inom arbetet med finansiell stabilitet, kontantverksamheten och avseende samhällets krisberedskap och höjd beredskap.

Otydligheter finns inom flera av Riksbankens verksamhetsområden. Ett område där bristerna i nuvarande lagstiftning återkommande har lyfts fram är Riksbankens ansvar för finansiell stabilitet. I dag saknas ett mandat avseende finansiell stabilitet i lagen, utöver att Riksbanken ska främja ett säkert och effektivt betalningsväsende och att Riksbanken får lämna nödkrediter till finansiella företag, om vissa förutsättningar är uppfyllda. De uppgifter och befogenheter som kommittén föreslår att Riksbanken ska

ha inom finansiell stabilitet är i hög grad en kodifiering av praxis. Även inom andra områden har Riksbanken efter hand utvecklat en praxis som inte avspeglas i den nuvarande riksbankslagen. Det gäller exempelvis Riksbankens internationella arbete, Riksbankens redogörelser till riksdagen och information till allmänheten, samt arbetsformerna inom direktionen. Kommitténs förslag innebär i flera fall att praxis kodifieras i lag.

Ett lagfäst och tydligare mandat säkerställer också den demokratiska förankringen för Riksbankens verksamhet och förbättrar vidare förutsättningarna för granskning och ansvarsutkrävande från riksdagen i förhållande till Riksbanken.

Kommitténs viktigaste förslag

Nedan ges en kortfattad beskrivning av kommitténs viktigaste förslag inom de områden som direktiven pekar ut.

Mandat inom penningpolitiken (kapitlen 14–19)

I den nya lagen föreslår kommittén att *målet* för penningpolitiken ska vara låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet; se kapitel 15).

Precisering av målet vad gäller målvariabel, utvecklingstakt och prisindex ska göras av Riksbanken. Kommittén ställer sig bakom Riksbankens nuvarande precisering, dvs. ett inflationsmål mätt enligt KPIF och med en målsatt utvecklingstakt på 2 procent per år. Kommittén föreslår att Riksbanken vid behov ska göra en framställning till riksdagen när den vill ändra nuvarande precisering vilket riksdagen sedan kan välja att godkänna eller inte godkänna.

Kommittén föreslår vidare att Riksbanken, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, ska bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning (realekonomisk hänsyn; se kapitel 16). Kommittén har därutöver övervägt att inkludera finansiell stabilitet som ett separat mål inom penningpolitiken och därmed ta hänsyn till finansiell stabilitet utöver de effekter som går via inflationen och real ekonomin. Kommittén bedömer dock att det inte är lämpligt (se kapitel 17).

Riksbankens *uppgifter* inom ramen för penningpolitiken består i att bedriva penningpolitik och s.k. växelkursstyrning, det senare i det fall regeringen beslutat om ett mål för växelkursen (se kapitel 19). Det innebär att den föreslagna lagen är kompatibel med både en rörlig och en fast växelkurs. Kommittén anser att vad som ska utgöra penningpolitik, och därmed innefattas av det s.k. instruktionsförbudet (se kapitel 12), definieras av de penningpolitiska befogenheter som följer av den föreslagna riksbankslagens andra kapitel (se kapitel 13).

Kommittén föreslår vidare att Riksbanken tilldelas ett antal *befogenheter* inom ramen för penningpolitiken (se kapitel 18). Befogenheter utgörs av instrument (t.ex. att erbjuda krediter) och eventuella begränsningar i användningen av instrumenten (t.ex. krav på säkerheter vid krediter). Enligt kommitténs förslag ska Riksbankens befogenheter inom penningpolitiken omfatta följande:

- Att ta emot inlåning, erbjuda krediter i svenska kronor och utländsk valuta och bestämma räntan på dessa. Krediter får dock endast ges mot betryggande säkerheter.
- Att ge ut skuldebrev i svenska kronor.
- Att köpa statspapper på andrahandsmarknaden. Kommittén betonar dock att Riksbanken, när så är påkallat, ska ta hänsyn till hur statspappersköp påverkar de finansiella marknadernas funktionsätt och förutsättningarna för statsskuldsförvaltningen. Kommittén anser dock att det sistnämnda inte behöver framgå i den nya riksbankslagen.
- Att köpa privata värdepapper om synnerliga skäl föreligger. Kommittén betonar dock att både förändringar i styrräntor och statsobligationsköp i allmänhet är att föredra framför köp av privata tillgångar då det sistnämnda är betydligt mer riskfyllt i ett finansiellt perspektiv. Kommittén betonar vidare att åtgärden ska utformas så att kredit- och resursallokeringen påverkas i så liten utsträckning som möjligt, givet de effekter Riksbanken vill uppnå. Kommittén anser dock inte att detta behöver framgå av den nya riksbankslagen.
- Att genomföra valutainterventioner men att dessa ska genomföras med beaktande av vilket växelkurssystem som gäller.

Inom ramen för penningpolitiken föreslår kommittén därutöver att Riksbanken ska informera allmänheten om bl.a. målet för penningpolitiken och bankens penningpolitiska strategi. Information om fattade penningpolitiska beslut ska lämnas till regeringen snarast efter beslutet och om möjligt innan det tillkännages för allmänheten. Vidare får Riksbanken föra dialog med regeringen och andra myndigheter eller organisationer om frågor som påverkar utformningen av penningpolitiken och förutsättningarna att uppnå de penningpolitiska målen.

Mandat inom finansiell stabilitet (kapitlen 20–25)

Kommittén föreslår att Riksbanken ges ett *mål* för sitt arbete med finansiell stabilitet. Målet ska vara att bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt. För att uppnå detta mål får Riksbanken i huvudsak följande *uppgifter*:

- Tillhandahålla ett system för betalningsavveckling och vid behov medverka i betalningsavveckling i förhållande till finansiella företag och myndigheter.
- Identifiera sårbarheter och risker i det finansiella systemet som kan leda till allvarliga störningar.
- Övervaka den finansiella infrastrukturen, och förbereda sig inför att hantera kriser.
- Ge likviditetsstöd till det finansiella systemet i form av generellt likviditetsstöd och nödkrediter.

Dessa uppgifter är i hög grad en kodifiering i lag av den verksamhet Riksbanken i dagsläget bedriver avseende finansiell stabilitet.

Avseende likviditetsstöd får Riksbanken befogenhet att ge *generellt likviditetsstöd* i finansiellt stabilitetssyfte. Kommittén anser också att Riksbanken bör ha ett särskilt ansvar för likviditetsstöd till det finansiella systemet. Mer konkret får Riksbanken ge kredit till eller ingå återköpsavtal

med svenska företag som står under tillsyn av Finansinspektionen, motsvarande utländska företag som driver verksamhet i Sverige genom filial och centrala motparter, om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige. Krediter och återköpsavtal kan avse både svenska kronor och utländsk valuta. Krediter ska ges mot betryggande säkerhet.

Riksbanken får vidare, likt en marknadsgarant köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknaders funktionssätt, om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige och om det finns synnerliga skäl.

Avseende *nödkrediter* föreslår kommittén att Riksbankens befogenhet att ge nödkrediter ska föras över till den nya riksbankslagen, med vissa förtydliganden och utvidgningar av bestämmelsen. Av den nya bestämmelsen framgår att Riksbanken i likviditetsstödande syfte får ge kredit i svenska kronor eller utländsk valuta mot säkerhet, om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige eller om det finns andra synnerliga skäl. En sådan kredit får bara ges till företag som är ett svenskt företag som står under tillsyn av Finansinspektionen, eller ett motsvarande utländskt företag som driver verksamhet i Sverige via filial eller en central motpart. Företaget ska vidare vara livskraftigt men ha tillfälliga likviditetsproblem.

Riksbankens internationella verksamhet (kapitlen 26 och 27)

Det förtydligas att Riksbanken får delta i sådant internationellt samarbete som har betydelse för förutsättningarna att nå de mål för verksamheten som anges i riksbankslagen. Kommittén bedömer att Riksbanken med detta lagstöd fortsatt kommer att kunna delta i det internationella samarbete som den i dag deltar i. Riksbanken ska säkerställa att regeringen fortlöpande är informerad om förhållanden av betydelse i det internationella samarbete som Riksbanken deltar i.

Riksbanken ska samråda med andra svenska myndigheter vid principiellt viktiga ställningstaganden i internationella sammanhang som har samband med en annan myndighets verksamhet. När Riksbanken deltar i ett internationellt forum tillsammans med en annan svensk myndighet, blir det särskilt viktigt att myndigheterna förankrar sina positioner och strävar efter att nå gemensamma ställningstaganden i principiellt viktiga frågor.

Om Riksbankens huvudman riksdagen, eller regeringen – inom ramen för sitt ansvar för utrikespolitiken – tar fram uttalanden om övergripande svensk inriktning, och dessa har betydelse för myndigheternas internationella diskussioner, ska Riksbanken ta sin utgångspunkt från sådana uttalanden när den utformar sina ståndpunkter.

Riksbanken får vara förbindelseorgan och finansiell motpart till Internationella valutafonden. Svenska ställningstaganden i IMF ska liksom är fallet i dag tas fram i samarbete mellan regeringen och Riksbanken. Eftersom det är landet Sverige som är medlem i IMF är det dock enligt kommitténs bedömning ytterst regeringen som bestämmer vilken position som Sverige bör företräda. Undantaget från detta är om det handlar om penningpolitik eller övriga ECBS-relaterade frågor.

I samband med att Riksbanken deltar i finansiering av IMF:s verksamhet ska Riksbanken begära att Riksgäldskontoret lånar ut motsvarande belopp till Riksbanken. Räntan ska motsvara den ränta som Riksbanken mottar från IMF. Räntenettet och eventuella kreditförluster till följd av IMF-åtaganden påverkar därmed statens budget direkt i stället för, som i dag, indirekt via Riksbankens resultat och utdelning till statens budget.

*Riksbankens institutionella och finansiella oberoende
samt valutareserven (kapitlen 28–31)*

Riksbankens finansiella oberoende stärks i flera avseenden i den nya riksbankslagen. För det första föreslås att beslut om fastställande av balansräkning, resultaträkning och vinstdisposition ska fattas av riksbanksfullmäktige i stället för av riksdagen. Riksdagens beslut begränsas till att antingen godkänna eller upphäva fullmäktiges beslut. För det andra lagstadgas förutsättningarna för vinstutdelning till staten. Det införs en realvärdesäkrad målsatt nivå för Riksbankens eget kapital, med innebörden att vinstmedel delas ut till staten endast om den målsatta nivån överskrids. För det tredje förtydligas att Riksbanken har rätt att göra finansiella avsättningar enligt ECB:s redovisningsriktlinje. För det fjärde skapas en lagstadgad ordning för återställning av Riksbankens eget kapital om det skulle falla under en viss nivå. Vidare förtydligas att Riksbanken är ett särskilt rättssubjekt som ägs av staten, att Riksbanken själv förvaltar sina tillgångar och intäkterna från verksamheten samt att staten garanterar Riksbankens förpliktelser.

Det institutionella oberoendet stärks genom att Riksbanken inte längre ska vara skyldig att informera ett statsråd inför alla viktiga penningpolitiska beslut utan endast efter sådana beslut. Slutligen förtydligas det i regeringsformen att instruktionsförbudet i regeringsformen och riksbankslagen gäller för alla fyra s.k. ECBS-relaterade uppgifter, samt statistikinsamling inom ramen för samarbetet inom ECBS, och inte endast för penningpolitiken.

I den nya lagen förtydligas dessutom villkoren på vilka Riksbanken får låna upp utländsk valuta av Riksgäldskontoret för att tillgodose behovet av valutareserv. Riksbanken får låna utländsk valuta av Riksgäldskontoret motsvarande fem procent av Sveriges bruttonationalprodukt. Sådan upplåning ska föregås av en grundlig analys och motivering av behovet av förstärkningen av valutareserven. Upplåningen ska vidare föregås av samråd med Riksgäldskontoret. Om det finns synnerliga skäl, får Riksbanken tillfälligt låna ytterligare valuta i syfte att förstärka valutareserven. Därutöver ges Riksbanken möjlighet att ta upp valutalån hos Riksgäldskontoret i syfte att återställa valutareserven om den har tagits i anspråk för likviditetsstöd.

Det förtydligas att Riksbanken får ta upp kredit från, lämna kredit till, ingå valutaåterköpsavtal, eller ingå andra liknande avtal med andra centralbanker utan att detta behöver ha samband med det som i nuvarande riksbankslag benämns valutapolitik. När Riksbanken ingår sådana avtal i syfte att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta krävs i vissa fall godkännande av riksdagen.

Kommitténs förslag syftar till att ansvarsfördelningen inom Riksbanken blir tydligare avseende dess organisation och ledning. Detta avser för det första förhållandet mellan fullmäktige och direktionen där rollerna tydliggörs och renodlas. Fullmäktiges kontrollerande funktion lagfästs. Fullmäktiges inflytande över Riksbankens organisation, genom att fullmäktige beslutar Riksbankens arbetsordning, tas bort. De beslut om organisations- och ledningsfrågor som framgår i arbetsordningen ska i stället fattas av Riksbankens direktion för att på bästa och mest effektiva sätt uppnå Riksbankens mål. Fullmäktige föreslås även framgent ha i uppgift att utse riksbankschefen och de vice riksbankscheferna. Kommittén föreslår att det införs en tydlig ansökningsprocess vid tillsättningen av direktionsledamöter. Vid rekryteringen ska fullmäktige säkerställa att riksbankschefen och de vice riksbankscheferna tillsammans har lämplig kompetens och skicklighet inom alla delar av Riksbankens verksamhet. Kravprofilen ska i fråga om riksbankschefen också inkludera god ledarskapsförmåga.

För det andra föreslår kommittén att riksbankschefens roll som myndighetschef och ordförande i direktionen förtydligas i lag. Riksbankschefen ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar. Det innebär att den praxis som utvecklats under senare år för arbetet inom direktionen, och som kommittén bedömer fungerat väl, lagfästs.

Kommittén föreslår för det tredje att antalet direktionsledamöter minskas från sex till fem med övergångsregler för de direktionsledamöter som tillsätts före den nya riksbankslagen träder i kraft. I detta finns en effektivitetsaspekt avseende arbetet i direktionen där fem ledamöter bedöms vara tillräckligt för att uppnå bredd i beslutsfattandet. När det kommer till penningpolitiska beslut, och andra samhällspåverkande policybeslut, ska direktionsledamöterna vara jämbördiga och kommitténs förslag om fem direktionsledamöter innebär att riksbankschefens utslagsröst sällan blir aktuell.

En ökad organisatorisk tydlighet med specificerade ansvarsförhållanden mellan olika delar av Riksbankens ledning, möjliggör för Riksbanken att förbättra effektiviteten och måluppfyllelsen i verksamheten.

Förstärkt demokratisk granskning av Riksbanken (kapitel 33)

Kommitténs uppdrag, enligt direktiven, är att lämna förslag för att stärka den demokratiska granskningen. Brister i den demokratiska granskningen har identifierats bl.a. vad gäller finansutskottets resurser och tid för granskningen, utskottets informations- och kunskapsunderläge samt bristande dialog mellan riksbanksfullmäktige och finansutskottet. Ingen extern instans granskar heller Riksbankens regelefterlevnad.

Formerna för information till allmänheten och redogörelser till riksdagen kodifieras i lag i huvudsak i enlighet med den praxis som har utvecklats av Riksbanken. Det införs en bestämmelse i riksdagsordningen om att finansutskottet ska följa upp Riksbankens *hela* verksamhet avseende måluppfyllelse och effektivitet. Riksrevisionen ska vidare granska Riksbankens regelefterlevnad som en del av den årliga revisionen.

Finansutskottets förstärkta granskning och Riksrevisionens granskning av regelefterlevnad kräver att ytterligare resurser avsätts.

Riksbanksfullmäktiges kontrollerande funktion lagfästs. Fullmäktige ska ansvara för att följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet i övrigt. Fullmäktige ska hålla finansutskottet underrättat om frågor av större betydelse. Fullmäktige ska också regelbundet och på finansutskottets begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet. Slutligen förtydligas att fullmäktiges existerande revisionsfunktion ska granska direktionens arbete i sin helhet.

Genom kodifiering av befintlig praxis på flera områden och genom att Riksbanken tilldelas tydligare uppgifter och befogenheter bl.a. inom finansiell stabilitet, kontantverksamheten och avseende samhällets krisberedskap och höjd beredskap bedömer kommittén att den demokratiska granskningen av Riksbankens verksamhet från riksdagens sida underlättas. Det gäller även för externa granskare som exempelvis Riksrevisionen.

*Ansvar för kontanthantering och stärkt roll i kontantkedjan
(kapitel 34)*

I sitt delbetänkande (SOU 2018:42) konstaterade kommittén att staten bör verka för att den fortsatta utvecklingen av tillgången till kontanttjänster sker under kontrollerade former så att allmänhetens och samhällets behov av kontanter tillgodoses. Kontanterna och kontantinfrastrukturen får vidare inte tillåtas försvinna innan ett ställningstagande görs om kontanters roll som betalningsmedel i ett längre tidsperspektiv. Kommittén bedömer att det, utöver de förslag som lämnades i delbetänkandet, även behöver vidtas åtgärder för att stärka Riksbankens roll och förtydliga dess ansvar för kontanthantering i samhället. I linje med bedömningar som gjordes i delbetänkandet föreslås att Riksbanken ges ett mål för hela sin kontantverksamhet: *att bidra till att det finns tillgång till kontanter i betryggande utsträckning i hela Sverige*. Riksbankens tilldelas även tre uppgifter inom kontantverksamheten:

- Att ansvara för kontantutgivningen i Sverige genom att ge ut och lösa in sedlar och mynt.
- Att ha ett övergripande ansvar för att kontanthantering i Sverige fungerar, vilket innebär att regelbundet rapportera till riksdagen, samt vid behov agera som koordinerande aktör i kontanthantering.
- Att ansvara för att det drivs depåverksamhet i Sverige och att det finns sedeldepåer på minst fem platser i Sverige, varav två i de norra delarna av landet.

Utöver befintliga befogenheter inom kontantverksamheten ges Riksbanken utökad rätt att inhämta uppgifter från myndigheter och vissa privata företag för att kunna följa och analysera kontanthantering. Riksbanken ges också viss utvidgad föreskriftsrätt avseende kontanthantering.

Begreppet lagligt betalningsmedel i nuvarande riksbankslag förtydligas, bl.a. i förhållande till avtalsrätten. Kommittén betonar att offentliga aktörer inte aktivt bör bidra till att kontanternas roll marginaliseras ytterligare innan riksdagen har tagit ställning till kontanternas roll i ett längre tidsperspektiv. Kommittén välkomnar i detta sammanhang riksdagens

tillkännagivande (bet. 2018/19:FiU44) till regeringen om att tillsätta en utredning med brett mandat att utreda statens roll på betalningsmarknaden, digitala centralbankspengar och innebörden av begreppet lagligt betalningsmedel.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 1

Utökat ansvar för samhällets krisberedskap och vid höjd beredskap (kapitel 35)

Riksbankens ansvar för krisberedskap och vid höjd beredskap förtydligas och utökas. Riksbanken ska liksom tidigare ansvara för planeringen för fredstida kriser och höjd beredskap såvitt gäller sin egen verksamhet. Därutöver ska Riksbanken ha ett planerings- och kontrollansvar för dels juridiska personer som är av särskild betydelse för genomförandet av elektroniska betalningar, dels näringsidkare inom kontanthantering.

Målen för verksamheten ska vara att allmänheten ska kunna göra nödvändiga betalningar även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, att sårbarheten i fråga om betalningar ska begränsas och att Riksbanken ska ha en god förmåga att hantera sina uppgifter även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Riksbanken ska i fred planera för att under höjd beredskap kunna övergå till krigsorganisation. Beslut om krigsplacering ska kunna fattas avseende såväl Riksbankens personal som viss privatanställd personal. Vid störningar i fråga om genomförandet av betalningar som uppkommer i fredstida krissituationer, ska Riksbanken vid behov omgående upprätta en ledningsfunktion för samordning och information.

De krav som gäller myndigheter under regeringen i fråga om risk- och sårbarhetsanalys, utbildning och övning samt åtgärder inför och vid höjd beredskap tas i huvudsak in i den nya riksbankslagen.

De juridiska personer och näringsidkare som omfattas av Riksbankens planerings- och kontrollansvar ska som huvudregel vara skyldiga att fortsätta sin verksamhet under krig och krigsfara. De ska också vara skyldiga att vidta åtgärder i fråga om utbildning av personal, övningar m.m. Riksbanken ska få meddela föreskrifter med krav på vilka åtgärder som de ska vidta.

Vid höjd beredskap ska både kontanter och eventuella beredskapspengar vara lagliga betalningsmedel med innebörden att det inte ska gå att avtala bort rätten att betala med dessa.

Kommitténs förslag innebär en avsevärd ambitionshöjning för Riksbankens roll för samhällets krisberedskap och vid höjd beredskap.

Övriga viktiga förslag

- Det införs en proportionalitetsprincip för Riksbankens beslutsfattande. Principen tar sin utgångspunkt i proportionalitetsprincipen i unionsrätten och i den svenska förvaltningslagen (se kapitel 13). Innebörden av proportionalitetsprincipen är att en åtgärd ska vidtas om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.
- När Riksbanken vidtar olika åtgärder ska beslutet motiveras genom att ange vilka bestämmelser som tillämpas och vilka omständigheter som har varit avgörande för Riksbankens ställningstagande (se kapitel 13).

- Den krets av företag som är skyldiga att lämna uppgifter till Riksbanken utvidgas något i förhållande till nuvarande reglering för att Riksbanken ska kunna utföra samtliga sina uppgifter enligt den nya riksbankslagen (se kapitel 36).
- Det införs en uttrycklig bestämmelse om Riksbankens rätt att använda insamlade uppgifter för statistikändamål, såväl för att framställa nationell statistik som för internationellt samarbete inom bl.a. ECBS eller BIS (se kapitel 36).
- Riksbankens uppgift att förvalta tillgångar förtydligas i den nya riksbankslagen. Tillgångsförvaltningens syfte är att Riksbanken i första hand ska kunna utföra sina uppgifter och i andra hand generera avkastning för att finansiera sin verksamhet. Tillgångarna ska, med hänsyn tagen till de olika syftena med tillgångsinnehavet, förvaltas med låg risk. Vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas (se kapitel 29).

Konsekvenser av kommitténs förslag

En konsekvens av förslaget till ny riksbankslag är att vissa av de otydligheter som uppmärksammats beträffande Riksbankens uppgifter och befogenheter minskar med en ny, moderniserad och tydligare lag. Det förbättrar Riksbankens möjligheter att agera ändamålsenligt och för andra aktörer att tolka Riksbankens ansvar inom olika verksamhetsområden, exempelvis inom arbetet med finansiell stabilitet, kontantverksamheten och avseende samhällets krisberedskap och höjd beredskap. De åtgärder som Riksbanken vidtog i samband med den finansiella krisen och decenniet därefter ska fortfarande kunna vidtas enligt förslaget till ny lag.

Konsekvenserna för Riksbankens resursbehov avseende arbetet med finansiell stabilitet bedöms bli begränsade eftersom kommitténs förslag i de flesta fall handlar om förtydliganden och kodifiering av praxis. Inte heller när det gäller penningpolitiken och Riksbankens internationella verksamhet bedöms behovet av resurser påverkas. Kommitténs förslag avseende Riksbankens ansvar för kontanthantering och kontantverksamheten i övrigt innebär delvis nya uppgifter och befogenheter och kommer att leda till ökade kostnader för Riksbanken. Detsamma gäller Riksbankens förtydligade och utökade ansvar för samhällets krisberedskap och vid höjd beredskap.

Kommitténs förslag bedöms öka resursbehovet med cirka 16–21 årsarbetskrafter. Riksbankens resultat bedöms, bl.a. till följd av detta, försämrats med 39–68 miljoner kronor. Den reglering som föreslås avseende Riksbankens rätt att i förtid låna utländsk valuta av Riksgäldskontoret, motsvarande fem procent av Sveriges BNP, bedöms inte ha några effekter på Riksbankens kostnader i förhållande till nuvarande situation då befintliga valutalån är lägre än fem procent av BNP. Förslaget om att framtida infrianden av åtaganden gentemot IMF ska belasta statens budget i stället för Riksbanken innebär dock ett minskat behov av valutaserv. Beroende på hur Riksbanken väljer att agera bedöms minskningen av räntekostnader till följd av detta förslag uppgå till mellan 0–125 miljoner kronor.

Resursbehovet ökar vidare med cirka 6 miljoner kronor till följd av en stärkt granskning av Riksbankens verksamhet från riksdagens (finansutskottets) och Riksrevisionens sida. Det bedöms dock kunna finansieras inom dessa myndigheters befintliga anslagsramar.

För övriga statliga myndigheter bedöms konsekvenserna som begränsade. Riksgäldskontorets statsskuldsförvaltning påverkas genom att myndigheten ska sköta upplåningen för att finansiera IMF-åtaganden och genom att det regleras hur utländsk valuta ska lånas upp för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv. En ännu närmare samverkan med Riksbanken än vad som sker i dag kommer vidare att krävas av myndigheter verksamma inom finansiell stabilitet, kontantkedjan och inom beredskapsområdet.

Sammantaget innebär kommitténs förslag en effekt på de samlade offentliga finanserna som uppgår till mellan -68 och +86 miljoner kronor per år.

Den föreslagna vinstdispositionsregeln innebär att Riksbankens redovisade resultat får direkt effekt på statens budget. Utdelningen kommer att variera mer än i dagsläget. Konsekvenserna för storleken på utdelningen beror dock i hög utsträckning på nivån på Riksbankens egna kapital när den nya vinstdispositionsregeln börjar gälla. Framtida utdelningar kan därför bli både högre och lägre än vad som följer av dagens vinstutdelningsprincip.

Konsekvenserna för berörda företag kommer att bero på hur Riksbankens föreskrifter utformas dels avseende uppgiftsskyldighet inom alla verksamhetsområden och dels specifika föreskrifter mot bakgrund av de utökade uppgifterna inom kontantverksamheten och avseende samhällets krisberedskap och höjd beredskap.

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 7 §, 8 kap. 13 § och 9 kap. 13 och 14 §§ regeringsformen¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

7 §

Författningar, förslag till riksdagen och andra beslut som ska expedieras ska för att bli gällande skrivas under av *statministern* eller ett annat statsråd på regeringens vägnar. Regeringen kan dock genom förordning föreskriva att en tjänsteman i särskilda fall ska få skriva under beslut som ska expedieras.

Författningar, förslag till riksdagen och andra beslut som ska expedieras ska för att bli gällande skrivas under av *statsministern* eller ett annat statsråd på regeringens vägnar. Regeringen kan dock genom förordning föreskriva att en tjänsteman i särskilda fall ska få skriva under beslut som ska expedieras.

8 kap.

13 §

Riksdagen kan genom lag *uppdra åt* Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess *ansvarsområde* enligt 9 kap. och i fråga om dess *uppgift att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende*.

Riksdagen kan genom lag *bemyndiga* Riksbanken att meddela föreskrifter inom dess *ansvarsområden* enligt 9 kap. och i fråga om dess *uppgifter i övrigt enligt särskild lag*.

Riksdagen kan bemyndiga riksdagens myndigheter att meddela föreskrifter som avser förhållanden inom riksdagen eller dess myndigheter.

9 kap.

13 §

Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken *har ansvaret* för penningpolitiken.

Riksbanken är rikets centralbank och en myndighet under riksdagen. Riksbanken *ansvarar för att*

1. *utforma och genomföra penningpolitiken,*

2. *genomföra valutainterventioner,*

3. *inneha och förvalta valutareserven,*

4. *inom ramen för samarbetet inom Europeiska centralbankssystemet främja väl fungerande betalningssystem, och*

5. samla in den statistik som behövs för samarbetet inom Europeiska centralbanksystemet.

Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som rör penningpolitik.

Ingen myndighet får bestämma hur Riksbanken ska besluta i frågor som den ansvarar för enligt första stycket. Inom dessa ansvarsområden får Riksbanken inte heller begära eller ta emot instruktioner från någon.

Riksbanken har elva fullmäktige, som väljs av riksdagen. Riksbanken leds av en direktion, som utses av fullmäktige.

Riksdagen prövar om ledamöterna i fullmäktige och direktionen ska beviljas ansvarsfrihet. Om riksdagen vägrar en fullmäktig ansvarsfrihet är han eller hon därmed skild från sitt uppdrag. Fullmäktige får skilja en ledamot av direktionen från anställningen endast om ledamoten inte längre uppfyller de krav som ställs för att han eller hon ska kunna utföra sina uppgifter eller om han eller hon gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

Bestämmelser om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas i lag.

Föreskrifter om val av fullmäktige och om Riksbankens ledning och verksamhet meddelas genom lag.

14 §

Endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt. *Bestämmelser* om penning- och betalningsväsendet meddelas i övrigt genom lag.

Endast Riksbanken har rätt att ge ut sedlar och mynt. *Föreskrifter* om utgivning och giltigheten av sedlar och mynt meddelas genom lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs i fråga om riksdagsordningen (2014:801)

dels att 7 kap. 9 § och 13 kap. 24 § och tilläggsbestämmelse 9.17.4 ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 11 kap. 18 a § och 13 kap. 25 §, och närmast före 11 kap. 18 a § och 13 kap. 25 § rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

9 §

Finansutskottet ska bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för beslut om statens budget, och
2. Riksbankens verksamhet.

Utskottet ska dessutom bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena. Vidare ska utskottet granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten. Utskottet ska sammanställa riksdagens beslut om statens budget.

Ytterligare bestämmelser om utskottets uppgifter finns i regeringsformen och denna lag.

I fråga om Riksbankens verksamhet ska utskottet även, vid sidan av Riksrevisionens uppgifter enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m., ansvara för att följa upp och utvärdera Riksbankens verksamhet. Utskottet ska dessutom bereda förslag till beslut om statens budget enligt 11 kap. 18 § tredje och femte styckena. Vidare ska utskottet granska beräkningen av statens inkomster och årsredovisningen för staten. Utskottet ska sammanställa riksdagens beslut om statens budget.

I regeringsformen och denna lag finns ytterligare bestämmelser om utskottets uppgifter.

9 kap.

Tilläggsbestämmelse 9.17.4

Riksbankens fullmäktige och direktion får göra framställningar hos riksdagen inom sina ansvarsområden.

Om Riksbanken har fattat beslut om utformningen av prisstabilitetsmålet enligt 2 kap. 1 § första stycket lagen (2021:000) om Sveriges riksbank, ska direktionen göra en framställning hos riksdagen om godkännande av målet.

**Beslut om utformningen av
prisstabilitetsmålet**

18 a §

Vid beslut med anledning av en framställning om utformningen av prisstabilitetsmålet enligt 2 kap. 1 § första stycket lagen (2021:000) om Sveriges riksbank ska Riksbankens beslut enligt framställningen antingen godkännas eller inte godkännas. Om beslutet inte godkänns, gäller Riksbankens närmast föregående beslut om utformningen av prisstabilitetsmålet.

13 kap.24 §¹

Åtal mot nedan angivna befattningshavare för ett brott begånget i utövningen av hans eller hennes uppdrag eller anställning får beslutas

1. endast av finansutskottet när det gäller åtal mot en fullmäktig i Riksbanken eller en ledamot av Riksbankens direktion, och

1. endast av finansutskottet när det gäller åtal mot en fullmäktig i Riksbanken, och
2. endast av konstitutionsutskottet när det gäller åtal mot en ledamot av riksdagsstyrelsen, Valprövningsnämnden eller Riksdagens överklagandenämnd, mot en av riksdagens ombudsmän, riksrevisorerna eller mot riksdagsdirektören.

Bestämmelserna i första stycket om åtal mot en ledamot av Riksbankens direktion ska inte tillämpas i fråga om ett brott begånget i utövningen av Riksbankens beslutanderätt enligt lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering.

Särskild utredning

25 §

Finansutskottet får besluta om en särskild utredning av omständigheter som kan ligga till grund för att skilja en ledamot i Riksbankens direktion från uppdraget.

¹ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre bestämmelser om åtal gäller för brott som har begåtts före den 1 januari 2023.

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Lagens innehåll och allmänna bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Sveriges riksbank (Riksbanken). I lagen finns även bestämmelser om finansiella företag, vissa andra juridiska personer och näringsidkare och betalningsmedel.

Lagen består av 13 kapitel. Dessa kapitel avser

- lagens innehåll och allmänna bestämmelser (1 kap.),
- penningpolitik (2 kap.),
- det finansiella systemet (3 kap.),
- kontanter (4 kap.),
- krisberedskap och höjd beredskap (5 kap.),
- internationell verksamhet (6 kap.),
- övriga bestämmelser om verksamheten (7 kap.),
- budget, redovisning och eget kapital (8 kap.),
- tillgångsförvaltning (9 kap.),
- valutareserven och valutaåterköpsavtal (10 kap.),
- organisation och ledning (11 kap.),
- information till allmänheten och redogörelser till finansutskottet (12 kap.), och
- sanktionsavgift, förelägganden och överklagande (13 kap.).

Riksbankens ställning

2 § Riksbanken är ett särskilt rättssubjekt som ägs av staten. Staten garanterar Riksbankens förpliktelser. Riksbanken förvaltar själv sina tillgångar och intäkter från verksamheten.

3 § Riksbanken ingår i Europeiska centralbankssystemet (ECBS) och är delägare i Europeiska centralbanken.

Allmänna bestämmelser om Riksbankens verksamhet

Effektivitet och hushållning

4 § Riksbanken ska i sin verksamhet eftersträva hög effektivitet och hushålla väl med statens medel.

Proportionalitet

5 § Riksbanken får vidta en åtgärd enligt denna lag som inte innebär ett ingripande i ett enskilt intresse endast om

1. åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet,
2. åtgärden inte är mer långtgående än vad som behövs, och
3. det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.

Motivering av beslut

6 § Riksbankens beslut som inte avser något enskilt intresse ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka bestämmelser som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för Riksbankens ställningstagande.

En motivering får helt eller delvis utelämnas, om

1. beslutet inte har någon samhällsekonomisk betydelse eller endast en försumbar sådan betydelse,

2. ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver att beslutet meddelas omedelbart,

3. det är nödvändigt med hänsyn till rikets säkerhet, skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden eller något annat jämförbart förhållande, eller

4. beslutet gäller meddelande av föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen.

Ramen för Riksbankens verksamhet

7 § Riksbanken får endast utföra sådana uppgifter eller ta del i sådan verksamhet som anges i lag eller i rättsakter från Europeiska unionen.

ECBS

8 § Riksbanken ska delta i samarbetet med övriga centralbanker inom ECBS.

I 6 kap. finns bestämmelser om Riksbankens internationella verksamhet i övrigt.

Omvärldsbevakning och forskning

9 § I syfte att kunna utföra sina uppgifter ska Riksbanken följa den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna. Riksbanken ska även identifiera de hot mot en hållbar utveckling som påverkar förutsättningarna för att nå målen enligt denna lag.

Riksbanken får bedriva forskning som har betydelse för förutsättningarna att nå målen enligt denna lag.

Förbud mot monetär finansiering

10 § Riksbanken får inte ge kredit till eller förvärva skuldförbindelse direkt från

1. staten, kommuner, landsting, regioner, andra offentliga organ, offentligt ägda företag, eller

2. institutioner, organ eller byråer inom Europeiska unionen.

Riksbanken får dock förvärva skuldförbindelser på andrahandsmarknaden i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 4 § första stycket 3 och 4 och 3 kap. 11 § 2 och 12 §.

Riksbanken får ge staten sådan kredit som avses i 3 kap. 9 §, som inte löper över en dygnsgräns och som är förenlig med rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för

tillämpningen av de förbud som avses i artiklarna 104 och 104 b.1 i fördraget.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 2

11 § Trots 10 § första stycket får Riksbanken ge kredit till eller förvärva skuldförbindelser direkt från offentligt ägda kreditinstitut under samma förutsättningar som gäller för andra kreditinstitut enligt denna lag.

Definitioner

12 § I denna lag avses med

finansiella derivatinstrument: detsamma som i 1 kap. 4 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

finansiella företag: företag som står under tillsyn av Finansinspektionen, motsvarande utländska företag, AP-fonder och Svenska skeppshypotekskassan,

finansiella instrument: detsamma som i 1 kap. 4 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden,

kapitaltäckningsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG.

kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61: Kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61 av den 10 oktober 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 när det gäller likviditetstäckningskravet för kreditinstitut,

statspapper: detsamma som i 1 kap. 4 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden,

valutainterventioner: köp eller försäljning av utländsk valuta, utländska statspapper eller finansiella derivatinstrument som avser valutor, varvid svenska kronor utgör det ena ledet i transaktionen, i syfte att påverka kronans växelkurs,

valutaåterköpsavtal: ett avtal mellan Riksbanken och en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning, som innebär att de tillhandahåller varandra olika valutor under en viss tid, varefter det belopp som eventuellt har tagits i anspråk ska återbetalas,

värdepapper: detsamma som överlåtbara värdepapper enligt 1 kap. 4 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden, och

återköpsavtal: avtal om

1. köp av finansiella instrument med en samtidig överenskommelse om en försäljning av sådana instrument av samma mängd och slag vid en viss senare tidpunkt till ett förutbestämt pris, eller omvänt, eller

2. byte av finansiella instrument med en samtidig överenskommelse om att sådana instrument av samma mängd och slag ska återlämnas vid en viss senare tidpunkt.

2 kap. Penningpolitik

Mål

Prisstabilitet och realekonomisk hänsyn

1 § Riksbankens huvudmål är att upprätthålla prisstabilitet genom varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). Riksbanken beslutar om utformningen av prisstabilitetsmålet. Ytterligare bestämmelser om sådana beslut finns i tilläggsbestämmelse 9.17.4 andra stycket och 11 kap. 18 a § riksdagsordningen.

Utän att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken också bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning (ta realekonomisk hänsyn).

Uppgifter

Penningpolitik

2 § Riksbankens uppgift att bedriva penningpolitik innebär att den ska vidta sådana åtgärder som anges i detta kapitel, i syfte att uppnå det mål och ta den hänsyn som avses i 1 §.

Växelkursstyrning

3 § Om regeringen har beslutat om ett mål för växelkursen enligt lagen (1998:1404) om valutapolitik, ska Riksbanken tillämpa målet utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet.

Sådana valutainterventioner som avses i 4 § tredje stycket ska genomföras med beaktande av vilket växelkurssystem som gäller.

Befogenheter

Räntestyrnings- och likviditetsinstrument

4 § Riksbanken får, i förhållande till finansiella företag,

1. ta emot inlåning,
2. ge kredit i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet,
3. ingå återköpsavtal, och
4. köpa och sälja svenska statspapper på andrahandsmarknaden.

Riksbanken ska bestämma styrränta för de transaktioner som anges i första stycket 1–3.

Riksbanken får genomföra valutainterventioner och ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor.

Köp och försäljning av andra finansiella instrument än svenska statspapper

5 § Riksbanken får köpa och sälja andra finansiella instrument som är upptagna till handel på en reglerad marknad än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 4, om det finns synnerliga skäl.

Kassakrav

6 § Riksbanken får meddela föreskrifter om att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser, beräknade på det sätt

som Riksbanken bestämmer, ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken (kassakrav). Prop. 2021/22:41
Bilaga 2

Sådana föreskrifter får innebära att ett företags inneliggande kassa ska likställas med inlåning och att kassakravet för en filial till ett utländskt kreditinstitut ska beräknas på filialens placeringar eller förbindelser.

Kassakrav får också beslutas i enskilda fall.

Bemyndigande

7 § Riksbanken får meddela föreskrifter om villkoren för sådana transaktioner som avses i 4 § första och tredje styckena och 5 §.

Information och dialog

Offentliggörande av villkor

8 § Riksbanken ska offentliggöra allmänt gällande villkor för in- och utlåning, återköpsavtal och de säkerheter som accepteras enligt 4 § första stycket 2.

Information till allmänheten

9 § Riksbanken ska på lämpligt sätt informera allmänheten om

1. prisstabilitetsmålet, realekonomisk hänsyn och bankens penningpolitiska strategi,

2. penningpolitiska beslut som banken har fattat, skälen för dessa och eventuella avvikande meningar inom direktionen, även utöver det som anges i 12 kap. 1 §, och

3. sin bedömning av dels den framtida prisutvecklingen, dels andra förhållanden som i betydande omfattning påverkar utformningen av penningpolitiken och förutsättningarna för att uppnå prisstabilitetsmålet och att ta realekonomisk hänsyn.

I 12 kap. 1 § finns bestämmelser om offentliggörande av protokoll.

Information till regeringen

10 § Riksbanken ska informera det statsråd som regeringen utser om penningpolitiska beslut som banken har fattat. Informationen ska lämnas snarast efter beslutet och om möjligt innan det tillkännages för allmänheten.

Dialog

11 § Riksbanken får föra en dialog med regeringen och andra myndigheter eller organisationer om frågor som påverkar utformningen av penningpolitiken och förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och att ta realekonomisk hänsyn.

3 kap. Det finansiella systemet

Mål

1 § Målet för Riksbankens verksamhet enligt detta kapitel är att bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt. I detta ingår att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Riksbanken ska uppnå detta mål utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet enligt 2 kap. 1 § första stycket.

Uppgifter

Ett system för betalningsavveckling

2 § Riksbanken ska tillhandahålla ett system för betalningsavveckling.

Riksbanken ska bestämma vilka finansiella företag och myndigheter som får vara deltagare i det system som avses i första stycket. Detta ska göras inom den krets som anges i 8 § lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden. Riksbanken ska beakta principerna om fritt tillträde och neutralitet.

Riksbanken ska ta emot betalningar till staten och förmedla utbetalningar för statens räkning.

Betalningsavveckling i övrigt

3 § Riksbanken ska vid behov även på annat sätt än som avses i 2 §

1. medverka i betalningsavveckling i förhållande till finansiella företag och myndigheter, och

2. delta i betalningssystem eller sådana system som avses i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden eller motsvarande system i en annan stat inom Europeiska unionen.

Övervakning av det finansiella systemet i allmänhet

4 § Riksbanken ska bedöma om det finansiella systemet är stabilt och effektivt och verka för att identifiera sårbarheter och risker i det finansiella systemet som kan leda till allvarliga störningar eller betydande effektivitetsförluster.

Om Riksbanken bedömer att åtgärder krävs från någon annan myndighet än Riksbanken för att minska risken för allvarliga finansiella störningar i den svenska ekonomin, ska Riksbanken uppmärksamma myndigheten och andra berörda på detta.

Övervakning av den finansiella infrastrukturen och betalningsmarknadens utveckling

5 § Riksbanken ska övervaka centrala motparter och andra clearingorganisationer, sådana system som avses i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden, värdepapperscentraler, transaktionsregister och den verksamhet som drivs av andra juridiska personer som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Riksbanken ska följa betalningsmarknadens utveckling.

Likviditetsstöd till det finansiella systemet

6 § Riksbanken får vid behov besluta att ge likviditetsstöd enligt 11–14 §§.

7 § Riksbanken ska planera och förbereda sig för att skapa en god förmåga att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige. Som ett led i detta ska Riksbanken identifiera likviditetsstödjande åtgärder som kan användas för att motverka sådana störningar. Riksbanken ska offentliggöra vilka faciliteter som Riksbanken kommer att tillhandahålla och de närmare villkoren för dem, om det inte är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet.

Riksbanken får delta i resolutionskollegier och medverka i annat krisförberedande arbete som organiseras av andra i Sverige och utomlands.

Befogenheter i fråga om betalningsavveckling

Inlåning och avgifter

8 § Riksbanken får ta emot inlåning från deltagare i dess system för betalningsavveckling och från staten.

Riksbanken får ta ut avgifter från deltagarna i dess system för betalningsavveckling.

Kredit

9 § Riksbanken får ge sådan kortfristig kredit i svenska kronor som behövs för att främja funktionen i dess system för betalningsavveckling och som är förenlig med 1 kap. 10 och 11 §§.

Kredit får endast ges mot betryggande säkerhet. Staten behöver inte ställa säkerhet.

Befogenheter i fråga om centrala motparter i tredjeland

10 § Riksbanken får besluta om sådana krav på en central motpart som är etablerad i tredjeland som följer av artikel 25.2b (b) i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Befogenheter i fråga om likviditetsstöd

Generellt likviditetsstöd

11 § Riksbanken får, om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige,

1. ge kredit i svenska kronor eller utländsk valuta mot betryggande säkerhet till svenska företag som står under tillsyn av Finansinspektionen, motsvarande utländska företag som driver verksamhet i Sverige genom filial och centrala motparter, eller

2. ingå återköpsavtal med sådana företag som avses i 1.

Marknadsgarant

12 § Riksbanken får likt en marknadsgarant köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt, om

1. det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, och
2. det finns synnerliga skäl.

Nödkrediter

13 § Riksbanken får i likviditetsstödjande syfte ge kredit i svenska kronor eller utländsk valuta mot säkerhet till ett företag som är livskraftigt men har tillfälliga likviditetsproblem, om

1. det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, eller
2. det finns andra synnerliga skäl.

En sådan kredit får bara ges till svenska företag som står under tillsyn av Finansinspektionen, motsvarande utländska företag som driver verksamhet i Sverige genom filial och centrala motparter.

Särskilda likviditetsfaciliteter som får räknas in i likviditetsbufferten

14 § Riksbanken får erbjuda sådana särskilda likviditetsfaciliteter som följer av artiklarna 12.1(d) och 14 respektive artikel 19.1(b) i kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/61. Riksbanken får ta ut avgifter för sådana likviditetsfaciliteter.

Riksbanken ska ge Finansinspektionen tillfälle att yttra sig innan den beslutar att erbjuda en särskild likviditetsfacilitet enligt första stycket.

Samverkan och samråd med andra myndigheter

15 § För att bidra till det finansiella systemets stabilitet och effektivitet, ska Riksbanken samverka med Finansinspektionen och Riksgäldskontoret.

16 § Riksbanken ska samråda med

1. Finansinspektionen, i viktigare frågor som har samband med det finansiella systemets stabilitet och effektivitet eller som berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet, och
2. Riksgäldskontoret, i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1016) om resolution eller stödmyndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut.

Vid samråd enligt första stycket ska Riksbanken lämna den berörda myndigheten de uppgifter som den behöver.

Något samråd behöver inte ske om det föreligger synnerliga skäl. I ett sådant fall ska dock Riksbanken informera Finansinspektionen eller Riksgäldskontoret om frågan.

Information till regeringen och andra

17 § Innan Riksbanken beslutar om en kredit enligt 13 § ska Riksbanken informera det statsråd som regeringen utser.

18 § Riksbanken ska lämna regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och stödmyndigheten enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut de uppgifter om genomförda likviditetsstödjande åtgärder som respektive myndighet behöver för sin verksamhet.

19 § Om Riksbanken får kännedom om en sådan kritisk situation som avses i 6 kap. 3 § andra stycket lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag, ska Riksbanken omgående underrätta berörda myndigheter inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet med ansvar för gruppbaserad tillsyn enligt artikel 111 i kapitaltäckningsdirektivet.

Bemyndigande

20 § Riksbanken får meddela föreskrifter om

1. dess system för betalningsavveckling,
2. villkoren för likviditetsstöd enligt 11 och 12 §§, och
3. avgifter och villkor för de likviditetsfaciliteter som avses i 14 §.

4 kap. Kontanter

Mål

1 § Målet för Riksbankens verksamhet enligt detta kapitel är att bidra till att det finns tillgång till kontanter i betryggande utsträckning i hela Sverige.

I 9 kap. lagen (2010:751) om betaltjänster finns bestämmelser om krav på kreditinstitut att tillhandahålla kontantjänster.

Sveriges valuta

2 § Sveriges valuta benämns krona. En krona består av 100 öre.

Uppgifter

Kontantutgivning

3 § Riksbanken ansvarar för kontantutgivningen i Sverige genom att ge ut och lösa in sedlar och mynt i kronor.

Sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, tvåhundra, femhundra och ettusen kronor.

Mynt får ges ut med valörerna en krona, två kronor, fem kronor och tio kronor. Minnesmynt och jubileumsmynt får ges ut även med andra valörer.

Depåverksamhet

4 § Riksbanken ansvarar för att det drivs depåverksamhet. Med depåverksamhet avses driften av depåer, dvs. fysiska platser för lagring samt ut- och inlämning av kontanter.

Om inte riksdagen beslutar något annat ska det finnas minst fem depåer i Sverige där de företag som Riksbanken i enskilda fall beslutar om får hämta ut och lämna in sedlar av samtliga valörer. Minst en av dessa depåer ska finnas i Norrbottens eller Västerbottens län. Minst en av dem ska finnas i Jämtlands eller Västernorrlands län.

Utkontraktering

5 § Riksbanken får driva sådan verksamhet som avses i 3 och 4 §§ i samarbete med annan.

Övergripande ansvar för kontanthantering

6 § Riksbanken har det övergripande ansvaret för att kontanthantering i Sverige fungerar. Med kontanthantering avses

1. depåverksamheten enligt 4 §,
2. sådan uppräkningsverksamhet och yrkesmässig, fysisk transport och därmed sammanhängande hantering av kontanter som avses i lagen (2010:751) om betaltjänster, och
3. försäljning av kontanter.

Ansvaret enligt första stycket innebär att Riksbanken ska följa, analysera och redogöra till finansutskottet om kontanthantering, samt vid behov ha en koordinerande roll inom kontanthantering.

I 12 kap. 4 § finns bestämmelser om redogörelser om kontanthantering.

Befogenheter

Inlösen av vissa sedlar och mynt

7 § Riksbanken får besluta att lösa in sedlar och mynt som är skadade eller förslitna.

Riksbanken får lösa in sedlar och mynt som har upphört att vara lagliga betalningsmedel, om det finns särskilda skäl.

Sedeltryckeri

8 § Riksbanken får själv eller genom bolag som ägs av banken driva rörelse för tryckning av sedlar eller tillverkning av mynt.

Räntekostnadsersättning

9 § Riksbanken får betala ersättning eller ge räntefri kredit till företag som har avskilt och lagrat sedlar och mynt vad gäller sådan verksamhet som avses i 4 §.

Beredskapspengar

10 § Vid höjd beredskap får Riksbanken ge ut beredskapspengar i form av:

1. sedlar och mynt av annan utformning än de som avses av 3 § första stycket,
2. andra slags fordringar på Riksbanken som ges fysisk form och som är avsedda för allmänheten, eller
3. sådana elektroniska pengar som avses i 11 § eller andra elektroniska betalningsmedel för allmänheten som kontoförs eller lagras på annat sätt, om riksdagen dessförinnan har godkänt detta enligt 11 §.

I lagen (1957:684) om Riksbanken och betalningsmarknaden under krigsförhållanden finns ytterligare bestämmelser om Riksbankens verksamhet och betalningsmedel vid höjd beredskap och om Sverige är i

Andra betalningsmedel för allmänheten

11 § Riksbanken får ge ut eller omsätta elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar eller på annat sätt tillhandahålla andra betalningsmedel avsedda för allmänheten än sådana som avses i 3 § första stycket och 10 § första stycket 1 och 2 enbart om riksdagen har godkänt det. Riksdagens godkännande kan vara generellt, begränsat till höjd beredskap enligt 10 § eller på annat sätt villkorat.

Avgifter

12 § Riksbanken får ta ut avgifter från den som hämtar ut eller lämnar in kontanter hos banken. Avgifterna får differentieras geografiskt.

Underrättelse om upphörande av verksamhet

13 § Riksbanken får bestämma att finansiella företag som driver verksamhet av betydelse för tillgången till kontanter i Sverige är skyldiga att underrätta Riksbanken en viss tid före det att verksamheten ska upphöra.

Sedlar och mynt som har förändrats eller bearbetats

14 § Sedlar och mynt som har förändrats eller bearbetats får inte spridas.

Lagliga betalningsmedel

Sedlar och mynt

15 § Var och en har rätt att med befriande verkan betala med sedlar och mynt som har getts ut av Riksbanken enligt 3 § första stycket (lagliga betalningsmedel), om inte något annat följer av annan författning eller av avtalsvillkor.

Höjd beredskap

16 § Vid höjd beredskap har var och en rätt att med befriande verkan betala med sedlar och mynt som har getts ut av Riksbanken och sådana beredskapspengar som avses i 10 § (lagliga betalningsmedel), om inte något annat följer av annan författning.

Avtalsvillkor som inskränker den rätt som avses i första stycket i förhållande till en konsument är utan verkan.

Bemyndigande

17 § Riksbanken får meddela föreskrifter om

1. utformningen av sedlar och mynt och förutsättningarna för inlösen av dem,
2. depåverksamhet,
3. räntekostnadsersättning,
4. sådana avgifter som avses i 12 §, och

5 kap. Krisberedskap och höjd beredskap

Mål

- 1 §** Målen för Riksbankens verksamhet enligt detta kapitel är att
1. allmänheten ska kunna göra nödvändiga betalningar även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap,
 2. sårbarheten i fråga om betalningar ska begränsas, och
 3. Riksbanken ska ha en god förmåga att hantera sina uppgifter även under sådana förhållanden som avses i 1.

Uppgift

Omfattning

- 2 §** Riksbanken ska ansvara för planeringen för fredstida krissituationer och höjd beredskap vad gäller sin egen verksamhet.
Riksbanken ska också ha ett planerings- och kontrollansvar i förhållande till sådana juridiska personer och sådana näringsidkare inom kontanthantering som avses i 3 och 4 §§.

Planerings- och kontrollansvar i fråga om genomförandet av elektroniska betalningar

- 3 §** Riksbankens ansvar enligt 2 § andra stycket omfattar följande juridiska personer i deras roll för genomförandet av betalningstransaktioner i Sverige enligt 1 kap. 2 § 3 lagen (2010:751) om betaltjänster:
1. sådana deltagare i Riksbankens system för betalningsavveckling enligt 3 kap. 2 § som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningstransaktioner i Sverige, och
 2. andra juridiska personer som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningstransaktioner i Sverige.
- Ansvaret enligt första stycket omfattar inte andra statliga myndigheter. I fråga om en utländsk juridisk person, som genom en filial i Sverige deltar i Riksbankens system för betalningsavveckling, omfattas endast verksamheten i filialen.

Planerings- och kontrollansvar i fråga om kontanthantering

- 4 §** Riksbankens planerings- och kontrollansvar omfattar även näringsidkare som driver någon av följande verksamheter:
1. sådan yrkesmässig, fysisk transport av kontanter som avses i lagen (2010:751) om betaltjänster,
 2. uppräkningsverksamhet enligt lagen om betaltjänster, eller
 3. tillhandahållande av tjänster för uttag och insättning av kontanter som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar med sedlar och mynt.

Förberedelser inför fredstida kriser

5 § Riksbanken ska planera och vidta förberedelser för att skapa en god förmåga att hantera en kris, förebygga sårbarheter och motstå hot och risker i syfte att uppnå de mål som avses i 1 §. Vid behov ska Riksbanken också förbereda alternativa lösningar i förhållande till de system och rutiner som vanligtvis används.

Vid en krissituation ska Riksbanken vidta de åtgärder som behövs för att hantera konsekvenserna av denna. Riksbanken ska dock inte överta ansvaret för driften av någon verksamhet.

Totalförsvarets krav och kontinuitet

6 § Riksbanken ska i sin verksamhet beakta totalförsvarets krav. Vid höjd beredskap ska Riksbanken i första hand inrikta sin verksamhet på uppgifter som har betydelse för totalförsvaret. Övrig verksamhet ska upprätthållas vid höjd beredskap i den mån det är möjligt.

Risk- och sårbarhetsanalys

7 § Riksbanken ska analysera om det finns sårbarheter, hot eller risker som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan att genomföra sådana betalningar som avses i 1 § 1 i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap

Utbildning och övning

8 § Riksbanken ska

1. se till att berörd personal vid Riksbanken får den utbildning och övning som behövs för att den ska kunna lösa sina uppgifter i samband med fredstida krissituationer och vid höjd beredskap,

2. kontrollera att personal vid sådana juridiska personer och näringsidkare som avses 3 och 4 §§ får nödvändig utbildning och övning avseende den aktuella verksamheten, och

3. se till att sådana gemensamma utbildnings- och övningsinsatser som en enskild juridisk person eller näringsidkare inte kan ordna på egen hand kommer till stånd.

Krigsorganisation och fredstida krisledning

9 § Riksbanken ska i fred planera för att vid höjd beredskap kunna övergå till krigsorganisation. Vid störningar i fråga om genomförandet av sådana betalningar som avses i 1 § 1 som uppkommer i fredstida krissituationer, ska Riksbanken vid behov omgående kunna upprätta en ledningsfunktion för samordning och information.

Åtgärder inför och vid höjd beredskap*Sammanträden och beslutsfattande*

10 § Varken fullmäktige eller direktionen får sammanträda på ett område som är ockuperat av främmande makt. En ledamot i fullmäktige eller direktionen får inte heller på annat sätt delta i beslutsfattande om hen befinner sig i ett sådant område.

Krigsplacering av personal vid Riksbanken

11 § Personal som är anställd vid Riksbanken och som är nödvändig för att berörd verksamhet ska fungera vid höjd beredskap, får krigsplaceras vid Riksbanken med stöd av anställningsavtalet. Detta gäller personal som inte tas i anspråk i totalförsvaret i övrigt.

Krigsplacering av personal hos vissa juridiska personer och näringsidkare

12 § De juridiska personer och näringsidkare som avses i 3 och 4 §§ som Riksbanken bestämmer får besluta att krigsplacera sin personal, sina uppdragstagare och personalen hos sådana uppdragstagare, i den utsträckning dessa personer inte tas i anspråk av totalförsvaret i övrigt.

Första stycket gäller även bevakningsföretag som utför bevakning av sedlar eller mynt i samband med transport enligt 1 § första stycket 3 lagen (1974:191) om bevakningsföretag.

Förutsättningar för beslut om krigsplacering

13 § Det som anges i 12 § om krigsplacering av personal hos vissa juridiska personer och näringsidkare gäller under förutsättning att den juridiska personen eller näringsidkaren enligt 15 § 3, enligt överenskommelse eller på annan grund, är skyldig att fortsätta sin verksamhet under krig och krigsfara.

Beslut om krigsplacering av sådan personal som avses i 12 § får fattas i den utsträckning det behövs för att betalningstransaktioner enligt 1 kap. 2 § 3 lagen (2010:751) om betaltjänster respektive betalningar med betalningsmedel enligt 4 kap. ska kunna genomföras även vid höjd beredskap.

Bestämmelser om allmän tjänsteplikt

14 § I 6 kap. lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt finns bestämmelser om allmän tjänsteplikt.

Krav på vissa juridiska personer och näringsidkare

15 § De juridiska personer och näringsidkare som avses i 3 och 4 §§ ska

1. delta i Riksbankens planering för fredstida krissituationer och höjd beredskap i syfte att säkerställa att betalningstransaktioner enligt 1 kap. 2 § 3 lagen (2010:751) om betaltjänster respektive betalningar med betalningsmedel enligt 4 kap. denna lag ska kunna genomföras även under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap,

2. delta i Riksbankens arbete med sådana risk- och sårbarhetsanalyser som avses i 7 §,

3. fortsätta den verksamhet som avses i 3 § första stycket och 4 § under krig och krigsfara, om inte Riksbanken beslutar något annat,

4. se till att berörd personal får den utbildning och övning avseende den aktuella verksamheten som behövs för att personalen ska kunna lösa sina uppgifter i samband med fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, och

5. ställa berörd personal till förfogande för den gemensamma utbildnings- och övningsverksamhet som Riksbanken bestämmer.

Bemyndigande

16 § Riksbanken får, efter att ha gett Finansinspektionen respektive Post- och telestyrelsen tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om

1. verksamheten enligt 15 §,
2. vilka slags juridiska personer som är av särskild betydelse för genomförande av betalningstransaktioner i Sverige enligt 3 § första stycket,
3. vilka slags näringsidkare som tillhandahåller tjänster för uttag och insättning av kontanter som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar med sedlar och mynt enligt 4 § 3, och
4. vilka åtgärder som de juridiska personer och näringsidkare som avses i 3 och 4 §§ ska vidta för att hantera andra sårbarheter och risker än de som avses i
 - a) säkerhetsskyddslagen (2018:585),
 - b) lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster,
 - c) lagen (2019:109) om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter,
 - d) föreskrifter som har meddelats med stöd av de lagar som anges i a)–c), eller
 - e) författningar som rör Finansinspektionens ansvar som tillsynsmyndighet eller ansvar för krisberedskap och höjd beredskap.

Samråd och information

Samråd med Finansinspektionen

17 § Riksbanken ska samråda med Finansinspektionen i fråga om verksamheten enligt detta kapitel.

Information till regeringen m.fl.

18 § Vid höjd beredskap och vid allvarliga störningar i fråga om genomförandet av sådana betalningar som avses i 1 § 1 under fredstida krissituationer ska Riksbanken också hålla regeringen och Riksgäldskontoret informerade om händelseutvecklingen och om vidtagna och planerade åtgärder.

Information till Försvarmakten

19 § Vid höjd beredskap ska Riksbanken lämna Försvarmakten det underlag som behövs för att Försvarmakten ska kunna fullgöra sin informationsskyldighet till regeringen.

6 kap. Internationell verksamhet

Förbindelseorgan

1 § Riksbanken får verka som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i.

Kredit till internationella finansorgan

2 § Riksbanken får ge kredit till internationella finansorgan som Sverige är medlem i och sluta avtal med sådana organ om långsiktiga internationella låneåtaganden, om riksdagen har godkänt detta.

I fråga om Internationella valutafondens verksamhet tillämpas 3–8 §§.

Finansiering av Internationella valutafondens verksamhet

3 § Riksbanken får vara finansiell motpart till Internationella valutafonden.

4 § Riksbanken får av egna medel tillskjuta insatskapital i Internationella valutafonden, om riksdagen har godkänt detta.

5 § Riksbanken får förvärva de särskilda dragningsrätter som tillkommer genom deltagande i Internationella valutafonden. Det åligger Riksbanken att fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i detta system.

6 § Riksbanken får ge krediter till eller delta i annan finansiering av Internationella valutafondens verksamhet, om finansieringen har godkänts av riksdagen.

I fråga om finansiering av Internationella valutafondens verksamhet riktad mot låginkomstländer, gäller dock att Riksbanken får delta när regeringen har lämnat besked om att riksdagen har godkänt detta.

7 § I samband med att Riksbanken överför medel till Internationella valutafonden vid en transaktion med stöd av 4 eller 6 § ska Riksbanken låna motsvarande belopp i Riksgäldskontoret.

Riksbanken ska betala ersättning till Riksgäldskontoret motsvarande den ränta som Riksbanken mottar från Internationella valutafonden. I lagen (2021:000) om Riksgäldskontorets upplåning för Riksbankens behov finns ytterligare bestämmelser om upplåning.

8 § Kapitalbelopp som Riksbanken får tillbaka från Internationella valutafonden ska Riksbanken återföra till Riksgäldskontoret.

Insättningar i valuta eller guld och medverkan vid internationella betalningar

9 § Riksbanken får, med eller utan räntegottgörelse, ta emot insättningar i valuta eller guld från, och göra sådana insättningar hos, banker, utländska bankföretag, centralbanker, kreditmarknadsföretag, utländska kreditföretag, Banken för internationell betalningsutjämning och Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken. Riksbanken får även ta emot sådana insättningar från andra stater och mellanstatliga organ.

Riksbanken får medverka vid avveckling av betalningar från eller till andra centralbanker och mellanstatliga organ. Riksbanken får ta ut avgifter för sådan medverkan.

Riksbanken får ingå avtal om skyldigheter och rättigheter som anknyter till sådana insättningar och betalningar som avses i första respektive andra stycket.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 2

Övrig internationell verksamhet

10 § Riksbanken får delta i sådant internationellt samarbete som

1. har betydelse för förutsättningarna att nå målen enligt denna lag, eller
2. rör kunskapsutbyte med andra centralbanker.

11 § Riksbanken ska säkerställa att regeringen fortlöpande är informerad om förhållanden av betydelse för det internationella samarbete som Riksbanken deltar i.

12 § I fråga om principiellt viktiga ställningstaganden i internationella sammanhang som har samband med en annan myndighets verksamhet ska Riksbanken samråda med myndigheten i fråga.

13 § Riksbanken ska i sitt internationella arbete ta sin utgångspunkt från uttalanden som regeringen eller riksdagen har gjort i fråga om övergripande svensk inriktning.

7 kap. Övriga bestämmelser om verksamheten

Uppgiftsskyldighet

1 § På begäran av Riksbanken ska finansiella företag som driver verksamhet i Sverige lämna de uppgifter som är nödvändiga för att banken ska kunna utföra sina uppgifter enligt denna lag.

2 § Utöver det som följer av 1 § ska även följande juridiska och fysiska personer på Riksbankens begäran lämna de uppgifter som är nödvändiga för att banken ska kunna utföra vissa uppgifter enligt denna lag.

1. Svenska utgivare av värdepapper, i fråga om Riksbankens verksamhet enligt 2 och 3 kap.,

2. deltagare i Riksbankens system för betalningsavveckling, juridiska personer som har ett kvalificerat innehav i en sådan och företag till vilka sådana deltagare har utkontrakterat verksamhet, i fråga om Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

3. juridiska personer som står under övervakning enligt 3 kap. 5 § och företag till vilka sådana juridiska personer har utkontrakterat verksamhet,

4. de juridiska personer och näringsidkare som avses i 5 kap. 3 och 4 §§, i fråga om Riksbankens verksamhet enligt 4 och 5 kap., och

5. den som för egen eller annans räkning har utfört transaktioner med utländsk motpart eller hållit tillgångar och skulder med utlandsanknytning, i fråga om Riksbankens betalningsbalansstatistik och statistik över utlandsställningen enligt 5 §.

3 § Ett finansiellt företag som är uppgiftsskyldigt enligt 1 § eller 2 § 1–4, ska på begäran av Riksbanken även lämna de uppgifter om dotterföretag som är nödvändiga för att banken ska kunna utföra sina uppgifter enligt denna lag.

4 § I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister finns särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet för centrala motparter.

Uppgifter i fråga om statistik

5 § Riksbanken ska löpande framställa och offentliggöra betalningsbalansstatistik, statistik över utlandsställningen och statistik över finansmarknaderna. Riksbanken får också framställa och sprida statistik som

1. är nödvändig för att banken ska kunna utföra sina uppgifter enligt denna lag, eller

2. behövs med anledning av samarbetet inom

a) ECBS, eller

b) Banken för internationell betalningsutjämning, Internationella valutafonden eller andra internationella organisationer.

För Riksbankens framställning av statistik tillämpas 1–3 §§.

Referensvärden

Tillhandahållande av referensvärden

6 § Riksbanken får tillhandahålla och offentliggöra sådana referensräntor och andra referensvärden som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

Avgifter

7 § Riksbanken får ta ut avgifter för att finansiera verksamheten enligt 6 § av den som använder referensräntor eller andra referensvärden som tillhandahålls av Riksbanken.

Bemyndiganden

8 § Riksbanken får meddela föreskrifter om

1. uppgiftsskyldigheten enligt 1–3 §§, och

2. avgifter som avses i 7 §.

Riksbanken får meddela föreskrifter om att uppgifter som enligt 1–3 §§ ska lämnas till Riksbanken i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

Innan Riksbanken meddelar föreskrifter om uppgiftsskyldigheten enligt 1 §, 2 § 1–4 eller 3 §, ska banken ge Finansinspektionen och Statistiska centralbyrån tillfälle att yttra sig.

Mervärdesskatt

9 § Riksbanken har rätt till kompensation för belopp, motsvarande ingående skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200), som hänför sig till verksamheten.

Riksbanken har dock inte rätt till kompensation om den ingående skatten omfattas av begränsningar i avdragsrätten enligt 8 kap. 9, 10, 15 eller 16 § mervärdesskattelagen.

Avgifter för allmänna handlingar

10 § Riksbanken får ta ut avgifter för kopior, avskrifter och utskrifter av allmänna handlingar. Avgifterna ska bestämmas med ledning av de föreskrifter om sådana avgifter som gäller för myndigheter under regeringen.

Konsekvensanalyser

11 § Innan Riksbanken beslutar föreskrifter eller allmänna råd, ska den genomföra en konsekvensutredning. Sådana utredningar ska genomföras med ledning av de föreskrifter som gäller för myndigheter under regeringen.

8 kap. Budget, redovisning och eget kapital

Budget

1 § Varje år före utgången av december månad ska direktionen besluta en budget för Riksbankens verksamhet under det följande räkenskapsåret. Direktionen ska lämna budgeten till finansutskottet, Riksrevisionen och fullmäktige för kännedom.

Redovisning

Bokföringsskyldighet

2 § Riksbanken är bokföringsskyldig och skyldig att upprätta en årsredovisning för varje räkenskapsår. Detta ska göras enligt god redovisningssed.

Utöver bestämmelserna i denna lag ska Riksbanken följa Europeiska centralbankens riktlinje om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet, i den utsträckning riktlinjen kan tillämpas på Riksbanken. Riksbanken ska motivera beslut om avsteg från denna riktlinje.

Räkenskapsår

3 § Riksbankens räkenskapsår är kalenderår.

Årsredovisningens innehåll

4 § Årsredovisningen ska omfatta en resultaträkning, en balansräkning och en förvaltningsberättelse.

Fullmäktige beslutar om resultaträkningen och balansräkningen. Fullmäktige beslutar också enligt 11 och 12 §§ om årets resultat.

Förvaltningsberättelsen upprättas av direktionen. Den ska innehålla en redogörelse för den förda penningpolitiken samt för Riksbankens övriga verksamhet.

I årsredovisningen ska direktionen göra en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen vid Riksbanken är betryggande.

Ytterligare bestämmelser om årsredovisningen

5 § I 12 kap. 7 och 9 §§ finns bestämmelser om överlämnande av och beslut om årsredovisning.

Eget kapital

Struktur

6 § Riksbankens eget kapital ska bestå av en grundfond, en reservfond och balanserade vinstmedel. Grundfonden tillsammans med reservfonden utgör Riksbankens bundna egna kapital.

Medel på sådana värderegleringskonton som avses i Europeiska centralbankens riktlinje om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet ingår inte i det egna kapitalet.

Målsatt nivå och grundnivå

7 § Riksbankens eget kapital ska uppgå till högst sin målsatta nivå. Den målsatta nivån ska uppgå till 60 miljarder kronor justerat för prisutvecklingen på det sätt som anges i 9 §. Riksdagen kan dock besluta om en högre målsatt nivå.

Det belopp som motsvarar två tredjedelar av den målsatta nivån är grundnivån för det egna kapitalet.

Storleken på grundfonden och reservfonden

8 § Grundfonden ska uppgå till 40 miljarder kronor och reservfonden ska uppgå till noll kronor.

I 11 och 12 §§ finns bestämmelser om ändring av storleken på grundfonden och reservfonden.

Justering för prisutvecklingen

9 § Den målsatta nivån för Riksbankens eget kapital ska värdesäkras genom att den varje år räknas om i enlighet med den förändring av konsumentprisindex som Statistiska centralbyrån publicerar. Om förändringen är mindre än noll ska ingen omräkning ske.

Finansiella avsättningar

10 § Riksbanken får i skäligen utsträckning göra finansiella avsättningar i enlighet med Europeiska centralbankens riktlinje om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom Europeiska centralbankssystemet.

Årets resultat

Vinstdisposition

11 § Om Riksbankens resultaträkning uppvisar vinst ska avsättning göras till reservfonden, om inte annat följer av 12 § tredje stycket. Avsätt-

ningen ska högst uppgå till ett belopp som motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Resterande vinstmedel ska överföras till balanserade vinstmedel.

Om Riksbankens eget kapital efter genomförd avsättning till reservfonden och överföring till balanserade vinstmedel överstiger sin målsatta nivå, ska överskjutande vinstmedel delas ut till staten.

När reservfonden uppgår till mer än 5 miljarder kronor ska Riksbanken föra över samtliga medel i reservfonden till grundfonden genom en fondemission.

Förlusttäckning

12 § Om Riksbankens resultaträkning uppvisar förlust ska denna i första hand täckas av balanserade vinstmedel, därefter av reservfonden och i sista hand av grundfonden.

Om balanserade vinstmedel efter det att förlusttäckning har skett är större än noll, får det från balanserade vinstmedel till reservfonden överföras ett belopp som högst motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet.

Om grundfonden har tagits i anspråk för att täcka förluster, ska kommande års vinster i första hand användas till att återställa grundfonden till den nivå som den uppgick till innan förlust uppstod. Överskjutande medel får överföras till reservfonden till dess att det egna kapitalet uppgår till den omräknade grundnivån.

Återställning av det egna kapitalet

13 § Om det redovisade egna kapitalet understiger en tredjedel av sin målsatta nivå, ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet.

Riksbankens framställning om återställning ska avse ett belopp som gör att det egna kapitalet efter återställningen uppgår till grundnivån, såvida inte orealiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning inte sker eller sker till en lägre nivå.

Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får begäran omfatta ett högre belopp, dock högst det belopp som gör att det egna kapitalet efter återställningen uppgår till sin målsatta nivå.

Utdelning av medel från balanserade vinstmedel

14 § Fullmäktige får efter godkännande från direktionen besluta om utdelning från balanserade vinstmedel.

9 kap. Tillgångsförvaltning

Målen för tillgångsförvaltningen

1 § Riksbanken innehar och förvaltar den valutaserv som avses i 9 kap.

13 § första stycket regeringsformen och övriga tillgångar för att

1. den ska kunna fullgöra sina uppgifter, och

Principer för tillgångsförvaltningen

Riksbankens ställning och risknivå

2 § Riksbankens tillgångar ska förvaltas med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank.

Tillgångarna ska, med beaktande av de olika syftena med tillgångsinnehavet, förvaltas med låg risk.

En hållbar utveckling

3 § Vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på målen i 1 § första stycket eller de principer som anges i 2 §.

Riktlinjer för tillgångsförvaltningen

4 § Direktionen ska besluta om riktlinjer för förvaltningen av de finansiella tillgångarna.

Ägarandelar i företag

Förvärv

5 § Inom ramen för Riksbankens uppgifter som centralbank får Riksbanken förvärva aktier, andelar i ekonomiska föreningar och liknande rättigheter och ta på sig de förpliktelser som är förenade med dessa rättigheter.

Riksbanken får inte utan riksdagens godkännande göra ett sådant förvärv eller ingå sådan förpliktelse som avses i första stycket om det sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank.

Försäljningar

6 § Riksbanken får besluta om försäljning av aktier, andelar i ekonomiska föreningar och liknande rättigheter som banken äger.

Om försäljningen sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank krävs riksdagens godkännande i de fall försäljningen innebär en minskning av statens ägarandel i företag där staten har minst hälften av rösterna eller om försäljningen har ett betydande samhällsintresse.

Ägande av fastigheter och inventarier

7 § Riksbanken får köpa och sälja fastigheter och inventarier som är avsedda för den verksamhet som banken driver eller har del i.

Om förvärvet eller försäljningen sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank krävs riksdagens godkännande i de fall värdet av fast egendom överstiger 20 miljoner kronor.

8 § I 4 kap. 8 § finns bestämmelser om att Riksbanken får driva rörelse för tryckning av sedlar och tillverkning av mynt.

Förvärv av säkerheter och minskning av fordran

9 § För att skydda en fordran får Riksbanken förvärva varje slag av egendom. Sådan egendom ska avyttras så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust.

Riksbanken får efter prövning i varje enskilt fall medge ackord samt besluta om avskrivning, nedsättning eller eftergift av fordran som banken har.

10 kap. Valutareserven och valutaåterköpsavtal**Upplåning till valutareserven***Upplåning i Riksgäldskontoret*

1 § Riksbanken beslutar om upplåning av utländsk valuta till valutareserven enligt 2–4 §§. Upplåning ska göras i Riksgäldskontoret. Riksbanken ska betala full ersättning för statens kostnader för upplåningen. I lagen (2021:000) om Riksgäldskontorets upplåning för Riksbankens behov finns ytterligare bestämmelser om upplåning.

Riksbanken ska återbetala lån enligt första stycket till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska samråda med Riksgäldskontoret innan den fattar beslut om upplåning enligt första stycket eller återbetalning av lån enligt andra stycket.

Förtida upplåning

2 § Riksbanken får låna utländsk valuta som vid utlåningstillfället, inklusive tidigare upplåning, motsvarar högst 5 procent av bruttonationalprodukten för föregående år i syfte att i förtid förstärka valutareserven.

Ytterligare förtida upplåning

3 § Riksbanken får tillfälligt låna utländsk valuta utöver vad som framgår av 2 § i syfte att i förtid förstärka valutareserven, om det finns synnerliga skäl.

Riksbanken ska till riksdagens finansutskott så snart som möjligt redogöra för skälen för en sådan upplåning som avses i första stycket.

Återställning av valutareserven

4 § Riksbanken får låna utländsk valuta i syfte att återställa valutareserven, om den har tagits i anspråk för åtgärder enligt 3 kap. 11–13 §§. Den del av valutareserven som inte har finansierats med upplåning enligt 2 eller 3 § ska med de lånade medlen återställas till den nivå som den hade innan åtgärderna vidtogs.

Bestämmelserna i 2 och 3 §§ om förtida upplåning tillämpas inte vid återställning av valutareserven.

Handel med utländsk valuta

5 § Riksbanken får köpa utländsk valuta i syfte att omedelbart eller vid en senare tidpunkt kunna finansiera åtgärder enligt 3 kap. 11–13 §§. Utländsk valuta som har köpts i detta syfte får säljas om det är lämpligt.

I 2 kap. 4 § tredje stycket finns bestämmelser om valutainterventioner som genomförs i penningpolitiskt syfte.

Valutaåterköpsavtal och liknande avtal

För att tillgodose Riksbankens behov av utländsk valuta

6 § I syfte att finansiera sin verksamhet enligt denna lag får Riksbanken ta upp kredit från eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med en annan centralbank. Sådana avtal får också ingås med Banken för internationell betalningsutjämning.

För att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta

7 § För att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta får Riksbanken ge kredit till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med den centralbanken om Riksbanken bedömer att

1. det tydligt förbättrar förutsättningarna för att Riksbanken ska uppnå målet att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system, eller

2. det, i andra fall än det som anges i 1, finns skäl att ingå avtalet och riksdagen har godkänt det.

Banken för internationell betalningsutjämning

8 § Inom ramen för verksamheten i Banken för internationell betalningsutjämning får Riksbanken ge kredit till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med Banken för internationell betalningsutjämning.

11 kap. Organisation och ledning

Organisation

1 § I Riksbanken ska det, utöver fullmäktige och den direktion som avses i 9 kap. 13 § tredje stycket regeringsformen, finnas en internrevisionsavdelning, en revisionsfunktion som leds av fullmäktige och en personalansvarsnämnd. I övrigt ska det finnas de organisatoriska avdelningar eller enheter som direktionen bestämmer.

Medborgarskap

2 § Riksbanken får i särskilda fall besluta att endast svenska medborgare får vara anställda inom Riksbanken.

I 6 § första stycket 2 och 3 och andra stycket lagen (1994:260) om offentlig anställning finns bestämmelser om svenskt medborgarskap som behörighetsvillkor för statlig anställning i vissa fall.

Verksamhetsorter och säte

3 § Riksbanken driver verksamhet vid ett huvudkontor i Stockholm, där också fullmäktige och direktionen har sitt säte.

Riksbanken får dessutom driva verksamhet vid de riksbankskontor eller andra anläggningar som direktionen bestämmer. I 4 kap. 4 § finns bestämmelser om depåer.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 2

Fullmäktige

Hinder mot att vara ledamot i fullmäktige

4 § I tillägsbestämmelse 13.21.1 till riksdagsordningen finns bestämmelser om hinder mot att vara ledamot i Riksbankens fullmäktige.

Ordförande och vice ordförande

5 § Fullmäktige väljer inom sig en ordförande samt en vice ordförande.

Sammanträden och beslut

6 § Vid fullmäktiges sammanträden ska protokoll föras.

Fullmäktige är beslutsför när minst åtta av ledamöterna är närvarande. I 29 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om omröstning. Ett beslut om att skilja en ledamot i direktionen från anställningen förutsätter dock att minst åtta av fullmäktiges ledamöter är ense om beslutet.

Fullmäktiges kontrollerande funktion

7 § Fullmäktige ska följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet i övrigt. Fullmäktige ska hålla finansutskottet underrättat om frågor av större betydelse. Fullmäktige ska regelbundet och på finansutskottets begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet.

Fullmäktiges revisionsfunktion ska granska direktionens arbete.

Beslut som fattas av fullmäktige

8 § Fullmäktige beslutar om motiv på de sedlar och mynt som Riksbanken ger ut.

9 § Fullmäktige får för Riksbankens räkning lämna remissyttranden inom sitt ansvarsområde.

10 § Bestämmelser om fullmäktiges uppgifter och beslut som fattas av fullmäktige, utöver vad som anges i 7–9 §§, finns i

- 9 kap. 13 § tredje och fjärde styckena regeringsformen,
- tillägsbestämmelse 9.17.4 till riksdagsordningen,
- 11 § andra stycket i fråga om anställningsvillkor,
- 14–17 §§ i fråga om hur fullmäktige utser direktionen,
- 18 § i fråga om karenstid,
- 8 kap. 4 § andra stycket i fråga om resultaträkningen, balansräkningen och årets resultat, och
- 8 kap. 14 § om utdelning av medel från balanserade vinstmedel.

Anställningsvillkor

11 § I lagen (1989:185) om arvoden m.m. för uppdrag inom riksdagen, dess myndigheter och organ finns bestämmelser om ersättning till ledamöter och suppleanter i fullmäktige.

Fullmäktige beslutar om lön och andra anställningsvillkor för ledamöter i direktionen.

Om direktionen och hur den utses

Hinder mot att vara ledamot i direktionen

12 § En ledamot i direktionen får inte

1. vara ledamot av riksdagen,
2. vara statsråd,
3. vara anställd i Regeringskansliet,
4. vara anställd centralt av ett politiskt parti,
5. vara ledamot eller suppleant i styrelsen för en bank eller annat företag som står under Finansinspektionens tillsyn, eller
6. inneha annan anställning eller annat uppdrag som gör hen olämplig att vara direktionsledamot.

En ledamot får inte heller vara underårig, i konkurs, underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

13 § Om en ledamot tar en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som kan strida mot bestämmelserna i 12 § ska hen genast anmäla det till fullmäktige.

Fullmäktige utser direktionen

14 § Direktionen består av fem ledamöter som utses av fullmäktige för en tid av fem eller sex år.

En ledamot får utses på nytt vid högst ett tillfälle. Den som tidigare har varit vice riksbankschef får dock utses till riksbankschef för en eller två mandatperioder.

15 § Fullmäktige utser ordföranden i direktionen, som samtidigt ska vara riksbankschef. Övriga ledamöter är vice riksbankschefer.

16 § Fullmäktige ska, om det behövs, bestämma i vilken inbördes ordning de vice riksbankscheferna ska tjänstgöra i riksbankschefens ställe, om hen

1. har avgått på egen begäran,
2. har skiljts från anställningen genom beslut av fullmäktige, även om talan mot beslutet fortfarande får föras, eller
3. är oförmögen att delta i direktionens arbete på grund av sjukdom eller något jämförligt förhållande.

17 § Ledamöterna i direktionen utses efter ett ansökningsförfarande. Fullmäktige ska formulera en kravprofil till den aktuella tjänsteutlysningen. Fullmäktige ska utforma kravprofilen efter samråd med riksbankschefen.

Vid rekryteringen ska fullmäktige säkerställa att ledamöterna i direktionen tillsammans har lämplig kompetens och skicklighet inom alla delar av Riksbankens verksamhet.

Kravprofilen ska i fråga om riksbankschefen inbegripa ett krav på god ledarskapsförmåga.

18 § Under ett år efter det att en direktionsledamots anställning har upphört får hen inte utan fullmäktiges godkännande inneha en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som avses i 12 § första stycket 5 och 6.

Direktionens arbete

Direktionens ansvar

19 § Direktionen ansvarar för verksamheten och ska se till att den drivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att Riksbanken hushållar väl med statens medel.

Direktionen ska

1. besluta en arbetsordning,
2. i arbetsordningen ta in bestämmelser om myndighetens organisation, arbetsfördelningen mellan direktion och riksbankschef, delegeringen av beslutanderätt inom myndigheten, handläggningen av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten,
3. besluta en verksamhetsplan för myndigheten,
4. säkerställa att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt,
5. besluta enligt 29 §, och
6. avgöra andra ärenden som har principiell karaktär eller större betydelse eller som avser föreskrifter, om ärendena inte ska avgöras av personalansvarsnämnden.

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av första stycket. I denna process ska ingå momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation.

Delegation

20 § Andra ärenden än de som ska avgöras av direktionen får avgöras av riksbankschefen eller, om inte direktionen bestämt något annat, av den som riksbankschefen bestämmer.

Sammanträden och beslutsförhet

21 § Vid direktionens sammanträden ska protokoll föras.

Direktionen är beslutsför när minst tre ledamöter är närvarande. I 29 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om omröstning.

Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige har rätt att närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslagsrätt eller rösträtt.

22 § Om ett ärende är så brådskande att direktionen inte hinner sammanträda för att behandla det, får ärendet avgöras genom kontakter mellan riksbankschefen och de andra ledamöterna.

Om inte heller detta hinns med eller är lämpligt får ärendet avgöras av två ledamöter, om de är ense om beslutet.

23 § En ledamot i direktionen får alltid ta upp ett ärende till behandling och för beslut i direktionen.

Riksbankschefen

Riksbankschefens ansvar

24 § Riksbankschefen är myndighetschef.

Riksbankschefen ansvarar inför direktionen och ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar.

Ledningen av direktionens arbete

25 § Riksbankschefen leder direktionens arbete och ansvarar för att förbereda direktionens sammanträden.

Riksbankschefen ska se till att frågor som har principiell karaktär eller större betydelse eller som avser föreskrifter tas upp för beslut i direktionen.

Riksbankschefen ska se till att sammanträden i direktionen hålls när det behövs. Hen ska alltid sammankalla direktionen om en ledamot begär det.

Förbud mot att begära eller ta emot instruktioner

26 § Ledamöter i direktionen får inte begära eller ta emot instruktioner från någon när de fullgör uppgifter som rör de ansvarsområden som avses i 9 kap. 13 § första stycket regeringsformen.

Framställningar till riksdagen eller regeringen

27 § Uppkommer i Riksbankens verksamhet anledning att väcka en fråga om författningsändring eller någon annan åtgärd från statens sida, får fullmäktige eller direktionen inom sitt respektive ansvarsområde göra en framställning i ämnet till riksdagen enligt tilläggsbestämmelse 9.17.4 till riksdagsordningen eller till regeringen. Innan fullmäktige eller direktionen gör en framställning till riksdagen eller regeringen ska de samråda med varandra.

Internrevision

28 § Internrevisionsavdelningen ska utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granska om direktionens interna styrning och kontroll är utformad så att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av 19 § första stycket.

Internrevisionsavdelningen ska drivas enligt god sed för internrevision och internrevisorer.

29 § Direktionen ska besluta om riktlinjer och revisionsplan för internrevisionsavdelningen och åtgärder med anledning av internrevisionsavdelningens iakttagelser och rekommendationer.

Personalansvarsnämnden

30 § Personalansvarsnämnden består av riksbankschefen som ordförande, personalföreträdare och de övriga ledamöter som direktionen utser.

Personalansvarsnämnden är beslutför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Följande frågor ska, om de rör andra än ledamöter i direktionen, prövas av personalansvarsnämnden:

1. skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden, dock inte i fråga om provanställning,
2. disciplinansvar,
3. åtalsanmälan, eller
4. avstängning.

Anmälan om finansiella instrument m.m.

Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige samt ledamöterna i direktionen

31 § Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige samt ledamöterna i direktionen ska till riksdagen skriftligen anmäla

1. innehav av finansiella instrument,
2. innehav av andel i ett handelsbolag eller en ekonomisk förening utom bostadsrättsförening samt andel i en motsvarande utländsk juridisk person,
3. ägande, helt eller delvis, av näringsfastighet enligt 2 kap. 14 § inkomstskattelagen (1999:1229),
4. avtal av ekonomisk karaktär med tidigare arbetsgivare, såsom avtal om löne- eller pensionsförmån som lämnas under den tid som omfattas av uppdraget i fullmäktige eller anställningen i direktionen, och
5. krediter eller andra skulder samt villkoren för dessa.

32 § Anmälan av tillgångar och avtal enligt 31 § 2–4 behöver inte göras om dessa tillsammans understiger ett marknadsvärde på 500 000 kronor. Detsamma gäller krediter och andra skulder enligt 31 § 5 om dessa tillsammans understiger 500 000 kronor.

33 § En anmälan enligt 31 § ska göras när uppdraget eller anställningen påbörjas. Behöver enligt 32 § tillgångar och avtal eller krediter och andra skulder inte anmälas vid denna tidpunkt ska anmälan ske senast inom fyra veckor från det att den i andra stycket angivna gränsen uppnåtts.

En anmälan ska därefter göras av förändring som innebär att

1. tillgång som avses i första stycket 1 förvärvas,
2. det sammanlagda värdet av tillgångar och avtal enligt första stycket 2–4 eller det sammanlagda beloppet av krediter och andra skulder enligt första stycket 5 förändrats med mer än 100 000 kronor sedan anmälan senast gjordes, under förutsättning att det sammanlagda värdet eller beloppet efter förändringen inte understiger 500 000 kronor eller
3. villkorsändring sker i fråga om krediter och andra skulder som har anmälts.

Anmälan av sådana förändringar som avses i andra stycket ska göras senast fyra veckor från det att förändringen inträffade.

Andra ledamöter i fullmäktige, anställda och uppdragstagare

34 § Ledamöter i fullmäktige samt sådana anställda och uppdragstagare hos Riksbanken som Riksbanken bestämmer ska skriftligen anmäla sitt

innehav av finansiella instrument. Detsamma gäller ändringar i innehavet. Anmälan ska göras till Riksbanken, förutom i fråga om ledamöter i fullmäktige som i stället ska göra sin anmälan till riksdagen.

Anmälningsskyldigheten gäller inte i fråga om ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige samt ledamöter i direktionen.

12 kap. Information till allmänheten och redogörelser till finansutskottet

Information till allmänheten

1 § Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige. Uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska dock inte offentliggöras.

Protokollen från de penningpolitiska mötena ska återge vilka ståndpunkter som fördes fram.

2 § Utöver det som anges i 1 § och 2 kap. 9 § ska Riksbanken även tillhandahålla information om

1. betalningsavveckling och det finansiella systemet i övrigt,
2. kontanter,
3. krisberedskap och höjd beredskap,
4. sin internationella verksamhet, och
5. verksamheten i övrigt.

Redogörelser till finansutskottet

Penningpolitiska redogörelser

3 § Riksbanken ska regelbundet och därutöver på begäran av riksdagens finansutskott till utskottet redogöra för

1. den penningpolitik som bedrivits och de penningpolitiska beslut som banken har fattat och skälen för dessa,
2. sin penningpolitiska strategi, och
3. sin bedömning av dels den framtida prisutvecklingen, dels andra förhållanden som i betydande omfattning påverkar utformningen av penningpolitiken och förutsättningarna för att uppnå prisstabilitetsmålet och att ta realekonomisk hänsyn.

Redogörelser om kontanthanteringen

4 § Riksbanken ska regelbundet och minst en gång per år till finansutskottet redogöra för situationen för kontanthanteringen i Sverige.

Övriga redogörelser

5 § Riksbanken ska regelbundet och därutöver på begäran av finansutskottet till utskottet redogöra för sitt arbete med betalningsavveckling och det finansiella systemet i övrigt, krisberedskap och höjd beredskap och sin internationella verksamhet.

I 11 kap. 7 § första stycket finns bestämmelser om fullmäktiges skyldighet att informera finansutskottet.

6 § I 10 kap. 8 § första stycket riksdagsordningen finns bestämmelser om upplysningar och yttranden till ett utskott i riksdagen.

Årsredovisningen

Överlämnande av årsredovisning

7 § Fullmäktige ska varje år före den 22 februari överlämna en årsredovisning till riksdagen och Riksrevisionen.

I 8 kap. finns bestämmelser om innehållet i och beslut om årsredovisningen.

Beslut om ansvarsfrihet

8 § Riksdagen beslutar om ansvarsfrihet för fullmäktige för dess verksamhet och för direktionen för förvaltningen av Riksbanken.

Ansvarsfrihet får vägras endast om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot i fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning.

Beslut om godkännande av resultat- och balansräkning m.m.

9 § I samband med beslutet enligt 8 § ska riksdagen besluta att antingen godkänna eller upphäva fullmäktiges beslut i fråga om resultaträkning, balansräkning och årets resultat. Beslutet kan upphävas om de aktuella beloppen inte är beräknade på ett sätt som överensstämmer med gällande rätt. Om beslutet upphävs, ska fullmäktige på nytt fatta beslut.

Utdelning till statens budget ska ske senast en vecka efter riksdagens beslut.

Uppföljning av Riksrevisionens iakttagelser

10 § Riksbanken ska årligen redovisa för riksdagen vilka åtgärder banken har vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

13 kap. Sanktionsavgift, förelägganden och överklagande

Sanktionsavgift

1 § Ett finansiellt företag som inte uppfyller uppställda kassakrav ska betala en sanktionsavgift till staten. Riksbanken prövar frågor om en sådan sanktionsavgift.

2 § En sanktionsavgift enligt 1 § ska svara mot en ränta på underskottet som för varje dag uppgår till den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter, dock lägst 1 procent.

Om det finns särskilda skäl, får Riksbanken besluta att helt eller delvis sätta ned avgiften.

Förelägganden

3 § Riksbanken får besluta om de förelägganden som behövs för efterlevnaden av

1. föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag,
2. bestämmelsen i 4 kap. 14 § om sedlar och mynt som har förändrats eller bearbetats, och
3. uppgiftsskyldigheten enligt 7 kap. 1–3 §§.

Ett beslut om ett sådant föreläggande som avses i första stycket 2 får meddelas var och en som väsentligt har bidragit till sådan spridning av sedlar och mynt som avses i 4 kap. 14 § och som därvid varit medveten om att sedlarna eller mynten hade förändrats eller bearbetats.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Underrättelse om brott

4 § Riksbanken ska utan hinder av vad som föreskrivs i 31 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) underrätta Polismyndigheten eller åklagarmyndighet om det i verksamhet som avses i dessa bestämmelser framkommer uppgifter som ger anledning att anta att ett brott har begåtts.

Om det finns särskilda skäl får Riksbanken avstå från att lämna sådan underrättelse.

Talan mot beslut om skiljande från anställning

5 § I 9 kap. 13 § fjärde stycket regeringsformen finns bestämmelser om fullmäktiges möjligheter att skilja en ledamot i direktionen från anställningen.

Talan mot beslut om skiljande från anställning ska ske inom två månader från delgivning av beslutet. Väcks inte talan inom denna tid har parten förlorat sin talan.

Riksbankschefen får föra talan vid EU-domstolen. Övriga ledamöter får väcka talan i Högsta domstolen. Högsta domstolen får förklara ett beslut om skiljande från anställning ogiltigt.

6 § Riksbankens beslut enligt följande bestämmelser får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

- 1 § om sanktionsavgift,
- 3 § om förelägganden,
- 3 kap. 10 § om krav på en central motpart som är etablerad i tredjeland,
- 4 kap. 7 § om inlösen av vissa sedlar och mynt,
- 5 kap. 11 § om krigsplacering av personal vid Riksbanken,
- 5 kap. 12 §, i fråga om vilka juridiska personer och näringsidkare som får fatta beslut om krigsplacering, och
- 5 kap. 15 § 3, i fråga om undantag från skyldigheten att fortsätta viss verksamhet under krig och krigsfara.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

7 § Andra beslut av Riksbanken enligt denna lag än de som avses i 5 och 6 §§ får överklagas endast i den utsträckning och i den ordning som anges

8 § Andra beslut av Riksbanken enligt denna lag än sådana som avses i 1 och 3 §§ och 4 kap. 7 § gäller omedelbart.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021 i fråga om 7 kap. 6 och 7 §§ och 8 § första stycket 2 och i övrigt den 1 januari 2023.

2. Vid tillämpningen av 7 kap. 6 och 7 §§ och 8 § första stycket 2 före den 1 januari 2023 ska med Riksbanken avses Sveriges riksbank.

3. Genom lagen upphävs lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

4. En ledamot i Riksbankens direktion som har utsetts med stöd av äldre föreskrifter kvarstår som ledamot i direktionen under den tid som hen har utsetts för.

5. Trots det som anges i 11 kap. 14 § första stycket får direktionen bestå av fem eller sex ledamöter t.o.m. den 31 december 2028.

6. Begränsningen av möjligheten att på nytt utses som ledamot i direktionen enligt i 11 kap. 14 § andra stycket ska endast tillämpas på beslut efter den 31 december 2022.

7. Bestämmelserna i 8 kap. och 12 kap. 7 och 9 §§ tillämpas för första gången för räkenskapsåret 2023.

8. Vid utgången av räkenskapsåret 2023 ska det finnas 40 miljarder kronor i grundfonden och noll kronor i reservfonden. Den andel av Riksbankens eget kapital som överstiger 40 miljarder kronor vid den tidpunkten ska ingå i balanserade vinstmedel.

9. Om Riksbankens eget kapital för räkenskapsåret 2023 överstiger den målsatta nivån om 60 miljarder kronor enligt 8 kap. 7 § första stycket, ska överskjutande belopp, trots det som anges i dessa bestämmelser, ingå i balanserade vinstmedel.

10. Om summan av utestående valutalån i Riksgäldskontoret per den 1 januari 2023 överskrider den begränsning som följer av 10 kap. 2 § och förutsättningarna enligt 10 kap. 3 § första stycket inte är uppfyllda, ska lånen återbetalas i takt med att de förfaller till dess att lånesumman ryms inom denna begränsning.

11. Bestämmelserna i 6 kap. 7 och 8 §§ tillämpas endast avseende sådana transaktioner som görs efter den 31 december 2022.

Förslag till lag om Riksgäldskontorets upplåning för Riksbankens behov

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten för att tillgodose Riksbankens behov av

1. valutareserv enligt 10 kap. 1–4 §§ lagen (2021:000) om Sveriges riksbank, och

2. lån för Riksbankens överföring av medel till Internationella valutafonden enligt 6 kap. 7 § lagen om Sveriges riksbank.

Riksgäldskontoret ska ta ut full ersättning för statens kostnader för upplåning för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv enligt första stycket 1. För lån till Riksbanken enligt första stycket 2 ska Riksgäldskontoret ta ut ersättning som motsvarar den ränta som Riksbanken mottar från Internationella valutafonden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Häri genom föreskrivs att 22 och 31 §§ lagen (1936:81) om skuldebrev ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Överlåtelse av löpande skuldebrev vare ej gällande mot överlåtarens borgenärer, med mindre den till vilken överlåtelsen skett fått handlingen i besittning.

Säljer bank, kreditmarknadsföretag eller värdepappersinstitut löpande skuldebrev, vare försäljningen gällande mot bankens, kreditmarknadsföretagets eller värdepappersinstitutets borgenärer, ändå att skuldebrevet för förvaring kvarlämnats hos banken, företaget eller institutet.

En överlåtelse av ett löpande skuldebrev gäller inte mot överlåtarens borgenärer om inte den till vilken överlåtelsen skett har fått handlingen i sin besittning.

Om en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett värdepappersinstitut säljer eller pantsätter ett löpande skuldebrev, gäller försäljningen eller pantsättningen mot bankens, kreditmarknadsföretagets eller värdepappersinstitutets borgenärer, även om skuldebrevet lämnas kvar för förvaring hos banken, företaget eller institutet eller någon annan för dess räkning.

31 §

Överlåter någon enkelt skuldebrev, vare överlåtelsen ej gällande mot hans borgenärer, med mindre gäldenären om åtgärden underrättats av överlåtarens eller den till vilken överlåtelsen skett; innebar överlåtelsen gåva, gälle om dess verkan vad därom är särskilt stadgat.

Varder enkelt skuldebrev överlåtet till flere, gälle tidigare överlåtelse framför senare; dock äge den senare överlåtelsen företräde, där den tidigare än den andra meddelats gäldenären på sätt nu är sagt och förvärvaren då var i god tro.

Har någon avhänt sig rörelse varmed följer skyldighet att föra handelsböcker, och omfattar av-

Om någon överlåter ett enkelt skuldebrev gäller inte överlåtelsen mot överlåtarens borgenärer, om inte gäldenären har underrättats om åtgärden av överlåtarens eller den till vilken överlåtelsen har skett. Om överlåtelsen innebar gåva gäller om dess verkan det som är särskilt föreskrivet om gåvor.

Om ett enkelt skuldebrev har överlåtit till flera, gäller en tidigare överlåtelse framför en överlåtelse som har skett senare. En senare överlåtelse gäller dock framför en tidigare, om gäldenären först underrättats om den senare överlåtelsen och förvärvaren då var i god tro.

Om någon har avhänt sig en bokföringspliktig rörelse och omfattar avhändelsen fordringar som

¹ Senaste lydelse (2001:171).

Prop. 2021/22:41 händelsen de i rörelsen uppkomna uppkommit i rörelsen, gäller inte
Bilaga 2 fordringar, äge vad i första stycket första stycket.
är stadgat ej tillämpning.

*Första stycket gäller inte heller
då en bank, ett kreditmarknads-
företag eller ett värdepappersinsti-
tut pantsätter fordringar till Riks-
banken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om upphävande av lagen (1940:79) om
utsträckning av tiden för upptagande av växelprotest
m.m. vid krig eller krigsfara

Prop. 2021/22:41
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att lagen (1940:79) om utsträckning av tiden för
upptagande av växelprotest m.m. vid krig eller krigsfara ska upphöra att
gälla vid utgången av 2022.

Förslag till lag om ändring i lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m.m. (moratorielag)

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1940:300) angående förordnande om anstånd med betalning av gäld m.m. (moratorielag)

dels att 5 §¹ ska upphöra att gälla,

dels att 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Befinner sig Sverige i krig eller krigsfara eller råda här eljest utomordentliga, av krig föranledda förhållanden eller viktas i utlandet åtgärd, varigenom betalning till borgenär i Sverige hindras eller synnerligen försvåras, äger regeringen, när riksdagen ej är samlad, efter hörande av fullmäktige i riksbanken meddela förordnande, för viss tid eller tills vidare, om anstånd med betalning av gäld, om särskilda inskränkningar i borgenärs rätt att utsöka sin fordran, att söka att gäldenärens egendom avträdes till konkurs och att i övrigt göra gällande rättsliga verkningar av dröjsmål i avseende å betalningen, om uppskov med försäljning av utmätt eller konkursbo tillhörig egendom, eller om förbud för borgenär att genom försäljning eller annorledes skaffa sig betalning ur lös pant. Förordnande som nu sagts må ej gälla längre än till dess trettio dagar förflutit från det nästa riksdag sammanträtt.

Prövas under tid, då riksdagen är samlad, förhållanden vara för handen som avses i första stycket, äger regeringen med riksdagens samtycke meddela förordnande som där sägs. Finnes under sådan tid oundgängligen nödigt att förordnande genast meddelas, må reger-

Regeringen får, efter att ha gett Riksbanken tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om anstånd med att fullgöra förpliktelser om

1. Sverige är i krig eller krigsfara eller det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som Sverige har befunnit sig i, eller

2. det i ett annat land än Sverige viktas åtgärder som hindrar eller synnerligen försvårar betalningar till borgenärer i Sverige.

Regeringen får, under de förutsättningar som anges i första stycket och efter att ha gett Riksbanken tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om

1. uppskov med försäljning av utmätt egendom eller egendom som ingår i ett konkursbo, och

¹ Senaste lydelse 1989:243.

² Senaste lydelse 1989:243. Ändringen innebär bl.a. att nuvarande andra stycket upphävs.

ingen utfärda förordnandet efter
hörande av fullmäktige i riks-
banken, dock ej för längre tid än
trettio dagar.

2. inskränkningar i en borgenärs
rätt att

a) ansöka om verkställighet enligt
utsökningsbalken,

b) ansöka om konkurs,

c) sälja eller på annat sätt skaffa
sig betalning ur lös egendom som
omfattas av panträtt, eller

d) i övrigt göra gällande rätts-
verkningar på grund av dröjsmål
med betalning.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 2

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ansökningar om verkställighet eller konkurs som har gjorts före ikraftträdandet.
 3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för försäljning av egendom som ingår i ett konkursbo, om konkurs har beslutats före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

dels att 6 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken till lagen och 2, 4 och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Lag om Riksbanken och betalningsmarknaden under krigsförhållanden

2 §¹

Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper att gälla i stället för vad som är föreskrivet i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank och i annan lag.

Om Sverige är i krig eller krigsfara eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som Sverige har befunnit sig i, får regeringen efter att ha gett Riksbanken tillfälle att yttra sig meddela föreskrifter som ska gälla i stället för

1. lagen (2021:000) om Sveriges riksbank och annan lag om Riksbankens verksamhet,

2. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, och

3. lagen (2010:751) om betaltjänster.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen, efter framställning av direktionen i Riksbanken, meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket.

4 §²

Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, föreskriva att Riksbanken skall

Vid höjd beredskap är Riksbanken skyldig att lösa in utbetalningskort som har getts ut av staten och distribuerats till allmänheten.

¹ Senaste lydelse 1998:1409. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

² Senaste lydelse 2004:800.

vara skyldig att inlösa utbetalningskort avsedda för postgiörörelsen och direktutbetalningskort, som utfärdats av statlig eller kommunal myndighet eller annan postgiörkontoinnehavare, som fått medgivande att göra utbetalning med direktutbetalningskort, samt att sådana kort skall tas emot som betalning till statlig myndighet.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen, efter hörande av direktionen i Riksbanken, meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana utbetalningskort.

5 §

Kan under krig förbindelsen mellan någon del av riket och riksstyrelsen icke eller allenast med avsevärd svårighet upprätthållas eller föreligger eljest under krig trängande behov av omedelbara åtgärder, äger länsstyrelse i tillämpliga delar utöva befogenhet som enligt denna lag tillkommer Konungen.

Kan under krig förbindelsen mellan någon del av Sverige och regeringen inte, eller endast med avsevärd svårighet, upprätthållas eller föreligger det av andra skäl under krig ett trängande behov av omedelbara åtgärder, har en länsstyrelse rätt att utöva befogenhet som enligt denna lag tillkommer regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om upphävande av kungörelsen
(1964:18) med vissa föreskrifter angående
tillämpningen av lagen den 20 december 1957 (nr 684)
om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Härigenom föreskrivs att kungörelsen (1964:18) med vissa föreskrifter angående tillämpningen av lagen den 20 december 1957 (nr 684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden ska upphöra att gälla vid utgången av år 2022.

Häri genom föreskrivs att 2, 10 och 18 §§ lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Under ombudsmännens tillsyn står

1. statliga och kommunala myndigheter,
2. tjänstemän och andra befattningshavare vid dessa myndigheter,
3. annan som innehar tjänst eller uppdrag, varmed följer myndighetsutövning, såvitt avser denna hans verksamhet,
4. tjänstemän och uppdragstagare i statliga affärsverk, när de för verkens räkning fullgör uppdrag i sådana aktiebolag där staten genom verken utövar ett bestämmande inflytande.

I fråga om befattningshavare vid försvarsmakten omfattar tillsynen dock endast befäl av lägst fänriks grad och dem som innehar motsvarande tjänsteställning.

Ombudsmännens tillsyn omfattar ej

1. riksdagens ledamöter,
2. riksdagsstyrelsen, Valprovsnämnden, Riksdagens överklagandekommitté eller riksdagsdirektören,
3. riksbanksfullmäktige *samt ledamöter av direktionen i Riksbanken utom såvitt avser deltagande i utövning av Riksbankens beslutanderätt enligt lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering,*

3. riksbanksfullmäktige,

4. regeringen eller statsråd,

5. justitiekanslern samt

6. ledamöter av beslutande kommunala församlingar.

Ombudsmännen står ej under tillsyn av varandra.

Med befattningshavare förstås i denna lag, om inte annat framgår av sammanhanget, person som står under ombudsmännens tillsyn.

10 §²

En ombudsman är skyldig att väcka och utföra åtal som konstitutionsutskottet enligt 13 kap. 3 § regeringsformen har beslutat mot ett statsråd samt åtal som ett riksdagsutskott enligt vad som är föreskrivet har beslutat mot en befattningshavare hos riksdagen eller dess organ, dock inte åtal mot en annan ombudsman.

En ombudsman är även skyldig att biträda ett utskott med förundersökningen mot en sådan befatt-

En ombudsman är även skyldig att biträda ett utskott med

¹ Senaste lydelse 2009:179.

² Senaste lydelse 2018:1905.

ningshavare som nämns i första stycket *och med* en sådan särskild utredning av omständigheter som kan ligga till grund för att skilja en riksrevisor från uppdraget som avses i 13 kap. 7 § andra stycket riksdagsordningen.

1. förundersökningen mot en sådan befattningshavare som nämns i första stycket,

2. en sådan särskild utredning av omständigheter som kan ligga till grund för att skilja en riksrevisor från uppdraget som avses i 13 kap. 7 § andra stycket riksdagsordningen, *och*

3. *en sådan särskild utredning av omständigheter som kan ligga till grund för att skilja en ledamot i Riksbankens direktion från anställningen som avses i 13 kap. 25 § riksdagsordningen.*

18 §³

Om ett ärende är av sådan beskaffenhet att det lämpligen kan utredas och prövas av någon annan myndighet än ombudsmännen och om myndigheten inte tidigare har prövat saken, får ombudsman överlämna ärendet till denna myndighet för handläggning. Endast ett ärende som väckts genom klagomål får överlämnas till Justitiekanslern och endast efter överenskommelse med denne.

Om ett klagomål avser en befattningshavare som är advokat och frågan som väckts genom klagomålet är sådan att den enligt 8 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken kan prövas av något organ inom advokatsamfundet, får en ombudsman överlämna klagomålet till samfundet för handläggning.

En sådan särskild utredning av omständigheter som kan ligga till grund för att skilja en riksrevisor från uppdraget som avses i 13 kap. 7 § andra stycket riksdagsordningen får inte överlämnas enligt första stycket.

En sådan särskild utredning av omständigheter som kan ligga till grund för att skilja en riksrevisor från uppdraget som avses i 13 kap. 7 § andra stycket riksdagsordningen *eller för att skilja en ledamot i Riksbankens direktion från anställningen enligt 13 kap. 25 § riksdagsordningen* får inte överlämnas enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Härigenom föreskrivs att 2–4 §§ lagen (1998:1404) om valutapolitik ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Regeringen *skall* besluta om det system som *skall* gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem).

Regeringen *ska* besluta om det system som *ska* gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem). *I förekommande fall ska regeringen också besluta om centrankurs och bandbredd.*

Beslut enligt första stycket ska vara förenliga med prisstabilitetsmålet enligt 2 kap. 1 § första stycket lagen (2021:000) om Sveriges riksbank.

3 §

Riksbanken får hos regeringen *hemställa* att regeringen *skall* fatta beslut om växelkurssystem. En sådan *hemställan skall* regeringen behandla skyndsamt.

Riksbanken får hos regeringen *begära* att regeringen *ska* fatta beslut om växelkurssystem, *centrankurs eller bandbredd*. En sådan *begäran ska* regeringen behandla skyndsamt.

4 §

Regeringen *skall* innan den beslutar om växelkurssystem samråda med Riksbanken.

Regeringen *ska* innan den beslutar om växelkurssystem, *centrankurs eller bandbredd* samråda med Riksbanken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Den granskning som avses i 3 § *skall* ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning *följer tillämpliga föreskrifter* och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen *skall* efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport *skall* avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken *skall* innehålla ett uttalande om balansräkningen och resultaträkningen bör fastställas *och* om fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet.

Den granskning som avses i 3 § *ska* ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning *är förenlig med gällande rätt* och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen *ska* efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport *ska* avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken *ska* innehålla ett uttalande om balansräkningen och resultaträkningen bör fastställas, *om vinstdispositionen är korrekt*, om fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet *och om förvaltningen av Riksbanken är förenlig med gällande rätt*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att det ska tas in två nya paragrafer, 15 kap. 2 a § och 39 kap. 5 d §§ och närmast före 15 kap. 2 a och 39 kap. 5 d §§ rubriker av följande lydelse,

dels att 15 kap. 6 §, 30 kap. 6 och 8 a §§ och 32 kap. 6 § ska ha följande lydelse.

15 kap.

System för betalningar och transaktioner med finansiella instrument

2 a §

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till följande verksamheter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att sårbarheten avseende betalningar eller transaktioner med finansiella instrument ökar:

1. system för värdepappersavveckling hos en värdepapperscentral enligt lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 909/2014 av den 23 juli 2014 om förbättrad värdepappersavveckling i Europeiska unionen och om värdepapperscentraler samt ändring av direktiv 98/26/EG och 2014/65/EU och förordning (EU) nr 236/2012,

2. avvecklingssystem enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden och Riksbankens system för betalningsavveckling enligt lagen (2021:000) om Sveriges riksbank,

3. generella betalsystem enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

4. betalningssystem enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,

5. därmed jämförbara system, och

6. statens betalningsmodell hos Riksgäldskontoret.

Detsamma gäller för reservrutiner i fråga om den verksamhet som avses i första stycket och rutiner för hantering av sådana statliga utbetalningskort som avses i 4 § lagen (1957:684) om Riksbanken och betalningsmarknaden under krigsförhållanden.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

6 §¹

Den tystnadsplikt som följer av 1 § inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift vars röjande kan antas sätta rikets säkerhet i fara eller annars skada landet allvarligt.

Den tystnadsplikt som följer av 1 b § inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Att den tystnadsplikt som följer av 2 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall följer av 7 kap. 10, 12–18 §§, 20 § 3 och 22 § första stycket 1 och andra stycket tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § och 4 § första stycket 1 och andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

30 kap.

6 §²

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i övervakning eller kontroll för sådan uppgift om en enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden som på begäran har lämnats av någon som är skyldig att lämna uppgifter till myndigheten, om övervakningen eller kontrollen sker enligt

1. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument,
2. lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet,
3. lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,
4. lagen (2006:451) om offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden,

¹ Senaste lydelse 2018:1919.

² Senaste lydelse 2019:280.

5. lagen (2012:735) med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförordning,

6. lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, *eller*

7. lagen (2019:277) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om transparens i transaktioner för värdepappersfinansiering och om återanvändning.

6. lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister,

7. lagen (2019:277) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om transparens i transaktioner för värdepappersfinansiering och om återanvändning, *eller*

8. lagen (2021:000) om Sveriges riksbank.

Om en uppgift som avses i första stycket rör den som övervakningen avser, gäller sekretessen endast om denne kan antas lida skada eller men om uppgiften röjs och sekretessen inte motverkar syftet med uppgiftsskyldigheten.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

8 a §³

Sekretess enligt 4 a § första stycket hindrar inte att en uppgift lämnas till

1. Riksbanken i dess verksamhet *för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende,*

1. Riksbanken i dess verksamhet *avseende det finansiella systemet enligt 3 kap. lagen (2021:000) om Sveriges riksbank,*

2. Finansinspektionen i dess verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, *eller*

3. Riksbanken, Finansinspektionen eller Statistiska centralbyrån i deras verksamheter för framställning av statistik.

32 kap.

6 §⁴

Sekretess gäller för uppgift om innehav av finansiella instrument som har lämnats till en myndighet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada eller men och uppgiften har lämnats till följd av anmälningsskyldighet enligt

1. 9 kap. 5 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,

1. 11 kap. 34 § lagen (2021:000) om Sveriges riksbank,

2. 7 kap. 2 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),

3. 5 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden,

4. 14 a § första och andra styckena lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen, *eller*

³ Senaste lydelse 2014:492.

⁴ Senaste lydelse 2018:1626.

39 kap.

***Anställning som riksbankschef
eller vice riksbankschef***

5 d §

Sekretess gäller i ärende om anställning som riksbankschef eller vice riksbankschef för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

Sekretess gäller inte beslut i ärende eller uppgift om den som har fått anställningen.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 och 3 §§ budgetlagen (2011:203) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Efter särskilt bemyndigande som lämnas för ett budgetår i sänder får regeringen eller efter regeringens bestämmande Riksgäldskontoret ta upp lån till staten för att

1. finansiera löpande underskott i statens budget och andra utgifter som grundar sig på riksdagens beslut,

2. tillhandahålla sådana krediter och fullgöra sådana garantier som riksdagen beslutat om,

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån,

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider, *och*

5. tillgodose Riksbankens behov av valutareserv.

Riksbanken ska betala full ersättning för statens kostnader för upplåning för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv. Regeringen får dock, efter samråd med Riksbanken, besluta annat om det finns särskilda skäl.

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån, *och*

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider.

3 §

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån *för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv*, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter samråd med Riksbanken, besluta annat om det finns särskilda skäl.

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § *eller enligt lagen (2021:000) om Riksgäldskontorets upplåning för Riksbankens behov* förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån *enligt lagen om Riksgäldskontorets upplåning för Riksbankens behov*, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter samråd med

¹ Ändringen innebär bland annat att andra stycket upphävs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Prop. 2021/22:41
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 2 och 3 §§ i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter får behandlas i databasen för sammanställning och analys av information som behövs i

1. Riksbankens verksamhet för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende,
1. Riksbankens verksamhet avseende det finansiella systemet enligt 3 kap. lagen (2021:000) om Sveriges riksbank,
2. Finansinspektionens verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, samt
3. Riksbankens, Finansinspektionens och Statistiska centralbyråns verksamheter för framställning av statistik.

3 §¹

I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
1. 7 kap. 1 § och 2 § 1–4, och 3 § lagen (2021:000) om Sveriges riksbank,
2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,
3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
5. 8 kap. 5 § första stycket lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,
6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,
7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,
9. 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),
10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,
13. 6 kap. 2 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet, och

¹ Senaste lydelse (2018:1229).

Prop. 2021/22:41
Bilaga 2

14. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Efter remiss har yttranden kommit in från Arbetsgivarverket, Bankgirocentralen AB, Bankomat AB, Bokföringsnämnden, Bolagsverket, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Finansbolagens Förening, Finansförbundet, Finansiell ID-Teknik BID AB, Finansinspektionen, Finanspolitiska rådet, Fjärde AP-fonden, Första AP-fonden, Försvarets materielverk, Försvarmakten, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Stockholm, Göteborgs universitet Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet, Handelshögskolan, Handelshögskolan i Stockholm, Integritets- skyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Konjunkturinstitutet, Konkurrensverket, Konsumentverket, Kronofogdemyndigheten, Landsorganisationen i Sverige (LO), Loomis AB, Lunds universitet, Juridiska institutionen, Lunds universitet, Nationalekonomiska institutionen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Medlingsinstitutet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxt- analys), Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen, Regelrådet, Revisorsinspektionen, Riksdagens ombudsmän, Riksgälds- kontoret, Riksrevisionen, Sjätte AP-fonden, Skatteverket, Sparbankernas Riksförbund, Statens jordbruksverk, Statistiska centralbyrån, Stats- kontoret, Stockholms tingsrätt, Svensk Handel, Svenska Bankföreningen, Svenska institutet för europapolitiska studier (SIEPS), Svenska Journalist- förbundet, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges riksbank, Säkerhetsföretagen, Säker- hetspolisen, Tillväxtverket, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Totalförsvarets plikt- och prövningsverk, Åklagarmyndigheten och Örebro universitet, Juridicum.

Därutöver har yttranden kommit in från Anders Persson, Facken inom industrin, P27 Nordic Payments Platform AB, Positiva Pengar (Skiftet, Omställningsnätverket, Vändpunkt samt Centrum för personaläggande), Ronny Stark och TU Media.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Ackordscentralen Stockholm AB, Aktiespararna, Andra AP-fonden, Euroclear Sweden AB, Företagarna, Getswish AB, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), Göteborgs universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds univer- sitet, Statsvetenskapliga institutionen, Nasdaq Stockholm AB, Nokas AB, Sjunde AP-fonden, Stockholms universitet, Institutet för internationell ekonomi (IIES), Stockholms universitet, Juridiska institutionen, Stockholms universitet, Nationalekonomiska institutionen, Stockholms universitet, Statsvetenskapliga institutionen, SWEDSEC AB, Svensk Försäkring, Svenska Fondhandlareföreningen, Svenska Skeppshypoteks- kassan, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Säkerhets- Branschen, Tredje AP-fonden, Uppsala universitet, Juridiska institutionen, Uppsala universitet, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala univer- sitet, Statsvetenskapliga institutionen och Utgivarna.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om Sveriges riksbank

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om Sveriges riksbanks (Riksbanken) verksamhet, organisation och kapital. I lagen finns också bestämmelser om finansiella företag, företag som driver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige och företag som driver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

Med finansiella företag avses

1. juridiska personer som står under tillsyn av Finansinspektionen,
2. utländska juridiska personer som
 - a) i hemlandet står under motsvarande tillsyn som de företag som avses i 1, och
 - b) driver verksamhet i Sverige,
3. AP-fonder, och
4. Svenska skeppshypotekskassan.

Riksbankens ställning

2 § Riksbanken är enligt 9 kap. 13 § regeringsformen rikets centralbank och en myndighet under riksdagen.

Riksbanken har tillgångar som den förvaltar. Staten garanterar Riksbankens förpliktelser.

Europeiska centralbankssystemet

3 § Riksbanken ingår i Europeiska centralbankssystemet och är delägare i Europeiska centralbanken.

Allmänna krav på verksamheten

4 § Riksbanken får bara driva sådan verksamhet som har stöd i lag eller unionsrätten.

5 § Riksbanken får inte lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från

1. staten, kommuner, regioner eller kommunalförbund eller juridiska personer som staten, regioner, kommuner eller kommunalförbund, var för sig eller tillsammans, har ett direkt eller indirekt rättsligt bestämmande inflytande över, eller
2. institutioner, organ eller byråer inom Europeiska unionen, som inte är centralbanker.

Riksbanken får dock

1. förvärva skuldförbindelser på andrahandsmarknaden enligt 2 kap. 4 § första stycket 3 och 4 och 3 kap. 6 § 2 och 3,

2. lämna staten sådana krediter som avses i 3 kap. 3 § andra stycket, och
3. lämna krediter till eller förvärva skuldförbindelser direkt från offentligt ägda kreditinstitut under samma förutsättningar som gäller för andra kreditinstitut enligt denna lag.

6 § I Riksbankens verksamhet ska hög effektivitet eftersträvas och god hushållning med statens medel iakttas.

7 § Riksbanken får vidta en åtgärd som inte omfattas av 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900) bara om

1. åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet,
2. åtgärden inte är mer långtgående än vad som behövs, och
3. det avsedda resultatet står i rimlig proportion till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.

8 § Riksbanken ska följa den allmänna ekonomiska utvecklingen och utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Riksbanken ska identifiera hot mot en hållbar utveckling som påverkar förutsättningarna för verksamheten enligt denna lag.

Forskning

9 § Riksbanken får bedriva och ekonomiskt bidra till forskning som har betydelse för myndighetens verksamhet.

Statistik

10 § Enligt stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken är en av Riksbankens grundläggande uppgifter att samla in den statistik som behövs.

Riksbanken ska löpande framställa och offentliggöra statistik över finansmarknaderna, betalningsbalanser och utlandsställningen.

Riksbanken får också framställa och offentliggöra statistik som behövs

1. för att banken ska kunna utföra sina uppgifter enligt denna lag, eller
2. för samarbetet inom Europeiska centralbankssystemet, Banken för internationell betalningsutjämning, Internationella valutafonden eller andra internationella organisationer.

Referensvärden

11 § Riksbanken får tillhandahålla och offentliggöra referensvärden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

Riksbanken får ta ut avgifter från dem som använder referensvärden enligt första stycket.

2 kap. Penningpolitik

Allmänna bestämmelser

1 § Det överordnade målet för Riksbanken är att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). Utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet ska Riksbanken dessutom bidra till en balanserad utveckling av produktion och sysselsättning (ta realekonomiska hänsyn).

2 § Riksbanken ska tillämpa det växelkurssystem som regeringen har beslutat om enligt lagen (1998:1404) om valutapolitik.

3 § Riksbanken ska, efter riksdagens medgivande, besluta om precisering av prisstabilitetsmålet.

Uppgifter och befogenheter

4 § Riksbanken får, i förhållande till finansiella företag,

1. ta emot inlåning,
2. lämna krediter i svenska kronor och utländsk valuta mot betryggande säkerhet,
3. ingå återköpsavtal, och
4. köpa och sälja svenska statspapper.

Riksbanken ska bestämma styrränta för transaktioner som anges i första stycket 1–3.

5 § Riksbanken får

1. genomföra valutainterventioner,
2. ge ut och omsätta egna skuldebrev i svenska kronor, och
3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja andra finansiella instrument än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 4.

6 § Riksbanken får kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken (kassakrav).

Riksbanken får besluta att ett finansiellt företag som inte uppfyller kassakraven ska betala en sanktionsavgift till staten. Avgiften ska uppgå till ett belopp som motsvarar en ränta på underskottet som för varje dag uppgår till den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter, dock lägst 1 procent.

Sanktionsavgiften får helt eller delvis sättas ned, om det finns särskilda skäl.

Information

7 § Riksbanken ska skyndsamt informera det statsråd som regeringen utser om viktiga penningpolitiska beslut som banken har fattat.

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska, utan att åsidosätta prisstabilitetsmålet, bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar.

Uppgifter och befogenheter

Betalningar

2 § Riksbanken ska tillhandahålla system för avveckling av betalningar.

Riksbanken bestämmer vilka finansiella företag och myndigheter som får delta i bankens system för avveckling av betalningar. Banken får ta ut avgifter från deltagarna.

3 § Riksbanken får, i fråga om bankens system för avveckling av betalningar,

1. ta emot inlåning från deltagarna, och
2. mot betryggande säkerhet lämna kortfristiga krediter i svenska kronor till deltagarna i syfte att främja systemets funktionssätt.

En kredit enligt första stycket 2 får lämnas till Riksgäldskontoret om den

1. inte löper över ett dygn, och
2. är förenlig med de åtaganden som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Riksgäldskontoret behöver inte ställa säkerhet.

4 § Riksbanken ska ta emot betalningar till staten och förmedla utbetalningar för statens räkning.

Riksbanken får ta emot inlåning från staten.

5 § Riksbanken får medverka i andra avvecklings-, betalnings- och clearingsystem inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet än sådana som avses i 2 §.

Generellt likviditetsstöd

6 § Om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, får Riksbanken

1. mot betryggande säkerhet lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till

- a) finansiella företag som avses i 1 kap. 1 § andra stycket 1,
- b) finansiella företag som avses i 1 kap. 1 § andra stycket 2 och driver verksamhet från filial i Sverige,
- c) finansiella företag som avses i 1 kap. 1 § andra stycket 1 och 2 och är centrala motparter.

2. ingå återköpsavtal med finansiella företag som avses i 1, och

3. om det finns synnerliga skäl köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt.

Särskilt likviditetsstöd

7 § Riksbanken får mot säkerhet och på andra särskilda villkor lämna krediter i svenska kronor eller utländsk valuta till ett livskraftigt finansiellt företag som avses i 6 § i syfte att tillfälligt tillgodose företagets behov av likviditet, om

1. det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige, eller
2. det finns andra synnerliga skäl.

Övervakning

8 § Riksbanken ska övervaka

1. avvecklings-, betalnings- och clearingsystem,
2. kontoföring av finansiella instrument,
3. transaktionsregister, och
4. annan verksamhet som är av särskild betydelse för den finansiella infrastrukturen i Sverige.

Riksbanken ska följa betalningsmarknadens utveckling.

9 § Riksbanken ska bedöma om det finansiella systemet är stabilt och effektivt, identifiera risker för allvarliga störningar eller betydande effektivitetsförluster och redovisa sina bedömningar.

Om Riksbanken bedömer att dessa risker kan påverka andra myndigheters verksamhet, ska banken underrätta dessa myndigheter och andra berörda.

Krisförberedande arbete

10 § Riksbanken ska ha en god förmåga att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige. Riksbanken ska identifiera likviditetsstödjande åtgärder som kan användas för att motverka sådana störningar.

Riksbanken får delta i krisförberedande arbete i Sverige och utomlands.

Samverkan

11 § Riksbanken ska

1. ge Finansinspektionen tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med det finansiella systemets stabilitet och effektivitet eller som berör Finansinspektionens tillsynsverksamhet,

2. ge Riksgäldskontoret tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1016) om resolution, och

3. ge stödmyndigheten tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i viktigare frågor som har samband med myndighetens verksamhet enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut.

Riksbanken ska lämna den myndighet som banken samverkar med de uppgifter som myndigheten behöver för samverkan.

Första stycket gäller inte om ett beslut är brådskande eller om beslutets effekt äventyras. I så fall ska Riksbanken utan dröjsmål underrätta berörda myndigheter om beslutet.

Information

12 § Riksbanken ska

1. informera det statsråd som regeringen utser innan Riksbanken beslutar om en kredit enligt 7 §,

2. underrätta regeringen, Finansinspektionen, Riksgäldskontoret och stödmyndigheten enligt lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut om genomförda likviditetsstödjande åtgärder och lämna de uppgifter som behövs, och

3. underrätta myndigheter med ansvar för gruppbaserad tillsyn inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet om en sådan kritisk situation som avses i 6 kap. 3 § första stycket 7 lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag.

4 kap. Kontanter och andra betalningsmedel

Allmänna bestämmelser

1 § Sveriges valuta benämns krona. En krona består av 100 öre.

Riksbanken ska bidra till att det finns tillgång till sedlar och mynt i kronor (kontanter) i betryggande utsträckning i hela Sverige.

Uppgifter och befogenheter

Kontantutgivning

2 § Riksbanken ska själv eller genom någon annan ge ut och lösa in kontanter.

3 § Sedlar får ges ut med valörerna tjugo, femtio, etthundra, tvåhundra, femhundra och ettusen kronor.

Mynt får ges ut med valörerna en krona, två kronor, fem kronor och tio kronor. Minnes- eller jubileumsmynt får ges ut även med andra valörer.

4 § Riksbanken får lösa in kontanter som är skadade eller förslitna.

Riksbanken får lösa in kontanter som har upphört att vara lagliga betalningsmedel, om det finns särskilda skäl.

Riksbanken får ta ut avgifter vid inlösen av kontanter.

Tillverkning av kontanter

5 § Riksbanken får själv eller genom någon annan tillverka kontanter, medaljer och liknande föremål.

Depåer

6 § Riksbanken ska själv eller genom någon annan tillhandahålla minst fem platser för lagring och ut- och inlämning av sedlar i Sverige (depåer).

Det ska finnas minst en depå i

1. Norrbottens eller Västerbottens län, och
2. Jämtlands eller Västernorrlands län.

Riksbanken bestämmer vilka företag som ska få tillgång till depåerna. Banken får ta ut avgifter av dessa företag.

7 § Riksbanken får betala räntekostnadsersättning eller lämna räntefri kredit till företag som avskilt och lagrat kontanter.

Övervakning

8 § Riksbanken ska följa, analysera och vid behov samordna hanteringen av kontanter i Sverige.

Ett företag som driver verksamhet som påverkar tillgången till kontanter i Sverige ska underrätta Riksbanken om företaget avser att upphöra med denna verksamhet.

Digitala betalningsmedel

9 § Riksbanken får, efter riksdagens medgivande, ge ut digitala betalningsmedel.

Beredskapspengar

10 § Vid höjd beredskap får Riksbanken ge ut beredskapspengar.

Kontanter som har förändrats eller bearbetats

11 § Kontanter som har förändrats eller bearbetats får inte spridas.

Lagliga betalningsmedel

12 § Kontanter och beredskapspengar är lagliga betalningsmedel.

5 kap. Fredstida krissituationer och höjd beredskap

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, inbegripet att allmänheten ska kunna göra betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Uppgifter och befogenheter

2 § Riksbanken ska planera och förbereda för att kunna fortsätta sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken ska beakta totalförsvarets krav.

3 § Riksbanken ska genomföra gemensamma utbildningar och övningar för bankens egen personal och för arbets- och uppdragstagare i företag som driver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar.

4 § Ett företag som driver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar ska

1. planera och förbereda för att kunna fortsätta verksamhet som avser betalningar under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap,
2. delta i verksamhet enligt 2 och 3 §§, och

3. se till att arbets- och uppdragstagare får den utbildning och övning som behövs.

Riksbanken ska övervaka att ett företag uppfyller sina skyldigheter enligt första stycket.

5 § När det gäller företag som driver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar får Riksbanken, i den omfattning som behövs för att allmänheten ska kunna göra betalningar vid höjd beredskap, besluta

1. hos vilka arbets- eller uppdragsgivare allmän tjänsteplikt ska fullgöras, och

2. vilka arbets- eller uppdragstagare som ska omfattas av allmän tjänsteplikt.

Ett beslut enligt första stycket får avse arbets- och uppdragstagare som inte tas in anspråk av totalförsvaret i övrigt.

Tystnadsplikt

6 § Den som på grund av bestämmelser i detta kapitel har fått kännedom om en enskilds affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller annars för Sveriges säkerhet får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon har fått veta.

I Riksbankens verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Information

7 § Under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap ska Riksbanken hålla regeringen och Riksgäldskontoret underrättade om viktigare frågor.

6 kap. Internationell verksamhet

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken får verka som förbindelseorgan i förhållande till internationella finansorgan som Sverige är medlem i.

Riksbanken får delta i sådant internationellt samarbete som

1. har betydelse för bankens verksamhet, eller

2. rör kunskapsutbyte med andra centralbanker.

Riksbanken ska i sin internationella verksamhet utgå från regeringens och riksdagens övergripande ståndpunkter inom olika politikområden.

Uppgifter och befogenheter

Internationella valutafonden

2 § Riksbanken får vara finansiell motpart till Internationella valutafonden. Riksbanken får också förvärva särskilda dragningsrätter.

Riksbanken ska fullgöra de skyldigheter som följer av Sveriges deltagande i Internationella valutafondens system för särskilda dragningsrätter.

3 § Riksbanken får, i fråga om Internationella valutafonden,
1. efter riksdagens medgivande, lämna krediter eller delta i annan finansiering som inte avser låginkomstländer, och
2. göra en framställning till regeringen om att
a) tillskjuta insatskapital, eller
b) lämna krediter eller delta i annan finansiering som avser låginkomstländer.

4 § Riksbanken ska besluta om upplåning som motsvarar belopp enligt 3 §. Riksgäldskontoret ska ta upp lån till staten i syfte att tillgodose Riksbankens behov av sådan upplåning.

Riksgäldskontoret ska ta ut ersättning som motsvarar den ränta som Riksbanken tar emot från Internationella valutafonden. Riksbanken ska betala tillbaka lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Andra internationella finansorgan

5 § Riksbanken får, i fråga om andra internationella finansorgan än Internationella valutafonden och efter riksdagens medgivande,

1. lämna krediter,
2. ingå avtal om långsiktiga internationella kreditåtaganden, och
3. i övrigt delta i finansiering av verksamhet som har anknytning till Riksbankens verksamhet.

Internationella betalningar

6 § Riksbanken får, med eller utan ränta, ta emot insättningar i valuta eller guld från eller göra sådana insättningar hos

1. kreditinstitut,
2. utländska kreditinstitut,
3. andra centralbanker,
4. stater, och
5. internationella finansorgan.

Riksbanken får medverka vid och ta ut avgifter för avveckling av betalningar till eller från andra centralbanker eller internationella finansorgan.

Riksbanken får ingå avtal om skyldigheter och rättigheter som anknyter till sådana insättningar och betalningar som avses i första och andra styckena.

Information

7 § Riksbanken ska i sin internationella verksamhet hålla regeringen underrättad om viktigare frågor.

7 kap. Organisation

Allmänna bestämmelser om Riksbankens organisation

1 § I Riksbanken ska det, utöver ett fullmäktige och en direktion, finnas

1. en internrevisionsavdelning,
2. en personalansvarsnämnd,
3. en revisionsfunktion som leds av fullmäktige, och
4. de organisatoriska delar i övrigt som direktionen bestämmer.

Riksbanken ska ha sitt huvudkontor i Stockholm, där också fullmäktige och direktionen ska ha sitt säte.

2 § Ärenden som inte ska avgöras av fullmäktige avgörs av direktionen. Direktionen får besluta att ärenden får avgöras av riksbankschefen eller någon annan anställd i Riksbanken. Om inte direktionen beslutar annat får riksbankschefen besluta att ärenden får avgöras av någon annan anställd i Riksbanken.

Fullmäktige

3 § Fullmäktige ska inom sig välja en ordförande och en vice ordförande. Fullmäktige är beslutsfört när minst åtta av ledamöterna är närvarande. Ett beslut om att skilja en ledamot i direktionen från anställningen förutsätter dock att minst åtta av fullmäktiges ledamöter är överens.

4 § Fullmäktige ska följa direktionens arbete och Riksbankens verksamhet. Fullmäktige ska underrätta riksdagens finansutskott om frågor av större betydelse och regelbundet eller på begäran redovisa sina iakttagelser till utskottet.

Revisionsfunktionen ska granska direktionens arbete.

5 § Fullmäktige ska besluta vilka motiv som ska finnas på de kontanter som Riksbanken ger ut.

Fullmäktige får för Riksbankens räkning lämna remissyttranden inom sitt ansvarsområde.

Fullmäktige ska besluta om lön och andra anställningsvillkor för ledamöter i direktionen.

Direktionen

6 § En ledamot i direktionen får inte

1. vara ledamot av riksdagen,
2. vara statsråd,
3. vara anställd i Regeringskansliet,
4. vara anställd på central nivå i ett politiskt parti,
5. vara ledamot eller suppleant i styrelsen för ett finansiellt företag som avses i 1 kap. 1 § andra stycket 1, eller
6. inneha annan anställning eller annat uppdrag som gör honom eller henne olämplig att vara direktionsledamot.

En ledamot får inte heller vara underårig, i konkurs, underkastad näringsförbud eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om en ledamot tar en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som kan strida mot första stycket, ska ledamoten genast anmäla det till fullmäktige.

7 § Direktionen ska bestå av fem ledamöter som utses för en tid av fem eller sex år. Av dessa ska fullmäktige utse en ordförande (riksbankschef). Övriga fyra ledamöter ska vara vice riksbankschefer.

Riksbankschefen och en vice riksbankschef får utses på nytt en gång.

En vice riksbankschef får utses till riksbankschef.

8 § Direktionen ska ansvara för Riksbankens verksamhet och se till att den drivs enligt denna lag.

Direktionen ska

1. besluta om arbetsordning för Riksbanken som reglerar organisation, arbetsfördelningen mellan direktionen och riksbankschefen, delegering av beslutanderätt, handläggningen av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten,

2. besluta om verksamhetsplan för Riksbanken,

3. se till att det vid Riksbanken finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt, och

4. besluta om föreskrifter och ärenden av principiell karaktär eller större betydelse.

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av första stycket. I denna process ska momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation ingå.

9 § Riksbankschefen ska leda direktionens arbete.

Riksbankschefen ska ta upp frågor som avses i 8 § andra stycket 4 till behandling och beslut i direktionen. En ledamot i direktionen får alltid ta upp ett ärende till behandling och beslut i direktionen.

Riksbankschefen ska förbereda direktionens sammanträden och se till att dessa hålls vid behov eller efter begäran av en direktionsledamot.

10 § Direktionen är beslutsför när minst tre ledamöter är närvarande. Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige har rätt att närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslagsrätt eller rösträtt.

Om ett ärende är så brådskande att direktionen inte hinner sammanträda för att behandla det, får ärendet avgöras genom kontakter mellan ledamöterna.

Om inte heller detta hinns med eller är lämpligt får ärendet avgöras av två ledamöter, om de är ense om beslutet. Ett sådant beslut ska anmälas vid nästa sammanträde med direktionen.

11 § Ledamöterna i direktionen ska utses efter ett ansökningsförfarande.

12 § Fullmäktige ska vid behov bestämma i vilken inbördes ordning de vice riksbankscheferna ska tjänstgöra i riksbankschefens ställe, om han eller hon

1. har avgått på egen begäran,
2. har skilts från anställningen genom beslut av fullmäktige, även om talan mot beslutet fortfarande får föras, eller
3. har förhinder.

13 § Under ett år efter att en direktionsledamots anställning har upphört får han eller hon inte utan fullmäktiges medgivande inneha en sådan anställning eller ett sådant uppdrag som avses i 6 § första stycket 5 eller 6.

Riksbankschefen

14 § Riksbankschefen ska ansvara inför direktionen och sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som direktionen beslutar.

Gemensamma bestämmelser för fullmäktige och direktionen

15 § Vid fullmäktiges och direktionens sammanträden ska protokoll föras.

Fullmäktige och direktionen får inte sammanträda på område som är ockuperat av främmande makt. En ledamot i fullmäktige eller direktionen får inte heller på annat sätt delta i beslutsfattande om han eller hon befinner sig på ett sådant område.

16 § Fullmäktige och direktionen får inom sina respektive ansvarsområden göra framställningar till regeringen.

Fullmäktige och direktionen ska ge varandra tillfälle att lämna synpunkter innan de gör framställningar till regeringen eller riksdagen.

En framställning till riksdagen enligt 2 kap. 3 § ska göras av direktionen.

Beslut i frågor som rör arbets- och uppdragstagare

17 § Riksbanken får besluta i frågor som rör arbets- eller uppdragstagare hos banken, om inte annat följer av lag eller beslut av riksdagen eller Riksdagsförvaltningen.

Internrevisionsavdelningen

18 § Internrevisionsavdelningen ska utifrån en analys av verksamhetens risker självständigt granska om direktionens interna styrning och kontroll är utformad så att Riksbanken med rimlig säkerhet fullgör de krav som följer av 8 § första stycket.

Internrevision ska drivas enligt god sed för internrevision och internrevisorer.

Direktionen ska besluta om riktlinjer och revisionsplan för internrevisionsavdelningen och åtgärder med anledning av internrevisionsavdelningens iakttagelser och rekommendationer.

Personalansvarsnämnden

19 § Personalansvarsnämnden ska bestå av riksbankschefen (ordförande), personalföreträdare och de övriga ledamöter som direktionen utser.

Följande frågor ska, om de rör andra än direktionsledamöter, prövas av nämnden:

1. skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden, dock inte i fråga om provanställning,
 2. disciplinansvar,
 3. åtalsanmälan, och
 4. avstängning.
- Nämnden är beslutsför när ordföranden och minst hälften av de andra ledamöterna är närvarande.

Anmälan om finansiella instrument

20 § Ordföranden och vice ordföranden i fullmäktige och ledamöterna i direktionen ska när uppdraget eller anställningen påbörjas skriftligen anmäla följande till riksdagen:

1. innehav av finansiella instrument enligt 1 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
2. innehav av andel i ett handelsbolag eller en ekonomisk förening utom bostadsrättsförening och andel i en motsvarande utländsk juridisk person,
3. ägande, helt eller delvis, av en näringsfastighet enligt 2 kap. 14 § inkomstskattelagen (1999:1229),
4. ett avtal av ekonomisk karaktär med tidigare arbetsgivare såsom ett avtal om löne- eller pensionsförmån som lämnas under den tid som omfattas av uppdraget i fullmäktige eller anställningen i direktionen, och
5. skulder och villkoren för dessa.

Första stycket gäller inte, om

1. tillgångarna och avtalen enligt första stycket 2–4 tillsammans understiger ett marknadsvärde på 500 000 kronor, eller
2. skulderna enligt första stycket 5 tillsammans understiger 500 000 kronor.

Om tillgångar, avtal eller skulder som enligt andra stycket inte behöver anmälas uppnår en sådan gräns som anges där, ska anmälan göras senast inom fyra veckor.

21 § En anmälan ska därefter göras av förändring som innebär att

1. tillgång som avses i 20 § första stycket 1 förvärvas,
2. det sammanlagda värdet av tillgångar och avtal enligt 20 § första stycket 2–4 eller det sammanlagda beloppet av skulder enligt 20 § första stycket 5 förändrats med mer än 100 000 kronor sedan anmälan senast gjordes, under förutsättning att det sammanlagda värdet eller beloppet efter förändringen inte understiger 500 000 kronor, eller
3. villkoren för anmälda skulder ändras.

Anmälan av förändringar enligt första stycket ska göras senast fyra veckor från förändringen.

22 § Bestämmelserna i 20 § första stycket 1 och 21 § första stycket 1 och andra stycket gäller även för

1. övriga ledamöter i fullmäktige, och
2. de arbets- eller uppdragstagare som Riksbanken bestämmer.

Arbets- eller uppdragstagare som avses i första stycket 2 ska göra sin anmälan till Riksbanken.

23 § Riksbanken ska, trots det som anges i 31 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), underrätta Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten om det i verksamhet som avses i den bestämmelsen framkommer uppgifter som ger anledning att anta att ett brott har begåtts.

Om det finns särskilda skäl får Riksbanken avstå från att lämna en sådan underrättelse.

8 kap. Budget och redovisning

Budget

1 § Direktionen ska varje år före utgången av december månad upprätta en budget för nästa kalenderår (räkenskapsår).

Fullmäktige, riksdagens finansutskott och Riksrevisionen ska underrättas om budgeten.

Redovisning

2 § Riksbanken är bokföringsskyldig och direktionen ska upprätta en årsredovisning för varje räkenskapsår.

Bokföringsskyldigheten ska fullgöras och årsredovisningen ska upprättas i enlighet med denna lag och god redovisningssed, inbegripet Europeiska centralbankens riktlinjer i tillämpliga delar. Avvikelser från riktlinjen som inte följer av denna lag ska motiveras.

3 § Årsredovisningen ska bestå av en balans- och resultaträkning och en förvaltningsberättelse.

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en redogörelse för penningpolitiken och övrig verksamhet.

Årsredovisningen ska innehålla en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

4 § Direktionen ska senast den 21 februari lämna årsredovisningen till riksdagen, Riksrevisionen och fullmäktige.

Fullmäktige ska besluta om disposition av årets resultat. Riksdagen och Riksrevisionen ska underrättas om beslutet.

5 § Riksdagen ska besluta om ansvarsfrihet för

- fullmäktige för dess verksamhet, och
- för direktionen för förvaltningen av Riksbanken.

Ansvarsfrihet får vägras bara om det finns skäl att föra talan om ekonomiskt ansvar mot en ledamot i fullmäktige eller direktionen eller om ledamoten bör åtalas för brottsligt förfarande i samband med sitt uppdrag eller sin anställning.

6 § Riksdagen ska fastställa balans- och resultaträkningen och medge eller avslå fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Ett beslut får avslås bara om det strider mot detta kapitel. Om beslutet avslås ska fullmäktige fatta ett nytt beslut.

Utdelning till staten ska ske senast en vecka efter riksdagens beslut.

7 § Riksbanken ska varje år redovisa för riksdagen vilka åtgärder banken har vidtagit med anledning av Riksrevisionens iakttagelser.

Eget kapital

8 § Riksbankens eget kapital ska bestå av en grundfond, en reservfond och balanserade vinstmedel. Grundfonden och reservfonden utgör bundet eget kapital.

Medel på sådana värderegleringskonton som avses i Europeiska centralbankens riktlinjer ingår inte i det egna kapitalet.

9 § Grundfonden ska uppgå till 40 miljarder kronor och reservfonden ska uppgå till noll kronor.

Det egna kapitalet får uppgå till högst 60 miljarder kronor (målnivå), om inte riksdagen beslutar annat.

Ett belopp som motsvarar två tredjedelar av målnivån ska vara grundnivå för det egna kapitalet.

10 § Målnivån ska varje år räknas om i enlighet med den förändring av konsumentprisindex som Statistiska centralbyrån publicerar. Om förändringen understiger noll kronor ska ingen omräkning ske.

Finansiella avsättningar

11 § Riksbanken får i skäligen utsträckning göra finansiella avsättningar i enlighet med Europeiska centralbankens riktlinjer.

Disposition av årets resultat

12 § Om resultaträkningen uppvisar vinst ska den överföras till reservfonden, om inte annat följer av 14 § tredje stycket. Överföringen får inte överstiga ett belopp som motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet. Överskjutande vinstmedel ska överföras till balanserade vinstmedel.

Om eget kapital efter överföringar till reservfonden och balanserade vinstmedel överstiger målnivån, ska överskjutande vinstmedel delas ut till staten.

När reservfonden överstiger 5 miljarder kronor ska medlen i reservfonden överföras till grundfonden genom en fondemission.

13 § Fullmäktige får, efter direktionens medgivande, besluta om utdelning av balanserade vinstmedel.

14 § Om resultaträkningen uppvisar förlust ska den täckas i följande ordning:

1. av balanserade vinstmedel,
2. av reservfonden,
3. av grundfonden.

Om balanserade vinstmedel efter förlusttäckning enligt första stycket överstiger noll kronor, får det från balanserade vinstmedel till reservfonden överföras ett belopp som högst motsvarar förändringen av grundnivån för det egna kapitalet.

Om grundfonden har tagits i anspråk för förlusttäckning, ska grundfonden med kommande års vinster återställas till den nivå som den uppgick till innan förlusten uppkom. Överskjutande vinstmedel får överföras till reservfonden till dess att det egna kapitalet uppgår till den omräknade grundnivån.

Återställning av det egna kapitalet

15 § Om det egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån, ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet.

Framställningen ska avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte orealiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning sker till en lägre nivå eller inte alls.

Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen motsvara högst ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till målnivån.

Mervärdesskatt

16 § Riksbanken har rätt till kompensation för belopp, motsvarande ingående skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200), som hänför sig till verksamheten.

Första stycket gäller inte om den ingående skatten omfattas av begränsningar i avdragsrätten enligt 8 kap. 9, 10, 15 eller 16 § mervärdesskattelagen.

9 kap. Tillgångsförvaltning

Allmänna bestämmelser

1 § Riksbanken ska förvalta tillgångar i syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och generera tillräcklig avkastning för att finansiera sin verksamhet.

Tillgångarna ska förvaltas med låg risk och med beaktande av Riksbankens ställning som centralbank och syftet med tillgångsinnehavet.

Vid förvaltningen ska särskild vikt fästas vid hur en hållbar utveckling kan främjas utan att det görs avkall på kraven i första och andra styckena.

Riktlinjer

2 § Direktionen ska besluta om riktlinjer för tillgångsförvaltningen.

Köp och försäljning av vissa tillgångar

3 § Riksbanken får

1. köpa och sälja aktier, andelar i ekonomiska föreningar och liknande rättigheter,
2. ingå förpliktelser som är förenade med rättigheter som avses i 1, och
3. köpa och sälja fastigheter och inventarier som är avsedda för den verksamhet som banken driver eller har del i.

Riksdagens medgivande krävs, om

1. ett köp eller ingående av en förpliktelse som avses i första stycket 1 eller 2 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgift som centralbank,

2. en försäljning som avses i första stycket 1 och 2 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank och försäljningen innebär en minskning av statens ägarandel i ett företag i vilka staten innehar minst hälften av rösterna eller om ägarandelen har ett betydande samhällsintresse, eller

3. ett förvärv eller en försäljning som avses i första stycket 3 sker för att fullgöra andra uppgifter än Riksbankens uppgifter som centralbank och värdet av tillgången överstiger 20 miljoner kronor.

Förvärv av säkerheter och minskning av fordran

4 § Riksbanken får förvärva varje slag av egendom i syfte att skydda en fordran. Egendomen ska säljas så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust.

Riksbanken får medge ackord och besluta om avskrivning, nedsättning eller eftergift av en fordran.

10 kap. Utländsk valuta

Valutareserven

1 § Riksbanken ska inneha tillgångar i utländsk valuta (valutareserven).

2 § Riksbanken får besluta om upplåning i utländsk valuta till valutareserven. Den samlade upplåningen får vid tidpunkten för ett beslut om upplåning motsvara högst fem procent av bruttonationalprodukten.

Om det finns synnerliga skäl får Riksbanken, i syfte att tillfälligt förstärka valutareserven, besluta om upplåning som överskrider första stycket.

Riksdagens finansutskott ska underrättas om ett beslut enligt andra stycket.

3 § Om valutareserven har tagits i anspråk för åtgärder enligt 3 kap. 6 och 7 §§, får Riksbanken besluta om upplåning i utländsk valuta i syfte att återställa reserven. Den del av valutareserven som inte har finansierats med upplåning i utländsk valuta ska med de upplånade medlen återställas till den nivå som den hade innan åtgärderna vidtogs.

Bestämmelsen i 2 § gäller inte vid återställning av valutareserven enligt första stycket.

4 § Om Riksbanken beslutar om upplåning enligt 2 eller 3 §, ska Riksgäldskontoret ta upp lån till staten i detta syfte. Riksgäldskontoret ska ta ut full ersättning för statens kostnader för upplåningen.

Riksbanken ska betala tillbaka ett lån till Riksgäldskontoret när det inte längre finns skäl för upplåningen.

Riksbanken ska fatta beslut om upplåning eller återbetalning av lån efter att Riksgäldskontoret har fått tillfälle att lämna synpunkter.

Handel med utländsk valuta

5 § Riksbanken får köpa och sälja utländsk valuta för att finansiera åtgärder enligt 3 kap. 6 och 7 §§.

Krediter och valutaåterköpsavtal

6 § För att finansiera sin verksamhet enligt denna lag får Riksbanken ingå avtal om

1. lån i utländsk valuta, och
2. valutaåterköpsavtal eller liknande avtal.

Avtal enligt första stycket får ingås med en annan centralbank eller Banken för internationell betalningsutjämning.

7 § Riksbanken får lämna krediter eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal för att tillgodose en annan centralbanks behov av valuta

1. om det tydligt förbättrar förutsättningarna för att Riksbanken ska uppnå målet att bidra till ett stabilt och effektivt finansiellt system, eller
2. efter riksdagens medgivande.

Riksbanken får lämna krediter till eller ingå valutaåterköpsavtal eller andra liknande avtal med

1. Banken för internationell betalningsutjämning inom ramen för verksamheten i den banken, och
2. Europeiska unionens system för medelfristigt finansiellt stöd.

11 kap. Insyn och öppenhet

Redogörelser till riksdagens finansutskott

1 § Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för den penningpolitiska verksamheten, särskilt

1. den penningpolitik som bedrivits och de penningpolitiska beslut som banken har fattat och skälen för dessa,
2. bankens penningpolitiska strategi, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och
 - c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

2 § Riksbanken ska regelbundet eller på begäran lämna en redogörelse till riksdagens finansutskott för hanteringen av kontanter i Sverige och för sin övriga verksamhet.

Information till allmänheten

3 § Riksbanken ska informera allmänheten om

1. prisstabilitetsmålet, realekonomiska hänsyn och bankens penningpolitiska strategi,
2. penningpolitiska beslut, skälen för dessa och eventuella avvikande meningar inom direktionen, och
3. bankens bedömning av
 - a) den framtida prisutvecklingen,
 - b) förhållanden som påverkar utformningen av penningpolitiken, och
 - c) förhållanden som påverkar förutsättningarna att uppnå prisstabilitetsmålet och ta realekonomiska hänsyn.

Riksbanken ska också informera allmänheten om sin övriga verksamhet.

4 § Riksbanken ska offentliggöra allmänt gällande villkor för in- och utlåning, återköpsavtal och de säkerheter som accepteras enligt 2 kap. 4 § första stycket 2.

Om det inte är olämpligt med hänsyn till det finansiella systemets stabilitet eller effektivitet, ska Riksbanken offentliggöra vilka likviditetsstödjande åtgärder som Riksbanken kommer att vidta för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet i Sverige och de närmare villkoren för dessa.

5 § Riksbanken ska offentliggöra protokoll från penningpolitiska möten och andra sammanträden inom direktionen och fullmäktige.

Motivering av beslut

6 § Riksbankens beslut som inte omfattas av 32 § förvaltningslagen (2017:900) ska i lämplig utsträckning innehålla en motivering.

Protokollen från de penningpolitiska mötena ska återge vilka ståndpunkter som förts fram.

Avgifter för allmänna handlingar

7 § Riksbanken får ta ut avgifter för kopior, avskrifter och utskrifter av allmänna handlingar.

Avgifterna ska bestämmas med ledning av de regler som gäller för statliga myndigheter i allmänhet.

12 kap. Administrativa bestämmelser

Uppgiftsskyldighet

1 § På begäran av Riksbanken ska

1. finansiella företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt denna lag,
2. företag med kvalificerat innehav i deltagare i Riksbankens betalnings-avvecklingssystem och underentreprenörer till sådana deltagare lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

3. företag som driver verksamhet som avses i 3 kap. 8 § och underentreprenörer till sådana företag lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 3 kap.,

4. utgivare av värdepapper lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 2 och 3 kap.,

5. företag som driver verksamhet som är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar lämna de uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 4 och 5 kap., och

6. den som för egen eller någon annans räkning utför transaktioner med utländsk motpart eller håller tillgångar och skulder med utlandsanknytning lämna uppgifter som är nödvändiga för Riksbankens verksamhet enligt 1 kap. 10 § när det gäller framställning av statistik över betalningsbalanser och utlandsställningen.

Förelägganden

2 § Riksbanken får besluta om de förelägganden som behövs för att en fysisk eller juridisk person ska följa uppgiftsskyldigheten enligt 1 § och föreskrifter som har meddelats med stöd av 13 kap. 1 §.

Riksbanken får också besluta om förelägganden för den fysiska eller juridiska person som bryter mot 4 kap. 11 § och som väsentligen har bidragit till spridningen och varit medveten om att kontanterna var förändrade eller bearbetade.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Överklagande

3 § Riksbankens beslut enligt 2 §, 2 kap. 6 § och 4 kap. 4 § första och andra styckena får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Väckande av talan

4 § Talan mot fullmäktiges beslut om att skilja en ledamot av direktionen från anställningen ska väckas inom två månader från delgivning av beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas

1. vid EU-domstolen av riksbankschefen, och
2. i Högsta domstolen av övriga ledamöter i direktionen

Högsta domstolen får förklara att ett beslut om att skilja någon från anställningen är ogiltigt.

13 kap. Bemyndiganden

1 § Riksbanken får meddela föreskrifter om

1. avgifter enligt 1 kap. 11 §,
2. villkoren för transaktioner enligt 2 kap. 4 § första stycket och 5 §,
3. kassakrav enligt 2 kap. 6 §,
4. system för avveckling av betalningar och avgifter enligt 3 kap. 2 §,
5. villkoren för likviditetsstöd enligt 3 kap. 6 §,

6. kontanters form enligt 4 kap. 2 § och förutsättningarna för inlösen av dem och avgifter enligt 4 kap. 4 §,
7. depåer och avgifter enligt 4 kap. 6 §,
8. räntekostnadsersättning eller räntefri kredit enligt 4 kap. 7 §,
9. underrättelseskyldigheten enligt 4 kap. 8 § andra stycket,
10. vilka företag som avses i 5 kap. 3 § och verksamhet enligt 5 kap. 4 §,
11. uppgiftsskyldigheten enligt 12 kap. 1 §, och
12. att uppgifter som enligt 12 kap. 1 § ska lämnas till Riksbanken i stället ska lämnas till Statistiska centralbyrån.

2 § Finansinspektionen och Statistiska centralbyrån ska få tillfälle att yttra sig innan Riksbanken med stöd av 1 § 12 meddelar föreskrifter om uppgifter enligt 12 kap. 1 § 1–4.

3 § Innan Riksbanken beslutar föreskrifter eller allmänna råd ska banken göra en konsekvensutredning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.
 3. Kontanter som har getts ut före ikraftträdandet ska fortfarande vara lagliga betalningsmedel, om inte något annat är särskilt föreskrivet.
 4. En ledamot i direktionen som har utsetts före ikraftträdandet kvarstår som sådan ledamot under den tid som han eller hon har utsetts för och får utses på nytt två gånger.
 5. Direktionen får bestå av sex ledamöter fram till utgången av 2028.
 6. Bestämmelserna i 8 kap. 1–4 och 6–15 §§ tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2023.
 7. Om Riksbankens eget kapital för 2023 överstiger målnivån i 8 kap. 9 § andra stycket, ska överskjutande belopp föras över till balanserade vinstmedel.
 8. Om summan av utestående lån i utländsk valuta till valutareserven den 1 januari 2023 överskrider den begränsning som följer av 10 kap. 2 § första stycket och förutsättningarna enligt andra stycket i samma paragraf inte är uppfyllda, ska lån motsvarande den överskjutande delen återbetalas i takt med att de förfaller till betalning.

Häriigenom föreskrivs att 22 och 31 §§ lagen (1936:81) om skuldebrev ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Överlåtelse av löpande skuldebrev vare ej gällande mot överlåtarens borgenärer, med mindre den till vilken överlåtelsen skett fått handlingen i besittning.

Säljer bank, kreditmarknadsföretag eller värdepappersinstitut löpande skuldebrev, vare försäljningen gällande mot bankens, kreditmarknadsföretagets eller värdepappersinstitutets borgenärer, ändå att skuldebrevet för förvaring kvarlämnats hos banken, företaget eller institutet.

En överlåtelse av ett löpande skuldebrev gäller mot överlåtarens borgenärer endast om den till vilken överlåtelsen skett har fått handlingen i sin besittning.

Om ett kreditinstitut eller ett värdepappersinstitut säljer eller pantsätter ett löpande skuldebrev, gäller försäljningen eller pantsättningen mot institutets borgenärer, även om skuldebrevet lämnas kvar för förvaring hos institutet eller någon annan för dess räkning.

31 §

Överlåter någon enkelt skuldebrev, vare överlåtelsen ej gällande mot hans borgenärer, med mindre gäldenären om åtgärden underrättats av överlåtarens eller den till vilken överlåtelsen skett; innebar överlåtelsen gåva, gälle om dess verkan vad därom är särskilt stadgat.

Varder enkelt skuldebrev överlåtet till flere, gälle tidigare överlåtelse framför senare; dock äge den senare överlåtelsen företräde, där den tidigare än den andra meddelats gäldenären på sätt nu är sagt och förvärvaren då var i god tro.

Om någon överlåter ett enkelt skuldebrev gäller överlåtelsen mot överlåtarens borgenärer endast om gäldenären har underrättats om åtgärden av överlåtarens eller den till vilken överlåtelsen har skett. Om överlåtelsen innebar gåva ska det som är särskilt föreskrivet om gåvor gälla i fråga om överlåtelsens verkan.

Om ett enkelt skuldebrev har överlåtit till flera, gäller en tidigare överlåtelse framför en överlåtelse som har skett senare. En senare överlåtelse gäller dock framför en tidigare, om gäldenären först underrättas om den senare överlåtelsen och förvärvaren då var i god tro.

¹ Senaste lydelse 2001:171.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

*Har någon avhändert sig rörelse
varmed följer skyldighet att föra
handelsböcker, och omfattar av-
händelsen de i rörelsen uppkomna
fordringar, äge vad i första stycket
är stadgat ej tillämpning.*

Första stycket gäller inte
*1. om någon har avhändert sig en
bokföringspliktig rörelse och av-
händandet omfattar fordringar som
har uppkommit i rörelsen, eller*
*2. om ett kreditinstitut eller ett
värdepappersinstitut pantsätter ett
enkelt skuldebrev till Riksbanken.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden

Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper att gälla i stället för vad som är föreskrivet i *lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank* och i annan lag.

Är Sverige i krig, får regeringen, efter hörande där så är möjligt av direktionen i Riksbanken, meddela föreskrifter om Riksbankens sedel- och myntutgivning och bankrörelse samt offentliggörande av Riksbankens räkenskaper att gälla i stället för vad som är föreskrivet i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank* och i annan lag.

Är Sverige i krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen, efter framställning av direktionen i Riksbanken, meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senaste lydelse 1998:1409.

Förslag till lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar

Härigenom föreskrivs att lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar på 1 krona samt äldre sedlar på 5, 10, 50, 100, 1 000 och 10 000 kronor *än de som anges nedan skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1987.

1. Sedlar på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor;

2. sedlar på 10 kronor och 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor;

3. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor;

4. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor; *samt*

5. sedlar på 10 000 kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor.

Om inlösen av sedlar som ej längre är lagligt betalningsmedel finns bestämmelser i lagen (RFS 1975:6) med reglemente för riksbanken (Bankreglementet).

Föreslagen lydelse

I §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar på 1 krona samt äldre sedlar på 5, 10, 50, 100, 1 000 och 10 000 kronor *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1987.

Första stycket gäller inte

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

2. sedlar på 10 kronor och 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio kronor och tio kronor,

3. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor,

4. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor, *eller*

5. sedlar på 10 000 kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tio tusen kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor

Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar om tiotusen kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tiotusen kronor *skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1991.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagligt* betalningsmedel finns *bestämmelser* i *lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank*.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar om tiotusen kronor enligt kungörelsen (1958:582) om utgivande av nya riksbankssedlar å tiotusen kronor *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1991.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagliga* betalningsmedel finns i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 §, 2 kap. 2 och 3 §§ och 3 kap. 2, 8, 10 och 14 §§ lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §¹

Med *finansinstitut* enligt denna lag avses de *institut* som anges i 6 kap. 1 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Med *finansiella företag* enligt denna lag avses de *företag* som anges i 1 kap. 1 § andra stycket lagen (0000:000) om Sveriges riksbank.

2 kap.

2 §²

Om regeringen har *förordnat* om valutareglering, får regeringen *förordna* att Riksbanken för ett tillstånd till valutatransaktion får

1. ta ut en avgift som *skall* tillfalla Riksbanken, eller

2. bestämma att ett visst belopp under en viss tid *skall* vara insatt på konto i Riksbanken.

Om regeringen har *förordnat* om valutareglering, får regeringen *förordna* att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper *skall* erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta *nämnda befogenhet* till ett *finansinstitut*.

Om regeringen har *beslutat* om valutareglering, får regeringen *besluta* att Riksbanken för ett tillstånd till valutatransaktion får

1. ta ut en avgift som *ska* tillfalla Riksbanken, eller

2. bestämma att ett visst belopp under en viss tid *ska* vara insatt på konto i Riksbanken.

Om regeringen har *beslutat* om valutareglering, får regeringen *besluta* att den som innehar utländska betalningsmedel, tillgodohavanden på konton i utländskt myntslag eller utländska fondpapper *ska* erbjuda Riksbanken att mot betalning i svenska kronor lösa in tillgångarna. Riksbanken får, helt eller delvis, överlåta *den befogenheten* till ett *finansiellt företag*.

3 §³

Riksbanken får bemyndiga ett *finansinstitut* att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig *institutet* inte kunna bifalla en

Riksbanken får bemyndiga ett *finansiellt företag* att meddela tillstånd enligt detta kapitel. Anser sig *företaget* inte kunna bifalla en

¹ Senaste lydelse 1998:1415.

² Senaste lydelse 1998:1415.

³ Senaste lydelse 1998:1415.

ansökan, *skall* denna överlämnas till Riksbanken.

ansökan, *ska* denna överlämnas till Riksbanken.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

3 kap.

2 §⁴

Ett *förordnande* om kreditreglering kan gälla ett eller flera slag av *finansinstitut*.

Regeringen kan på begäran av Riksbanken *förordna* att även annan som yrkesmässigt och i betydande omfattning bedriver kreditgivning, samt, när det gäller emissionskontroll, annan som offentligen utbjuder obligationer och andra fordringsrätter som är avsedda för allmän omsättning, *skall* kunna omfattas av kreditregleringen.

För den som omfattas av ett *förordnande* enligt andra stycket gäller i *tillämpliga* delar vad som sägs om *finansinstitut*.

Ett *beslut* om kreditreglering kan gälla ett eller flera slag av *finansiella företag*.

Regeringen kan på begäran av Riksbanken *besluta* att även *någon* annan som yrkesmässigt och i betydande omfattning bedriver kreditgivning, samt, när det gäller emissionskontroll, *någon* annan som offentligen utbjuder obligationer och andra fordringsrätter som är avsedda för allmän omsättning, *ska* kunna omfattas av kreditregleringen.

För den som omfattas av ett *beslut* enligt andra stycket gäller i *tillämpliga* delar vad som sägs om *finansiella företag*.

8 §⁵

Med placeringskrav avses att vissa av ett *finansinstituts* placeringar vid en viss beräkningstidpunkt *skall* utgöra en viss andel av institutets totala placeringar eller att förändringen under en beräkningsperiod av sådana placeringar *skall* utgöra en viss procent av förändringen av de totala placeringarna.

Med placeringskrav avses att vissa av ett *finansiellt företags* placeringar vid en viss beräkningstidpunkt *ska* utgöra en viss andel av institutets totala placeringar eller att förändringen under en beräkningsperiod av sådana placeringar *ska* utgöra en viss procent av förändringen av de totala placeringarna.

10 §⁶

Ett *finansinstitut* som åsidosätter en föreskrift som har meddelats med stöd av ett förordnande om kreditreglering *skall* betala en särskild avgift till staten.

Fråga om särskild avgift prövas av Riksbanken.

Ett *finansiellt företag* som åsidosätter en föreskrift som har meddelats med stöd av ett förordnande om kreditreglering *ska* betala en särskild avgift till staten.

⁴ Senaste lydelse 1998:1415.

⁵ Senaste lydelse 1998:1415.

⁶ Senaste lydelse 1998:1415.

Riksbanken får förelägga ett *finansinstitut* att lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att bedöma om kreditreglering behövs eller för att tillämpa ett meddelat förordnande.

Riksbanken får förelägga ett *finansiellt företag* att lämna de uppgifter som Riksbanken anser nödvändiga för att bedöma om kreditreglering behövs eller för att tillämpa ett meddelat förordnande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1809) om
totalförsvarsplikt

Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt ska införas en ny paragraf, 6 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

3 a §

*I lagen (0000:000) om Sveriges
riksbank finns bestämmelser om
allmän tjänsteplikt på Riksbankens
område.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar

Härigenom föreskrivs att lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar *skall* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1998.

1. *Sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

2. sedlar på 10 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

3. sedlar på 10 kronor med anledning av Riksbankens 300-årsjubileum enligt kungörelsen (1968:128) om nya sedlar på tio kronor,

4. sedlar på 50 kronor enligt kungörelsen (1965:68) om nya sedlar på femtio och tio kronor,

5. sedlar på 100 kronor enligt kungörelsen (1965:510) om nya sedlar på etthundra kronor,

6. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1985:2) om utgivande av sedlar på femhundra kronor,

7. sedlar på 1 000 kronor enligt förordningen (1976:758) om nya sedlar på ettusen kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagligt* betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

I §¹

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar *ska* upphöra att vara lagligt betalningsmedel den 31 december 1998:

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

1. *sedlar* på 5 kronor enligt kungörelsen (1966:2) om nya sedlar på fem kronor,

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara *lagliga* betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Härigenom föreskrivs att 2–4 §§ lagen (1998:1404) om valutapolitik ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Regeringen *skall* besluta om det system som *skall* gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem).

Regeringen *ska* besluta om det system som *ska* gälla för att fastställa kronans värde i förhållande till utländska valutor (växelkurssystem).
Vid behov ska regeringen också besluta om centrankurs och bandbredd.

Beslut enligt första stycket ska vara förenliga med prisstabilitetsmålet.

3 §

Riksbanken får *hos regeringen hemställa* att regeringen *skall* fatta beslut om växelkurssystem. En sådan *hemställan skall regeringen behandla* skyndsamt.

Riksbanken får *göra en framställning om* att regeringen *ska* fatta beslut om växelkurssystem, *centrankurs eller bandbredd*. En sådan *framställning ska behandlas* skyndsamt.

4 §

Regeringen *skall innan den beslutar* om växelkurssystem *samråda med* Riksbanken.

Regeringen *ska fatta beslut* om växelkurssystem, *centrankurs eller bandbredd efter att Riksbanken har fått tillfälle att lämna synpunkter.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Den granskning som avses i 3 § *skall* ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen *skall* efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport *skall* avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken *skall* innehålla ett uttalande om *balansräkningen och resultaträkningen* bör fastställas och om fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet.

Den granskning som avses i 3 § *ska* ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt – med undantag för granskningen av redovisningen för staten, Regeringskansliet samt Kungliga Slottsstaten och Kungliga Djurgårdens Förvaltning – om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut (årlig revision).

Granskningen *ska* efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Granskningen av en delårsrapport *ska* avslutas med ett revisorsintyg.

Revisionsberättelsen för Riksbanken *ska* innehålla ett uttalande om *huruvida*

1. *balans- och resultaträkningen* bör fastställas,

2. *fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat* bör *medges eller avslås*,

3. fullmäktige och direktionen i Riksbanken bör beviljas ansvarsfrihet, *och*

4. *förvaltningen av Riksbanken* följer tillämpliga föreskrifter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Lagen tillämpas första gången för räkenskapsåret 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar *skall* upphöra att vara giltiga betalningsmedel den 31 december 2005.

Sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1991:1499) om sedlar på tjugo kronor.

Sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1987:3; A:17) om utgivande av sedlar på etthundra kronor.

Sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:716) om utgivande av sedlar på femhundra kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar *ska* upphöra att vara giltiga betalningsmedel den 31 december 2005:

1. sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1991:1499) om sedlar på tjugo kronor,

2. sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens kungörelse (RBFS 1987:3; A:17) om utgivande av sedlar på etthundra kronor,

3. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:716) om utgivande av sedlar på femhundra kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 8 a §, 32 kap. 6 § och 39 kap. 5 b § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

30 kap.

8 a §¹

Sekretess enligt 4 a § första stycket hindrar inte att en uppgift lämnas till

1. Riksbanken i dess verksamhet *för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende,*
1. Riksbanken i dess verksamhet *avseende det finansiella systemet,*
2. Finansinspektionen i dess verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, eller
3. Riksbanken, Finansinspektionen eller Statistiska centralbyrån i deras verksamheter för framställning av statistik.

32 kap.

6 §²

Sekretess gäller för uppgift om innehav av finansiella instrument som har lämnats till en myndighet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada eller men och uppgiften har lämnats till följd av anmälningsskyldighet enligt

1. 9 kap. 5 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
1. 7 kap. 22 § lagen (0000:000) om Sveriges riksbank,
2. 7 kap. 2 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder),
3. 5 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden,
4. 14 a § första och andra styckena lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen, eller
5. lagen (2018:1625) om skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

39 kap.

5 b §³

Sekretess gäller i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

Sekretess gäller i ärende om anställning av myndighetschef vid en förvaltningsmyndighet som lyder omedelbart under regeringen, *riksbankschef eller vice riksbankschef* för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om en enskild kandidats identitet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider men.

¹ Senaste lydelse 2014:492.

² Senaste lydelse 2018:1626.

³ Senaste lydelse 2010:85.

Sekretessen gäller inte i sådana ärenden som avses i första stycket i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det. Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

Sekretess gäller inte heller beslut i ärende eller uppgift om den som har fått anställningen.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tio år.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
2. Äldre bestämmelser gäller för uppgifter som har lämnats före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i budgetlagen (2011:203)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 och 3 §§ budgetlagen (2011:203) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Efter särskilt bemyndigande som lämnas för ett budgetår i sänder får regeringen eller efter regeringens bestämmande Riksgäldskontoret ta upp lån till staten för att

1. finansiera löpande underskott i statens budget och andra utgifter som grundar sig på riksdagens beslut,

2. tillhandahålla sådana krediter och fullgöra sådana garantier som riksdagen beslutat om,

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån,

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider, och

5. tillgodose Riksbankens behov av valutareserv.

Riksbanken ska betala full ersättning för statens kostnader för upplåning för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv. Regeringen får dock, efter samråd med Riksbanken, besluta annat om det finns särskilda skäl.

3. amortera, lösa in och köpa upp statslån, och

4. i samråd med Riksbanken tillgodose behovet av statslån med olika löptider.

3 §

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån för att tillgodose Riksbankens behov av valutareserv, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter

Lån som har tagits upp av staten enligt 1 eller 2 § eller 10 kap. 4 § lagen (2000:200) om Sveriges riksbank förvaltas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Riksgäldskontoret eller affärsverk.

Om staten tar upp ett lån enligt 10 kap. 4 § lagen om Sveriges riksbank, får de medel som Riksbanken tillför staten i utbyte mot de lånade medlen endast användas för återbetalning av samma lån. Regeringen får dock, efter att Riksbanken har

¹ Ändringen innebär bland annat att andra stycket tas bort.

samråd med Riksbanken, besluta *fått tillfälle att lämna synpunkter,* Prop. 2021/22:41
annat om det finns särskilda skäl. besluta annat om det finns särskilda Bilaga 4
skäl.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Härigenom föreskrivs att lagen (2012:674) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel den 31 december 2013.

Sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:818) om utgivande av sedlar på ett tusen kronor.

Sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1996:66) om sedlar på femtio kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel den 31 december 2013:

1. sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1989:818) om utgivande av sedlar på ett tusen kronor,

2. sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1996:66) om sedlar på femtio kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

dels att 4 kap. 5 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 3 §, och närmast före 1 kap. 3 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Riksbanken

3 §

Riksbanken får besluta om krav på en central motpart från tredje-land som avses i artikel 25.2b b i förordning (EU) nr 648/2012.

4 kap.

5 §

Finansinspektionens beslut enligt denna lag och enligt förordning (EU) nr 648/2012 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Finansinspektionens *och Riksbankens* beslut enligt denna lag och enligt förordning (EU) nr 648/2012 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna

Härigenom föreskrivs att 2, 3 och 6 §§ lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter får behandlas i databasen för sammanställning och analys av information som behövs i

1. Riksbankens verksamhet för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende,
2. Finansinspektionens verksamhet för tillsyn över finansiella marknader och företag, samt
3. Riksbankens, Finansinspektionens och Statistiska centralbyråns verksamheter för framställning av statistik.

*Lydelse enligt proposition
2020/21:173 Nya
kapitaltäckningsregler för
värdepappersbolag*

Föreslagen lydelse

3 §

I databasen får sådana uppgifter behandlas som har samlats in med stöd av

1. 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank,
2. 9 kap. 3 § första stycket lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,
3. 10 kap. 2 § första stycket lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
4. 13 kap. 3 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
5. 8 kap. 5 § första stycket lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,
6. 5 kap. 10 och 11 §§ lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,
7. 23 kap. 2 § första stycket lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
8. 8 kap. 2 § lagen (2010:751) om betaltjänster,
9. 17 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),
10. 5 kap. 2 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
11. 13 kap. 6 § första stycket lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
12. 6 kap. 1 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,

13. 6 kap. 2 § lagen (2017:230) om Pensionsmyndighetens försäkringsverksamhet i premiepensionssystemet,

14. 14 kap. 5 § lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag,

15. artiklarna 99–101, 394, 415, 416, 430 och 451 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012, och

16. artiklarna 54 och 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2033 av den 27 november 2019 om tillsynskrav för värdepappersföretag och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010, (EU) nr 575/2013, (EU) nr 600/2014 och (EU) nr 806/2014.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Riksbanken ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen i bankens verksamhet *för att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende samt* i bankens verksamhet för framställning av statistik.

Riksbanken ska ha direktåtkomst till uppgifterna i databasen i bankens verksamhet *avseende det finansiella systemet och* i bankens verksamhet för framställning av statistik.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för uppgifter som har samlats in med stöd av 6 kap. 9 § första och andra styckena lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag ska införas två nya paragrafer, 1 kap. 4 a § och 10 kap. 4 §, och närmast före 1 kap. 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Riksbanken

4 a §

Riksbanken får tillhandahålla och ta ut avgifter för likviditets- och kreditfaciliteter som avses i artikel 412.1 i tillsynsförordningen.

Riksbanken ska fatta beslut om likviditets- och kreditfaciliteter efter att Finansinspektionen har fått tillfälle att lämna synpunkter.

10 kap.

4 §

Riksbanken får meddela föreskrifter om avgifter enligt 1 kap. 4 a §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel

Prop. 2021/22:41
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2016.

Sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1997:671) om sedlar på tjugo kronor.

Sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:31) om sedlar på femtio kronor.

Sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:30) om sedlar på ett tusen kronor.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *nedan angivna* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2017.

Sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:713) om sedlar på etthundra kronor.

Sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:714) om sedlar på femhundra kronor.

Om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns *bestämmelser* i 5 kap. 4 § *lagen* (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2016:

1. sedlar på 20 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (1997:671) om sedlar på tjugo kronor,

2. sedlar på 50 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:31) om sedlar på femtio kronor,

3. sedlar på 1 000 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2006:30) om sedlar på ett tusen kronor.

Av Sveriges riksbank utgivna sedlar enligt *följande* författningar ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel vid utgången av juni 2017:

1. sedlar på 100 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:713) om sedlar på etthundra kronor,

2. sedlar på 500 kronor enligt Riksbankens föreskrifter (2001:714) om sedlar på femhundra kronor.

Bestämmelser om inlösen av sedlar som upphört att vara lagliga betalningsmedel finns i *lagen* (0000:000) om Sveriges riksbank.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Bestämmelserna i lagen gäller för sådan verksamhet som Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen ansvarar för. Bestämmelser om Riksbanken finns i *lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank*.

Bestämmelserna i lagen gäller för sådan verksamhet som Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen ansvarar för. Bestämmelser om Riksbanken finns i *lagen (0000:000) om Sveriges riksbank*.

Vad som sägs om resultatredovisning i 9 kap. 3 § andra stycket ska dock inte gälla för Riksdagsförvaltningen i fråga om resultatet för riksdagens nämndmyndigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2021-06-18

Närvarande: F.d. justitierådet Ella Nyström samt justitieråden
Per Classon och Stefan Johansson

En ny riksbankslag

Enligt en lagrådsremiss den 27 maj 2021 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om Sveriges riksbank,
2. lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev,
3. lag om ändring i lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden,
4. lag om ändring i lagen (1982:1161) om vissa äldre sedlar,
5. lag om ändring i lagen (1988:1515) om äldre sedlar på tiotusen kronor,
6. lag om ändring i lagen (1992:1602) om valuta- och kreditreglering,
7. lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt,
8. lag om ändring i lagen (1996:168) om vissa äldre sedlar,
9. lag om ändring i lagen (1998:1404) om valutapolitik,
10. lag om ändring i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.,
11. lag om ändring i lagen (2004:864) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel,
12. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
13. lag om ändring i budgetlagen (2011:203),
14. lag om ändring i lagen (2012:674) om vissa äldre sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel,
15. lag om ändring i lagen (2013:287) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister,
16. lag om ändring i lagen (2014:484) om en databas för övervakning av och tillsyn över finansmarknaderna,
17. lag om ändring i lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,
18. lag om ändring i lagen (2014:1030) om vissa sedlars upphörande som lagliga betalningsmedel,
19. lag om ändring i lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Sofia Andersson, Nils Friberg och Malin Malmström, biträdda av kanslirådet Fredrik Opander.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Allmänt

I remissen lämnas förslag till en ny riksbankslag jämte följdändringar i annan lagstiftning. Den nya lagen motiveras med att det är viktigt att den rättsliga regleringen av Riksbanken är modern och ändamåls-enlig. Under de dryga trettio år som förflutit sedan den gällande riksbankslagen trädde i kraft har det ekonomisk-politiska landskapet förändrats betydligt. Här kan nämnas förändringar avseende den svenska växelkursregimen, de finansiella marknadernas avreglering och internationalisering samt det svenska EU-medlemskapet.

Förslagen i remissen motsvarar i materiellt hänseende i allt väsentligt de förslag till förändringar som lämnats av en närmast enig parlamentariskt sammansatt kommitté.

Den nya lagen innehåller bl.a. tre större strukturella förändringar såvitt avser Riksbankens oberoende och uppgifter. För det första regleras uppdelningen i Riksbankens ansvar och befogenheter i fråga om penningpolitik och det finansiella systemet. För det andra föreskrivs att Riksbanken inom ramen för penningpolitiken även ska ta realekonomiska hänsyn. För det tredje uppställs ett krav på att Riksbankens beslut om precisering av prisstabilitetsmålet ska föregås av ett medgivande av riksdagen i syfte att ge en demokratisk förankring av målet.

Mot bakgrund av förslagets betydelse från såväl ett konstitutionellt som ett EU-rättsligt perspektiv är regeringens bedömningar och överväganden i flera fall påfallande kortfattade. Det kan konstateras att många av förslagen har behandlats avsevärt mera utförligt i det bakomliggande kommittébetänkandet. I lagrådsremissen har i vissa fall även remissynpunkter i väsentliga frågor bemötts mycket kortfattat eller utan egentlig motivering.

Förslaget till lag om Sveriges riksbank

1 kap. 1 §

Rubriken närmast före paragrafen har lydelsen ”Lagens innehåll”. I paragrafens första stycke anges också lagens innehåll. I andra stycket finns det en definition av vad som avses med finansiella företag. Denna definition har inte något att göra med lagens innehåll och bör därför brytas ut till en egen paragraf, förslagsvis 2 §. Närmast före den paragrafen bör det vidare införas en rubrik med lydelsen ”Definition av finansiella företag”.

1 kap. 4 §

Enligt paragrafen, som innehåller allmänna krav på verksamheten, får Riksbanken bara driva sådan verksamhet som har stöd i lag eller unionsrätten. Det anges i författningskommentaren att paragrafen motsvarar 1 kap. 1 § i 1988 års lag. I den bestämmelsen föreskrivs att Riksbanken

”[...] får endast bedriva eller ta del i sådan verksamhet som enligt lag ankommer på Riksbanken.”.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 5

Vid föredragningen har det upplysts att det förhållandet att orden ”ta del i” har strukits inte är avsett att innebära en saklig ändring. Lagrådet anser emellertid att det kan finnas en skillnad i att ”bedriva” respektive ”ta del i” en verksamhet och förordar därför att båda formerna anges i lagtexten. Vidare menar Lagrådet att uttrycket bedriva är att föredra framför uttrycket driva. Detta gäller även för övriga paragrafer i lagen där det senare uttrycket används för att beskriva en viss verksamhet.

Lagrådet föreslår att paragrafen ges följande lydelse.

Riksbanken får bara bedriva eller delta i sådan verksamhet som har stöd i lag eller unionsrätten.

I konsekvens med Lagrådets förslag bör ordet driva ersättas med ordet bedriva i samtliga de paragrafer som beskriver en viss verksamhet.

1 kap. 7 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i 1988 års lag, innehåller en kompletterande proportionalitetsprincip som gäller i den del av Riksbankens verksamhet där förvaltningslagens proportionalitets-princip (5 § tredje stycket) inte gäller. Den föreslagna bestämmelsen avser sådana åtgärder som Riksbanken vidtar och som inte avser ett ingrepp i ett enskilt intresse. Detta bör få ett tydligare uttryck i lag-texten. Lagrådet föreslår därför att paragrafen ges följande lydelse.

Riksbanken får vidta en åtgärd bara om

1. åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet,
2. åtgärden inte är mer långtgående än vad som behövs, och
3. det avsedda resultatet står i rimlig proportion till de kostnader och risker som åtgärden medför för Riksbankens och statens finanser.

Om en åtgärd innebär ett ingrepp i ett enskilt intresse gäller 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900).

2 kap. 1 §

Paragrafen innehåller allmänna bestämmelser om Riksbankens verksamhet med penningpolitik. Det anges att det överordnade målet för Riksbanken är att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet). I författningskommentaren anges att med uttrycket varaktigt avses att penningpolitiken ska bedrivas på ett sådant sätt att inflationsmålet är trovärdigt på s.k. medellång sikt. Det förklaras inte vad som avses med detta senare begrepp. Inte heller har det närmare kunnat beskrivas under föredragningen. Med hänsyn till att det är fråga om en operativ bestämmelse som anger vad som är Riksbankens överordnade mål bör det i den fortsatta beredningen, för det fall ”medellång sikt” behålls, klargöras vad som i detta sammanhang avses med begreppet.

I paragrafen föreskrivs att Riksbanken, efter riksdagens medgivande, ska besluta om precisering av prisstabilitetsmålet. Bestämmelsen kompletterar 1 § som anger att det överordnande målet för Riksbanken är att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation (prisstabilitetsmålet).

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa ett högt förtroende för penningpolitiken genom att preciseringen av prisstabilitetsmålet förankras i demokratisk ordning. Preciseringens utformning anses vara avgörande för den ekonomiska politiken i Sverige och ha stor betydelse för samhällsekonomin.

En fråga som uppmärksammats under remissförfarandet är hur den föreslagna beslutsordningen förhåller sig till instruktionsförbudet för centralbanker i artikel 130 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, FEUF.

Inledningsvis vill Lagrådet framhålla att frågans stora betydelse gör att den förtjänar mer utförliga överväganden än vad som nu relativt kortfattat återges i remissen. Under den fortsatta beredningen finns det därför anledning att utveckla övervägandena i denna fråga. Utifrån vad som finns redovisat i remissen gör Lagrådet följande bedömning.

Artikel 130 FEUF förbjuder dels den Europeiska centralbanken, ECB, de nationella centralbankerna och deras beslutande organ att begära eller ta emot instruktioner från unionens institutioner, organ eller byråer, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ, dels unionens institutioner, organ eller byråer, samt medlemsstaternas regeringar att söka påverka medlemmarna av ECB:s eller de nationella centralbankernas beslutande organ när dessa fullgör sina uppgifter.

Som stöd för att den föreslagna beslutsordningen inte strider mot instruktionsförbudet åberopas i remissen avgöranden från EU-domstolen där domstolen uttalat sig om hur artikel 130 FEUF ska förstås.

Av avgörandena framgår att bestämmelserna syftar i huvudsak till att skydda det europeiska centralbankssystemet, ECBS (i vilket Riksbanken ingår), mot alla former av politiska påtryckningar för att göra det möjligt för ECBS att effektivt arbeta för de fastställda målen för dess verksamhet, genom det oberoende utövandet av de särskilda befogenheter som ECBS har getts i det syftet genom primärrätten (se t.ex. förenade målen C-202/18 och C-238/18, EU:C:2019:139, punkt 47 och där angiven rättspraxis).

I remissen uttalas såvitt avser den återgivna praxisen från EU-domstolen följande. Vid tolkningen av instruktionsförbudet har EU-domstolen utgått från att lagstiftaren fastställt vissa mål för verksamheten. Förbudet anses därför bara omfatta beslut som syftar till att uppnå dessa mål. EU-domstolen skiljer alltså mellan beslut om vilka mål som ska gälla och operativa beslut som banken fattar för att nå målen.

Enligt Lagrådets mening framstår detta som en rimlig och ändamåls-enlig tolkning av domstolens praxis även om det inte kan utläsas direkt av de återopade uttalandena i avgörandena.

Givet att denna tolkning av EU-domstolens praxis läggs till grund för bedömningen blir då den avgörande frågan om ett beslut om att precisera prisstabilitetsmålet kan anses vara ett beslut avseende ett mål för Riksbankens verksamhet eller om det ska anses vara ett sådant operativt beslut som banken fattar för att nå ett beslutat mål.

I remissen görs bedömningen att ett beslut om att precisera prisstabilitetsmålet bara utgör ett led i att fastställa målet för penningpolitiken och därför inte innebär en begränsning av Riksbankens utrymme att inom ramen för preciseringen av prisstabilitetsmålet verka för att målet uppnås.

Klart är att den föreslagna typen av beslutsordning inte är möjlig ifråga om medlemsstater som ingår i euroområdet. Vid föredragningen har också uppgetts att beslutsordningen, såvitt känt, inte har någon motsvarighet i någon annan medlemsstat.

Den återopade praxisen från EU-domstolen ger inte någon ledning beträffande gränsdragningen mellan ett målbeslut och ett operativt beslut. Såvitt framkommit vid föredragningen finns inte heller annan EU-rättslig praxis som kan tjäna som vägledning.

Det är möjligt att anlägga olika synsätt på om preciseringen av prisstabilitetsmålet kan anses vara en del i ett målbeslut och om beslutsordningen därmed är förenlig med instruktionsförbudet i artikel 130 FEUF.

I 1 § anges, som framgått, att det överordnande målet för Riksbanken är att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation – prisstabilitetsmålet.

Genom förslaget ges Riksbanken en exklusiv initiativrätt till att precisera prisstabilitetsmålet. För att prisstabilitetsmålet ska förankras i demokratisk ordning tillkommer det dock riksdagen att – efter en hemställan från Riksbanken – antingen medge eller vägra Riksbanken att besluta om att målet ska preciseras i enlighet med hemställan. Om riksdagen medger preciseringen blir Riksbankens efterföljande beslut närmast av verkställighetskaraktär.

Enligt ett synsätt kan preciseringen av prisstabilitetsmålet inte anses ingå i det beslutade och i lag fastställda målet eftersom preciseringens innehåll inte framgår av någon lagbestämmelse. Preciseringen utgör i stället ett medel i form av ett operativt beslut för att nå målet om att upprätthålla varaktigt låg och stabil inflation.

Enligt ett annat synsätt kan – mot bakgrund av målpreciseringens stora betydelse för såväl den ekonomiska politiken som för samhällsekonomin – riksdagens medgivande av preciseringen av prisstabilitetsmålet anses ingå som en naturlig och kompletterande del i det mål för Riksbankens

verksamhet som lagts fast av riksdagen genom bestämmelsen i 1 §. De beslut som Riksbanken därefter fattar, som syftar till att uppnå det således preciserade målet, utgör då sådana operativa beslut som omfattas av instruktionsförbudet. Bestämmelsen i 3 § avser inte sådana beslut.

Enligt Lagrådets mening ligger det närmast till hands att betrakta preciseringen och beslutsordningen enligt det senare synsättet, vilket i sin tur leder till slutsatsen att beslutsordningen inte kan anses stå i strid med instruktionsförbudet i artikel 130 FEUF.

Avslutningsvis bör det övervägas att ersätta ordet ”medgivande” med det i sammanhanget mer rättvisande ”godkännande”. En sådan ändring föreslås även i bestämmelsen i 8 kap. 6 § första stycket.

2 kap. 5 §

I paragrafens tredje punkt föreskrivs att om det finns synnerliga skäl får Riksbanken köpa och sälja andra finansiella instrument än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 4, dvs. finansiella instrument som är s.k. privata värdepapper.

Under remissförfarandet har framförts synpunkten att förslaget favoriserar statspapper framför privata värdepapper och därför kan strida mot förbudet i artikel 124 FEUF om positiv särbehandling och att det avviker från ECBS-stadgans bestämmelse i artikel 18.1 om marknads- och kredittransaktioner.

I remissen bemöts dessa synpunkter – utan att någon egentlig argumentation förs – med att förslaget enligt regeringens mening står i överensstämmelse med EUF-fördraget och ECBS-stadgan. Av remissen är det alltså inte möjligt att utläsa skälen för regeringens ståndpunkt. Under den fortsatta beredningen bör därför bemötandet av remissynpunkten kompletteras med angivande av de skäl som leder till slutsatsen att förslaget är förenligt med de aktuella EU-reglerna.

Lagrådet noterar avslutningsvis att det i författningskommentaren uttalas att kravet på synnerliga skäl innebär bl.a. att transaktioner bör aktualiseras först om transaktioner enligt 4 § första stycket inte kan antas få den effekt på ekonomin som Riksbanken eftersträvar.

För tydlighetens skull konstaterar Lagrådet att det som sägs i kommentaren om vad synnerliga skäl innebär inte ska förstås på så sätt att transaktioner enligt 4 § första stycket faktiskt måste ha prövats innan transaktioner enligt den aktuella bestämmelsen genomförs. Det är således fråga om ett hypotetiskt test.

3 kap. 3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om Riksbankens betalningsavvecklingsystem. Enligt andra stycket 1 får en kredit enligt första stycket 2 lämnas till Riksgäldskontoret om den inte löper över ett dygn. Det har vid

föredragningen upplysts att det inte är fråga om kalenderdygn. Andra stycket 1 bör därför ges följande lydelse.

Prop. 2021/22:41
Bilaga 5

1. inte löper längre än 24 timmar, och [...]

3 kap. 6 §

Enligt punkt 3 får Riksbanken om det behövs för att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige och om det finns synnerliga skäl köpa och sälja finansiella instrument till förutbestämda priser i syfte att tillfälligt stödja systemviktiga finansiella marknadens funktionssätt.

Av författningskommentaren framgår att kravet på synnerliga skäl innebär bl.a. att Riksbanken bara får vidta denna åtgärd om någon av Riksbankens övriga mindre riskfyllda åtgärder enligt punkterna 1 och 2 inte bedöms kunna uppnå syftet med åtgärden, dvs. att motverka en allvarlig störning i det finansiella systemet.

I likhet med vad Lagrådet yttrat beträffande 2 kap. 5 § 3 så ska det som sägs i kommentaren om vad kravet på synnerliga skäl innebär inte förstås på så sätt att åtgärder enligt punkterna 1 och 2 faktiskt måste ha prövats innan åtgärder enligt den aktuella bestämmelsen genomförs. Det är således även i detta fall fråga om ett hypotetiskt test.

3 kap. 11 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att Riksbanken ska samverka med andra myndigheter inför beslut i viktigare frågor. Enligt första stycket ska Riksbanken ge Finansinspektionen (punkten 1), Riksgäldskontoret (punkten 2) och stödmyndigheten (punkten 3) tillfälle att yttra sig innan Riksbanken fattar beslut i vissa närmare angivna frågor. I tredje stycket anges att första stycket inte gäller om ett beslut är brådsakande eller om beslutets effekt äventyras. Det framgår inte vad som avses med uttrycket ”beslutets effekt äventyras”. Inte heller har detta närmare kunnat förklaras vid föredragningen. Lagrådet föreslår därför att uttrycket utgår.

7 kap. 2 §

Paragrafen, som har placerats under den rubrik som finns närmast före 1 § ”Allmänna bestämmelser om Riksbankens organisation”, innehåller bestämmelser om beslutanderätt och delegering. För tydlighetens skull bör 2 § få en egen rubrik, t.ex. ”Beslutsordning”.

7 kap. 12 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om ersättare för riksbankschefen. Till skillnad från vad som nu gäller enligt 1 kap. 4 § i 1988 års lag innehåller paragrafen en uppräkningsavseende de situationer när fullmäktige – vid behov – ska bestämma i vilken inbördes ordning de vice riksbankscheferna ska tjänstgöra i riksbankschefens ställe.

Det är självklart att det finns ett behov av att bestämma i vilken ordning de vice riksbankscheferna ska tjänstgöra i riksbankschefens ställe. För att garantera att det alltid finns en person som kan agera som riksbankschef bör detta bestämmas i förväg och inte, vilket paragrafen kan anses ge uttryck för, först då en viss situation redan har uppstått. Vidare är det mindre lämpligt att uttryckligen ange endast vissa situationer, eftersom det inte kan uteslutas att det kan finnas behov även i andra situationer, vilka inte är möjliga att förutse. Lagrådet föreslår därför att paragrafen ges följande lydelse.

Fullmäktige får bestämma i vilken inbördes ordning de vice riksbankscheferna ska tjänstgöra i riksbankschefens ställe.

7 kap. 15 §

Paragrafens första stycke behandlar protokollföring vid fullmäktiges och direktionens sammanträden. Andra stycket innehåller förbud mot sammanträde och beslutsfattande på område som är ockuperat av främmande makt. Det finns inte något direkt samband mellan det som tas upp i de båda styckena. Innehållet i andra stycket bör därför i stället placeras i en egen paragraf.

7 kap. 17 §

Av paragrafen framgår att Riksbanken som huvudregel får besluta i frågor som rör arbets- eller uppdragstagare hos banken. Regeln framstår som obehövlig och paragrafen bör därför, tillsammans med rubriken, kunna utgå (jfr 8 §).

8 kap. 6 §

Paragrafens första stycke innehåller bestämmelser om att riksdagen ska fastställa Riksbankens balans- och resultaträkning och medge eller avslå fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Stycket bör omformuleras så att det mindre lämpliga uttrycket ”medge eller avslå fullmäktiges beslut” undviks. Lagrådet föreslår att första stycket ges följande lydelse.

Riksdagen ska fastställa balans- och resultaträkningen och godkänna fullmäktiges beslut om disposition av årets resultat. Riksdagen får vägra att godkänna ett beslut bara om det strider mot detta kapitel. Om godkännande vägras ska fullmäktige fatta ett nytt beslut.

8 kap. 9 §

Paragrafens första stycke reglerar grundfondens och reservfondens storlek den 1 januari 2023. Eftersom regeln enbart tar sikte på vad som ska gälla vid tidpunkten för lagens ikraftträdande bör innehållet i stycket placeras bland övergångsbestämmelserna.

Enligt bestämmelsen får Riksbanken göra finansiella avsättningar i enlighet med ECB:s riktlinjer med den begränsningen att sådana bara får ske ”i skäligen utsträckning”. Vad som avses med uttrycket och hur det ska tillämpas finns inte förklarat i remissen, vare sig i den allmänna motiveringen eller i författningskommentaren. Vid föredragningen har inte heller kunnat lämnas någon tillfredsställande förklaring till hur Riksbanken ska tillämpa rekvisitet. Frågan inställer sig vad uttrycket egentligen relaterar till. Faller avsättningar som har som syfte att konsolidera banken inom tillämpningsområdet? Tar uttrycket bara sikte på storleken på avsättningen?

Eftersom det är fråga om ett begränsande rekvisit i en föreskrift som ligger till grund för Riksbankens beslut om finansiella avsättningar bör enligt Lagrådets mening uttrycket inte användas utan att det ges någon ledning om hur det ska förstås och tillämpas. Lagrådet anser därför att det under den fortsatta beredningen är nödvändigt att närmare förklara vad som avses med uttrycket ”i skäligen utsträckning”.

8 kap. 12 § och rubriken närmast före paragrafen

Av paragrafens tredje stycke framgår att medlen i reservfonden ska överföras till grundfonden när reservfonden överstiger 5 miljarder kronor. I lagtexten har tillagts att överföringen ska ske genom en fondemission. Det som inom bolagsrätten avses med fondemission är ett förfarande som förefaller vara mindre relevant i fråga om Riksbankens verksamhet. Lagrådet anser att tillägget ”genom en fondemission” i tredje stycket är missvisande och bör utgå.

Rubriken närmast före 12 § lyder ”Disposition av årets resultat”. Ordet ”årets” bör utgå eftersom rubriken även avser 13 §, som handlar om utdelning av balanserade vinstmedel.

10 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lån och valutaåterköp i vissa fall. Paragrafen motsvarar 7 kap. 4 § första stycket i 1988 års lag och reglerar internationella finansieringslösningar i valutapolitiskt syfte. Inledningen av paragrafen ”För att finansiera sin verksamhet enligt denna lag får Riksbanken ingå avtal om [...]” kan emellertid leda tanken till att det bara handlar om åtgärder som syftar till att finansiera driften av Riksbanken. Lagrådet föreslår därför att inledningen av paragrafen ges följande lydelse.

I syfte att kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt denna lag får Riksbanken ingå avtal om [...]

11 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om motivering av beslut och om penningpolitiska protokoll. Bestämmelsen innebär att Riksbanken ska motivera sina beslut även i de fall besluten inte kan antas påverka någons

situation på ett inte obetydligt sätt. Lagrådet anser att detta bör framgå på ett tydligare sätt och föreslår därför att paragrafen ges följande lydelse.

Riksbankens beslut ska i lämplig utsträckning innehålla en motivering. Protokollen från de penningpolitiska mötena ska återge vilka ståndpunkter som förts fram.

Om ett beslut kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt gäller 32 § förvaltningslagen (2017:900).

Rubriken närmast före 12 kap. 1 §

För att det ska framgå att paragrafen inte avser uppgiftsskyldighet för Riksbanken, utan skyldighet för vissa aktörer att lämna uppgifter till Riksbanken, bör rubriken lyda ”Uppgiftsskyldighet för vissa aktörer”.

Rubriken närmast före 12 kap. 4 §

Rubriken kan förtydligas genom att den ges lydelsen ”Väckande av talan om att skilja direktionsledamot från anställning”.

Övergångsbestämmelserna

Det som i remissens förslag har tagits in i 8 kap. 9 § första stycket (se ovan) bör i stället föras in som punkt 7 i övergångsbestämmelserna och ges följande lydelse:

7. Den 1 januari 2023 ska grundfonden uppgå till 40 miljarder kronor och reservfonden till noll kronor.

Remissens punkt 7, som i stället blir punkt 8, bör förtydligas och ges följande lydelse:

8. Om Riksbankens eget kapital den 1 januari 2023 överstiger målnivån i 8 kap. 9 § första stycket, ska överskjutande belopp föras över till balanserade vinstmedel.

Remissens punkt 8 blir i stället punkt 9.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 oktober 2021

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Bolund, Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Shekarabi, Ygeman, Linde, Eneroth, Dahlgren, Ernkrans, Lindhagen, Lind, Hallberg, Nordmark, Micko, Stenevi, Olsson Fridh

Föredragande: statsrådet Lindhagen

Regeringen beslutar proposition En ny riksbankslag